

Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12)

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens och samarbetspartiernas (v, mp) förslag till anslag m.m. inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer.

I betänkandet behandlas också de delar av regeringens proposition 2002/03:2 Vissa socialförsäkringsfrågor m.m. som gäller samverkan och samordning inom rehabiliteringsområdet samt föräldraförsäkringen.

Utskottet behandlar samtliga motioner från den allmänna motionstiden 2002 som gäller socialförsäkringsområdet. Motionerna gäller anslagen eller anslutande frågor men även allmänna principer för socialförsäkringarna, det reformerade pensionssystemet och socialavgifter. Vidare behandlas två motioner har väckts med anledning av proposition 2002/03:2.

Propositionerna

Såvitt gäller utgiftsområde 10 föreslår regeringen att riksdagen skall godkänna ett mål för ökad hälsa i arbetslivet, nämligen att frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning, i förhållande till 2002, skall halveras fram till 2008 samtidigt som antalet nya aktivitets- och sjukersättningar skall minska, varvid hänsyn skall tas till den demografiska utvecklingen under perioden. Vidare lämnas förslag till fördelning av medel på de olika anslagen samt föreslås såvitt avser anslaget 19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. att högst 5 % av de beräknade utgifterna för sjukpenning skall få användas för samverkan inom rehabiliteringsområdet. I proposition 2002/03:2 föreslås ändring i 18 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) med innebörd att försäkringskassan fr.o.m. den 1 januari 2003 skall få utökade möjligheter att bidra med medel för samverkan inom rehabiliteringsområdet. Dessa medel får enligt förslaget utgöra statens samlade andel för sådan samverkan. Det föreslås också att lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet

med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst (Socsam) förlängs till och med utgången av 2003.

Inom utgiftsområde 11 föreslår regeringen en utvidgning av målet för utgiftsområdet samt fördelning av medel på de olika anslagen.

Inom utgiftsområde 12 föreslås att den grundnivå i föräldraförsäkringen som ersätter dagar med belopp motsvarande förälderns sjukpenning höjs från 120 kr till 150 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2003. Regeringen föreslår att målet för den ekonomiska familjepolitiken skall vara att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska inom ramen för den generella välfärden. I proposition 2002/03:2 föreslås att tillfällig föräldrapenning skall kunna utges till föräldrar som vårdar ett barn i hemmet om barnet är yngre än 240 dagar och barnet annars skulle ha vårdats på sjukhus. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2003. Dessutom föreslås att de tio dagar med tillfällig föräldrapenning som utges i samband med adoption av ett barn skall fördelas med hälften till var och en av föräldrarna om de inte kommit överens om annat. Även adoptivföräldrar av samma kön får denna rätt och detsamma skall gälla för särskilt förordnade vårdnadshavare. Ändringen föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Utskottet

Vad gäller utgiftsområde 10 tillstyrker utskottet regeringens förslag om mål för ökad hälsa i arbetslivet. Utskottet tillstyrker även förslaget om medelsfördelningen, vilket bl.a. innebär att högst 5 % av de beräknade utgifterna för sjukpenning skall få användas för samverkan inom rehabiliteringsområde. Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag i proposition 2002/03:2 om ändring i 18 kap. 2 § AFL och förslaget om förlängning av försökslagstiftningen om Socsam. Motionsyrkandena inom utgiftsområde 10 avstyrks därmed.

Beträffande utgiftsområde 11 tillstyrker utskottet regeringens förslag om utvidgning av målet för utgiftsområdet och förslag till medelsfördelning samt avstyrker motionsyrkandena.

Inom utgiftsområde 12 tillstyrker utskottet lagförslagen och förslagen till medelsfördelning. Utskottet föreslår dock att riksdagen beslutar att lagändringen om fördelning av tillfällig föräldrapenning vid adoption skall träda i kraft den 1 februari 2003. Motionsyrkandena inom utgiftsområdet avstyrks.

Utskottet avstyrker övriga motioner väckta under den allmänna motionstiden.

M-, kd-, c- och fp-ledamöterna har i särskilda yttranden redovisat sina respektive partiers budgetförslag.

I ärendet finns 92 reservationer och 18 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	8
Socialförsäkringarna.....	8
Utgiftsområde 11.....	12
Vissa frågor om det reformerade pensionssystemet	16
Utskottets överväganden	19
Socialförsäkringarna	19
Allmänna principer för socialförsäkringarna.....	19
Studerande.....	26
Företagare.....	28
Konstnärers socialförsäkringsskydd.....	32
Norden och socialförsäkringssystemen	32
Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.....	36
Mål för ökad hälsa i arbetslivet	36
19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	40
Arbetsgivares kostnadsansvar m.m.	56
19:2 Aktivitets- och sjukersättningar.....	60
19:3 Handikappersättningar	67
19:4 Arbetsskadeersättningar	68
19:5 Kostnader för sysselsättning av vissa personer med aktivitets- och sjukersättning.....	72
19:6 Ersättning för kroppsskador	73
19:7 Riksförsäkringsverket och 19:8 Allmänna försäkringskassor	73
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	80
Mål inom politikområdet.....	81
20:1 Ålderspensioner.....	82
20:2 Efterlevandepensioner till vuxna	89
20:3 Bostadstillägg till pensionärer	91
20:4 Delpension.....	97
20:5 Äldreförsörjningsstöd.....	97
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	98
Familjepolitikens inriktning	98
21:1 Allmänna barnbidrag.....	103
21:2 Föräldraförsäkring.....	106
Proposition 2002/03:2 Avsnitt 4 Föräldraförsäkring.....	115
21:3 Underhållsstöd.....	117
21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner.....	122
21:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn	123
21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	125
21:7 Pensionsrätt för barnår	128
Andra anslagsfrågor	129

Vissa frågor om det reformerade pensionssystemet	130
Utdelning av överskott i pensionssystemet	130
Automatisk balansering i pensionssystemet	131
Delad pensionsrätt	132
Pensionsrätt vid studier.....	133
Pensionsgrundande belopp vid plikttjänstgöring.....	134
Premiepensionssystemet.....	135
Aktiefonder ur ett etiskt perspektiv.....	135
Ideella fonder.....	136
Realräntefond inom Sjunde AP-fonden	137
Aktivt val av Premiesparfonden	138
Generationsfonder inom Sjunde AP-fonden	139
Förvaltning av Premiesparfonden.....	140
Socialavgifter.....	141
Reservationer	148
1. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)	148
2. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)	148
3. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)	149
4. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)	150
5. Studiesocial utredning (punkt 2).....	151
6. Studiesocial utredning (punkt 2).....	151
7. Studiesocial utredning (punkt 2).....	152
8. Uppbyggnad av verksamhet i aktiebolagsform (punkt 3).....	152
9. Bruttoinkomst som beräkningsgrund för egenföretagare (punkt 5)	153
10. Tillfällig föräldrapenning för egenföretagare (punkt 7).....	153
11. Konstnärers socialförsäkringsskydd (punkt 8).....	154
12. Norden och socialförsäkringssystemen (punkt 9).....	154
13. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 10).....	155
14. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 10).....	155
15. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 10).....	156
16. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 10).....	156
17. Rehabiliteringsfrågor i övrigt (punkt 13).....	157
18. Rehabiliteringsfrågor i övrigt (punkt 13).....	158
19. Rehabiliteringsfrågor i övrigt (punkt 13).....	158
20. Samverkan och finansiell samordning (punkt 14)	159
21. Övriga sjukförsäkringsfrågor (punkt 15)	160
22. Övriga sjukförsäkringsfrågor (punkt 15).....	161
23. Övriga sjukförsäkringsfrågor (punkt 15).....	161
24. Övriga sjukförsäkringsfrågor (punkt 15).....	162
25. Närståendepenning (punkt 17).....	162
26. Arbetsgivares kostnadsansvar m.m. (punkt 18).....	162
27. Arbetsgivares kostnadsansvar m.m. (punkt 18).....	163
28. Arbetsgivares kostnadsansvar m.m. (punkt 18).....	164
29. Arbetsgivares kostnadsansvar m.m. (punkt 18).....	164

30. Åtgärder för återgång i arbete vid aktivitets- och sjukersättning (punkt 19).....	165
31. Åtgärder för återgång i arbete vid aktivitets- och sjukersättning (punkt 19).....	166
32. Vilande aktivitets- och sjukersättning vid studier (punkt 20).....	166
33. Övriga frågor om aktivitets- och sjukersättning (punkt 22).....	167
34. Övriga frågor om aktivitets- och sjukersättning (punkt 22).....	167
35. Privatisering av arbetsskadeförsäkringen (punkt 24).....	167
36. Privatisering av arbetsskadeförsäkringen (punkt 24).....	168
37. Utbildning av försäkringsläkare (punkt 26).....	169
38. Utbildning av försäkringsläkare (punkt 26).....	169
39. Utbildning av läkare i försäkringsmedicin (punkt 27).....	170
40. Utbildning av läkare i försäkringsmedicin (punkt 27).....	170
41. Övriga frågor om läkare m.m. (punkt 28)	171
42. Övriga frågor om läkare m.m. (punkt 28)	171
43. Dröjsmålsränta m.m. (punkt 29).....	171
44. Dröjsmålsränta m.m. (punkt 29).....	172
45. Frågor rörande socialförsäkringsadministrationen i övrigt (punkt 30).....	172
46. Frågor rörande socialförsäkringsadministrationen i övrigt (punkt 30).....	173
47. Återställande av pensioner (punkt 32).....	174
48. Flexibel pensionsålder (punkt 34)	174
49. Samordning av engångsbelopp inom yrkesskadeförsäkringen m.m. (punkt 35).....	175
50. Pensionsrätt för konstnärer (punkt 36)	175
51. Bostadstillägg vid särskilt boende (punkt 37)	175
52. Familjepolitikens inriktning (punkt 39).....	176
53. Familjepolitikens inriktning (punkt 39).....	177
54. Familjepolitikens inriktning (punkt 39).....	178
55. Allmänna barnbidrag (punkt 40)	179
56. Beräkningsunderlag och 2,5-årsregeln m.m. (punkt 42)	179
57. Beräkningsunderlag och 2,5-årsregeln m.m. (punkt 42)	180
58. Fördelning av mamma- och pappamånad (punkt 43, motiveringen)	180
59. Fördelning av mamma- och pappamånad (punkt 43)	180
60. Jämställdhetsbonus (punkt 44, motiveringen).....	181
61. Jämställdhetsbonus (punkt 44)	181
62. Jämställdhetsbonus (punkt 44)	182
63. Överlåtelse av föräldrapenningförmån till annan (punkt 45).....	182
64. Överlåtelse av föräldrapenningförmån till annan (punkt 45).....	183
65. Överlåtelse av föräldrapenningförmån till annan (punkt 45).....	183
66. Tillfällig föräldrapenning (punkt 46).....	183
67. Semesterersättning till föräldralediga (punkt 47)	184

68. Tillfällig föräldrapenning för vård av barn under 240 dagar (punkt 48)	184
69. Pappadagar vid adoption m.m. (punkt 49)	185
70. Underhållsstöd (punkt 50)	185
71. Underhållsstöd (punkt 50)	186
72. Underhållsstöd (punkt 50)	186
73. Bidrag till kostnader för internationella adoptioner (punkt 51)	187
74. Barnpension och efterlevandestöd till barn (punkt 52)	187
75. Vårdbidrag för funktionshindrade barn (punkt 53)	187
76. Utdelning av överskott i pensionssystemet (punkt 54)	188
77. Automatisk balansering i pensionssystemet (punkt 55)	188
78. Delad pensionsrätt (punkt 56)	189
79. Pensionsrätt vid studier (punkt 57)	189
80. Pensionsgrundande belopp vid plikttjänstgöring (punkt 58)	190
81. Aktiefonder ur ett etiskt perspektiv (punkt 59)	190
82. Ideella fonder (punkt 60)	191
83. Realräntefond inom Sjunde AP-fonden (punkt 61)	191
84. Aktivt val av Premiesparfonden (punkt 62)	192
85. Generationsfonder inom Sjunde AP-fonden (punkt 63)	192
86. Förvaltning av Premiesparfonden (punkt 64)	192
87. Sänkta socialavgifter (punkt 65)	193
88. Sänkta socialavgifter (punkt 65)	193
89. Regional nedsättning av socialavgifter (punkt 66)	193
90. Socialavgifter för företag med säsongsanställd personal (punkt 67)	194
91. Avgiftsskyldighet för andra föreningar än idrottsföreningar (punkt 68)	194
92. Avgiftsskyldighet för andra föreningar än idrottsföreningar (punkt 68)	195
Särskilda yttranden	196
1. Studiesocial utredning (punkt 2)	196
2. Studiesocial utredning (punkt 2)	196
3. Egenföretagares uppbyggnadsskede (punkt 4)	196
4. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 10)	196
5. Moderaternas anslagsförslag (punkterna 11, 31 och 38)	197
6. Folkpartiets anslagsförslag (punkterna 11, 31 och 38)	200
7. Kristdemokraternas anslagsförslag (punkterna 11, 31 och 38)	202
8. Centerpartiets anslagsförslag (punkterna 11, 31 och 38)	205
9. Privatisering av arbetsskadeförsäkringen (punkt 24)	206
10. Övriga frågor om arbetsskadeförsäkringen (punkt 25)	207
11. Familjepolitikens inriktning (punkt 39)	207
12. Familjepolitikens inriktning (punkt 39)	208
13. Allmänna barnbidrag (punkt 40)	208
14. Utbyggd föräldraförsäkring m.m. (punkt 41)	208

15. Tillfällig föräldrapenning för vård av barn under 240 dagar (punkt 48).....	208
16. Underhållsstöd (punkt 50).....	208
17. Underhållsstöd (punkt 50).....	209
18. Regional nedsättning av socialavgifter (punkt 66)	209
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag	210
2. Regeringens lagförslag.....	241
3. Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområdena 10, 11 och 12	251

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Socialförsäkringarna

1. Allmänna principer för socialförsäkringarna

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf230, 2002/03:Sf331 yrkandena 1 och 2, 2002/03:Sf335 yrkande 1 och 2002/03:N227 yrkande 11.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (fp)

Reservation 3 (kd)

Reservation 4 (c)

2. Studiesocial utredning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf213, 2002/03:Sf246, 2002/03:Sf266, 2002/03:Sf337, 2002/03:Sf338, 2002/03:Sf362, 2002/03:Sf373, 2002/03:Ub487 yrkande 8, 2002/03:Ub489 yrkande 3, 2002/03:Ub491 yrkande 1 och 2002/03:A242 yrkande 24.

Reservation 5 (m)

Reservation 6 (kd)

Reservation 7 (c)

3. Uppbyggnad av verksamhet i aktiebolagsform

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf270 och 2002/03:N396 yrkande 2.

Reservation 8 (c)

4. Egenföretagares uppbyggnadsskede

Riksdagen avslår motion 2002/03:A240 yrkande 1.

5. Bruttoinkomst som beräkningsgrund för egenföretagare

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf271 yrkande 1, 2002/03:N227 yrkande 13 i denna del, 2002/03:N263 yrkande 12 i denna del och 2002/03:N306 yrkande 4 i denna del.

Reservation 9 (m, fp, c)

6. Egenföretagares karenstid

Riksdagen avslår motion 2002/03:N396 yrkande 3.

7. Tillfällig föräldrapenning för egenföretagare

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf271 yrkande 2, 2002/03:Sf303, 2002/03:Sf331 yrkande 4, 2002/03:N227 yrkande 13 i denna del, 2002/03:N263 yrkande 12 i denna del, 2002/03:N306 yrkande 4 i denna del, 2002/03:A202 yrkande 1 och 2002/03:A241 yrkande 16.

Reservation 10 (m, fp, kd, c)

8. Konstnärers socialförsäkringsskydd

Riksdagen avslår motion 2002/03:Kr264 yrkandena 8 och 9.

Reservation 11 (m)

9. Norden och socialförsäkringssystemen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf240, 2002/03:Sf366 och 2002/03:T377 yrkande 2.

Reservation 12 (c)

*Utgiftsområde 10***10. Mål för ökad hälsa i arbetslivet**

Riksdagen godkänner mål enligt regeringens förslag i proposition 2002/03:1 utgiftsområde 10 punkt 2. Därmed avslår riksdagen motionerna 2002/03:Sf290 yrkande 1, 2002/03:Sf291 yrkande 1, 2002/03:Sf313, 2002/03:Sf331 yrkande 5 och 2002/03:Sf335 yrkandena 5 och 6.

Reservation 13 (m)

Reservation 14 (fp)

Reservation 15 (kd)

Reservation 16 (c)

11. Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp*a) Lagförslag*

Riksdagen antar regeringens förslag i proposition 2002/03:2 till lag om 1. ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring (lagförslag 2.1) såvitt avser 18 kap. 2 och 36 §§,

2. fortsatt giltighet av lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst (lagförslag 2.10).

Därmed avslår riksdagen motion 2002/03:Sf1 yrkande 1.

b) Bemyndigande

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003, för ramanslaget 19:7 Riksförsäkringsverket, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 9 000 000 kr efter 2003.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 10 punkt 1.

c) Anslag

Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagen inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt utskottets förslag i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 10 punkt 3 samt avslår motionerna 2002/03:Sf212, 2002/03:Sf285 yrkande 5,

2002/03:Sf290 yrkande 7, 2002/03:Sf291 yrkandena 7–10, 12 och 14, 2002/03:Sf331 yrkandena 3, 9, 10 och 12, 2002/03:Sf335 yrkandena 14, 17 och 20–24, 2002/03:Sf342 yrkande 1 i denna del, 2002/03:Sf347, 2002/03:Sf357, 2002/03:Sf377 yrkandena 1 och 9, 2002/03:Sf380 yrkande 30 i denna del, 2002/03:Fi231 yrkande 13, 2002/03:Fi232 yrkandena 14 i denna del och 23, 2002/03:So298 yrkande 2, 2002/03:A224 yrkande 7 och 2002/03:A318 yrkande 8.

12. Kvinnors rehabilitering

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf234 och 2002/03:Sf328.

13. Rehabiliteringsfrågor i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf203 yrkandena 2 och 3, 2002/03:Sf208 yrkande 1, 2002/03:Sf211, 2002/03:Sf215, 2002/03:Sf262, 2002/03:Sf275, 2002/03:Sf290 yrkandena 2 och 3, 2002/03:Sf291 yrkande 4, 2002/03:Sf331 yrkande 8, 2002/03:Sf335 yrkande 4, 2002/03:So296 yrkande 6, 2002/03:So362 yrkande 11, 2002/03:A313 yrkande 2 och 2002/03:A367 yrkande 3.

Reservation 17 (fp)

Reservation 18 (kd)

Reservation 19 (c)

14. Samverkan och finansiell samordning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf203 yrkande 1, 2002/03:Sf205, 2002/03:Sf276, 2002/03:Sf322, 2002/03:Sf335 yrkande 19, 2002/03:So457 yrkande 5 och 2002/03:N343 yrkande 6.

Reservation 20 (m, fp, kd, c)

15. Övriga sjukförsäkringsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf247, 2002/03:Sf271 yrkande 3, 2002/03:Sf280, 2002/03:Sf290 yrkande 6, 2002/03:Sf291 yrkande 11, och 2002/03:A239 yrkandena 14 och 15.

Reservation 21 (m)

Reservation 22 (fp)

Reservation 23 (c)

Reservation 24 (mp)

16. Sjukpenninggrundande inkomst

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf231, 2002/03:Sf298 och 2002/03:Sf330.

17. Närståendepenning

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf377 yrkande 2.

Reservation 25 (fp)

18. Arbetsgivares kostnadsansvar m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf206, 2002/03:Sf220, 2002/03:Sf245, 2002/03:Sf286, 2002/03:Sf290 yrkande 11, 2002/03:Sf309, 2002/03:Sf335 yrkande 3, 2002/03:Sf369, 2002/03:N306 yrkande 9 och 2002/03:A239 yrkande 18.

Reservation 26 (fp)

Reservation 27 (kd)

Reservation 28 (v)

Reservation 29 (c)

19. Åtgärder för återgång i arbete vid aktivitets- och sjukersättning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf291 yrkande 5 och 2002/03:Sf335 yrkande 18.

Reservation 30 (m)

Reservation 31 (kd)

20. Vilande aktivitets- och sjukersättning vid studier

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf290 yrkande 10.

Reservation 32 (fp)

21. Förtroendevalda

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf355 och 2002/03:Sf364.

22. Övriga frågor om aktivitets- och sjukersättning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf287, 2002/03:Sf294, 2002/03:Sf305, 2002/03:Sf331 yrkande 7 och 2002/03:Sf368.

Reservation 33 (v)

Reservation 34 (c)

23. Handikappersättning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf273, 2002/03:Sf274 och 2002/03:Sf354.

24. Privatisering av arbetsskadeförsäkringen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf285 yrkandena 1–4, 2002/03:Sf304 och 2002/03:Sf316.

Reservation 35 (m)

Reservation 36 (kd)

25. Övriga frågor om arbetsskadeförsäkringen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf307, 2002/03:Sf370, 2002/03: MJ419 yrkande 6 och 2002/03:A365 yrkande 5.

26. Utbildning av försäkringsläkare

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf291 yrkande 16 och 2002/03:Sf333 yrkandena 1–3 och 6.

Reservation 37 (m)

Reservation 38 (kd)

27. Utbildning av läkare i försäkringsmedicin

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf290 yrkande 4 och 2002/03:Sf333 yrkande 4.

Reservation 39 (fp)

Reservation 40 (kd)

28. Övriga frågor om läkare m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf290 yrkandena 5 och 9 och 2002/03:Sf291 yrkande 17.

Reservation 41 (m)

Reservation 42 (fp)

29. Dröjsmålsränta m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf221, 2002/03:Sf242 och 2002/03:Sf377 yrkande 7.

Reservation 43 (fp)

Reservation 44 (kd)

30. Frågor rörande socialförsäkringsadministrationen i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf208 yrkande 2, 2002/03: Sf250, 2002/03:Sf267, 2002/03:Sf268, 2002/03:Sf279, 2002/03:Sf281, 2002/03:Sf291 yrkandena 6 och 13, 2002/03:Sf335 yrkandena 15 och 16 och 2002/03:A314 yrkande 4.

Reservation 45 (m)

Reservation 46 (kd)

*Utgiftsområde 11***31. Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom***a) Mål*

Riksdagen godkänner mål enligt regeringens förslag i proposition 2002/03:1 utgiftsområde 11 punkt 1.

b) Anslag

Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagen inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt utskottets förslag i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 11 punkt 2 och avslår motionerna 2002/03:Sf329, 2002/03:Sf353, 2002/03:Sf356,

2002/03:Sf377 yrkandena 3, 4 och 10 och 2002/03:Fi232 yrkande 14 i denna del.

32. Återställande av pensioner

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf314.

Reservation 47 (v)

33. Pension till gift pensionär

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf204 och 2002/03:Sf207.

34. Flexibel pensionsålder

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf219, 2002/03:Sf261 och 2002/03:Sf324.

Reservation 48 (kd)

35. Samordning av engångsbelopp inom yrkesskadeförsäkringen m.m.

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf310.

Reservation 49 (v)

36. Pensionsrätt för konstnärer

Riksdagen avslår motion 2002/03:Kr264 yrkande 10.

Reservation 50 (m)

37. Bostadstillägg vid särskilt boende

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf229.

Reservation 51 (m, fp, c)

Utgiftsområde 12

38. Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

a) Lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag i proposition 2002/03:1 utgiftsområde 12 punkt 1 till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring.

b) Mål

Riksdagen godkänner mål enligt regeringens förslag i proposition 2002/03:1 utgiftsområde 12 punkt 2.

c) Anslag

Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagen inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt utskottets förslag i bilaga 3.

Därmed bifaller utskottet proposition 2002/03:1 utgiftsområde 12 punkt 3 och avslår motionerna 2002/03:Sf342 yrkandena 1 i denna del och 2–9, 2002/03:Sf352, 2002/03:Sf376 yrkande 2, 2002/03:Sf377 yrkandena 5 och 11, 2002/03:Sf379 yrkande 3 i denna del, 2002/03:Sf380 yrkandena 18, 28, 29, 30 i denna del, 36 och 37 i denna del, 2002/03:So250 yrkandena 9, 10, 12 och 13 i denna del, 2002/03:Fi232 yrkande 14 i denna del, 2002/03:A241 yrkandena 2 och 3 och 2002/03:A242 yrkande 27.

39. Familjepolitikens inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf238 yrkandena 1, 2 och 4, 2002/03:Sf311 yrkandena 1 och 2, 2002/03:Sf341, 2002/03:Sf376 yrkande 1, 2002/03:Sf379 yrkandena 3 i denna del och 6, 2002/03:Sf380 yrkandena 1, 5, 6, 8, 11, 17, 19, 27 och 37 i denna del, 2002/03:So250 yrkandena 7 och 13 i denna del, 2002/03:So514 yrkande 1, 2002/03:A241 yrkande 1, 2002/03:A242 yrkande 28 och 2002/03:L319 yrkande 16.

Reservation 52 (fp)

Reservation 53 (kd)

Reservation 54 (c)

40. Allmänna barnbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf235, 2002/03:Sf237, 2002/03:Sf311 yrkande 8, 2002/03:Sf340, 2002/03:Sf343 och 2002/03:Sf380 yrkande 34.

Reservation 55 (kd)

41. Utbyggd föräldraförsäkring m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf232 och 2002/03:Sf327.

42. Beräkningsunderlag och 2,5-årsregeln m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf244, 2002/03:Sf311 yrkande 7, 2002/03:Sf349, 2002/03:Sf359 och 2002/03:Sf380 yrkande 31.

Reservation 56 (kd)

Reservation 57 (v)

43. Fördelning av mamma- och pappamånad

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf254, 2002/03:Sf297, 2002/03:Sf311 yrkandena 3–6 och 2002/03:Sf372.

Reservation 58 (m) - motiv.

Reservation 59 (v)

44. Jämställdhetsbonus

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf210 och 2002/03:So250 yrkande 11.

Reservation 60 (m) - motiv.

Reservation 61 (fp)

Reservation 62 (c)

45. Överlåtelse av föräldrapenningförmån till annan

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf302, 2002/03:Sf326, 2002/03:So514 yrkande 3 och 2002/03:A241 yrkande 17.

Reservation 63 (fp)

Reservation 64 (c)

Reservation 65 (mp)

46. Tillfällig föräldrapenning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf225 och 2002/03:Sf380 yrkande 32.

Reservation 66 (kd)

47. Semesterersättning till föräldralediga

Riksdagen avslår motion 2002/03:A242 yrkande 16.

Reservation 67 (kd)

48. Tillfällig föräldrapenning för vård av barn under 240 dagar

Riksdagen antar regeringens förslag i proposition 2002/03:2 till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring (lagförslag 2.1) såvitt avser 4 kap. 10 §.

Därmed avslår riksdagen motion 2002/03:Sf2.

Reservation 68 (fp)

49. Pappadagar vid adoption m.m.

Riksdagen antar regeringens förslag i proposition 2002/03:2 till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med den ändringen att lagen träder i kraft den 1 februari 2003 (lagförslag 2.2).

Därmed avslår riksdagen motion 2002/03:Sf1 yrkande 2.

Reservation 69 (m)

50. Underhållsstöd

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf209 yrkande 2, 2002/03:Sf263, 2002/03:Sf272, 2002/03:Sf295, 2002/03:Sf301, 2002/03:Sf311 yrkandena 9–11, 2002/03:Sf315, 2002/03:Sf346, 2002/03:Sf351, 2002/03:Sf379 yrkande 7 och 2002/03:Sf380 yrkande 33.

Reservation 70 (m)

Reservation 71 (kd)

Reservation 72 (c)

51. Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf377 yrkande 6.

Reservation 73 (fp)

52. Barnpension och efterlevandestöd till barn

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf306.

Reservation 74 (v)

53. Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf209 yrkande 1.

Reservation 75 (c)

Vissa frågor om det reformerade pensionssystemet

54. Utdelning av överskott i pensionssystemet

Riksdagen avslår motion 2002/03:Fi288 yrkande 1.

Reservation 76 (v)

55. Automatisk balansering i pensionssystemet

Riksdagen avslår motion 2002/03:Fi288 yrkande 2.

Reservation 77 (v)

56. Delad pensionsrätt

Riksdagen avslår motion 2002/03:A242 yrkande 10.

Reservation 78 (kd)

57. Pensionsrätt vid studier

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf312.

Reservation 79 (v)

58. Pensionsgrundande belopp vid plikttjänstgöring

Riksdagen avslår motion 2002/03:Fö219 yrkande 3.

Reservation 80 (v)

59. Aktiefonder ur ett etiskt perspektiv

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf292 yrkandena 3 och 5.

Reservation 81 (v, mp)

60. Ideella fonder

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf260, 2002/03:Sf308 yrkande 2 och 2002/03:Sf345.

Reservation 82 (v, mp)

61. Realräntefond inom Sjunde AP-fonden

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf308 yrkande 1.

Reservation 83 (v)

62. Aktivt val av Premiesparfonden

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf292 yrkande 1, 2002/03:Sf308 yrkande 3 och 2002/03:Sf325.

Reservation 84 (v, mp)

63. Generationsfonder inom Sjunde AP-fonden

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf308 yrkande 4.

Reservation 85 (v)

64. Förvaltning av Premiesparfonden

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf292 yrkande 2.

Reservation 86 (mp)

*Socialavgifter***65. Sänkta socialavgifter**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf249, 2002/03:N266 yrkande 6 och 2002/03:N393 yrkande 6.

Reservation 87 (fp)

Reservation 88 (kd)

66. Regional nedsättning av socialavgifter

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf253, 2002/03:Sf257, 2002/03:Sf278, 2002/03:N304 yrkande 6 och 2002/03:N345 yrkande 17.

Reservation 89 (m)

67. Socialavgifter för företag med säsongsanställd personal

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sk347 yrkande 2.

Reservation 90 (kd)

68. Avgiftsskyldighet för andra föreningar än idrottsföreningar

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf251, 2002/03:Sf288, 2002/03:Sf344, 2002/03:Sk348 yrkande 3, 2002/03:Kr336 yrkande 12 och 2002/03:Kr366 yrkande 4.

Reservation 91 (kd)

Reservation 92 (c)

Stockholm den 3 december 2002

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Tomas Eneroth

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Eneroth (s), Sven Brus (kd), Ronny Olander (s), Sten Tolgfors (m)*, Bo Könberg (fp), Anita Jönsson (s), Mona Berglund Nilsson (s), Ulla Hoffmann (v), Mariann Ytterberg (s), Anita Sidén (m)*, Lennart Klockare (s), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Anna Lilliehöök (m)*, Göte Wahlström (s) och Mona Jönsson (mp).

*) Har ej deltagit i beslutet under förslagspunkterna 11, 31 och 38.

Utskottets överväganden

Socialförsäkringarna

Allmänna principer för socialförsäkringarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om allmänna principer för socialförsäkringarna och behov av socialförsäkringsreformer.

Jämför reservationerna nr 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Nuvarande ordning

Centrala delar i det svenska socialförsäkringssystemet är sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen och det allmänna pensionssystemet.

I såväl sjukförsäkringen som föräldraförsäkringen är kompensationsnivån 80 % av arbetsinkomster upp till 7,5 prisbasbelopp. I föräldraförsäkringen finns därtill en grundnivå om 120 kr per dag. Grundnivån, som avser de dagar som utges med sjukpenningbelopp, föreslås nu höjas till 150 kr. För de dagar som tidigare betecknades garantidagar är ersättningsnivån fortfarande 60 kr om dagen, nu kallad lägstanivå. I budgetpropositionen anger regeringen att taket i sjuk- och föräldraförsäkringen bör höjas till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2003, om det statsfinansiella läget tillåter det.

Förtidspensioneringen ingår för närvarande som en del i pensionssystemet men kommer fr.o.m. 2003 att tillhöra sjukförsäkringen. Ersättningsförmåner na benämns därefter sjukersättning och, för personer i åldern 19–29 år, aktivitetsersättning. Förmåner na är inkomstrelaterade men garantiförmåner kommer att finnas.

Förmåner från arbetsskadeförsäkringen utges främst i form av livränta som i princip skall täcka 100 % av inkomstförlusten till följd av en arbetsskada. Även här är förmånstaket 7,5 prisbasbelopp. Beviskravet i arbetsskadeförsäkringen har sänkts för skador som inträffar den 1 juli 2002 eller senare. Livräntan skall fr.o.m. 2003 till viss del följa den allmänna löneutvecklingen.

Frågan om indexering av sjukersättning och aktivitetsersättning bereds i Regeringskansliet.

Det allmänna pensionssystemet har nyligen reformerats med omfattande övergångsregler. Syftet har varit att skapa ett pensionssystem som är följsamt mot den samhällsekonomiska och demografiska utvecklingen. Enligt de helt reformerade reglerna kommer inkomstgrundad ålderspension att vara avgiftsdefinierad och grundas på de under livet sammanlagda förvärvsinkomsterna. Pensionsrätten motsvarar 18,5 % av den årliga förvärvsinkomsten upp till 7,5 inkomstbasbelopp (efter avdrag för den allmänna pensionsavgiften). Förmåner na i det reformerade inkomstgrundade fördelningssystemet anpassas

bl.a. till den allmänna inkomstutvecklingen, men avvikelse skall ske vid ekonomisk obalans i systemet. Grundskyddet utgörs av garantipension. Även efterlevandeförmåner anpassas 2003 till det nya pensionssystemet. Ett äldreförsörjningsstöd införs som innebär att personer som är bosatta i Sverige och som är 65 år eller äldre fr.o.m. 2003 garanteras en viss lägsta levnadsnivå.

Till begreppet socialförsäkring hänförs i många sammanhang andra förmånssystem av socialpolitisk art. Någon definition av begreppet finns inte i den svenska lagstiftningen. I socialförsäkringslagen (1999:799), som trädde i kraft den 1 januari 2001, har en avgränsning skett utifrån ett praktiskt betingat synsätt. Socialförsäkringslagen omfattar således trygghetssystem som administreras av RFV, försäkringskassorna och Premiepensionsmyndigheten. Lagen omfattar dock inte förmåner som enbart avser vissa särskilda angivna persongrupper eller ligger under den landstingskommunala självbestämmanderätten. Förmåner från arbetslöshetsförsäkringen omfattas inte heller av socialförsäkringslagen bl.a. på grund av att arbetslöshetsförsäkringen till väsentliga delar är frivillig.

Genom socialförsäkringslagen har förmåner delats in i bosättningsbaserade respektive arbetsbaserade förmåner. I förhållande till andra EU/EES-länder gäller förordning nr (EEG) 1408/71 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen. Ett flertal konventioner om social trygghet har dessutom träffats mellan Sverige och andra länder. Genom EU-medlemskapet är Sverige också bundet av avtal om social trygghet mellan gemenskapen och tredje land.

Socialförsäkringarna finansieras med arbetsgivaravgifter, egenavgifter och allmän pensionsavgift när det gäller inkomstgrundade ålderspensioner, efterlevandepensioner, sjukpenning, inkomstgrundad del av förtidspensioner, arbetsskadeersättningar och föräldrapenningförmåner. Den allmänna pensionsavgiften tas endast ut på inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp, vilket motsvarar 7,5 inkomstbasbelopp efter avdrag för den allmänna pensionsavgiften, medan arbetsgivar- och egenavgifter även tas ut på inkomster över denna nivå. Däremot är det endast den del av ålderspensionsavgiften i form av arbetsgivaravgift och egenavgift som motsvarar inkomster under förmånstaket som förs till premiepensionssystemet eller AP-fonderna. I socialavgiftslagen (2000:980), som trädde i kraft den 1 januari 2001, har skyldigheten att betala socialavgifter anpassats till socialförsäkringslagen så att avgifter betalas på arbetsinkomster för personer som omfattas av den arbetsbaserade socialförsäkringen. Bestämmelser om avgifternas fördelning har samlats i lagen (2000:981) om fördelning av socialavgifter.

Lagen om allmän försäkring (AFL) intog tidigare den centrala platsen i det svenska socialförsäkringssystemet. I och med ålderspensionsreformen och efterföljande anpassning och reformering av efterlevande- och förtidspensioneringen har dock AFL:s ställning ändrats. En särskild utredare har fått i uppdrag att göra en teknisk översyn av AFL och andra författningar på social-

försäkringsområdet (dir. 2001:70). Huvudsyftet med översynen är att göra socialförsäkringslagstiftningen mer tydlig och överskådlig och därmed lättare att tillämpa. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2003.

En särskild utredare har haft i uppdrag att göra en samlad översyn av de processuella regler som gäller inom socialförsäkringen. Utredningen har i juni 2001 redovisat sina förslag i betänkandet En handläggningslag (SOU 2001:47).

Motioner

Moderaterna

I motion N227 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om att socialavgifter skall synliggöras och relateras till utgående förmåner. Motionärerna anför att sociala avgifter som inte är förmånsanknutna är en extra skatt.

Folkpartiet

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf230 ett tillkännagivande om att en parlamentarisk arbetsgrupp med företrädare för de sju riksdagspartierna bör tillsättas för att gå igenom problem kring socialförsäkringarna. Avsikten skall vara att eftersträva en samsyn kring hållbara principer för en stor socialförsäkringsreform som omfattar främst sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring.

I motionen redovisas också följande som bidrag till diskussionen om hur socialförsäkringarna skulle kunna utformas.

Det skall vara obligatoriska försäkringar mot inkomstbortfall som innebär en fördelning av riskkostnader. Försäkringarna skall utformas så att det lönar sig att arbeta. Det måste därför finnas självrisker och en allmän inriktning på arbete, rehabilitering och aktivitet. Försäkringarna skall inte bidra till skadligt stora marginal- och tröskeleffekter för människor som vill inträda i eller återvända till arbetslivet eller öka sina arbetsinsatser. En försäkringsmässig koppling mellan avgifter och förmåner bidrar till det. En väl utformad generell välfärdspolitik bidrar till en flexibilitet i samhället och till välståndsutvecklingen.

Det bör så långt som det är möjligt finnas ett direkt samband mellan inbetalda avgifter och förmåner. En socialförsäkringsreform skall utgå från principen om "raka rör" där varje förmån motsvaras av en inbetald avgift och där avgifterna och förmånerna hänger ihop. Det är viktigt att taket i socialförsäkringarna sätts så att det stora flertalet inkomsttagares inkomster ligger under taket. Förmånstaket bör höjas till tio basbelopp. Vidare bör en övergång till "lönebasbelopp" övervägas så att taket kan räknas upp med standardstegringen i samhället.

Kostnaderna för fördelningspolitiska inslag i sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring bör finansieras med anslag över statsbudgeten. Egenavgifter för löntagare bör prövas som en viktig del av finansieringen. Avgifterna skall

vara oberoende av den enskilda människans risk, men det är tänkbart att skillnader i kollektiva risker kan motivera särskilda avgiftsuttag eller nedsättningar.

Kostnader för trafikolyckor tas ut på trafikförsäkringen och arbetsolycksfall överförs till en obligatorisk icke-statlig försäkring.

Utgifterna i arbetslöshets- och sjukförsäkringen varierar med konjunkturen och arbetsmarknadsläget. Det kan behövas en automatiskt verkande mekanism som omfördelar avgiftsuttaget mellan försäkringarna när arbetsmarknadsläget förändras. Ändringar av avgifter eller förmåner skall bara kunna ske när det är försäkringsmässigt motiverat. Socialförsäkringar som frikopplas från statens budget måste samtidigt föras med mekanismer som gör att deras finansiella stabilitet upprätthålls. Försäkringarna bör få buffertfonder.

Det tre stora socialförsäkringssystemen – för ålderspensioner, för arbetslöshetsförsäkring och för sjukförsäkring (sjukpenning, rehabilitering och motsvarigheten till förtidspension) – bör vara offentliga och obligatoriska, ges en fristående ställning med egna styrelser och redovisas vid sidan av statsbudgeten.

Kristdemokraterna

I motion Sf335 av Sven Brus m.fl. (kd) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om socialförsäkringssystemets utformning.

Huvudtanken är att ett statligt generellt system bäst försäkrar människor mot vissa mer eller mindre påverkbara inkomstbortfall men att dessa system även bör ge utrymme för egna lösningar och personligt ansvarstagande. Detta gäller i första hand vid sjukdom, arbetslöshet, barnafödande och pension. Med undantag för pensionssystemet är dagens socialförsäkringssystem dock varken särskilt robusta, överskådliga eller träffsäkra och behöver därför reformeras.

I ett kortare perspektiv bör socialförsäkringarna, utöver pensionssystemet, renodlas och samordnas. Ett bättre samband mellan avgifter och förmåner måste upprättas genom någon form av löne- och avgiftsväxling då det är fråga om att försäkra ett inkomstbortfall. I ett längre perspektiv är det önskvärt att hela skatte-, avgifts- och transfereringssystemet effektiviseras. Därtill bör även incitamenten för enskilda individer förbättras vid givna förmåner. Därigenom skulle den svenska ekonomiska tillväxtkraften stärkas. Reformerna kan genomföras utan att den offentliga sektorns omfördelande funktion behöver ändras.

Centerpartiet

Maud Olofsson m.fl. (c) begär i motion Sf331 att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning om de ekonomiska trygghetssystemen (yrkande 1). Motionärerna anför att socialförsäkringarna inte är anpassade efter dagens anställnings- och sysselsättningsformer. Många står utanför dagens socialförsäkringssystem. De som inte kommit in på arbetsmarknaden har inte rätt till vare sig sjukpenning, a-kassa eller tjänstepension. För att ett framtida ekono-

miskt trygghetssystem skall vara långsiktigt hållbart är det viktigt att det stöds av en bred politisk majoritet, i likhet med den överenskommelse som ingicks i samband med reformering av pensionssystemet.

Centerpartiet anser att trygghetssystemet bör bygga på följande principer (yrkande 2):

Trygghetssystemet skall vara långsiktigt hållbart och klara svängningar i konjunkturen liksom förändringar i demografin. Detta är särskilt viktigt med hänsyn till den budgetlagstiftning som reglerar nivån på de statliga utgifterna genom utgiftstaket.

Trygghetssystemet skall syfta till att hjälpa människor som på grund av sjukdom eller arbetslöshet förlorar sin arbetsinkomst tillbaka till arbetslivet. Krav skall ställas på att de som får ersättning aktivt söker arbete och egen försörjning eller deltar i rehabilitering. Dessa krav skall motsvaras av ett statligt ansvar att bidra med stöd för att hjälpa individen tillbaka. Det måste skapas ekonomiska incitament för båda parter så att den nödvändiga aktiviteten sätts in i ett tidigt skede. Genom att renodla trygghetssystemets olika ersättningsnivåer och skapa ett enhetligt system blir det också mer förutsägbart såväl för den enskilde som för staten. Riskerna måste spridas så att människor kan delta på lika villkor.

Alla människor skall garanteras en ekonomisk grundtrygghet. Samtidigt har alla ett ansvar för att aktivt försöka påverka sin situation och skapa sig en egen försörjning.

Utskottets ställningstagande

Vad gäller utskottets syn på principerna för socialförsäkringarna och de förslag som tas upp i motionerna vill utskottet, i enlighet med sitt ställningstagande i betänkande 2001/02:SfU1, anföra följande.

Villkoren på arbetsmarknaden utvecklas och förändras liksom samhället i övrigt, och trygghetssystemen måste därför ständigt utvecklas och förnyas. Socialförsäkringarna skall enligt utskottet vara trygga, rättvisa och effektiva, vilket bäst uppnås genom en generell offentlig försäkring. Socialförsäkringarna skall dels ge standardtrygghet genom att ersätta inkomstbortfall upp till en viss nivå, dels ge ett grundläggande skydd vid varaktig ohälsa för grupper som inte fått fotfäste på arbetsmarknaden. Försäkringssystem som i första hand ersätter bortfall av inkomst har stora fördelar framför försäkringar som enbart bygger på en ren grundtrygghetsprincip. Genom inkomstbortfallsprincipen garanteras individen en bestämd standardnivå när han eller hon av olika skäl inte kan försörja sig själv genom arbete, och denna princip bör enligt utskottets mening vara utgångspunkten för försäkringsskyddet även framdeles. Förmåner från socialförsäkringarna skall ges på lika villkor för alla och innehålla ett betydande mått av utjämning mellan grupper som löper olika risk att drabbas av sjukdom och skada. Det förhållandet att i princip alla är med och finansierar försäkringsskyddet möjliggör enligt utskottets mening omfördelningar mellan olika grupper och över livet. Vidare skall det finnas möjligheter att kontrollera och begränsa samhällets kostnader för försäkring-

en. Arbetslinjen är central. Angeläget är också att försäkringsskyddet är utformat så att det inte motverkar jämställdhet mellan könen.

Beträffande frågan om huruvida socialförsäkringen skall bestå av skilda delar eller av en samlad försäkring vill utskottet påpeka att de olika delarna av trygghetssystemet samspelar med varandra vad gäller såväl finansiering som regelverk. Detta har inte minst förändringarna på arbetsmarknaden till följd av lågkonjunkturen i början av 1990-talet tydliggjort. Kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen ökade då kraftigt samtidigt som kostnaderna för sjukförsäkringen minskade. Vidare har de besparingar som under denna tid var nödvändiga att göra i systemen visat att ingrepp i en del av systemen utan samtidig anpassning av regelverket i andra delar kan medföra överströmningseffekter.

Utskottet anser emellertid att det är nödvändigt att tydliggöra gränserna för de olika försäkringssystemen och vad som bör ersättas från socialförsäkringen respektive från andra trygghetssystem, t.ex. arbetslöshetsförsäkringen. Som ett led i renodlingen har fr.o.m. den 1 januari 1997 kriterierna för sjukpenning och förtidspension skärpts så att sjukpenning och förtidspension som huvudregel endast utges vid arbetsoförmåga som har sin grund i medicinska orsaker. Enligt utskottets mening kan mycket vinnas på att göra socialförsäkringssystemet tydligare och mer lättöverskådligt. Det är också viktigt att samverkan sker mellan dem som administrerar olika delar av välfärdssystemen.

Vad gäller förmånstaket inom socialförsäkringarna har utskottet tidigare framhållit att utformningen av intjänandetaket inte får leda till att alltför försäkrade genom en normal löneutveckling med tiden delvis hamnar utanför försäkringsskyddet. En höjning av förmånstaket borde därför ske så snart det finns ekonomiskt utrymme, som inte behöver utnyttjas för andra, mer angelägna reformer. I budgetpropositionen för 2002 angav regeringen att de senaste årens reallöneökningar har luckrat upp inkomstbortfallsprincipen och att privata och avtalsmässiga försäkringslösningar har fått en allt större betydelse. Enligt regeringen är det av yttersta vikt att de senaste årens utveckling med allt större andel av inkomsterna över taket hindras genom att inkomsttaket höjs. Regeringens avsikt är därför att taket skall höjas till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2003, om det statsfinansiella läget tillåter det. – En proposition är aviserad till januari 2003.

Beträffande sambandet mellan förmåner och avgifter vill utskottet påpeka att stora förändringar har skett i strukturen för socialavgifter och avgiftsuttag i avsikt att skapa bättre samstämmighet mellan inkomster och utgifter i socialförsäkringen. Särskilt har genomförandet av det nya ålderspensionssystemet medfört stora förändringar. Finansieringen av de olika försäkringsgrenarna har blivit mer renodlad. Genom att inkomster och utgifter för olika försäkringar lättare kan följas ökar trovärdigheten för socialförsäkringssystemen. Någon exakt samstämmighet mellan förväntade inkomster och utgifter för t.ex. sjukförsäkringen har inte eftersträfvats. Smärre och tillfälliga skillnader mellan inkomster och utgifter bör kunna finnas utan att det föranleder justeringar av avgiftsnivån.

Vad gäller frågan om huruvida socialförsäkringarna skall göras fristående från statsbudgeten är det endast det nya inkomstgrundade ålderspensionssystemet som redovisas utanför statsbudgeten. För övriga delar av försäkringen gäller numera att utgifterna skall bruttoredovisas i statsbudgeten. Senast gjordes denna förändring för arbetsskadeförsäkringen och delpensionsförsäkringen. Det pågående reformarbetet av olika delar av socialförsäkringssystemet kan dock få betydelse i denna fråga. Utskottet noterar härvid att såväl Sjukförsäkringsutredningen (SOU 2000:121) som HpH-utredningen (SOU 2002:5) har föreslagit att sjukförsäkringen finansieras vid sidan av statsbudgeten.

En annan fråga som behöver övervägas noga är socialförsäkringarnas förhållande till utgiftstak m.m. i budgetprocessen. Frågan om hur ålderspensionsutgifterna bör hanteras i budgeten och i förhållande till utgiftstaken har aktualiserats i och med att det inkomstgrundade ålderspensionssystemet gjorts finansiellt stabilt genom regler för automatisk balansering. Enligt regeringen (prop. 2000/01:70) kräver frågan ett helhetsperspektiv på den statliga budgetprocessen. Regeringen hänvisade till att det inom Regeringskansliet övervägs slutsatser och eventuella åtgärder med anledning av vad Utredningen om utvärdering av budgetprocessen föreslagit samt att det inom det s.k. Vestaprojektet pågår ett arbete med att i vissa avseenden ändra redovisningsprinciperna för statsbudgeten. Hur utgiftstak och saldomål kommer att anpassas till de nya principerna är ännu inte avgjort. Mot bakgrund av detta föreslog regeringen ingen förändring av nuvarande ordning. Här kan nämnas att Utredningen om utvärdering av budgetprocessen i betänkande SOU 2000:61 har ansett att såväl ålderspensionssystemet som övriga socialförsäkringar bör omfattas av utgiftstaket och det av utredningen föreslagna utgiftsmålet. Vid behandlingen av propositionen om automatisk balansering tillade utskottet (bet. 2000/01:SfU13) i denna fråga att det nya ålderspensionssystemet är ett s.k. avgiftsdefinierat system, som är fristående från statsbudgeten och i sin helhet finansieras med en specialdestinerad och fast pensionsavgift. Med föreslagna regler för automatisk balansering skulle pensionssystemet därtill bli långsiktigt finansiellt stabilt. Varken den allmänna ekonomiska utvecklingen eller demografiska förändringar skulle därutöver kunna föranleda politiska beslut som begränsar pensionsutgifternas storlek. Det var enligt utskottets mening därför viktigt att osäkerhet inte i något sammanhang uppkommer om det inkomstrelaterade ålderspensionssystemets autonomi. För den händelse denna del av pensionssystemet även fortsättningsvis skulle ingå under ett utgiftstak var det enligt utskottet viktigt att innebörden av ett sådant utgiftstak i förhållande till pensionssystemet tydligt klargörs.

Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att det i många avseenden finns en samsyn mellan flera av riksdagens partier om socialförsäkringssystemens principiella utformning. I den mån här behandlade motioner inte är tillgodosedda med vad utskottet ovan anfört avstyrker utskottet motionerna N227 yrkande 11, Sf230, Sf335 yrkande 1 och Sf331 yrkandena 1 och 2.

Studerande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om den studiesociala utredningen, om s.k. postdoktorander samt om deltidssjukskrivning vid studier. *Jämför reservationerna nr 5 (m), 6 (kd) och 7 (c)*

Motioner

I motion Ub489 av Sofia Larsen m.fl. (c) anförts att direktiven till den nu tillsatta studiesociala utredningen är begränsade. I yrkande 3 begärs därför ett tillkännagivande om att en ny studiesocial utredning bör tillsättas som är parlamentariskt sammansatt och där studenterna ges ordentlig representation.

Såväl Torsten Lindström m.fl. (kd) i motion Ub491 yrkande 1 som Annelie Enochson m.fl. (kd) i motion A242 yrkande 24 anser att den studiesociala utredningen bör få tilläggsdirektiv om att utredningen får lägga förslag till förbättringar.

Även Britt-Marie Danestig m.fl. (v) begär i motion Sf246 ett tillkännagivande om tilläggsdirektiv med sådan inriktning.

I motion Sf362 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) begärs i yrkande 1 att utredningens uppdrag genom tilläggsdirektiv även omfattar föräldraförsäkring och barnomsorg kvällar och helger, en student-SGI i sjukförsäkringen samt förslag om arbetslöshetsersättning och försörjningsstöd under sommaren. Motionärerna framhåller i yrkande 2 också behovet av bättre framförhållning vad gäller bostäder, lärare och handledare.

I motion Sf338 av Susanne Eberstein och Hans Stenberg (s) begärs ett tillkännagivande om ekonomiska förutsättningar för ensamstående föräldrar som studerar och att den studiesociala utredningen ges hög prioritet så att det innebär konkreta förbättringar inom kort.

Även i motionerna Sf373 av Mikael Damberg m.fl. (s) och Sf337 av Christin Nilsson (s) påtalas behovet av en översyn av studenters sociala villkor.

En översyn av studiesociala förhållanden för s.k. postdoktorander begärs i motionerna Ub487 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m) yrkande 8 och Sf266 av Per Bill (m). Motionärerna tar särskilt upp rätten att behålla SGI samt kvalifikationskraven i föräldraförsäkringen.

I motion Sf213 av Maria Larsson och Ragnwi Marcelind (kd) begärs ett tillkännagivande om att möjliggöra studier vid deltidssjukskrivning. Enligt motionärerna minskar t.ex. vid halvtidssjukskrivning studiemedlet med 50 %. Eftersom SGI är vilande under studietiden – och inte aktiveras med mindre än att studierna avbryts – kan inte sjukpenning utbetalas på den andra halvan, om man inte dessutom har en studietids-SGI.

Utskottets ställningstagande

Regeringen har den 19 september 2002 utfärdat direktiv till en studiesocial utredning (dir. 2002:120). En särskild utredare skall få i uppdrag att göra en samlad analys av den ekonomiska och sociala situationen för studerande på olika utbildningsnivåer under den samlade studietiden, inklusive studieuppehåll. Utredaren skall, mot bakgrund av de studerandes skiftande sociala situation, kartlägga samspelet mellan studiestödssystemet och andra förmånssystem inkl. bostadsbidrag, ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen och arbetslöshetsförsäkringen. Grundstrukturen i de befintliga förmånssystemen skall ligga fast. Dit hör bl.a. inkomstbortfallsprincipen. Utredaren skall analysera om gränsen mellan studiestöd å ena sidan och socialförsäkring inklusive bostadsbidrag och det ekonomiska biståndet å andra sidan behöver förtydligas. Om utredaren finner alternativa möjligheter att förtydliga gränserna mellan systemen skall sådana möjligheter och konsekvenserna av dem redovisas för såväl staten som kommunerna. När det gäller arbetslöshetsförsäkringen skall utredaren endast kartlägga hur arbetslöshetsförsäkringen samspekar med studiestödssystemet. Som ett särskilt uppdrag skall utredaren föreslå hur det nya studiestödssystemet bör samverka med bostadsbidragen på lång sikt. I den delen skall även förslag till eventuella författningsändringar lämnas. – Uppdraget skall enligt direktivet avslutas senast den 31 december 2003.

Vidare har en särskild utredare fått i uppdrag att göra en analys av och föreslå ändringar i reglerna om skyddstider för sjukpenninggrundande inkomst (dir. 2001:104). Utredaren skall bl.a. föreslå grundläggande principer för rätten att behålla SGI under tid då förvärvsarbete inte utförs. Även det efterskydd som finns i form av en särskild beräkningsgrund för föräldrapenning skall ingå i utredningen. Förslagen skall så långt som möjligt utformas så att de underlättar ett livslångt lärande. Det är även viktigt att förslagen beaktar relevanta jämställdhetsaspekter och kan gynna ett ökat barnafödande.

Utredaren skall i förslagen särskilt uppmärksamma regelsystemets effekter för personer som på grund av nedsatt studieförmåga vill kombinera deltidsstudier med sjukskrivning på deltid, varvid hänsyn skall tas till effekterna av eventuella förslag i förhållande till andra studerandegrupper. Utredaren skall också särskilt uppmärksamma regelsystemets effekter för personer som får s.k. postdoktorala stipendier.

Det står utredaren fritt att ta upp och föreslå även andra förändringar som har samband med uppdraget, t.ex. skyddstiderna i socialförsäkringslagen och de särskilda regler som gäller för studerande inom studiestödssystemets ram i samband med sjukdom. – Utredaren skall redovisa uppdraget senast den 30 april 2003 (tilläggsdirektiv 2002:118).

Enligt utskottets mening kommer den analys som skall göras av den studiesociala utredningen att utgöra en god grund för de fortsatta överväganden som kommer att behöva ske. Flera av de problem som tas upp i motionerna finns redovisade i utredningsdirektivet. Särskilt som en översyn samtidigt pågår av SGI-skyddade tider finner utskottet inte skäl att föreslå några ändrade direktiv till den studiesociala utredningen. I den mån motionerna inte

helt eller delvis är tillgodosedda med de nämnda utredningarna avstyrks motionerna Sf213, Sf246, Sf266, Sf337, Sf338, Sf362, Sf373, Ub487 yrkande 8, Ub489 yrkande 3, Ub491 yrkande 1 och A242 yrkande 24.

Företagare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om bl.a. företagares sjukpenninggrundande inkomst och om kalenderdagberäkning av tillfällig föräldrapenning till företagare.

Jämför reservationerna nr 8 (c), 9 (m, fp, c), 10 (m, fp, kd, c).

Motioner

I motion N227 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkande 13 påpekas brister i det sociala trygghetssystemet för företagare. Motionärerna anför att en egenföretagare har fasta kostnader vid sjukdom och föräldraledighet. Samtidigt som företaget tillfälligt är stängt med bortfall av inkomster riskeras även ett mer långsiktigt inkomstbortfall genom att kunderna söker sig till andra företag. Detta är särskilt känsligt för de företag som verkar inom tjänstesektorn. Motionärerna kritiserar även att den tillfälliga föräldrapenningen för en egenföretagare beräknas per kalenderdag, vilket innebär att egenföretagare får lägre ersättning än anställda när han eller hon är hemma och tar hand om sjuka barn.

Motsvarande yrkande framställs i motionerna N263 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkande 12 och N306 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 4.

En ändring av reglerna i sjuk- och föräldraförsäkringarna när det gäller kalenderdagberäkningen för företagare begärs i motionerna Sf331 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 4 och A202 av Roger Karlsson (c) yrkande 1.

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf271 yrkande 1 förslag till ändring så att beräkning av SGI ger egenföretagare en inkomsttrygghet som är likvärdig den som gäller för löntagare. Motionärerna anser att beräkningen av SGI bör utgå från taxerad inkomst justerad för resultatreglerande poster. Därefter bör den framräknade inkomsten korrigeras för skäliga fasta kostnader för lokaler, räntor m.m. Motionärerna påpekar att sjukförsäkringsavgiften för egenföretagare är högre än för anställda.

I motion A240 av Marie Engström m.fl. (v) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om en översyn av det sociala försäkringssystemet. Egenföretagare bör enligt motionärerna ha samma trygghet som anställda. Nettointäkten är många gånger låg i samband med att man startar ett företag. Så kallade levebrödsföretag, som regelmässigt har låg nettointäkt, drivs i stor utsträckning av kvinnor. Motionärerna anser vidare att tillämpningen av reglerna om att låta företagaren få en högre SGI under uppbyggnadsskedet är godtycklig.

I motion Sf270 av Annika Qarlsso n m.fl. (c, m, fp, kd) begärs ett tillkännagivande om att även den som startar ett aktiebolag bör kunna få en högre SGI under ett uppbyggnadsskede.

I motion N396 av Ingegerd Saarinen (mp) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att ur ett rättviseperspektiv utreda företagarnas ekonomiska situation vid sjukdom jämfört med vanliga löntagares. Aktiebolagsägare bör enligt motionären få samma regler under uppbyggnadsskedet som andra företagare. I samma motion yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att utreda de ekonomiska konsekvenserna av att ändra karenstiden för företagare. Motionären anser att företagaren maximalt skall kunna välja 14 dagars karenstid men med samma avgift som vid 30-dagarskarens.

I flerpartimotionen Sf303 av Yvonne Ångström m.fl. (fp, m, kd, c) begärs ett tillkännagivande om att egenföretagare bör få rätt till ersättning vid tillfällig föräldraledighet på samma villkor som för anställda, dvs. att den skall beräknas utifrån årsarbetstiden.

Ett sådant yrkande framställs även i motion Sf271 Sten Tolgfors m.fl. (m) yrkande 2.

Dessutom anser Lars Leijonborg m.fl. (fp) i motion A241 yrkande 16 att villkoren i föräldraförsäkringen bör företagare för jämnställas med villkoren för anställda.

Utskottets ställningstagande

För en person som driver näringsverksamhet i form av ett aktiebolag beräknas den sjukpenninggrundande inkomsten, SGI, på den lön som tas ut från bolaget (SGI på grund av inkomst av anställning). Personen likställs således med en anställd. Det innebär också att när han eller hon blir sjuk är bolaget skyldigt att betala sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön. Socialavgifter betalas på lönesumman i form av arbetsgivaravgifter.

När det gäller personer som driver näringsverksamhet som fysisk person eller i form av enkelt bolag eller handelsbolag, s.k. egenföretagare, räknas SGI:n i princip på den taxerade nettoinkomsten, dock högst motsvarande skälig lön för liknande arbete som anställd (SGI på grund av inkomst av annat förvärvsarbete). Under uppbyggnadsskedet kan SGI:n sättas högre än den skatterättsliga nettointäkten, dock även här högst vad som motsvarar skälig lön för liknande arbete som anställd. Rätt till sjuklön enligt sjuklönelagen gäller inte sådan egenföretagare. Vidare gäller att socialavgifter betalas i form av egenavgifter och i huvudsak på den taxerade nettoinkomsten.

Det är således skillnader i regleringen av socialförsäkringsskyddet mellan egenföretagare och personer som driver verksamhet i aktiebolagsform. Den som genom en anställning redan har ett upparbetat socialförsäkringsskydd men slutar anställningen för att starta egen verksamhet i aktiebolagsform får inte någon SGI och därmed inte sjukpenning om han eller hon under uppbyggnadsskedet inte anser sig kunna ta ut lön från företaget. I normalfallet får han eller hon då inte heller föräldrapenning över grundnivån. För den som driver verksamheten som egenföretagare finns däremot särregler under upp-

byggnadsskedet som innebär att sjukpenning och föräldrapenningförmåner kan beräknas på ett högre underlag än den skatterättsliga nettointäkten.

Utredningen för översyn av inkomstbegreppet inom bidrags- och socialförsäkringssystemen (IBIS) har i betänkandet Förmån efter inkomst (SOU 1997:85) föreslagit att den som startar ett eget företag, oberoende av i vilken företagsform som företaget startas, under vissa förutsättningar skall ha rätt till sjukpenning m.m. även om företagaren under uppbyggnadsskedet inte kan redovisa någon inkomst av eget förvärvsarbete. Under tre år av verksamhetens uppbyggnadsskede skall SGI enligt förslaget beräknas till lägst den SGI som skulle ha beräknats om sjukfallet inträffat omedelbart innan den försäkrade började arbeta i verksamheten.

Efter beredning inom Socialdepartementet redovisades därefter i departementspromemorian Beräkningsunderlag för dagersättning – sjukpenning, föräldrapenning m.m. (Ds 1999:19) ett liknande förslag. Dessutom föreslogs att beräkningsunderlaget för dagersättning under tre år inte skulle uppgå till ett lägre årligt belopp än 250 % av prisbasbeloppet.

De huvudsakliga förslagen såväl i IBIS-utredningens betänkande som i Ds 1999:19 gällde förändrade beräkningar av ersättningsunderlag för anställda. Av budgetpropositionen för 2001 (s. 12, utgiftsområde 10) framgår att regeringen övervägt förslagen i Ds 1999:19 och kommit fram till att de inte bör genomföras. Arbetet skulle i stället drivas vidare inom ramen för Regeringskansliets arbete med en handlingsplan för att öka hälsan.

Med hänsyn till att det blivit allt vanligare att övergå från anställning till att driva verksamhet i egen regi kan det enligt utskottets mening ifrågasättas om det är rimligt att en person, särskilt när han eller hon redan har ett upparbetat socialförsäkringsskydd, skall riskera att ställas utan försäkringsskydd under uppbyggnadsskedet av en verksamhet bara av det skälet att vederbörande valt aktiebolagsformen för verksamheten. Utskottet noterar att regeringen bl.a. i budgetpropositionen för år 2002 framhållit att statliga insatser behövs för att utveckla en ökad anda av entreprenörskap, öka nyföretagandet och gynna utvecklingen av livskraftiga företag. Det är enligt regeringen viktigt att bidra till positiva attityder till entreprenörskap i alla dess former för att därigenom skapa incitament för att fler människor skall se företagande som ett alternativ till anställning. Även företagandet bland kvinnor och personer med invandrabakgrund bör främjas.

Utskottet har i föregående avsnitt redovisat att en särskild utredare har fått i uppdrag att göra en analys av och föreslå ändringar i reglerna om skyddstider för sjukpenninggrundande inkomst (dir. 2001:104). Enligt direktiven står det utredaren fritt att ta upp och föreslå även andra förändringar som har samband med uppdraget. Utredningen skall vara avslutad den 30 april 2003.

Enligt utskottets mening har utredaren därmed möjlighet att även överväga hur den som driver verksamhet i ett aktiebolag skall kunna få ett tryggare socialförsäkringsskydd under verksamhetens uppbyggnadsskede, i vart fall när det gäller personer som tidigare har ett försäkringsskydd.

Med det anförda får motionerna Sf270 och N396 yrkande 2 anses tillgodosedda och bör avslås.

Den pågående utredningen av SGI-skyddade tider kan också komma att få betydelse för egenföretagares sjukförsäkringsskydd i ett uppbyggnadsskede. Utskottet vill här också nämna att gränssnittet mellan egenföretagande och anställning har uppmärksamrats inom Regeringskansliet och att en generell kartläggning sker av effekterna.

Utskottet anser att detta i huvudsak tillgodoser syftet med motion A240 yrkande 1, varför motionen bör avslås.

Utskottet motsätter sig däremot en sådan principiell förändring av socialförsäkringens konstruktion att SGI:n för en egenföretagare skulle kunna täcka även kostnader i verksamheten och således mer eller mindre beräknas på verksamhetens bruttointkomst. Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionerna N227 yrkande 13, N263 yrkande 12 och N306 yrkande 4, alla i nu behandlad del, samt motion Sf271 yrkande 1.

Utskottet motsätter sig även att karenstiden för egenföretagare förkortas utan att detta följs av en anpassning i uttaget av sjukförsäkringsavgift. Motion N396 yrkande 3 avstyrks därmed.

Flera motioner tar upp frågan om att tillfällig föräldrapenning till egenföretagare beräknas efter kalenderdag. Tidigare beräknades tillfällig föräldrapenning per kalenderdag för alla. Reglerna ändrades 1987 (prop. 1986/87:69, bet. SfU 1986/87:12) så att tim- eller dagberäknad tillfällig föräldrapenning enligt huvudregeln gäller för försäkrad med inkomst av anställning. För egenföretagare kalenderdagberäknas således fortfarande den tillfälliga föräldrapenningen, vilket i praktiken innebär att företagare i princip får en lägre ersättning per dag. Som motiv till detta angavs bl.a. att den som arbetar som egenföretagare inte omfattas av arbetstidslagen och därför själv har möjlighet att förlägga sina arbetstider på ett lämpligt sätt. Det kunde för den försäkrade vara svårt att avgöra hur han eller hon skulle ha arbetat om han eller hon inte hade vårdat sjukt barn och därför ansågs det inte möjligt att utge ersättning för det antal timmar som egenföretagaren skulle ha arbetat.

IBIS-utredningen påpekade i ovannämnda betänkande SOU 1997:85 att tillfällig föräldrapenning till egna företagare enbart utges för dagar då föräldern annars skulle ha förvärvsarbetat varför bl.a. någon utjämning över tiden inte kan göras. Utredningens uppfattning var att det inte finns någon möjlighet att timberäkna ersättningen till egna företagare av de skäl som motiverade 1987 års ändring. Utredningen ansåg emellertid att kalenderdagberäkningen skulle kunna ersättas med s.k. dagberäkning. Med en sådan beräkning skulle ersättningen anpassas efter årsinkomsten fördelad på arbetsdagar beräknade efter en femdagarsvecka. Med hänsyn till de besparingar utredningen skulle göra inom sjukförsäkringen ansåg sig utredningen dock inte kunna föreslå några ytterligare förändringar som medförde kostnadsökningar.

Utskottet konstaterar, i likhet med motionärerna, att kalenderdagberäkningen medför att egenföretagare missgynnas vid uttag av tillfällig föräldrapenning. IBIS-utredningen har redovisat en teknisk lösning på problemet men

har av kostnadsskäl inte kunnat lägga fram något förslag. Av kostnadsskäl anser sig inte heller utskottet kunna föreslå en sådan regeländring.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna N227 yrkande 13, N263 yrkande 12 och N306 yrkande 4, alla i nu behandlad del, samt motionerna Sf271 yrkande 2, Sf303, Sf331 yrkande 4, A202 yrkande 1 och A241 yrkande 16.

Konstnärers socialförsäkringsskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå en motion om konstnärers socialförsäkringsskydd.

Jämför reservation nr 11 (m).

Motion

I motion Kr264 av Kent Olsson m.fl. (m) yrkandena 8 och 9 framhålls att det karaktäristiska för konstnärsvrket är att det tar lång tid att etablera sig som konstnär och att inkomsterna är ojämna över tiden. För konstnärerna behövs därför mer individanpassade socialförsäkringssystem. För en konstnär som är egenföretagare gäller i nuvarande system att sjukpenningen grundas på nettoinkomsten. Kostnader som t.ex. ateljéhyra ersätts således inte. Konstnären bör därför få möjlighet att komplettera sjukpenningen med en tilläggsförsäkring. Tilläggsförsäkringen skall även täcka inkomstförlust vid föräldraförsäkring, havandeskapspenning och arbetsskadeförsäkring.

Utskottets ställningstagande

En särskild utredare har fått i uppdrag att kartlägga hur gällande trygghetssystem inom bl.a. socialförsäkringsområdet förhåller sig till konstnärlig verksamhet (dir. 2001:90). Utredaren skall pröva om de nuvarande regelverken innebär särskilda problem för konstnärliga yrkesutövare, särskilt egenföretagande och frilansande konstnärer, samt i förekommande fall analysera och redogöra för orsaken till problemen. Uppdraget skall redovisas senast den 28 februari 2003 (dir. 2002:143).

Utskottet anser att beredningen av de förslag som utredningen lägger fram bör avvaktas. Med det anförda avstyrker utskottet motion Kr264 yrkandena 8 och 9.

Norden och socialförsäkringssystemen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om rättigheter inom Norden.

Jämför reservationer nr 12 (c).

Gällande ordning

Förbindelserna på socialförsäkringsområdet mellan Sverige och de övriga nordiska länderna regleras av EG-förordningar samt den nordiska konventionen om social trygghet. Den sistnämnda har i huvudsak betydelse för personer som inte omfattas av EG-rätten om social trygghet, dvs. personer som inte har utnyttjat den fria rörligheten, som inte har eller har haft arbete, eller som inte är medborgare i EU/EES-land men är bosatta i Norden.

Den EG-förordning som här främst är av intresse är förordningen (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen. Förordningen skall garantera att den som utnyttjar rätten till fri rörlighet mellan medlemsländerna omfattas av lagstiftningen om social trygghet i ett av dessa. I förordningen finns bestämmelser om bl.a. likabehandling av EU-medborgare, bestämmande av tillämplig lagstiftning, sammanläggning av kvalifikationstider, export av förmåner och proportionell beräkning av pensioner. En grundläggande princip är att den för vilken förordningen gäller skall omfattas av lagstiftningen i bara en stat, i regel arbetslandets lagstiftning.

Det ankommer på den nationella lagstiftningen att ange närmare villkor för att tillhöra det landets system för social trygghet och förutsättningarna för att få förmåner. I den nationella lagstiftningen fastställs också villkor för tillgodoräknande av försäkringsperioder. Den nationella lagstiftningen får dock inte avvika från gemenskrätsliga principer och regler.

Om en person enligt förordningen skall omfattas av ett visst medlemslands lagstiftning om social trygghet skall också avgifter som hänför sig till dennes förvärvsinkomster betalas enligt samma lands lagstiftning. Det gäller oberoende av var den anställda eller egenföretagaren är bosatt och oavsett var arbetsgivaren bor eller företaget har sitt säte.

För enskilda fall eller för definierade grupper är det möjligt för länderna att sluta överenskommelser om undantag från de allmänna reglerna i EG-rätten om vilket lands lagstiftning om social trygghet som skall tillämpas i olika situationer.

Enligt 1996 års dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna skall personer i Danmark och Sverige, som bor i ett av länderna och arbetar i det andra, beskattas i arbetslandet för inkomsten där. I förhållandet mellan Sverige och övriga nordiska länder gäller däremot att beskattning sker i bosättningslandet.

Motioner

I motion Sf240 av Johan Linander (c) anges att riksdagen bör begära en redovisning av regeringens arbete för att tillgodose medborgarnas rättigheter i Norden vid arbetslöshet, vid utbildning, vid beskattning och i samband med sociala rättigheter så att inte enskilda människors rättigheter inskränks på grund av flyttning över nationsgränser i Norden.

I en motion om Öresundsregionen, T377 av Ulf Nilsson m.fl. (fp), begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att ett "skatta var du vill"-system snarast

bör utredas. Enligt motionärerna har idén till ett sådant system väckts av den danska regeringen och skulle innebära att en Öresundspendlare själv får välja i vilket land han eller hon betalar skatt men då också ingå i det landets socialförsäkringssystem.

Anita Johansson m.fl. (s) anför i motion Sf366 att det finns åtskilliga hinder för rörlighet i Norden, t.ex. vissa regler i föräldraförsäkringen. Motionärerna anser att regeringen bör låta utreda förutsättningarna att undanröja dessa hinder i föräldraförsäkringen.

Utskottets ställningstagande

Nordiska ministerrådet gav i mars 2001 en särskild utredare i uppdrag att utreda de rättigheter en medborgare i ett nordiskt land har vid bosättning, arbete, studier, besök eller liknande i ett annat nordiskt land. En slutrapport har avlämnats i april 2002, Nordbornas rättigheter (ANP 2002:719). I rapporten anges att det av många skäl krävs en bättre samordning av lagar och regelverk. Det växande gränsregionala samarbetet, som just nu är synligast kring Öresund och i Tornedalen, gör behovet av samordning akut. Behovet förstärks dessutom av att alltfler kommer att arbeta och bo i mer än ett land som en följd av globaliseringen, den europeiska integrationen och det växande samarbetet mellan företag i Norden. I rapporten anges bl.a. att nya gemensamma nordiska regler som berör EU/EES:s kompetensområde även bör gälla EU-länders medborgare. Bilateral överenskommelser mellan nordiska länder som reglerar nordbors rättigheter bör undvikas. Skillnader mellan länderna i beskattningen, i de sociala välfärdsstrukturen, särskilt när det gäller pensioner och familjepolitik och inom utbildningen, anges ha skapat de flesta problemen.

Sverige är ordförande för det nordiska regeringssamarbetet under 2003. Regeringen avser därvid att prioritera bl.a. arbetet med att underlätta rörligheten över gränserna för nordiska medborgare. Sverige vill under sitt ordförandeskap verka för att olika gränshinder och onödig byråkrati avskaffas. En viktig uppgift blir att följa upp ministerrådsförslaget om nordbors rättigheter och driva arbetet vidare. När det gäller den fria rörligheten är problemet på socialförsäkringsområdet ofta tillämpningen av gällande regler. Särskilda möten skall sammankallas för att försöka åstadkomma en mer systematisk hantering av vissa gränshinder. Exempel på gränshinder som berörts i olika sammanhang och som kan tas upp här är socialförsäkringsfrågor, tillgodosäkrande av studier, ID-handlingars giltighet i de nordiska länderna, förarcertifikat, finansiella transaktioner samt regler för anskaffning av fritidshus i de nordiska länderna.

Genom den fasta Öresundsförbindelsen har det gränsöverskridande samarbetet mellan Sverige och Danmark fördjupats. Länderna bedriver ett systematiskt arbete för att gemensamt söka lösningar på de problem som enskilda och företag stöter på i regionen. Även mellan bl.a. Norge/Sverige och Finland/Sverige har liknande integrationsarbete kommit till stånd.

I en rapport, "Öresund – en region blir till", som i maj 1999 gemensamt getts ut av de svenska och danska regeringarna, anför om det sociala området bl.a. följande.

Reglerna är desamma för alla gränsöverskridande aktiviteter i hela EU, och några bestämmelser särskilt anpassade för förhållandena mellan Danmark och Sverige finns inte. Reglerna i förordning 1408/71 får enligt rapporten i vissa avseenden särskilt komplicerade effekter i de fall Danmark är inblandat, eftersom Danmark skiljer sig från övriga medlemsstater vad gäller den sociala trygghetens finansiering såtillvida att socialavgifter knappast existerar. Företagen i det svenska systemet betalar däremot sociala avgifter till staten som då uppgick till 33 % av den anställdes lön.

I rapporten anges att när det gäller EG-förordningarnas tillämpning kan tillämpningsföreskrifter i vissa speciella fall saknas eller skilja sig åt i de båda länderna. Dessutom kan man identifiera problem för medborgare som arbetar under mer flexibla förutsättningar i de båda länderna, t.ex. personer som ofta byter arbete mellan länderna eller personer med samtidigt arbete i båda länderna. De danska och svenska regeringarna skall bl.a. verka för att tillämpningen av gällande regler så långt möjligt sker på ett sätt som främjar integrationen och kommer att ta initiativ till att utarbeta en gemensam tolkning av EG-reglerna om social trygghet.

Även skattepolitik behandlas i rapporten. Det anges att systemen för personbeskattning i de båda länderna kännetecknas av relativt sett lägre skatteuttag men väsentligt högre sociala avgifter i Sverige och det omvända förhållandet i Danmark. Den samlade belastningen av personskatter och sociala avgifter i Danmark och Sverige är dock i allt väsentligt ungefär densamma. Huvudprincipen om beskattning i arbetslandet är enligt vad som anförts i rapporten fast förankrad i den internationella skatterätten, och den står också i överensstämmelse med de principer som gäller i EG:s regler om social trygghet. Regeringarna i Danmark och Sverige kommer att aktivt följa integrationsutvecklingen för att bedöma vilka skillnader i skattesystemen som kan verka hämmande eller snedvridande för gränsöverskridande arbetskraft eller yrkesmässig verksamhet.

Utskottet har tidigare behandlat motioner om problem för gränsgångare i Öresundsregionen (senast i bet. 2001/02:SfU1) och därvid framhållit att det är av största vikt, inte minst vad gäller socialförsäkringssystemen, att dessa frågor uppmärksammas och får en lösning. Utskottet noterade senast en pågående lösning för vissa fall av distansarbete. Utskottet förutsatte att liknande frågor även fortsättningsvis uppmärksammas och löses mellan de båda länderna. De generella reglerna om samordning av socialförsäkringssystem är emellertid en fråga för samarbetet på EU-nivå. Ett arbete med modernisering av förordningen pågår för närvarande inom EU. Utskottet konstaterade även att beskattningsrätten och bl.a. frågan om ett utjämningssystem för att kompensera skattebortfallet skulle utredas.

Utskottet underströk vikten av att möjliga förändringar för att förbättra utvecklingen i Öresundsregionen genomförs så snart som möjligt. Utskottet

förutsatte att erfarenheter av samarbete inom andra gränsområden inom EU därvid tas till vara.

Med hänsyn till att regeringen under sitt ordförandeskap i Nordiska ministerrådet nästa år avser att prioritera undanröjandet av gränshinder inom Norden, och till det pågående samarbetet i Öresundsregionen anser utskottet att något uttalande från riksdagens sida med anledning av motionerna Sf240, Sf366 och T377 yrkande 2 inte är påkallat. Motionerna avstyrks.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ersättning vid arbetsoförmåga. Politikområdet omfattar sjukpenning, rehabilitering, närståendepenning, aktivitets- och sjukersättning (förtidspension och sjukbidrag t.o.m. 2002), ersättning vid handikapp och arbets- och kroppsskador, kostnader för sysselsättning av vissa personer med aktivitets- och sjukersättning samt socialförsäkringens administration, dvs. Riksförsäkringsverket (RFV) och de allmänna försäkringskassorna.

Finansutskottet har för budgetåret 2003, i enlighet med regeringens förslag, föreslagit att ramen för utgiftsområde 10 fastställs till 119 398 964 000 kr (bet. 2002/03:FiU1).

Mål för ökad hälsa i arbetslivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna regeringens förslag till följande mål för ökad hälsa i arbetslivet: Frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall i förhållande till 2002 halveras fram till 2008. Parallellt skall antalet nya aktivitets- och sjukersättningar minska och hänsyn tas till den demografiska utvecklingen under perioden. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden bl.a. om komplettering av regeringens förslag.

Jämför reservationerna 13 (m), 14 (fp.) 15 (kd) och 16 (c).

Budgetpropositionen

Enligt vad som anges i propositionen fortsätter antalet långtidssjukskrivna att öka. Att antalet sjukskrivna ökat och synes fortsätta att öka har flera förklaringar, och orsakssambanden är komplexa. Sjukfall som varat minst ett år har ökat mest. För sjukfall kortare än ett år har däremot ökningen ungefär halverats. Liknande utvecklingsmönster gäller både för kvinnor och män.

Kvinnorna utgör 63 % av de sjukskrivna, och skillnaderna mellan mäns och kvinnors sjukskrivningar har ökat. Sedan 1994 har kvinnornas andel av sjukfrånvaron ökat med ungefär en procentenhet varje år. En förklaring till att kvinnors andel av sjukfrånvaron ökar är att sysselsättningen ökat för kvinnorna.

Bland annat för att understryka vikten av att den negativa utvecklingen inom ohälsoområdet vänds föreslår regeringen att riksdagen skall godkänna ett mål för ökad hälsa i arbetslivet, nämligen att frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning, i förhållande till 2002, skall halveras fram till 2008 samtidigt som antalet nya aktivitets- och sjukersättningar skall minska, varvid hänsyn skall tas till den demografiska utvecklingen under perioden.

Enligt regeringen måste arbetet med att halvera sjukskrivningarna särskilt fokusera på kvinnors arbetsplatser, arbetsmiljöer och arbetsvillkor. Det är vidare viktigt att målet följs upp årligen och att särskild uppmärksamhet då riktas mot utvecklingen av kvinnors ohälsa.

Motioner

Bo Lundgren m.fl. (m) begär i motion Sf291 yrkande 1 ett tillkännagivande om målsättningen för att minska sjukfrånvaron. Motionärerna tror inte på regeringens mål om en halvering av sjukfrånvaron till 2008. De anser att det krävs kraftfullare åtgärder, bl.a. förbättringar av vård och rehabilitering samt en minskad benägenhet att sjukskriva sig.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Sf290 yrkande 1 ett tillkännagivande om vikten av att förebyggande insatser med en bred ansats sker tillsammans med snabbare vård för dem som ändå blir sjuka. Motionärerna anser att det behövs förändringar på en rad områden såsom ekonomiska förbättringar för barnfamiljer, en arbetstidsreform, en mer aktiv roll för företagshälsovården och större utrymme för nya organisationsformer.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf335 yrkande 5 ett tillkännagivande om ett bredare fokus på ohälsans orsaker. Motionärerna framhåller att arbetsplatsen inte är den enda orsaken. Utformningen av familje-, social-, folkhälso-, skatte- och jämställdhetspolitiken har stor betydelse. I samma motion yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om prevention. Motionärerna påpekar att det är alltför snävt att fokusera på arbetsplatsen och att strukturer för förebyggande insatser måste komma till stånd.

Gudrun Schyman m.fl. (v) begär i motion Sf313 ett tillkännagivande om det nationella målet för ökad hälsa i arbetslivet. Enligt motionärerna bör målet vara att antalet ersättningsdagar för frånvaro från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall halveras till 2008 i förhållande till 2002. Minst 50 % av denna halvering skall utgöras av minskade ersättningsdagar bland kvinnor. Parallellt skall antalet nya aktivitets- och sjukersättningar inte öka. Hänsyn skall tas till den demografiska utvecklingen under perioden.

Maud Olofsson m.fl. (c) begär i motion Sf331 yrkande 5 ett tillkännagivande om att målet att halvera sjukskrivningarna till 2008 bör kompletteras med delmål om minskning med 20 % respektive 40 % till 2004 och 2006. Motionärerna menar att en minskning med 20 % skulle återställa sjukskrivningarna till 2000 års nivå medan en minskning med 40 % motsvarar sjukskrivningarna 1998.

Utskottets ställningstagande

Sjukfrånvaron och kostnaderna härför har ökat dramatiskt under senare år. Det är särskilt de långa sjukfallen (365 dagar eller mer) som har ökat.

Av RFV:s budgetunderlag för 2003–2005 framgår att antalet långa sjukfall ökade med ca 27 % mellan 1999 och 2000 och med 24 % mellan 2000 och 2001. Av dem som var sjukskrivna i slutet av juli 2002 hade enligt RFV:s statistik den 21 oktober 2002 117 500 varit sjukskrivna i mer än ett år. Det var ca 15 200 fler än i juli 2001, vilket är en ökning med 15 %. Av statistiken den 22 november 2002 framgår att av dem som var sjukskrivna i slutet av augusti 2002 hade 120 000 varit sjukskrivna i mer än ett år. Det var ca 14 000 fler än i augusti 2001. Det senare är en ökning med 13 %.

Trots att ökningstakten vad gäller antalet långa sjukfall har avtagit är antalet sådana sjukfall alltså alldeles för högt och fortsätter dessutom att öka. Därtill kommer att försäkringskassornas arbete med de långa sjukfallen sannolikt kommer att innebära en fortsatt ökning av antalet förtidspensioner/sjukbidrag (aktivitets- och sjukersättning fr.o.m. 2003) de kommande åren.

Enligt vad som anges i budgetpropositionen (volym 1) är det flera faktorer som samspelar, t.ex. en åldrande arbetskraft, hårdare krav i arbetslivet, ändrade attityder och brister i försäkringskassornas och arbetsgivarnas rehabiliteringsansvar. Även andra faktorer kan enligt utskottet ha betydelse såsom ersättningssystemens utformning, den ökande förvärvsfrekvensen bland kvinnor kombinerat med att männen inte tar sin del av ansvaret för barn och hem samt läkarnas roll i sjukskrivningsprocessen.

För att komma till rätta med problemet med den alltjämt ökande sjukfrånvaron anser utskottet i likhet med regeringen att det krävs insatser under flera år på många olika områden, där åtgärder för bättre arbetsmiljö, inklusive inflytande på arbetsplatsen för de anställda, tydligare arbetsgivaransvar och en förnyelse av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen är viktiga komponenter. Andra komponenter kan vara att få till stånd en ändring av läkarnas sjukskrivningsmönster, satsningar på en utbyggnad av företagshälsovården och förebyggande arbete i form av folkhälsoarbete och friskvård. Därtill måste det finnas möjligheter att kombinera arbete med familj och fritid samt jämställdheten både på och utanför arbetsplatsen stärkas. Enligt utskottet kräver sjukfrånvarons komplexitet således både ett brett perspektiv på frågan och krafttag från alla berörda parter såsom arbetsgivare, sjukskrivande läkare, försäkringskassan och andra aktörer verksamma på området.

Det av regeringen presenterade 11-punktsprogrammet för bättre hälsa i arbetslivet innefattar flertalet ovannämnda komponenter. Enligt vad som anförs i budgetpropositionen har arbetet bl.a. resulterat i att regeringen nu preciserat ett mål för ökad hälsa i arbetslivet, nämligen att frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall halveras till 2008 och att antalet nya aktivitets- och sjukersättningar samtidigt skall minska.

Regeringens och samarbetspartiernas (v, mp) fortsatta strategi för ökad hälsa i arbetslivet innefattar också en satsning på ca 750 miljoner kronor per

år under 2003 och 2004. Insatserna består bl.a. av ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare, ökade resurser för socialförsäkringsadministrationen, rätt till egen kontaktperson för långtidssjukskrivna, fler försäkringsläkare hos försäkringskassorna, förstärkt utbildning för läkare i försäkringsmedicin, obligatorisk rehabiliteringsutredning, i vissa fall inhämtande av läkarintyg från annan läkare efter åtta veckors sjukskrivning och beviljande av sjukersättning, som ersätter förtidspension, för högst tre år i taget. Som framgår av budgetpropositionen (volym 1) antas förslagen medföra att antalet sjukdagar minskar med 10 % mellan 2002 och 2003, vilket minskar utgifterna med ca fem miljarder kronor. 2004 antas antalet sjukdagar minska med ytterligare ca 5 %.

Utskottet välkomnar regeringens strategi för det fortsatta arbetet som innebär en vidareutveckling och konkretisering av 11-punktsprogrammet. I det fortsatta arbetet har regeringen till sitt förfogande ett omfattande underlag i form av olika utredningar, t.ex. HpH-utredningens slutbetänkande Handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet (SOU 2002:5). Därtill kommer att RFV och Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) fått i uppdrag att under 2002–2004 förnya den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. I uppdraget ingår bl.a. att utveckla metoder för en tidig och fördjupad bedömning av den enskildes behov av rehabilitering. Även sjukskrivningsprocessen är föremål för en översyn. Det uppdraget skall slutredovisas den 15 februari 2003.

Enligt utskottets mening är såväl inriktningen på regeringens arbete som dess omfattning och bredd väl anpassad för den kraftfulla satsning som nu behövs för att komma till rätta med problemet med den ökande sjukfrånvaron. Det finns därför all anledning att anta att arbetet på sikt kommer att ge önskat resultat i form av färre antal sjukskrivna och färre nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar. För en sådan omfattande satsning är det vidare nödvändigt att det finns ett klart uttalat mål mot vilket alla berörda parter kan arbeta samtidigt som vikten av att prioritera det nödvändiga ohälsöarbetet poängteras. Utskottet hyser således goda förhoppningar om att det av regeringen föreslagna målet kommer att uppnås.

Vad gäller frågan om att komplettera målet med att minst 50 % av halveringen av sjukfrånvaron skall utgöras av minskade ersättningsdagar bland kvinnor konstaterar utskottet att kvinnor utgör en betydligt större andel av de långtidssjukskrivna och den större andelen av personer med förtidspension eller sjukbidrag. Mot bakgrund härav torde det vara närmast självklart att ohälsöarbetet till stor del kommer att vara inriktat på att minska sjukskrivningar bland kvinnor. Regeringen har dessutom framhållit att arbetet med att halvera sjukskrivningarna särskilt måste fokusera på kvinnors arbetsmiljöer och arbetsvillkor, att målet årligen skall följas och att särskild uppmärksamhet då skall riktas mot utvecklingen av kvinnors ohälsa. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att det för närvarande pågår särskilda försök att minska ohälsan inom den offentliga sektorn, dvs. inom den del av arbetsmarknaden där en stor del av de anställda utgörs av kvinnor. Något skäl att i målformuleringen specifikt ange ett mål för minskningen av kvinnors sjukskrivning kan utskottet därför inte se. Med det anförda anser utskottet att riksdagen bör

godkänna regeringens förslag till mål för ökad hälsa i arbetslivet. Därmed avstyrker utskottet motionerna Sf291 yrkande 1, Sf290 yrkande 1, Sf335 yrkandena 5 och 6 samt Sf331 yrkande 5. Motion Sf313 får anses delvis tillgodosedd med vad utskottet anför.

19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:1 som bl.a. innebär att högst 5 % av de beräknade utgifterna för sjukpenning skall få användas för samverkan inom rehabiliteringsområdet. Vidare bör riksdagen anta regeringens lagförslag i proposition 2002/03:2 om att ge försäkringskassan utökade möjligheter att bidra med medel till samverkan inom rehabiliteringsområdet och om en förlängning av försökslagstiftningen om Socsam. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om dels annan medelsanvisning till anslaget, dels avslag på förslaget om utökade möjligheter för försäkringskassan att bidra med medel till samverkan inom rehabiliteringsområdet.

Riksdagen bör även avslå motionsyrkanden bl.a. om en ny rehabiliteringsförsäkring, om kvinnors rehabilitering, om samverkan och finansiell samordning, om ansvarsfördelningen mellan myndigheterna vid rehabilitering och om retroaktiv sjukpenning.

Jämför reservationerna nr 17 (fp), 18 (kd), 19 (c), 20 (kd, m, fp, c), 21 (m), 22 (fp), 23(c) 24 (mp) och 25 (fp).

Gällande bestämmelser

Från anslaget bekostas utgifter för sjukpenning, rehabilitering och närståendepenning inklusive statlig ålderspensionsavgift.

Som redovisas nedan i avsnittet Arbetsgivares kostnadsansvar m.m. har en arbetstagare enligt lagen (1991:1047) om sjuklön (SjLL) rätt att under sjuklöneperioden få sjuklön motsvarande en viss del av lönen och andra anställningsförmåner. Vad gäller reglerna om sjuklön i övrigt hänvisas till följande avsnitt.

Efter sjuklöneperioden utges sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Sjukpenningen utgör 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI). För den som inte omfattas av SjLL, t.ex. egenföretagare och uppdragstagare, utges sjukpenning enligt AFL från sjukperiodens början. Sjukpenning utges dock inte för den första dagen i sjukperioden (karensdag). För tid därefter utges sjukpenning med 80 % av SGI. Antalet karensdagar är begränsat till högst tio under en tolv månaders period.

SGI är den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få för eget arbete, antingen som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst (inkomst av anställning) eller på annan grund (inkomst av annat förvärvsarbete). För rätt till sjukpenning krävs att den försäkrade har en SGI som

uppgår till 24 % av prisbasbeloppet. Vid beräkning av SGI bortses från inkomster som överstiger 7,5 prisbasbelopp.

Rehabiliteringsersättning utges under vissa förutsättningar när en försäkrad, vars arbetsförmåga till följd av sjukdom är nedsatt med minst en fjärdedel, deltar i en arbetslivsinriktad rehabilitering. Rehabiliteringsersättning består av rehabiliteringspenning, som utges med 80 % av SGI, och ett särskilt bidrag. För samverkan, köp av arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster och arbetstekniska hjälpmedel m.m. liksom för rehabiliterings- och behandlingsinsatser inom hälso- och sjukvården (s.k. Dagmarmedel) avsätts särskilda medel.

Närståendepenning utges enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård till den som avstår från förvärvsarbete för att vårda en närstående svårt sjuk person. Ersättning kan utges även om vården sker på sjukvårdsinrättning. Antalet ersättningsdagar är begränsat till 60 dagar för varje person som vårdas. Närståendepenning utges med 80 % av SGI och kan utges som hel, halv eller fjärdedels förmån.

Med stöd av lagen (1992:863) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård bedrevs under åren 1993–1997 försöksverksamhet på lokal nivå inom fem försöksområden (Finsam). Syftet med försöksverksamheten var att skapa drivkrafter inom systemen för socialförsäkring respektive hälso- och sjukvård för ett bättre utnyttjande av de gemensamma resurserna.

Enligt lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst får, om regeringen medger det, en försäkringskassa, ett landsting och en kommun som har kommit överens om det bedriva sådan försöksverksamhet i syfte att pröva möjligheterna till en effektivare användning av tillgängliga resurser (Socsam). Försöksverksamheten, som är begränsad till högst tio försöksområden, startade den 1 juli 1994 och skall avslutas senast vid utgången av 2002.

Sedan den 1 januari 1998 får försäkringskassan träffa överenskommelse med kommun, landsting och länsarbetsnämnd om att samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser (Frisam).

Från och med den 1 januari 2003 kommer aktivitets- eller sjukersättning att utges vid långvarig eller varaktig medicinskt grundad nedsättning av arbetsförmågan. Dessa förmåner, som ersätter nuvarande förtidspension och sjukbidrag, kommer att utgöra en del av sjukförsäkringen och utges som inkomstrelaterad förmån eller garantiersättning. Frågor om sjuk- och aktivitetsersättning behandlas nedan i avsnittet 19:2 Aktivitets- och sjukersättningar.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2003 till anslaget 19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. anvisar ett ramanslag på 46 943,4 miljoner kronor.

Som tidigare redovisats har regeringen föreslagit att riksdagen skall godkänna ett mål för ökad hälsa i arbetslivet bl.a. för att understryka vikten av att den negativa utvecklingen inom ohälsoområdet vänds. Utskottet har ovan tillstyrkt regeringens förslag.

Den fortsatta ökningen av antalet sjukskrivna och inte minst långtidssjukskrivna är enligt regeringen ett allvarligt hot mot välfärden i samhället. Regeringen har därför under det senaste året intensifierat arbetet med att bryta den negativa utvecklingen, bl.a. inom ramen för det s.k. 11-punktsprogrammet för ökad hälsa i arbetslivet. Programmet, som presenterades i budgetpropositionen för 2002, omfattar åtgärder för bättre arbetsmiljö och tydligare arbetsgivaransvar, åtgärder för snabb återgång till arbete efter ohälsa, åtagande för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården samt insatser inom statistik, forskning m.m.

Regeringen och samarbetspartierna (v, mp) fortsätter nu arbetet med att förbättra hälsan i arbetslivet genom en kraftfull satsning på flera områden. För åren 2003 och 2004 skjuter regeringen och samarbetspartierna till medel (ca 750 miljoner kronor vardera året) för att bl.a. stärka det förebyggande arbetet. Stora satsningar görs också på ett ökat stöd till dem som redan drabbats. Det sker bl.a. genom ett förändrat rehabiliteringsarbete, t.ex. genom att införa en rätt till egen kontaktperson för långtidssjukskrivna och att göra rehabiliteringsutredningen obligatorisk, samt genom att tillföra mer resurser till försäkringskassorna, bl.a. för köp av arbetslivsinriktade rehabiliteringsutredningar. Sjukförsäkringssystemet skall vidare underlätta en snabb återgång till arbete. Därför måste också sjukskrivningsprocessen förändras i flera delar, bl.a. genom att partiell sjukskrivning skall vara utgångspunkten vid sjukskrivning liksom en fördjupad medicinsk bedömning i vissa fall efter åtta veckors sjukskrivning. Arbetslinjen är en annan viktig utgångspunkt, och förändringar som underlättar att den enskildes arbetsförmåga tas till vara så långt som möjligt måste genomföras. Inriktningen är också att införa ekonomiska incitament för att arbetsgivare i ökad utsträckning skall ta ett större ansvar för förebyggande arbetsmiljöarbete och rehabilitering.

För att skapa förutsättningar för en effektivare rehabilitering i samverkan krävs enligt regeringen att det tillförs ytterligare medel för detta ändamål. Regeringen föreslår därför att högst 5 % av de beräknade utgifterna för sjukpenning skall få användas för samverkan inom rehabiliteringsområdet (Frisam). Regeringen avser att återkomma med förslag om ändring av reglerna för sådan samverkan i en särskild proposition. I proposition 2002/03:2 har regeringen därefter återkommit med förslag. Propositionen redovisas nedan.

Enligt regeringens uppfattning är det vidare motiverat att närmare överväga att vidga möjligheterna att uppbära rehabiliteringspenning vid arbetsträning och studier.

Frågan om att införa en särskild rehabiliteringsförsäkring har under senare tid förts fram från olika håll. Regeringen avser därför att förutsättningslöst studera möjligheterna att införa en sådan försäkring.

Enligt vad som anges i budgetpropositionen skall den solidariskt finansierade försäkringen grundas på inkomstbortfallsprincipen, och den som är berättigad till försäkringsersättning skall ges en skälig levnadsstandard. För att nå denna målsättning avser regeringen att föreslå riksdagen en höjning av inkomsttaket i sjuk- och föräldraförsäkringen från 7,5 till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2003, om det statsfinansiella läget medger det.

Proposition 2002/03:2

Sedan 1998 bedrivs samverkan inom rehabiliteringsområdet i enlighet med riktlinjerna i proposition 1996/97:63 Samverkan, socialförsäkringens ersättningsnivåer och administration, m.m. I proposition 1996/97:63 tydliggörs behovet av samverkan mellan berörda myndigheter i syfte att stödja de personer som behöver särskilda insatser. Det handlar om personer som är aktuella hos olika rehabiliteringsaktörer samtidigt eller som vandrar mellan dem. Enligt proposition 1996/97:63 skall samverkan ges en gemensam ram för åtgärder och insatser, men de ekonomiska besluten skall fattas av respektive myndighet/förvaltning. En förutsättning för denna samverkan är att alla inblandade parter bidrar med medel som står i proportion till deras ansvar för åtgärder för den grupp som samverkan riktar sig till (bet. 1996/97:SfU12, rskr. 1996/97:273).

Med anledning av riksdagens tillkännagivande hösten 2001 om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om en finansiell samordning som omfattar socialförsäkringen, hälso- och sjukvården, socialtjänsten och arbetsmarknadsmyndigheterna har en arbetsgrupp tillsatts inom Regeringskansliet för att utarbeta ett sådant förslag. Förslaget skall träda i kraft under 2003. I avvaktan på en lagstiftning om finansiell samordning och i syfte att minska ohälsan och sjukskrivningskostnaderna anser regeringen att det redan nu bör skapas utökade möjligheter till samverkan inom rehabiliteringsområdet.

Situationen med kraftigt ökande sjukskrivningar motiverar enligt regeringen att försäkringskassan får ytterligare medel i syfte att förbättra samverkansformerna och effektivisera rehabiliteringen. I budgetpropositionen för 2003 har regeringen föreslagit att högst 5 % av de beräknade utgifterna för sjukpenning skall få användas för samverkan inom rehabiliteringsområdet.

I proposition 2002/03:2 förslås en ändring i 18 kap. 2 § AFL som innebär att försäkringskassan får utökade möjligheter att bidra med medel för samverkan inom rehabiliteringsområdet. Enligt förslaget, som avses träda i kraft den 1 januari 2003, får dessa medel utgöra statens samlade andel i samverkan.

Förslaget innebär att i de fall både försäkringskassan och länsarbetsnämnden deltar i ett samverkansprojekt får försäkringskassan svara för statens andel av kostnaderna. I de fall som länsarbetsnämnden, men inte försäkringskassan, deltar skall länsarbetsnämnden liksom i dag svara för sin del av finansieringen. Kommuner och landsting skall även fortsättningsvis bidra med medel som står i proportion till deras ansvar.

Regeringen avser att ge berörda myndigheter i uppdrag att utforma ett system för ekonomisk redovisning samt för uppföljning av uppnådda resultat. Det betonas särskilt att berörda myndigheter har ansvar för att, i enlighet med nu gällande riktlinjer för samverkan inom rehabiliteringsområdet, utarbeta gemensamma verksamhets- och handlingsplaner på central och regional nivå.

Enligt regeringen är det också angeläget att de nuvarande Socsamförsöken får möjlighet att utan avbrott i verksamheten ställa om denna till den lagstiftning om finansiell samordning som skall träda i kraft under 2003. Regeringen föreslår därför att lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst förlängs t.o.m. utgången av 2003.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2003

Moderaterna

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf357 yrkandena 8 och 12 (delvis) att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 19:1 anvisa 8 380 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I samma motion yrkande 1 liksom även i motion Sf291 yrkandena 7 och 8 av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs dels att ytterligare en karensdag den åttonde frånvarodagen införs, dels att ett högkostnadsskydd för karensdagar för särskilt behövande personer utreds. Ett sådant skydd behövs för personer med kroniska och återkommande sjukdomar.

I motion Sf357 yrkande 2 begärs att SGI skall beräknas på ett genomsnitt av de två föregående årens inkomster. Likalydande yrkanden finns i motionerna Sf291 yrkande 9 och Sf342 yrkande 1 (delvis) av Sten Tolgfors m.fl. (m).

I motion Sf357 yrkandena 3 och 4 begärs att sjuk- och rehabiliteringsersättning utges för lönedelar upp till 7,5 inkomstbasbelopp och att kostnaden för sjukskrivningar på grund av trafikolyckor skall överföras från sjukförsäkringen till trafikförsäkringen.

I motion Sf291 yrkande 10 begärs att taket i sjukförsäkringen inte skall höjas.

Bo Lundgren m.fl. (m) begär i motion Fi231 yrkande 13 verk samma åtgärder mot sjukfrånvaron. Motionärena anser att vårdgaranti och en extra karensdag bör införas samt att resurser måste tillföras försäkringskassorna för köp av vård och rehabilitering.

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf1 yrkande 1 avslag på regeringens förslag om ändring i 18 kap. 2 § AFL. Enligt motionärerna är förslaget kryptiskt formulerat och dåligt motiverat. Dessutom saknas en ekonomisk konsekvensanalys.

Folkpartiet

I motionerna Fi232 yrkande 14 (delvis) av Lars Leijonborg m.fl. (fp) och Sf377 yrkande 9 (delvis) av Bo Könberg och Kerstin Heinemann (fp) begärs att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 19:1 anvisa 5 135

miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser bl.a. att höjningen av förmånstaket bör genomföras först fr.o.m. den 1 januari 2004.

I motion Fi232 yrkande 23 begärs en lagändring så att sjukförsäkringens kostnader för trafikolyckor förs över till trafikförsäkringen.

I motion Sf377 yrkande 1 begärs att rätten till närståendepenning och ledighet för närståendevård förlängs från den 1 januari 2003.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Sf290 yrkande 7 en lag om finansiell samordning i huvudsak enligt de av riksdagen 1992 antagna principerna för den s.k. Finsamverksamheten. Motionärerna anser att finansiell samordning mellan försäkringskassan och sjukvården måste möjliggöras.

Kristdemokraterna

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf335 yrkande 24 (delvis) att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 19:1 anvisa 4 990 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna avvisar tanken på att höja taket i sjukförsäkringen och vill införa två karensdagar med bibehållet högriskskydd om tio dagar.

I samma motion yrkande 14 liksom även i motionerna A224 yrkande 7 av Annelie Enochson m.fl. (kd) och A318 yrkande 8 av Annelie Enochson m.fl. (kd) begärs att en ny rehabiliteringsförsäkring införs fr.o.m. den 1 juli 2003 i enlighet med den modell som föreslagits av Gerhard Larsson i utredningsbetänkandet SOU 2000:78. I motion Sf335 yrkande 17 begärs att regeringen påbörjar det nödvändiga lagstiftningsarbete som krävs för att införa den nya rehabiliteringsförsäkringen. I samma motion yrkande 22 begärs att en ny modell för trafikförsäkringen införs. Motionärerna anser att personskador på grund av trafik skall föras över till trafikförsäkringen.

I motion Sf335 yrkande 20 begärs att SGI skall beräknas på ett genomsnitt av de senaste två årens inkomster och att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall vara SGI-grundande. Ett likalydande yrkande finns i motion Sf380 yrkande 30 (delvis) av Alf Svensson m.fl. (kd).

I motion Sf335 yrkande 21 begärs ett tillkännagivande om en steglös ersättningsnivå i sjukförsäkringen. Ett likalydande yrkande finns i motion Sf212 av Maria Larsson (kd). Motionären, som hänvisar till Sjukförsäkringsutredningens förslag om att partiell ersättning från sjukförsäkringen skall kunna utges efter en individuell prövning, dock lägst med 20 %, anser att frågan snarast bör utredas.

Centerpartiet

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf347 yrkande 1 (delvis) att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 19:1 anvisa 3 650 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I samma motion yrkandena 2 och 3 begärs att av anslaget 19:1 skall dels 3,3 miljarder kronor användas till rehabiliteringsersättning och rehabiliteringsstöd, och i motsvarande grad skall sjukpenningen minskas, dels 500

miljoner kronor avsätts för finansiell samordning (eller motsvarande) och för rehabiliteringsutredningar m.m.

Maud Olofsson m.fl. (c) begär i motion Sf331 yrkande 3 en höjning av grundnivån i sjukpenningen till 200 kr per dag. Motionärerna anser att det är nödvändigt för att möjliggöra en rimlig levnadsstandard. I samma motion yrkande 9 begärs en rehabiliteringsgaranti. Efter 30 dagars sjukskrivning skall den försäkrade undersökas av två läkare, efter sex veckor skall den försäkrade delta i en åtgärd och inom tre månader skall en individuell rehabiliteringsplan upprättas som syftar till återgång i arbete. Tre miljarder kronor per år bör anslås för rehabiliteringsutredningar och försäkringskassans handläggning och bedömning, inklusive finansiering av tvåläkarkontrollerna. I yrkande 12 begär motionärerna en lag om permanent finansiell samordning mellan hälso- och sjukvården, socialtjänsten, socialförsäkringen och arbetsmarknadsmyndigheterna. Ett första delmål bör vara att 10 % av medlen för sjukpenning, arbetsskadesjukpenning och rehabiliteringsersättning avsätts för sådan samordning.

Övriga motioner

Rehabilitering

Bo Lundgren m.fl. (m) begär i motion Sf291 yrkande 4 ett tillkännagivande om att en rehabiliteringsutredning skall starta senast den 29:e sjukfrånvarodagen.

I motion Sf203 av Carl-Axel Johansson (m) begärs i yrkande 2 att en rehabiliteringsförsäkring skapas. Sjukpenning och arbetslöshetsersättning bör utformas till en rehabiliteringsförsäkring som gäller oavsett om arbetshindret utgörs av sjukdom eller inte. I samma motion yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om försäkringskassans monopol på rehabilitering. Andra konkurrerande rehabiliteringskassor bör kunna få ansvar för rehabiliteringen.

I motion Sf275 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begärs ett tillkännagivande om behovet av rehabilitering för alla. Rehabiliteringsbegreppet måste ges en definition som infattar social, medicinsk och arbetslivsinriktad rehabilitering.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Sf290 yrkande 2 ett förslag om rehabiliteringsgaranti och två läkares prövning av längre sjukskrivningar. En rehabiliteringsgaranti bör förenas med krav på att en annan läkare skall pröva rehabiliteringsbehov och fortsatt sjukskrivning normalt inom fyra veckor men senast efter åtta veckors sjukskrivning. I samma motion yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om fördelningen av rehabiliteringsinsatser. Bland annat långtidssjuka arbetslösa och förtidspensionerade bör omfattas av rehabiliteringsinsatser.

I motion So362 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) begärs i yrkande 11 ett tillkännagivande om rehabilitering och habilitering. Alla människor med en funktionsnedsättning bör ha tillgång till rehabilitering/habilitering.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf335 yrkande 4 ett tillkännagivande om sanktionsåtgärder mot arbetsgivare som inte skickar in rehabiliteringsun-

derlag. Motionärerna är tveksamma till sanktionsåtgärder och anser att positiva incitament i stället bör utvecklas.

Ulla Hoffmann och Ingrid Burman (v) begär i motion Sf328 ett tillkännagivande om behovet av att skyndsamt tillsätta en utredning som särskilt belyser det totala behovet av rehabilitering för kvinnor med kroniska sjukdomar och funktionsnedsättningar. Motionärerna anser att kvinnors behov av rehabilitering ofta bedöms utifrån ett manligt perspektiv.

I motion Sf234 av Sven-Erik Sjöstrand och Kjell-Erik Karlsson (v) begärs ett tillkännagivande om behovet av tydliga riktlinjer för försäkringskassans handläggning av rehabilitering så att inte kvinnor diskrimineras samt att i arbetet för att motverka ohälsa i arbetslivet särskilt belysa kvinnors situation.

Maud Olofsson m.fl. (c) begär i motion Sf331 yrkande 8 ett tillkännagivande om införande av en sjuk- och rehabiliteringsförsäkring. Sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna bör omvandlas till en samlad sjuk- och rehabiliteringsförsäkring. Vidare bör den som tackar nej till rehabilitering få sin ersättning sänkt och nuvarande ettårsgräns för rehabiliteringsersättning tas bort.

I motion Sf208 av Rigmor Stenmark och Birgitta Carlsson (c) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om whiplash-skadades möjligheter till rehabilitering. Enligt motionärerna är det svårt att ställa diagnos vid denna typ av skador, och detta påverkar möjligheterna till rehabilitering.

I motion Sf211 av Birgitta Carlsson och Annika Carlsson (c) begärs ett tillkännagivande om att tillsätta en arbetsgrupp som arbetar med sjukdomar i rörelseorganen. En sådan arbetsgrupp bör lägga konkreta förslag för att minska andelen sjukskrivna och förtidspensionerade på grund av problem med rörelseorganen. Arbetsgruppen bör bestå av representanter för olika myndigheter och berörda organisationer.

I motion Sf215 av Birgitta Carlsson och Birgitta Sellén (c) begärs ett tillkännagivande om att medel för rehabilitering av psykiskt långtidssjukskrivna skall kunna användas för att starta och driva ytterligare klubbhus enligt Fountainhousemodellen i Sverige. De klubbhus som redan finns i Sverige har enligt motionärerna lyckats väl med rehabilitering av denna grupp.

I motion So296 av Kenneth Johansson m.fl. (c) begärs i yrkande 6 ett tillkännagivande om alla människors rätt till rehabilitering. Även de sjukdomsgrupper som har liten möjlighet att återgå i arbete skall ha denna rätt.

Ann-Marie Fagerström (s) begär i motion Sf262 ett tillkännagivande om omdisponering av medel för rehabilitering. Rehabilitering måste bli en rättighet för alla och fokus flyttas från sjukskrivning till aktivt arbete.

I motion A313 av Ann-Kristine Johansson och Helena Zakariasén (s) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om en rehabiliteringsförsäkring. En sådan försäkring bör kunna leda till mer flexibla lösningar t.ex. vid arbetsträning och arbetsprövning.

I motion A367 yrkande 3 av Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (s) begärs ett tillkännagivande om en översyn av möjligheterna att komplettera lönebidrag med rehabiliteringsbidrag eller insatser finansierade ur sjukförsäkringen. En förstärkt rehabilitering måste innefatta en strategi för att öppna fler

anpassade arbetsplatser som ger rum för människor som inte presterar maximalt.

Samverkan och finansiell samordning

I motion Sf203 av Carl-Axel Johansson (m) begärs i yrkande 1 ett gemensamt regelverk för försäkringskassan och arbetsförmedlingen. Motionären kritiserar det förhållandet att en sjukskriven arbetslös person som behöver ett nytt arbete inte anses stå till arbetsmarknadens förfogande så länge sjukskrivningen pågår.

I motion Sf205 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begärs ett tillkännagivande om behovet av en sammanhållen rehabiliteringsprocess. Enligt motionären behövs det gemensamma mål och regelverk för försäkringskassan och arbetsförmedlingen.

I motion Sf335 av Sven Brus m.fl. (kd) begärs i yrkande 19 ett tillkännagivande om att regeringen måste leverera en proposition om permanent finansiell samordning där länsarbetsnämnden deltar.

I motion Sf276 av Lars Gustafsson (kd) begärs ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör återkomma med förslag om permanentning och utvidgning av finansiell samverkan.

I motion Sf322 av Annelie Enochson (kd) begärs ett tillkännagivande om samordning av de offentliga försörjningssystemen. En samordning bör ske av utbetalningar av olika försörjningsstöd t.ex. socialbidrag, sjukpenning, rehabiliteringspenning, utbildningsbidrag och ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

I motion So457 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) begärs i yrkande 5 ett tillkännagivande om ansvarsfördelningen mellan myndigheterna vid rehabilitering. Arbetsmarknadsmyndigheterna kräver att den funktionshindrade är anställningsbar medan försäkringskassans ansvar sträcker sig fram till dess att den försäkrade är arbetsförmögen.

I motion N343 av Birgitta Sellén m.fl. (c) begärs i yrkande 6 ett tillkännagivande om att de gemensamma resurserna används aktivt och effektivt. Motionärerna anser att man måste samordna hälso- och sjukvård, socialtjänst och socialförsäkring för ett friskare Norrland, där sjukfrånvaron är oroväckande hög.

Sjukförsäkringsfrågor i övrigt

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf271 yrkande 3 ett tillkännagivande om att egenföretagare och visstidsanställda inte skall riskera att stå utan inkomstbortfallsförsäkring i händelse av sjukdom eller föräldraskap. Kravet på att man skall ha en inkomst på minst sex månader framåt missgynnar egenföretagare och tillfälligt anställda i de fall uppdraget inte är tillräckligt långt.

Bo Lundgren m.fl. (m) begär i motion Sf291 yrkande 11 ett tillkännagivande om att sjukpenningperioden skall vara ett år, om inte särskilda skäl föreligger.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Sf290 yrkande 6 ett tillkännagivande om deltidssjukskrivning. Regeringens förslag om deltidssjukskrivning som huvudregel kan ifrågasättas. Om byte av arbetsplats är en förutsättning för återvunnen arbetsförmåga kan deltidssjukskrivning göra ont värre.

I motion Sf247 av Martin Andreasson (fp) begärs ett tillkännagivande om karensdagar i sjukförsäkringen för anställda med flera arbetsgivare. Motionären framhåller att anställda med mer än en arbetsgivare kan drabbas av flera karensdagar vid samma sjukfall.

Margareta Andersson m.fl. (c) begär i motion A239 yrkande 14 ett tillkännagivande om att en kartläggning bör göras kring vilka faktorer som bidrar till skillnader i ökning av sjukfrånvaro mellan olika regioner. Enligt motionärerna är sjukfrånvaron högst i Västerbotten, Jämtland och Norrbotten och lägst i Halland, Jönköping och Kronoberg. I samma motion yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om att en översyn bör göras av vilka faktorer som bidrar till att vissa yrkesgrupper och regioner är mer långtidsfriska än andra.

Mona Jönsson och Kerstin-Maria Stalin (mp) begär i motion Sf280 ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning som ser över om andra grupper än läkare kan utfärda sjukskrivningar och friskskrivningar, t.ex. sjukgymnast eller psykolog.

I motion Sf231 av Britt-Marie Lindkvist och Christina Nenes (s) begärs ett tillkännagivande om fördelarna med att öppna för en mer schabloniserad beräkningsgrund vid fastställande av SGI i samband med kollektiva löneförändringar. Enligt motionärerna är det krångligt för bl.a. försäkringskassa, arbetsgivare och löntagare att hantera alla intyg om löneförändringar.

I motion Sf298 av Billy Gustafsson (s) begärs ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för retroaktiv höjning av SGI. Retroaktiv sjukpenning bör utges från den tidpunkt det nya löneavtalet gäller och inte som i dag från den dag avtalet underskrivs.

I motion Sf330 av Hans Unander (s) begärs en översyn av reglerna för beräkning av sjukförsäkringen. Motionären anser att det är ett problem att man bara får retroaktiv sjukpenning från löneavtalets underskrivande.

Närståendepenning

Bo Könberg och Kerstin Heinemann (fp) begär i motion Sf377 yrkande 2 ett tillkännagivande om vidgad krets för rätt till närståendepenning och motsvarande rätt till ledighet. Närståendepenning bör kunna utges även i situationer då den närstående inte är fullt så allvarligt sjuk som dagens regler kräver.

Utskottets ställningstagande

Utskottet redovisar i de olika avsnitten om rehabilitering, samverkan och finansiell samordning m.fl. frågor dels skälen för utskottets ställningstaganden till motionsyrkanden som har betydelse för medelsanvisningen, dels utskottets ställningstaganden till övriga motionsyrkanden. Utskottets ställningstaganden till motionsyrkanden med betydelse för medelsanvisningen liksom till regeringens förslag till medelsanvisning redovisas nedan i avsnittet

Förslag rörande medelsanvisningen till anslag 19:1 Sjukpenning och rehabilitering.

Rehabilitering

Som redovisats ovan innebär regeringens fortsatta strategi för ökad hälsa i arbetslivet att ca 750 miljoner kronor per år under 2003 och 2004 satsas på olika åtgärder, varvid en förnyelse av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen är en viktig del. Därtill föreslås ökade resurser för samverkan inom rehabiliteringsområdet och att riksdagen skall godkänna ett mål för ökad hälsa i arbetslivet.

När det gäller det viktiga rehabiliteringsarbetet ansvarar försäkringskassan sedan 1992 års rehabiliteringsreform för att samordna samhällets resurser för rehabilitering.

RFV har som riksmål fastställt att minst 65 % av dem som varit föremål för samordnad rehabilitering skall ha ökat sin arbetsförmåga ett halvår efter avslutad rehabilitering. Enligt propositionen fick 62 % av de försäkrade som genomgick rehabilitering en ökad arbetsförmåga, vilket är en förbättring jämfört med 2000. Endast 8 % av de försäkrade som varit sjukskrivna längre än 60 dagar var emellertid föremål för samordnad rehabilitering, vilket enligt regeringen är en oacceptabelt låg siffra.

Enligt propositionen har en undersökning (Senvall 2002, Försäkringskassan i Stockholms län) visat att kvinnor får kortare perioder med rehabilitering i form av arbetsträning och studier än män och att de utbildningar som försäkringskassan köpte till kvinnor var betydligt mindre kostsamma än de som man köpte till män. Dessutom framkom att försäkringskassan tenderar att bevilja kvinnor såväl arbetsträning som studier senare i sjukfallen. Enligt regeringen bekräftar undersökningen den bild som framkommit i andra studier. I uppdraget till RFV och AMS ingår bl.a. att utveckla strukturen och metodiken i försäkringskassornas handläggning av bl.a. rehabiliteringsärenden. De osakliga skillnader i försäkringskassornas bedömning av kvinnor och män måste enligt regeringen upphöra. Det kan ske genom att RFV och AMS anlägger ett genderperspektiv i arbetet med att förnya den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. RFV skall aktivt utvärdera och rapportera till regeringen hur förnyelsearbetet påverkar försäkringskassornas bedömningar av kvinnors och mäns rehabiliteringsbehov.

Det finns enligt regeringen vissa positiva faktorer, t.ex. att andelen försäkrade som har ökad arbetsförmåga efter samordnad rehabilitering ökade under 2001 och att försäkringskassorna lyckades använda en större del av de administrativa resurserna för den samordnade rehabiliteringen.

Utskottet kan konstatera att försäkringskassornas rehabiliteringsverksamhet inte har fungerat. De positiva faktorer som regeringen nämner kan inte dölja det faktum att endast 8 % av de försäkrade som varit sjukskrivna längre än 60 dagar varit föremål för samordnad rehabilitering. Det är mycket nedslående även om det finns vissa förklaringar, t.ex. att de senaste årens drama-

tiska ökning av antalet sjukfall medfört att rehabiliteringsarbetet blivit efter-satt.

Regeringens fortsatta arbete med att förbättra hälsan i arbetslivet rymmer dock satsningar på rehabiliteringsområdet som inger hopp för framtiden. Det gäller de nya metoder och arbetssätt som håller på att utvecklas inom ramen för arbetet med att förnya rehabiliteringsarbetet och som successivt skall spridas och tillämpas fullt ut i hela landet senast vid utgången av 2004. Det gäller även det förhållandet att ytterligare medel skall avsättas för köp av bl.a. arbetslivsinriktade rehabiliteringsutredningar samt att de som är långtidssjuk-skrivna skall få rätt till en egen kontaktperson som bl.a. skall koordinera insatser av arbetsgivare, läkare och andra. Att försäkringskassorna för sin administration får ökade resurser liksom att det skapas utökade ekonomiska möjligheter till samverkan inom rehabiliteringsområdet är enligt utskottet också av stor betydelse och kan skapa förutsättningar för att få till stånd en fungerande rehabiliteringsverksamhet.

Mot bakgrund således av regeringens satsningar på rehabiliteringsområdet finns det enligt utskottets mening inte skäl att nu föreslå riksdagen att ta ställning i olika frågor, såsom tidpunkten för när arbetsgivarens rehabiliteringsutredning skall påbörjas, ett slopande av ettårsgränsen för rehabiliteringsersättning och införande av en rehabiliteringsgaranti.

Såvitt gäller motionsyrkanden om en ny rehabiliteringsförsäkring noterar utskottet att regeringen i budgetpropositionen har förklarat sin avsikt att förut-sättningslöst studera möjligheterna att införa en sådan försäkring. Utskottet anser att regeringens beredning av frågan bör avvaktas.

I fråga om kvinnors rehabilitering konstaterar utskottet att det av budgetpropositionen framgår att andelen kvinnor som varit föremål för samordnad rehabilitering är något högre än vad som motsvarar deras relativa andel av det totala antalet sjukskrivna. Undersökningar har dock som nämnts visat att kvinnor får både sämre och billigare rehabiliteringsinsatser än män. Insatserna sätts dessutom in senare för kvinnor än för män. Enligt utskottet är detta oacceptabelt, särskilt som det av budgetpropositionen framgår att andelen män som ökar sin arbetsförmåga efter avslutad rehabilitering är större än andelen kvinnor. Det är knappast förvånande att rehabiliteringsinsatser som sätts in tidigt och är av hög kvalitet ger resultat. Däremot är det förvånande att försäkringskassorna väljer rehabiliteringsåtgärder så att det blir skillnad på kvinnor och män och då oftast till kvinnornas nackdel. Utskottet anser det självklart att kvinnor och män skall behandlas lika. Detta skall naturligtvis ske utan ett tillkännagivande från riksdagens sida. Utskottet förutsätter dock att regeringen i det fortsatta hälsoarbetet markerar vikten av att kvinnor och män behandlas lika även inom rehabiliteringsområdet. Det är viktigt att också kroniskt sjuka och funktionshindrade kvinnors rehabilitering beaktas.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf291 yrkande 4, Sf203 yrkandena 2 och 3, Sf275, Sf290 yrkandena 2 och 3, So362 yrkande 11, Sf335 yrkande 4, Sf331 yrkande 8, Sf208 yrkande 1, Sf211, Sf215, So296 yrkande 6, Sf262, A313 yrkande 2 och A367 yrkande 3.

Motionerna Sf328 och Sf234 får anses delvis tillgodosedda med vad utskottet anfört om kvinnors rehabilitering.

Samverkan och finansiell samordning

Frågan om finansiell samordning mellan olika samverkande parter har fått allt större betydelse de senaste åren. Bakgrunden är att samhällets resurser måste utnyttjas mer effektivt för att bättre kunna tillgodose enskilda människors behov av stöd, särskilt när det är fråga om personer med sammansatta problem. Om problembilden inte ryms inom en enda myndighets ram kan det leda till en rundgång mellan olika myndigheter. Det är därför angeläget att samarbete mellan alla berörda myndigheter kommer till stånd vid rehabilitering av personer med behov av stödinsatser från flera aktörer.

Som redovisats i det föregående har lokal försöksverksamhet med finansiell samordning genomförts dels i form av Finsamförsöken under åren 1993–1997, dels i form av de alltjämt pågående Socsamförsöken. Riksdagen har vid två tillfällen (hösten 2000 respektive hösten 2001) beslutat att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag om finansiell samordning. Vid sistnämnda tillfälle begärde riksdagen att regeringen under våren 2002 skulle återkomma med förslag som skall omfatta socialförsäkringen, hälso- och sjukvården, socialtjänsten och arbetsmarknadsmyndigheterna.

I budgetpropositionen har regeringen föreslagit att högst 5 % av de beräknade utgifterna för sjukpenning skall få användas för samverkan inom rehabiliteringsområdet. Regeringen har därefter lämnat förslag om ändring i 18 kap. 2 § AFL som innebär att försäkringskassan skall få utökade möjligheter att bidra med medel för samverkan inom rehabiliteringsområdet och att de medel som kassan bidrar med får utgöra statens samlade andel i denna verksamhet (prop. 2002/03:2). Ändringen avses träda i kraft den 1 januari 2003. Regeringen har vidare föreslagit att försökslagstiftningen om Socsam förlängs t.o.m. utgången av 2003.

Regeringen har vidare aviserat att en proposition om politisk och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet skall föreläggas riksdagen i januari 2003.

Enligt utskottets mening är det en stor brist i den nuvarande Socsammodellen att länsarbetsnämnden formellt inte ingår i samordningen. Den samverkan som bedrivs inom ramen för Frisam är inte begränsad på samma sätt eftersom försäkringskassan kan träffa överenskommelse inte bara med kommun och landsting utan också med länsarbetsnämnd. En nackdel med denna fyrpartssamverkan är emellertid att den är frivillig, vilket innebär att berörda parter när som helst kan dra sig ur samarbetet. Den utvärdering som gjorts av Frisamverksamheten (Samverkan för särskilt utsatta. Utvärdering av frivillig samverkan FRISAM, Socialstyrelsen 2001) visar att länsarbetsnämnden medverkar i allt mindre omfattning.

För att en samverkan skall kunna ge erforderligt stöd åt enskilda individer med sammansatta problem är det i princip nödvändigt att även länsarbetsnämnden deltar i samverkansarbetet. För t.ex. arbetslösa personer som är

sjukskrivna men som ändå bedöms ha en restarbetsförmåga är en arbetsmarknadspolitisk åtgärd i många fall vad som erfordras – efter det att medicinska och andra åtgärder vidtagits – för att personen i fråga verkligen skall kunna utnyttja sin restarbetsförmåga. Länsarbetsnämnden är med andra ord en viktig samverkanspart. Utskottet ser därför positivt på regeringens förslag om att dels avsätta medel motsvarande 5 % av de beräknade sjukpenningutgifterna, dels ge försäkringskassorna utökade möjligheter till samverkan inom rehabiliteringsområdet. Förslaget innebär att i de fall både försäkringskassan och länsarbetsnämnden deltar i ett samverkansprojekt får försäkringskassan svara för statens andel av kostnaderna. Därmed skapas enligt utskottets mening nya och bättre möjligheter att aktivt arbeta med arbetsmarknadspolitiska åtgärder i de fall där både försäkringskassan och länsarbetsnämnden deltar i samverkansarbetet. Utskottet vill dock poängtera att syftet med samverkan skall vara att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser.

Utskottet noterar att försäkringskassorna under 2001 använde drygt 103 miljoner kronor av de särskilda medlen (totalt 899 miljoner kronor 2001 och 939 miljoner kronor 2002) för samverkan med andra myndigheter inom rehabiliteringsområdet. De medel som försäkringskassorna nu föreslås få disponera uppgår till ca två miljarder kronor. Utskottet förutsätter att samverkansmedlen liksom hittills kommer att riktas till personer med behov av åtgärder från flera myndigheter och att det i varje särskilt fall görs upp en individuell handlingsplan där planerade åtgärder preciseras. Med hänsyn till beloppets storlek och till att det handlar om medel som annars är avsedda för att täcka kostnaden för människors försörjning vid sjukdom är det också angeläget att utforma ett redovisningssystem inte bara för medelsanvändningen utan också för uppnådda resultat. Av propositionen framgår att regeringen avser att ge berörda myndigheter i uppdrag att utforma ett sådant system.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens lagförslag om utökade möjligheter för försäkringskassan att bidra med medel för samverkan inom rehabiliteringsområdet. Därmed avvisar utskottet motionsförslag om en finansiell samordning som är begränsad till två parter, nämligen försäkringskassan och hälso- och sjukvården, liksom förslag om att avsätta 10 % av medlen för bl.a. sjukpenning för sådan samordning.

Motionerna Sf203 yrkande 1, Sf205, Sf276, So457 yrkande 5 och N343 yrkande 6 får däremot anses tillgodosedda med vad utskottet anför. Även motion Sf322 får anses åtminstone delvis tillgodosedd med vad utskottet anför.

Utskottet tillstyrker också den föreslagna förlängningen av försökslagstiftningen om Socsam.

Mot bakgrund av regeringens nu framlagda förslag och med hänsyn till att regeringen aviserat en proposition om finansiell samordning till januari 2003 är något tillkännagivande till regeringen om att återkomma till riksdagen med en proposition om finansiell samordning inte påkallat. I den mån motion Sf335 yrkande 19 inte är tillgodosedd med vad utskottet anför avstyrks motionsyrkandet i fråga.

Frågor i övrigt rörande sjukpenningförsäkringen m.m.

Vissa av frågorna som tas upp i motionerna (såväl motioner med anslagseffekt som andra) ingår antingen som en del av underlaget för regeringens fortsatta arbete för ökad hälsa i arbetslivet eller är redan föremål för regeringens beredning och/eller överväganden. Det gäller t.ex. en begränsning av sjukpenningperiodens längd, frågan om partiell sjukskrivning som utgångspunkt, införandet av en steglös ersättningsnivå i sjukförsäkringen, kartläggning i olika avseenden av skillnader i sjukfrånvaron liksom sjukskrivningsprocessen. Utskottet anser inte att det finns skäl att föregripa regeringens arbete genom att föreslå riksdagen att nu ta ställning i dessa frågor. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf290 yrkande 6, Sf291 yrkande 11, A239 yrkandena 14 och 15 samt Sf280.

Även frågan om det s.k. taket i sjukförsäkringen är föremål för regeringens överväganden. Som redan nämnts har regeringen aviserat en höjning av taket till 10 prisbasbelopp från den 1 juli 2003, om det statsfinansiella läget tillåter det. Utskottet, som välkomnar en sådan höjning, anser dock att regeringens förslag bör avvaktas.

När det gäller frågan om att införa ytterligare en karenssdag i sjukförsäkrings- och sjuklönesystemen anser utskottet att en sådan åtgärd skulle medföra alltför stora påfrestningar på redan utsatta gruppers försörjningssituation. Eftersom arbetsgivare med hög sjukfrånvaro dessutom skulle gynnas av högre självrisk kan utskottet inte ställa sig bakom en sådan ordning. Utskottet kan därmed inte heller ställa sig bakom förslaget om att införa en karenssdag från den åttonde frånvarodagen, inte ens om ytterligare högriskskydd införs.

I en av motionerna framhålls att anställda med mer än en arbetsgivare kan drabbas av flera karensdagar vid samma sjukfall. Utskottet har vid flera tillfällen avstyrkt motionsyrkanden om ändring av karenssdagssystemet för denna kategori anställda liksom motionsyrkanden rörande anställda med koncentrerad arbetstid, bl.a. i betänkande 1999/2000:SfU1. Utskottet förutsatte dock att regeringen skulle återkomma i frågan om det visade sig vara möjligt att finna en lämplig åtgärd för att mildra konsekvenserna. Utskottet konstaterar nu att regeringen avser att göra en teknisk översyn av reglerna om karenssdag, bl.a. mot bakgrund av de orättvisa konsekvenser som reglerna kan få just för personer med nämnda anställningsförhållanden. Utskottet anser att den av regeringen aviserade översynen bör avvaktas och avstyrker därmed motion Sf247.

En modell där kostnaderna för sjukfall och skador till följd av trafiken överförs till trafikförsäkringen skulle leda till lägre kostnader för den allmänna sjukförsäkringen. Emellertid skulle effekten bli att vissa sjukdoms- och skadetyper inte längre handhas inom den allmänna försäkringen. Det i sin tur skulle innebära att försäkringskassans ansvar för den samordnade rehabiliteringen skulle urholkas. Med hänsyn härtill är det enligt utskottet inte aktuellt att låta trafikförsäkringen ta över nu nämnda kostnader.

Sjukpenninggrundande inkomst (SGI)

Vid beräkning av SGI skall enligt RFV:s föreskrifter RFFS 1998:12 endast sådan inkomst beaktas som en försäkrad kan anta komma att tills vidare åtnjuta av eget arbetet under minst sex månader i följd. Av RFV:s Vägledning 2002:4 framgår dock att nämnda bestämmelse inte innebär att en person i realiteten måste ha ett arbete som varar minst sex månader i sträck för att inkomsten skall kunna ingå i beräkningen av årsinkomsten. Genom utvecklingen i praxis har det slagits fast att den försäkrades framtida avsikt med sitt förvärvsarbete skall vägas in i bedömningen. Om försäkringskassan bedömer att det är den försäkrades avsikt att förvärvsarbete i minst sex månader innebär bestämmelsen att SGI kan fastställas med utgångspunkt i inkomsten från det aktuella arbetet, även i det fall anställningen kan antas pågå kortare tid än sex månader. Enligt RFV kan en persons avsikt med sitt förvärvsarbete numera beaktas i alla tänkbara situationer, t.ex. vid nytilträde, återinträde efter förvärvsavbrott oavsett orsak till avbrottet, arbetsbyte eller vid utökad arbetstid. Mot bakgrund av vad nu anförts anser utskottet att motion Sf271 yrkande 3 är tillgodosedd.

I två av motionerna kritiserar det förhållandet att sjukpenning inte utges från tidpunkten för ett nytt löneavtal utan först från den dag avtalet skrevs under. Utskottet konstaterar att i de fall löneavtal träffas under pågående sjukpenningperiod och avtalet samtidigt ger rätt till retroaktiv utbetalning av lön för kanske en avsevärd tid kan sjukpenning grundad på det nya avtalet endast utges från det att avtalet undertecknades. I grunden beror detta förhållande på att löneförhandlingarna dragit ut på tiden. I betänkande 2001/02:SfU1 uttalade utskottet förståelse för att den som är sjukskriven invänder mot en sådan ordning, inte minst eftersom bl.a. sjukförsäkringsavgiften tas ut på löneutbetalningar för hela den retroaktiva tiden. Utskottet ansåg det rimligt att sjukpenning utges retroaktivt från den tidpunkt avtalet börjar gälla under förutsättning att försäkringskassorna rent administrativt kan hantera en sådan ordning. Utskottet ansåg också att regeringen lämpligen borde överväga en sådan ändring i samband med frågan om höjning av taket i sjukförsäkringen och att detta borde kunna ske utan något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida. Utskottet, som vidhåller denna inställning, förutsätter att en sådan ändring övervägs inom Regeringskansliet och avstyrker därmed motionerna Sf298 och Sf330. Även motion Sf231 avstyrks med det anförda.

Övriga SGI-frågor som tas upp i motionerna är att SGI skall beräknas på historisk inkomst respektive att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall göras sjukpenninggrundande. Utskottet har vid flera tillfällen avstyrkt liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2001/02:SfU1. Utskottet finner inte anledning att nu inta en annan ståndpunkt i dessa frågor.

Närståendepenning

Närståendepenning utges till den som avstår från förvärvsarbete för att vårda en närstående svårt sjuk person. Utskottet har tidigare avstyrkt förslag både

om att förlänga rätten till närståendepenning från 60 till 120 dagar och om att vidga kretsen för rätt till förmånen (se 2001/02:SfU1y och 2001/02:SfU1). Utskottet finner inte skäl att nu göra annan bedömning. Motion Sf377 yrkande 2 avstyrks därmed.

Förslag rörande medelsanvisningen till anslag 19:1 Sjukpenning och rehabilitering, m.m.

Beträffande regeringens förslag till medelsanvisning noterar utskottet att utgifterna för sjukpenningen har fortsatt att stiga även under 2002. Trots att ökningstakten avtagit finns det för närvarande inget som tyder på att utgifterna kommer att minska under de närmaste åren. Enligt RFV:s kvartalsredovisning (oktober 2002) visar prognosen för 2003 att tillgängliga medel kommer att överskridas med ca 8,6 miljarder kronor om åtgärder inte vidtas. Med hänsyn härtill är det enligt utskottet särskilt angeläget att regeringen noga följer utvecklingen och framför allt fullföljer den strategi för ökad hälsa i arbetslivet som regeringen presenterat i budgetpropositionen.

Mot bakgrund av det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning för anslaget 19:1 för budgetåret 2003 och om att högst 5 % av de beräknade utgifterna för sjukpenning skall få användas för samverkan inom rehabiliteringsområdet. Utskottet tillstyrker vidare regeringens lagförslag i proposition 2002/03:2 om att ge försäkringskassan utökade möjligheter att bidra med medel för samverkan inom rehabiliteringsområdet och om en förlängning av försökslagstiftningen om Socsam. Därtill tillstyrks en föreslagna rättelse i 18 kap. 36 § AFL.

Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf357 yrkandena 1–4, 8 och 12 (delvis), Sf291 yrkandena 7–10, Sf342 yrkande 1 (delvis), Fi231 yrkande 13, Sf1 yrkande 1, Fi232 yrkande 14 (delvis) och 23, Sf377 yrkandena 1 och 9 (delvis), Sf290 yrkande 7, Sf335 yrkandena 14, 17, 20–22 och 24 (delvis), Sf380 yrkande 30 (delvis), A224 yrkande 7, A318 yrkande 8, Sf212, Sf347 yrkandena 1 (delvis), 2 och 3 samt Sf331 yrkandena 3, 9 och 12.

Arbetsgivares kostnadsansvar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden bl.a. om att reformera systemen för sjuklön och sjukpenning, om att en förlängd sjuklöneperiod slår mot handikappade och om en översyn för att minska sjuklönekostnaderna i mindre företag.

Jämför reservationerna nr 26 (fp), 27 (kd), 28 (v) och 29 (c).

Gällande bestämmelser

Den 1 januari 1992 infördes en sjuklöneperiod genom lagen (1991:1047) om sjuklön (SjLL). Införandet av en sjuklöneperiod innebär minskade kostnader för sjukförsäkringen för korta sjukfall. Samtidigt får arbetsgivarna svara för kostnaderna för sjuklön till sina anställda under sjuklöneperioden. För att ge

arbetsgivarna kompensation för de ökade kostnaderna sänktes arbetsgivaravgiften till sjukförsäkringen.

Enligt SjLL har arbetstagare under de första 14 dagarna av ett sjukfall rätt till sjuklön från arbetsgivaren. Rätten till sjuklön gäller fr.o.m. den första dagen av anställningstiden. Är den avtalade anställningstiden kortare än en månad inträder dock rätten till sjuklön endast om arbetstagaren tillträtt anställningen och därefter varit anställd 14 kalenderdagar, i princip i följd.

För den första dagen i sjuklöneperioden betalas ingen ersättning (karensdag). För de återstående dagarna behåller den anställda 80 % av lön och andra anställningsförmåner.

Antalet karensdagar är begränsat till tio under en tolv månadersperiod (allmänt högriskskydd). För en arbetstagare som lider av sjukdom som kan antas medföra ett större antal sjukperioder med sjuklön under en tolv månadersperiod kan försäkringskassan besluta om s.k. särskilt högriskskydd. Då utges sjuklön för första dagen och arbetsgivaren får ersättning från sjukförsäkringen. Vidare gäller ett utökat särskilt högriskskydd för den som har en sjukdom som medför risk för en eller flera längre sjukperioder under en tolv månadersperiod. Även i dessa fall får arbetsgivaren ersättning från sjukförsäkringen. Däremot utges inte sjuklön för karensdag.

Företag med en viss högsta lönekostnad har möjlighet att försäkra sig hos försäkringskassan mot sjuklönekostnader. Rätt att teckna en sådan försäkring har arbetsgivare vars sammanlagda lönekostnader under ett kalenderår – exklusive sociala avgifter och särskild löneskatt – inte beräknas överstiga 130 prisbasbelopp. Försäkringen ersätter försäkringstagarens kostnader för sjuklön fr.o.m. den tredje ersättningsdagen liksom kostnaderna för socialavgifter, allmän löneavgift och särskild löneskatt. Avgiften för 2002 är 1,4 % av de sammanlagda lönekostnaderna.

Motioner

Annika Qarlssohn m.fl. (c, m, fp, kd) begär i motion Sf286 ett tillkännagivande om behovet av att reformera systemen för sjuklön och sjukpenning. Arbetsgivare bör betala för så många sjuklönedagar per år och anställd som det finns anställda i företaget. Ett företag med fem anställda får således ansvara för fem dagar. När det gäller sjukförsäkringsavgiften får företaget betala avgift efter hur många sjuklönedagar som verksamheten bär. Fler dagar ger lägre avgift. Arbetsgivaren kan dock välja att ansvara för fler dagar än vad antalet anställda motiverar och får då en sänkt avgift.

I motion Sf290 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs i yrkande 11 ett tillkännagivande om socialförsäkringsmodellen och utökat arbetsgivaransvar. Enligt motionärerna kan en önskan om att kringgå tidigare beslut om utgiftstaket fresta till att stegvis lämna socialförsäkringsmodellen och i stället dölja sjukskrivningskostnaderna i ökade skyldigheter för arbetsgivare, dvs. en dold löneskatt.

Sven Brus m.fl. (kd) avvisar i motion Sf335 yrkande 3 tanken på en förlängd sjuklöneperiod. Motionärerna anser att en förlängning slår mot handikappade och kvinnor, och de begär ett tillkännagivande härom.

I motion Sf309 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs förslag till utformning av ekonomiska drivkrafter i hälsoarbetet för arbetsgivare på avgiftssidan. Enligt motionärerna finns inget belägg för att arbetsgivare skulle bli mer intresserade av arbetsmiljöarbete på grund av att de får bära en större del av kostnaden när arbetstagare är sjuka. Att ge kommuner och landsting ökat ekonomiskt ansvar för sjukfrånvaron skulle slå hårt mot deras redan ansträngda ekonomi. Ekonomiska incitament kan skapas genom att man på avgiftssidan växlar en del av arbetsgivaravgiften till en arbetsmiljöavgift eller att arbetsgivaravgiften reduceras vid arbetsmiljöcertifiering och minskade ohälsotal. På sikt bör den nuvarande sjuklöneperioden tas bort.

Marie Engström m.fl. (v) begär i motion Sf245 ett tillkännagivande om en översyn för att minska sjuklönekostnaderna i mindre företag. Motionärerna anser att man måste beakta de mindre företagens situation när man överväger ekonomiska incitament i arbetet mot ohälsan.

Maud Olofsson m.fl. (c) begär i motion N306 yrkande 9 ett tillkännagivande om att utreda en differentierad modell för arbetsgivarens sjuklöneansvar. Antalet sjuklönedagar bör anpassas efter antalet anställda. En arbetsgivare skall kunna öka men inte minska sitt sjuklöneansvar. Arbetsgivaravgiften bestäms med hänsyn till omfattningen av sjuklöneansvaret.

I motion Sf220 av Claes Västerteg och Sofia Larsen (c) begärs förslag om undantag vad gäller sjuklönen vid sjukskrivning på grund av olyckor i samband med idrottsutövande och övriga fritidsaktiviteter. Arbetsgivare bör betala sjuklön vid ordinära sjukskrivningar och vid arbetsrelaterad sjukfrånvaro, men inte annars.

I motion A239 av Margareta Andersson m.fl. (c) begärs i yrkande 18 ett tillkännagivande om att utreda kriterier för en god arbetsmiljö och nedsättning av arbetsgivaravgifter för företag som uppfyller dessa.

I motion Sf206 av Barbro Feltzing (mp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att låta utreda möjligheten till differentierade sjukförsäkringsavgifter för småföretag som ett led i att få ned ohälsotalet. Differentierade avgifter bör kunna användas både som ett slags bonus till företagen för deras låga antal sjukskrivna och som en uppmuntran till arbetsmiljöförbättringar. I samma motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en utredning om lägre sjukförsäkringsavgifter för småföretag. Småföretagens kostnader för sjukfrånvaron är enligt motionären två till tre gånger högre i procent räknat av lönesumman än för de större företagen.

I motion Sf369 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Lena Sandlin-Hedman (s) begärs ett tillkännagivande om sjuklöneperioden. Motionärerna ser det som angeläget att se över om sjuklöneperioden påverkat anställningsbenägenheten och hur det förebyggande arbetsmiljöarbetet har utvecklats.

Utskottets ställningstagande

Av budgetpropositionen framgår att regeringens fortsatta strategi för ökad hälsa i arbetslivet innebär att ca 750 miljoner kronor per år under 2003 och 2004 satsas på olika åtgärder, varvid ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare att minska sjukfrånvaron hos de anställda utgör en viktig del.

Enligt regeringen är det angeläget att det i ökad utsträckning blir lönsamt för enskilda arbetsgivare att såväl förhindra att långvariga sjukfall uppkommer som att försöka få tillbaka personer som är sjukskrivna i arbete. Enskilda arbetsgivare bör i ökad utsträckning få ett större direkt ansvar för finansiering av försörjning till anställda som är sjukskrivna samtidigt som uttaget av sjukförsäkringsavgifter skall minskas. Arbetsgivarna som kollektiv skall sammanlagt inte betala mer för anställdas sjukdom än i nuvarande system. Vidare skall situationen för personer som bedöms ha högre risk för längre sjukskrivningsperioder beaktas.

Enligt regeringen finns det olika vägar att gå, antingen att införa en avsevärt förlängd sjuklöneperiod inom enbart den offentliga sektorn, där sjukfrånvaron är särskilt hög, eller att genomföra en omläggning för samtliga arbetsgivare.

Finansieringsansvaret skulle – vid en generell omläggning för samtliga arbetsgivare – antingen kunna utgöras av sjuklön av viss omfattning eller av en särskild sjukförsäkringsavgift som relateras till sjukfrånvaron hos en enskild arbetsgivare. Enligt regeringen missgynnar nuvarande arbetsgivarperiod inte mindre företagare som grupp då sjuktalen i genomsnitt är lägre i mindre företag än i större företag och offentlig sektor. Eftersom enskilda mindre företag kan drabbas hårt avser regeringen att utforma nya system med särskilt beaktande av de mindre företagens situation. De tänkbara alternativen behöver dock utredas vidare. Regeringen avser att lägga fram förslag till riksdagen under våren 2003 för ikraftträdande den 1 juli samma år.

Enligt utskottets mening är det viktigt att det finns ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare att genom förebyggande insatser och rehabiliteringsåtgärder minska sjukfrånvaron på arbetsplatsen. Genom sjuklöneperioden har arbetsgivare fått ett ansvar för och en möjlighet att påverka kostnaderna för sjukfrånvaron på arbetsplatsen. Mot bakgrund av de hittillsvarande svårigheterna att komma till rätta med den ökande sjukfrånvaron anser utskottet i likhet med regeringen att arbetsgivare i ökad utsträckning bör ta ett större finansieringsansvar för anställda som är sjukskrivna. Om detta lämpligen bör ske genom en förlängning av sjuklöneperioden för den offentliga sektorn eller genom en generell lösning för alla arbetsgivare skall utredas vidare. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf286, Sf335 yrkande 3, N306 yrkande 9, A239 yrkande 18 och Sf206 yrkande 1. Även motion Sf290 yrkande 11 avstyrks med det anförda.

När det gäller frågan om den nuvarande sjuklöneperioden har påverkat bl.a. anställningsbenägenheten finns som redan nämnts särskilda högriskskydd för arbetstagare som lider av sjukdom som kan antas medföra ett större antal sjukperioder eller medför risk för en eller flera längre sjukperioder un-

der en tolv månaders period. Det finns vidare skäl att anta att de kommande årens behov av nyrekryteringar till följd av stora pensionsavgångar kommer att öka anställningsbenägenheten. Därtill kommer att regeringen i sitt arbete med att utforma ett ökat ekonomiskt ansvar för arbetsgivare avser att beakta situationen för personer som bedöms ha högre risk för längre sjukskrivningsperioder. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf369.

Eftersom regeringen i det kommande arbetet även skall beakta de mindre företagens situation anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå riksdagen att nu göra ett uttalande i denna fråga. Motionerna Sf245 och Sf206 yrkande 2 avstyrks därmed.

Ett ökat ekonomiskt ansvar för sjukfrånvaron för kommuner och landsting kan enligt vad som anförts i en av motionerna slå hårt mot deras redan ansträngda ekonomi. Anställda inom kommuner och landsting svarar emellertid för en betydligt större del av sjukfrånvaron än vad som motiveras av antalet anställda. Kommuner och landsting behöver således under alla förhållanden komma till rätta med sjukfrånvaron. Som nyss nämnts anser utskottet att regeringens fortsatta beredningsarbete bör avvaktas. Här bör nämnas att det inom Regeringskansliet finns en samarbetsgrupp kring ohälsöarbetet bestående av s, v och mp. Utskottet avstyrker med det anförda motion Sf309.

I en av motionerna föreslås att man från sjuklönesystemet skall utesluta ersättning på grund av olyckor i samband med idrottsutövande och andra fritidsaktiviteter. En sådan lösning skulle dock kunna få vissa oönskade effekter, t.ex. framtvingandet av privata lösningar med en samtidig risk för underförsäkring liksom vissa gränsdragningsproblem i förhållande till av arbetsgivare, helt eller delvis, bekostade aktiviteter. Utskottet kan vidare förutse att krav skulle resas på att även andra kategorier undantas. Utskottet kan inte ställa sig bakom motionsförslaget och avstyrker därmed motion Sf220.

19:2 Aktivitets- och sjukersättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:2 Aktivitets- och sjukersättningar. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden bl.a. om åtgärder för att få fler personer med aktivitets- och sjukersättning att återgå i arbete, om villkoren för vilande aktivitets- och sjukersättning och om att aktivitetsersättning skall kunna utges vid studier t.ex. vid högskola.

Jämför reservationerna 30 (m), 31 (kd), 32 (fp), 33 (v) och 34 (c) .

Gällande bestämmelser

Från anslaget bekostas t.o.m. 2002 utgifter för tilläggspension och folkpension i form av förtidspension/sjukbidrag samt pensionstillskott och barntillägg till förtidspension och statlig ålderspensionsavgift.

Ett nytt ersättningssystem träder i kraft den 1 januari 2003 och innebär att förtidspension och sjukbidrag ersätts av aktivitets- och sjukersättning (prop. 2000/01:96, bet. 2000/01:SfU15, rskr. 2000/01:257). De nya förmåner-na skall kunna utges till personer som drabbats av långvarig eller varaktig medicinskt grundad nedsättning av arbetsförmågan. Reglerna innebär att försäkrade som är under 30 år skall få aktivitetsersättning, dock tidigast fr.o.m. den 1 juli det år de fyller 19 år. Ersättningen skall kunna beviljas för längst tre år i taget. Försäkringskassan skall vara skyldig att erbjuda den som beviljats aktivitetsersättning möjlighet att delta i aktiviteter. Sjukersättning skall kunna utges till personer i åldern 30–64 år. Både aktivitets- och sjukersättning skall kunna utges i form av en inkomstrelaterad ersättning och ett grundskydd i form av garantiersättning för den som inte har haft några förvärvsinkomster eller låga sådana. Förmåner-na skall kunna utges som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån.

Alla de som vid årsskiftet 2002/03 uppbär förtidspension eller sjukbidrag skall få förmånen omvandlad till sjukersättning eller tidsbegränsad sjukersättning. Tilläggspension i form av förtidspension omvandlas till inkomstrelaterad sjukersättning. Om den försäkrade får låg/ingen inkomstrelaterad sjukersättning utges garantiersättning som en utfyllnadsförmån.

Den 1 januari 2000 infördes regler om vilande förtidspension. Reglerna syftar till att stimulera till återgång i arbetslivet och ett i övrigt aktivt liv och innebär bl.a. följande. En försäkrad som uppburit förtidspension under minst ett år får behålla förmånen under högst tre månader under en tolv månadersperiod, samtidigt som han eller hon prövar att arbeta. Om den försäkrade därefter fortsätter att arbeta skall förtidspensionen förklaras vilande under den tid som återstår av denna tolv månadersperiod. Efter de första tolv månaderna av förvärvsarbete skall den försäkrade kunna ha förtidspensionen vilande under ytterligare 24 kalendermånader. Om den försäkrade under denna tid anmäler att han eller hon önskar få tillbaka pensionen kan pensionen efter prövning minskas eller dras in om utredning visar att arbetsförmågan har förbättrats väsentligt. När beslutet om vilande förtidspension löper ut skall den fortsatta rätten till förtidspension prövas på samma sätt. Motsvarande bestämmelser har införts i det nya sjukersättningssystemet.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2003 till anslaget 19:2 Aktivitets- och sjukersättningar anvisar ett ramanslag på 58 024 miljoner kronor.

Enligt regeringen har det skett en successiv och tilltagande ökning av antalet nybeviljade förtidspensioner och sjukbidrag alltsedan slutet av 1999. De utbetalade ersättningarna ökade med drygt 2 400 miljoner kronor mellan 2000 och 2001. Under 2002 har antalet nybeviljade förtidspensioner och sjukbidrag ökat markant, och i slutet av året beräknas sammanlagt ca 480 000 personer uppbära dessa förmåner. Ökningen är till stor del en följd av den kraftiga uppgången av antalet långa sjukfall under de senaste åren. Därtill kommer

den demografiska situationen med relativt sett många personer i arbetskraften som är födda på 1940-talet. Antalet personer som uppbär förtidspension/sjukbidrag (aktivitets- och sjukersättning fr.o.m. 2003) bedöms öka successivt till ca 500 000 i slutet av 2003. Möjligheterna att på kort sikt motverka denna utveckling är enligt regeringen begränsade.

För att kunna påverka situationen under de närmaste åren krävs åtgärder på olika områden inom ohälsoområdet. Utgångspunkten för detta är det pågående arbetet med att genomföra regeringens 11-punktsprogram för ökad hälsa i arbetslivet. Dessutom krävs åtgärder för att få till stånd en väl fungerande rehabilitering och effektiva försäkringssystem.

Enligt regeringen är det angeläget med en aktivare uppföljning och efterkontroll av beviljade förtidspensioner. RFV har fått i uppdrag att redovisa hur försäkringskassorna bedriver sin verksamhet med att följa upp beviljade förtidspensioner och sjukbidrag i anslutning till årsredovisningen för 2002.

Den fortsatta uppföljningen av reglerna om vilande förtidspension visar att även under 2001 utnyttjade färre förtidspensionärer än väntat möjligheten att pröva att förvärvsarbeta med sin förmån vilande utan att förlora rätten till sin pension. Våren 2001 fick RFV i uppdrag att snarast genomföra insatser i syfte att informera om möjligheten till vilande förtidspension på i första hand lokal nivå. En slutlig utvärdering skall lämnas senast den 1 juni 2004.

För att ytterligare stimulera försäkrade med aktivitets- och sjukersättning att pröva att förvärvsarbeta utan att rätten till förmånen går förlorad, avser regeringen att återkomma med ett förslag som innebär att den vilandetid under vilken rätten till förmånen kvarstår utan prövning skall kunna utsträckas från ett till längst två år.

Regeringen anser vidare att tidsbegränsning om tre år i princip skall gälla inte bara för den som beviljas aktivitetsersättning utan även för försäkrade som beviljas sjukersättning. Regeringen avser att senare återkomma med förslag härom.

Allmänt sett anser regeringen att studier är ett av flera sätt att stimulera till och möjliggöra såväl återgång till arbetslivet som ett mera aktivt liv i övrigt. Mot denna bakgrund avser regeringen att senare återkomma till riksdagen med ett förslag om vilande aktivitets- och sjukersättning vid studier.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2003

Moderaterna

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf357 yrkandena 9 och 12 (delvis) att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 19:2 anvisa 800 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att ökade kontrollinsatser av förtidspensioneringar ger minskade utgifter för förtidspensioner.

Folkpartiet

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Fi232 yrkande 14 (delvis) att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 19:2 anvisa 40 miljoner

kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Enligt motionärerna ger lägre sjukfrånvaro minskade kostnader för förtidspensioner. Ett likalydande yrkande finns i motion Sf377 yrkande 9 (delvis) av Bo Könberg och Kerstin Heinemann (fp).

Kristdemokraterna

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf335 yrkande 24 (delvis) att riksdagen beslutar att för 2003 till anslaget 19:2 anvisa 950 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Till följd av den av motionärerna föreslagna rehabiliteringsförsäkringen kommer utgifterna för förtidspensioneringar (aktivitets- och sjukersättning fr.o.m. 2003) att minska.

Centerpartiet

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf347 yrkande 1 (delvis) att riksdagen beslutar att för 2003 till anslaget 19:2 anvisa 1 160 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att bl.a. de satsningar på rehabilitering som de föreslår ger färre förtidspensionärer.

Övriga motioner

Bo Lundgren m.fl. (m) begär i motion Sf291 yrkande 5 förslag om åtgärder för att fler förtidspensionärer skall återgå till arbetslivet. Motionärerna framhåller att möjligheten till vilande förtidspension inte slagit så väl ut.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Sf290 yrkande 10 förslag om villkoren för vilande sjuk- eller aktivitetsersättning vid studier. Motionärerna anser att studier kan vara en väg tillbaka till arbetslivet.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf335 yrkande 18 ett tillkännagivande om villkoren för förtidspensionärer som vill komma tillbaka till arbetslivet men saknar arbete. Systemet med vilande pension löser problemet för dem som kan börja en anställning. För dem som inte genast kommer in på arbetsmarknaden måste andra lösningar tas fram.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf305 förslag om att nära anhörig till intern inte skall kunna erhålla internens sjuk- eller aktivitetsersättning, helt eller delvis. Varje individ förutsätts försörja sig själv via arbete. Det är då inte rimligt att anhöriga skall ha rätt att få internens ersättning.

Maud Olofsson m.fl. (c) begär i motion Sf331 yrkande 7 förslag om åtgärder mot de ökande förtidspensioneringarna. Enligt motionärerna finns tecken som tyder på att förtidspension används som ett sätt att hyfsa arbetslöshetsstatistiken.

I motion Sf287 av Sonja Fransson (s) begärs ett tillkännagivande om att ungdomar som uppbär aktivitetsersättning också skall ha möjlighet att studera vid folkhögskola, högskola och universitet.

I motion Sf294 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om en översyn i syfte att stärka arbetslinjen. Om en person får ett halvt sjukbidrag och samtidigt ett nytt arbete på halvtid med högre lön får personen i fråga inte tillgodogöra sig den högre lönen i halvtidsarbetet om

helt sjukbidrag senare beviljas. Detta förhållande kan enligt motionären motverka rehabilitering.

I motion Sf368 av Carin Lundberg och Lena Sandlin-Hedman (s) begärs ett tillkännagivande om sjukbidrag och förtidspension för gifta och ogifta. Motionärerna påpekar att ogifta förtidspensionärer enligt nuvarande regler får högre ersättning än gifta. Detta ändras genom det nya sjukersättningssystemet. Denna förbättring kommer dock inte att omfatta dem som redan är förtidspensionerade eftersom omvandlingen till den nya förmånen innebär att personen i fråga får ungefär lika mycket som tidigare. En översyn av nuvarande regler bör därför göras.

I motion Sf355 av Michael Hagberg (s) begärs ett tillkännagivande om översyn av reglerna kring möjligheten att på lika villkor ta förtroendeuppdrag. Enligt motionären kan listan på exempel där förtidspensionerade, sjukskrivna m.fl. tvingas säga nej till förtroendeuppdrag göras lång.

I motion Sf364 av Agneta Lundberg och Hans Stenberg (s) begärs ett tillkännagivande om sjukskrivnas möjligheter att inneha förtroendeuppdrag. Motionärerna anser att möjligheten att delta i politiskt arbete där arvode utges är begränsade.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening måste det finnas ett rimligt ekonomiskt skydd vid långvarigt nedsatt arbetsförmåga av medicinsk art. De nya förmånerna sjuk- och aktivitetsersättning skall kunna utges i form av en inkomstrelaterad ersättning och ett grundskydd. Utskottet anser att de reformerade reglerna väl fyller kravet på att ge en långsiktig ekonomisk trygghet.

Den förväntade utvecklingen mot en fortsatt successiv ökning av antalet aktivitets- och sjukersättningar (förtidspensioner/sjukbidrag t.o.m. 2002) är emellertid otillfredsställande. Möjligheterna att på kort sikt motverka denna utveckling synes mycket begränsade. Utskottet hyser dock vissa förhoppningar om att de aviserade förslagen om att vilande aktivitets- och sjukersättning skall införas vid studier och att vilandetiden med bibehållen förmånsrätt skall utsträckas till två år skall kunna få genomslag.

Regeringens fortsatta arbete för att öka hälsan i arbetslivet med bl.a. ökade resurser till försäkringskassorna både för köp av rehabiliteringstjänster och för samverkan inom rehabiliteringsområdet bör på sikt kunna få positiva effekter också vad gäller antalet aktivitets- och sjukersättningar. Även den aviserade tidsbegränsningen om tre år för beviljad sjukersättning bör få betydelse liksom arbetet med att aktivt följa upp redan beviljade förmåner. Därtill kommer att regeringen har föreslagit ett konkret mål för ökad hälsa i arbetslivet som innebär bl.a. att antalet nya aktivitets- och sjukersättningar skall minska. Med hänsyn härtill finns det enligt utskottet inte skäl att föregripa regeringens arbete genom att riksdagen nu tar ställning t.ex. till kravet på ökade kontrollinsatser. Mot bakgrund härav anser utskottet att resultatet av regeringens fortsatta arbete för ökad hälsa i arbetslivet bör avvaktas. Utskottet

avstyrker med det anförda motionerna Sf291 yrkande 5, Sf290 yrkande 10 och Sf331 yrkande 7.

För den som efter att ha uppburit t.ex. sjukersättning ställer sig till arbetsmarknadens förfogande, dock utan att få förmånen vilandeförklarad, kan problem uppstå om personen i fråga inte omedelbart kommer in på arbetsmarknaden. Reglerna inom arbetsmarknadsområdet är inte anpassade till den situation som en person som haft sjukersättning kan ställas inför vid återgång, helt eller delvis, till arbetsmarknaden när han eller hon väntar på att få ett arbete eller en arbetsmarknadsåtgärd. HpH-utredningen har i utredningsbetänkandet SOU 2002:5 föreslagit att arbetsmarknadspolitikens ansvarsområde skall vidgas i syfte att skapa en kompletterande arbetsmarknad för människor med begränsad arbetsförmåga på grund av sjukdom. Utredningen har sammanfattningsvis anfört att det är ytterst angeläget att regeringen vidtar åtgärder för att skapa en arbetsmarknadspolitik som i ökad utsträckning inriktas på att stödja personer med begränsad arbetsförmåga att ta del av arbetslivet. HpH-utredningens förslag har remissbehandlats under våren 2002. Utskottet anser att regeringens fortsatta beredning av förslaget bör avvaktas. Motion Sf335 yrkande 18 avstyrks därmed.

Vad därefter gäller frågan om rätten för anhöriga till en intern att uppbära internens aktivitets- eller sjukersättning (helt eller delvis) konstaterar utskottet att riksdagen under våren 2002 har beslutat att personer som uppbär sådan ersättning när de tas in på institution skall få behålla förmånen under de första 60 dagarna av institutionsvistelsen och att den därefter dras in tillfälligt. Från och med den trettonde dagen före frigivningsdagen skall förmånen åter betalas ut. Liksom i dag skall det enligt riksdagens beslut finnas en möjlighet att utbetala aktivitets- och sjukersättning till nära anhöriga som för sitt uppehälle är beroende av förmånstagaren när förmånen är tillfälligt indragen (prop. 2001/02:164, bet. 2001/02:SfU16, rskr. 2001/02:252). Utskottet finner inte anledning att föreslå riksdagen att ändra sitt nyligen fattade beslut. Utskottet avstyrker därmed motion Sf305.

Beträffande frågan om att öppna möjlighet för personer med aktivitetsersättning att studera vid t.ex. högskola har utskottet i betänkande 2000/01:SfU15 (s. 27 och 28) avstyrkt motionsyrkanden om att aktivitetsersättning skall kunna utges även vid eftergymnasiala studier. Utskottet delade regeringens bedömning i proposition 2000/01:96 (s. 84) att frågan, inte minst mot bakgrund av att studiestödssystemet nyligen hade reformerats, behövde utredas. Enligt utskottet borde därvid en avvägning göras mellan å ena sidan möjligheten att finansiera studier inom ramen för ohälsöförsäkringen och å andra sidan hur övriga studerande klarar försörjningen under studietiden. Frågan var också om ett eventuellt ökat ansvar för försäkringen borde medföra en motsvarande skärpning av kraven på den enskilde att uppnå egen försörjning genom arbete. Vidare framhöll utskottet att rehabiliteringsåtgärder, under vissa förutsättningar, kan innefatta studier och att det kommer att gälla även för dem som har aktivitets- eller sjukersättning. Utskottet förutsatte att regeringen skulle bereda frågan vidare och återkomma med förslag. Ut-

skottet finner inte nu skäl att göra annan bedömning och avstyrker därmed motion Sf287.

I en av motionerna påtalas det förhållandet att en högre lön i ett deltidsarbete inte påverkar storleken av en hel förmån om en partiell förmån senare byts mot en hel förmån. Enligt nuvarande regler finns möjlighet för en förtidspensionär att under tiden med partiell förtidspension tjäna in pensionspoäng. Enligt RFV:s allmänna råd 1996:4 (s. 53) får den intjänade eller högre pensionspoängen inte användas för att höja en förtidspension som betalas ut. Däremot får den användas vid beräkning av t.ex. ålderspension. Av RFV:s allmänna råd 1998:16 (s. 40) framgår att pensionspoäng som tjänats in under tid då förtidspension eller sjukbidrag har betalats ut inte beaktas när pensionen ändras i samband med omprövning som föranleds av förbättring eller ytterligare nedsättning av arbetsförmågan. Det innebär att antagandepoäng som fastställs i samband med beviljandet av en partiell förtidspension inte ändras när den försäkrade efter en tids förvärvsarbete beviljas hel förmån. En inkomst som en försäkrad haft parallellt med en halv förtidspension påverkar således inte beräkningen av den hela förmånen, och detta gäller även om halvtidsinkomsten varit väsentligt högre än den inkomst den försäkrade hade när den halva förmånen beviljades. Motsvarande kommer att gälla i det nya sjukersättningssystemet fr.o.m. 2003. Enligt vad som anförs i proposition 2000/01:96 (s. 96) torde en sådan lösning i det flesta fall ge ett rimligt resultat. Utskottet förutsätter att regeringen tar initiativ till ändring av dessa regler om det skulle visa sig att reglerna motverkar försäkringskassornas arbete med att få personer med aktivitets- eller sjukersättning att fullt ut utnyttja sin restarbetsförmåga. Med det anförda får motion Sf294 anses tillgodosedd.

Med anledning av påpekandet att de olika ersättningsnivåerna för gifta respektive ogifta enligt hittillsvarande system kommer att bestå vid omvandlingen av förtidspension och sjukbidrag till de nya förmånerna fr.o.m. 2003, vill utskottet erinra om att principen för omvandlingen är att ersättningsnivå skall behållas i princip oförändrad för alla. Med det anförda avstyrks motion Sf368.

Enligt bestämmelser som gäller sedan den 1 januari 1999 krävs för rätt till hel förtidspension/sjukbidrag att arbetsförmågan är helt eller i det närmaste helt nedsatt. Därmed avses att arbetsförmågan är nedsatt med minst sju åttondelar. Härigenom har personer möjlighet att utnyttja en restarbetsförmåga t.ex. för ideellt eller politiskt arbete utan att rätten till förmånen ifrågasätts. Motsvarande regel kommer att gälla för de nya förmånerna aktivitets- och sjukersättning. I övrigt noterar utskottet att en särskild utredare har fått i uppdrag att göra en analys av och föreslå ändringar i reglerna om skyddstider för SGI (dir. 2001:104). Utredaren skall även analysera Kommundemokrati-kommitténs förslag om att förtroendevalda som uppbär ersättning enligt kommunallagen (1991:900) under vissa förhållanden skall ha rätt att få sin tidigare SGI vilande under den tid det politiska uppdraget fullföljs (SOU 2001:48). Syftet med kommitténs förslag var att förtroendevalda inte skall förlora ekonomiskt på grund av sitt politiska åtagande i samband med t.ex.

sjukfrånvaro eller föräldraledighet. Enligt tilläggsdirektiv 2002:118 skall uppdraget redovisas senast den 30 april 2003. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf355 och Sf364.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 19:2. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag och avstyrker motionerna Sf357 yrkandena 9 och 12 (delvis), Fi232 yrkande 14 (delvis), Sf377 yrkande 9 (delvis), Sf335 yrkande 24 (delvis) och Sf347 yrkande 1 (delvis).

19:3 Handikappersättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:3 Handikappersättningar.

Vidare bör riksdagen avslå motionsyrkanden om en översyn dels av reglerna för handikappersättning efter 65 år, dels av ersättningsnivåerna.

Gällande bestämmelser

Enligt nuvarande bestämmelser i lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag utges handikappersättning till försäkrad som fyllt 16 år och som före 65 års ålder för avsevärd tid fått sin funktionsförmåga nedsatt i sådan omfattning att han eller hon i sin dagliga livsföring behöver mera tidskrävande hjälp av annan eller behöver hjälp av annan för att förvärvsarbета eller har betydande merutgifter på grund av sitt handikapp. Enligt de bestämmelser som gäller fr.o.m. den 1 januari 2003 kommer handikappersättning att utges tidigast fr.o.m. juli månad det år den försäkrade fyller 19 år (prop. 2000/01:96, bet. 2000/01:SfU15, rskr. 2000/01:257).

Handikappersättning utbetalas med belopp som per år motsvarar 69 %, 53 % eller 36 % av prisbasbeloppet, alltefter hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek.

Budgetpropositionen

Antalet personer med handikappersättning uppgick 2001 till 58 773. Enligt regeringen beräknas antalet minska som en följd av att den nedre åldersgränsen för rätt till ersättning höjs den 1 januari 2003.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2002 till anslaget 19:3 Handikappersättningar anvisar ett ramanslag på 1 190,9 miljoner kronor.

Motioner som ej har anslagseffekt budgetåret 2003

Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begär i motion Sf273 ett tillkännagivande om behovet av en översyn av reglerna för handikappersättning efter 65 års ålder. Motionären anser att det bör vara en självklarhet att handikappersätt-

ning utbetalas oavsett när i livet funktionsnedsättningen inträffar. I dag måste den försäkrade styrka att behovet uppkommit före 65 års ålder.

I motion Sf274 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begärs ett tillkännagivande om behovet av översyn av nivåerna för handikappersättning. Motionären framhåller att nivåerna inte har ändrats på länge.

I motion Sf354 av Catherine Persson (s) begärs ett tillkännagivande om att många kroniskt sjuka har kostnader som ligger strax under den nedre gränsen för rätt till handikappersättning och att det därför finns skäl att överväga andra ersättningsnivåer.

Utskottets ställningstagande

Avsikten med handikappersättning är att ge kompensation för hjälpbehov som uppkommit till följd av sjukdom eller skada, medan hjälpbehov som hänför sig till åldrandet inte bör ersättas genom handikappersättning. Av det skälet finns en bestämmelse som innebär att den nedsatta funktionsförmågan skall ha uppkommit före 65 års ålder. Om 65-årsgränsen slopades skulle svårigheter sannolikt uppstå när det gäller att skilja ut sjukdomar som hör till det normala åldrandet från andra sjukdomar. Med hänsyn härtill kan utskottet inte ställa sig bakom förslaget om en översyn av reglerna i syfte att slopa 65-årsgränsen.

Utskottet anser inte heller att det är aktuellt att göra en översyn av nivåerna för rätt till handikappersättning eller att överväga andra nivåer i handikappersättningen.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf273, Sf274 och Sf354. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 19:3.

19:4 Arbetsskadeersättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:4 Arbetsskadeersättningar. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden bl.a. om att privatisera arbetsskadeförsäkringen och om att överföra arbetssjukdomarna till sjukpenningförsäkringen och färdolycksfallen till trafikförsäkringen.

Jämför reservationerna 35 (m) och 36 (kd).

Gällande bestämmelser

Den som förvärvsarbetar här i riket är enligt socialförsäkringslagen (1999:799) försäkrad för arbetsskada. Detsamma gäller den som genomgår utbildning i den mån utbildningen är förenad med särskild risk för arbetsskada. Lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF) omfattar skador till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Även olycksfall vid

färd till och från arbetet räknas som olycksfall i arbetet, om färden föranleds av och stod i nära samband med arbetet.

Reglerna för ersättning enligt LAF genomgick omfattande förändringar under 1993. Den 1 januari 1993 höjdes beviskravet vid prövning av en arbetsskada, och den 1 juli samma år slopades rätten till arbetsskadesjukpenning för den som är försäkrad enligt AFL. Från och med den 1 juli 2002 har beviskravet sänkts för skador som inträffar den 1 juli 2002 eller senare. Vid en helhetsbedömning skall en skada anses ha uppkommit av ett olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet om övervägande skäl talar för det (prop. 2001/02:81, bet 2001/02:SfU10, rskr. 2001/02:213).

För den som ådragit sig en arbetsskada utges i regel endast ersättning i form av arbetsskadelivränta. Livränta utges vid bestående nedsättning av arbetsförmågan, och ersättningen skall i princip utgöra skillnaden mellan den inkomst som den försäkrade kan antas ha haft som oskadad och den inkomst som han eller hon trots skadan kan beräknas få. Livräntan ersätter en årlig inkomstförlust upp till 7,5 prisbasbelopp.

Från och med den 1 januari 2003 kommer den som fått sin skada godkänd som arbetsskada även att få kompensation för det inkomstbortfall som systemet med karensdag medför. Ersättning skall utges för två karensdagar, om inte den försäkrade visar att inkomstbortfall har uppstått för flera karensdagar (prop. 2001/02:81, bet 2001/02:SfU10, rskr. 2001/02:213).

Arbetsskadeförsäkringen finansieras med arbetsgivaravgifter och egenavgifter, 1,38 % av avgiftsunderlaget. Regeringen har i budgetpropositionen föreslagit att avgiften den 1 januari 2003 sänks till 0,68 % av avgiftsunderlaget. Detta har tillstyrkts av utskottet i yttrande 2002/03:SfU1y.

Budgetpropositionen

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2003 till anslaget 19:4 Arbetsskadeersättning anvisar ett ramanslag på 6 406,9 miljoner kronor.

Antalet arbetsskadeanmälningar har enligt regeringen fortsatt att öka även under 2001. Antalet anmälda arbetssjukdomar ökade, medan anmälda arbetsolycksfall minskade något. Högre förvärvsfrekvens, utvecklingen av arbetsmiljön och demografiförändringar har i olika grad betydelse för arbetsskadeområdet.

De brister i handläggningen inom arbetsskadeförsäkringen som fortfarande förekommer är enligt regeringen inte acceptabla. Det är också mycket otillfredsställande att bedömningarna skiftar mellan försäkringskassorna. Åtgärder för att förbättra resultaten i dessa delar är därför nödvändiga. En särskild utredare kommer under hösten 2002 att lämna förslag till en förändrad organisation av handläggningen av arbetsskadeförsäkringen. Den nya organisationen skall bidra till höjning av kvaliteten i handläggningen och ökad likformighet i besluten.

Det sänkta beviskravet vid prövning av arbetsskada väntas enligt regeringen medföra att det blir lättare för kvinnor att få sina sjukdomar godkända som arbetsskada.

För att möjliggöra en uppföljning av den reformerade arbetsskadeförsäkringen krävs ett väl utvecklat statistiksystem. Därför har regeringen givit RFV i uppdrag att inom ramen för befintliga statistiksystem följa förändringar i arbetsskadeförsäkringens ersättningsmönster och mäta försäkringens effekter för kvinnor och män. En första rapportering skall göras i anslutning till årsredovisningen.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2003

Moderaterna

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf357 yrkandena 10 och 12 (delvis) att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 19:4 anvisa 688 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I samma motion yrkande 5 liksom även i motion Sf285 yrkande 5 av Sten Tolgfors m.fl. (m) begärs att de tidigare bevisreglerna i arbetsskadeförsäkringen återinförs.

Centerpartiet

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf347 yrkande 1 (delvis) att riksdagen beslutar att till anslaget 19:4 anvisa 1 000 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna motsätter sig de nyligen sänkta beviskraven i arbetsskadeförsäkringen.

Övriga motioner

Jeppe Johnsson m.fl. (m, fp, kd) begär i motion Sf304 ett tillkännagivande om behovet av att utforma en ny försäkring för arbetsskador som hanteras av privata försäkringsbolag.

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf285 yrkandena 1–4 förslag om en riskdifferentierad arbetsskadeförsäkring, att arbetsolycksfall skiljs från arbetsjukdomar, att arbetssjukdomarna på sikt överförs till sjukpenningförsäkringen, att en övergångslösning från en offentlig arbetsskadeförsäkring till ett arbetsskadeobligatorium för arbetsgivare utreds samt att färdolycksfall till och från arbetet lyfts ur försäkringen för arbetsolycksfall och betalas genom trafikförsäkringen.

Kenneth Lantz m.fl. (kd) begär i motion Sf316 ett tillkännagivande om att utreda konsekvenserna av att privatisera arbetsskadeförsäkringen.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf307 ett tillkännagivande om minst en arbetsskadeenhet per län. Det arbete som försäkringskassorna redan påbörjat med en koncentrerad handläggning av arbetsskadeförsäkringen bör få fortsätta.

I motion Mj419 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs i yrkande 6 ett tillkännagivande om att symtomen på elöverkänslighet bör betraktas som grund för bedömning av arbetsskada. Elöverkänsliga personer tvingas övertala läkaren att sätta annan diagnos på läkarintyget för att inte riskera att stå utan sjukpenning. Detta är inte acceptabelt eftersom det från arbetsmiljösynpunkt är

viktigt att läkarintyget visar den rätta diagnosen. Elöverkänslighet bör kunna läggas till grund för bedömning av arbetsskada.

I motion A365 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs i yrkande 5 ett tillkännagivande om att en kommande utvärdering av arbetsskadeförsäkringen skall ha ett könsperspektiv. Ändringarna fr.o.m. den 1 juli 2002 bör följas upp och utvärderas utifrån ett sådant perspektiv.

I motion Sf370 av Christina Axelsson m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om arbetsskadades rätt till stöd och hjälp vid anmälan om ersättning av arbetsskada, anmälningsskyldighet och samordning m.m. Den försäkrade bör få stöd från försäkringskassan vid bl.a. ansökningsförfarandet samt få en kontaktperson på försäkringskassan.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har riksdagen så sent som i år beslutat om förändringar av arbetsskadeförsäkringen. Bland annat har beviskravet vid prövning av en arbetsskada sänkts. I betänkande 2001/02:SfU10 anförde utskottet bl.a. att en arbetsskadeförsäkring i offentlig regi som bygger på ett generellt arbetsskadebegrepp, som även innefattar arbetssjukdomar och färdolycksfall, och där beviskravet är mindre strikt ger ett bra skydd vid arbetsskada för både kvinnor och män och en tillräcklig avgränsning mot skador som har andra uppkomstorsaker än arbete. Utskottet avstyrkte därmed motionsyrkanden om att privatisera arbetsskadeförsäkringen och om att lyfta ut färdolycksfall och arbetsjukdomar ur arbetsskadeförsäkringen. Utskottet finner inte anledning att frånga sitt tidigare ställningstagande och avstyrker därmed motionerna Sf304, Sf285 yrkandena 1–4 och Sf316.

I en av motionerna tas frågan om en koncentrerad handläggning av arbetsskadeförsäkringen upp. Motionärerna anser att det skall finnas minst en arbetsskadeenhet per län. Som nämnts har en särskild utredare haft i uppdrag att lämna förslag till en förändrad organisation av handläggningen av arbetsskadeförsäkringen. I delbetänkandet Koncentrerad arbetsskadehandläggning för likformighet och rättvisa (SOU 2002:80) har utredaren föreslagit att det skall finnas tre enheter i landet som handlägger arbetsskadeförsäkringen. En arbetsskadeenhet föreslås få sin placering i södra Sverige, en i Mellansverige och en i norra Sverige. Det föreslås vidare att ett nytt beslutsorgan, arbetsskadenämnden, skall inrättas som skall bestå av fem ledamöter. Nämndens ordförande skall vara jurist, och två av ledamöterna skall utses på förslag av Socialstyrelsen respektive Arbetsmiljöverket. Utredningsförslaget är för närvarande föremål för remissbehandling till den 15 januari 2003. Utskottet delar regeringens uppfattning att kvaliteten i handläggningen måste förbättras och större likformighet i besluten uppnås för att skapa tilltro till arbetsskadeförsäkringen. Arbetsskadeförsäkringen är emellertid komplicerad och ställer krav på omfattande kunskaper. För att komma till rätta med de stora olikheter som förekommer kan en koncentrerad handläggning vara en lösning. Huruvida handläggningen skall koncentreras till tre eller fler försäkringskas-

sor är för närvarande föremål för beredning. Utskottet anser att regeringens beredning bör avvaktas och avstyrker därmed motion Sf307.

Nämnda utredning har vidare i uppdrag att föreslå hur en kunskapsbank för frågor om samband mellan arbetsmiljö och sjukdom skall kunna byggas upp och organiseras. Den delen av uppdraget skall redovisas senast den 15 januari 2003. När det gäller sjukdomsbesvär som är mycket svårbedömda i arbets-skadehänseende, t.ex. elöverkänslighet, kan förekomsten av en kunskapsbank vara av stor betydelse vid arbetsskadebedömningen. Utskottet anser att utredningsuppdraget bör avvaktas och avstyrker därmed motion Mj419 yrkande 6.

Ett av skälen till att regeringen i proposition 2001/02:81 föreslog en sänkning av beviskravet i arbetsskedeförsäkringen var att arbetsskedeförsäkringen bör vara utformad på ett sådant sätt att kvinnor allmänt sett inte har sämre förutsättningar än män att få sjukdomsbesvär godkända som arbetsskador. För att analysera effekten av regeländringarna och kostnadsutvecklingen skall enligt nyssnämnda proposition en kontrollstation införas 2004. Om det då framkommer att önskade effekter på individnivå inte uppnås, t.ex. vad gäller könsfördelningen bland förmånstagarna, har regeringen för avsikt att vidta åtgärder. Eftersom utvärderingen av de nya reglerna således kommer att ske med hänsyn tagen även till könsperspektivet anser utskottet att motion A365 yrkande 5 får anses tillgodosedd.

Som redovisats ovan ingår det i regeringens fortsatta strategi för ökad hälsa i arbetslivet att långtidssjukskrivna skall få rätt till egen kontaktperson. Den som till följd av en arbetsskada är långtidssjukskriven kommer sannolikt att kunna få stöd och hjälp av sådan kontaktperson också när det gäller t.ex. att ansöka om ersättning från arbetsskedeförsäkringen. Med det anförda får motion Sf370 anses tillgodosedd.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 19:4 och avstyrker motionerna Sf357 yrkandena 5, 10 och 12 (delvis), Sf285 yrkande 5 och Sf347 yrkande 1 (delvis).

19:5 Kostnader för sysselsättning av vissa personer med aktivitets- och sjukersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:5 Kostnader för sysselsättning av vissa personer med aktivitets- och sjukersättning.

Budgetpropositionen

Försäkringsstödet infördes fr.o.m. 1999 i syfte att finansiera ersättning som i vissa fall enligt en särskild lag utges till arbetsgivare som anställer personer som står till arbetsmarknadens förfogande med avseende på resterande arbetsförmåga på 25 %. Det skall i första hand vara fråga om ersättning för anställning på den ordinarie arbetsmarknaden, eventuellt med hjälp av lönebidrag.

Om inte detta kan ske inom sex månader skall berörda personer kunna beredas anställning vid Samhall AB.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 till anslaget 19:5 anvisar ett ramanslag på 8 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

19:6 Ersättning för kroppsskador

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:6 Ersättning för kroppsskador.

Budgetpropositionen

Från anslaget bekostas ersättningar enligt lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd i de fall en skada inträffar under militär verksamhet. Även ersättningar enligt militärsättningslagen (1950:261) avseende skador som inträffat före juli 1977 bekostas från anslaget.

Från och med 2003 bekostar anslaget även kostnader för vissa yrkesskadeersättningar som tidigare belastade anslaget 19:4 Arbetsskadeersättningar.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2003 till anslaget 19:6 anvisar ett ramanslag på 69 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

19:7 Riksförsäkringsverket och 19:8 Allmänna försäkringskassor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning dels till anslaget 19:7 Riksförsäkringsverket, dels till anslaget 19:8 Allmänna försäkringskassor. Riksdagen bör därmed avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslagen 19:7 och 19:8.

Riksdagen bör bemyndiga regeringen att under 2003, för anslaget 19:7, ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare åtaganden, medför utgifter på högst 9 miljoner kronor efter 2003.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden bl.a. om krav på försäkringsläkare, utbildning av läkare i försäkringsmedicin och förstatligande av försäkringskassorna.

Jämför reservationerna nr 37 (m), 38 (kd), 39 (fp), 40 (kd), 41 (m), 42 (fp), 43 (fp), 44 (kd), 45 (m) och 46 (kd).

Budgetpropositionen

Socialförsäkringens administration utgörs av RFV och de allmänna försäkringskassorna. RFV skall bl.a. utöva tillsyn över de allmänna försäkringskassorna, vara ansvarig systemägare för de gemensamma IT-systemen, utarbeta normer för regeltillämpning, svara för ekonomistyrningen inom verksamheten samt förebygga och minska ohälsa.

Försäkringskassorna ansvarar för handläggning och utbetalning av socialförsäkringsersättningar och bidrag samt har att förebygga och minska ohälsa och aktivt arbeta med rehabilitering.

Sedan budgetåret 1999 har RFV fått ekonomiskt utrymme för att stödja och medverka till att forskning bedrivs inom området för socialförsäkring. Med anledning härav föreslås att regeringen bemyndigas att under 2003, i fråga om ramanslaget 19:7, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 9 miljoner kronor efter 2003.

För att klara anslagsbelastningen på grund av den ökande ohälsan och för att framgångsrikt slutföra genomförandet av pensionssystemet föreslår regeringen att anslagen till RFV och försäkringskassorna höjs. För RFV:s vidkommande föreslås en höjning av anslaget 19:7 med 175 miljoner kronor 2003, varav 20 miljoner kronor avser en förstärkning av utbildningen i försäkringsmedicin. Därutöver föreslås att anslagsnivån justeras ned med 0,7 % till följd av ett generellt besparingskrav, vilket motsvarar ca fem miljoner kronor.

För försäkringskassornas del föreslås att anslaget 19:8 höjs med 501 miljoner kronor 2003, varav 22,5 miljoner kronor avser anställning av fler försäkringsläkare. Därutöver föreslås att anslagsnivån justeras ned med 0,7 %, vilket motsvarar ca 38 miljoner kronor.

I propositionen föreslås att riksdagen till anslaget 19:7 Riksförsäkringsverket anvisar ett ramanslag på 933,5 miljoner kronor. Vidare föreslås att riksdagen till anslaget 19:8 Allmänna försäkringskassor anvisar ett ramanslag på 5 822 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2003

Moderaterna

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf357 yrkandena 6, 11 och 12 (delvis) att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 19:7 anvisa 30 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit för utbildning i försäkringsmedicin. Ett likalydande yrkande finns i motion Sf291 yrkande 14 av Bo Lundgren m.fl. (m).

I motion Sf357 yrkandena 7 och 12 (delvis) begär motionärerna att riksdagen till anslaget 19:8 anvisar 520 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit för köp av rehabiliteringstjänster. Ett likalydande yrkande finns i motion Sf291 yrkande 12.

I motion So298 av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs i yrkande 2 beslut om att låta försäkringskassorna köpa vård. Motionärerna anser att försäkringskassorna under de kommande tre åren skall få upphandla vård om vården inte inom tre månader kan erbjudas av landstinget. Vården skall få köpas privat, offentligt, inom eller utom landet.

Folkpartiet

I motionerna Fi232 yrkande 14 (delvis) av Lars Leijonborg m.fl. (fp) och Sf377 yrkande 9 (delvis) av Bo Könberg och Kerstin Heinemann (fp) begärs att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 19:8 anvisa 550 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Resurstillskottet krävs för inköp av rehabiliteringstjänster och för åtgärder mot felaktiga utbetalningar.

Kristdemokraterna

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf335 yrkandena 23 och 24 (delvis) att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 19:7 anvisa 10 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Motionärerna vill öka anslaget till RFV för administration av den utvecklingspeng som skall ges till flyktingar.

Centerpartiet

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf347 yrkande 1 (delvis) att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 19:7 anvisa 70 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att det finns utrymme för en administrativ besparing.

I motion Sf331 av Maud Olofsson m.fl. (c) begärs i yrkande 10 ett tillkännagivande om ökade anslag till försäkringskassorna. Cirka tre miljarder kronor per år bör anslås till rehabiliteringsutredningar och till försäkringskassans handläggning, inklusive finansiering av tvåläkarkontrollerna.

Övriga motioner

Försäkringsläkare m.m.

Bo Lundgren m.fl. (m) begär i motion Sf291 yrkandena 16 och 17 tillkännagivanden om riktlinjer för försäkringsläkare vad gäller krav på utbildning m.m. och om läkarnas sjukskrivningsrutiner. Inom ett par år bör det finnas klara riktlinjer för vilka krav på utbildning m.m. som bör ställas på en försäkringsläkare. Vid sjukfall som överstiger 28 dagar bör en annan läkare än sjukskrivande läkare ta ställning till fortsatt sjukskrivning och behandling.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Sf290 yrkande 4 ett tillkännagivande om utbildning av läkare i försäkringsmedicin som villkor för att få skriva sjukintyg för utbetalning av sjukpenning. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om begränsning av möjligheterna för en läkare med specialistutbildning att skriva sjukintyg för längre tids sjukpenning med diagnoser inom en annan medicinsk specialitet. I yrkande 9 begär motionärerna förslag om att försäkringskassorna bör kunna föreskriva att arbetsplatser

med många långa sjukfall skall köpa in medicinsk expertis i form av företagshälsovård.

Kenneth Lantz m.fl. (kd) begär i motion Sf333 yrkandena 1–4 och 6 att försäkringsläkarnas bedömningar skall grundas på vetenskap och beprövad erfarenhet samt tillgodose kraven på likformighet och rättssäkerhet, att vidareutbildning för försäkringsläkarna bör vara kontinuerlig och baserad på aktuell kunskap, att försäkringsläkare bör stå under tillsyn på samma sätt som andra läkare, att utbildning i försäkringsmedicin skall ges en starkare ställning i läkarutbildningen och att ett reformerat försäkringsmedicinskt system bör utredas grundligt. Motionärerna framhåller att Utredningen om en översyn av processuella regler inom socialförsäkringen har diskuterat försäkringsläkarens uppgifter men stannat för att nuvarande system bör behållas. En ny utredning bör tillsättas i syfte att göra en grundlig översyn av systemet.

Dröjsmålsränta m.m.

Bo Könberg och Kerstin Heinemann (fp) begär i motion Sf377 yrkande 7 ett tillkännagivande om att försäkringskassan vid försenad eller felaktig ärendehantering skall vara skyldig att betala dröjsmålsränta. I motion Sf242 yrkande 1 av Helena Bargholtz (fp) finns ett likalydande yrkande. Motionären framhåller att den enda möjligheten är att begära skadestånd av staten. Även Kenneth Lantz (kd) begär i motion Sf221 att dröjsmålsränta skall betalas vid felaktig utbetalning från försäkringskassan.

I motion Sf242 yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om preskriptionstiden vid löpande utbetalningar från försäkringskassan. Tiden räknas från dagen för försäkringskassans beslut och det är orimligt att det inte går att söka skadestånd för en löpande utbetalning.

Frågor om socialförsäkringsadministrationen i övrigt

Bo Lundgren m.fl. (m) begär i motion Sf291 yrkande 6 ett tillkännagivande om att försäkringskassornas effektivitet kan förbättras om – på sätt Moderaterna föreslagit i andra motioner – ekonomisk ersättning för sjukfrånvaro som beror på arbets- och trafikolyckor övertas av arbetsgivare och försäkringsbolag. I samma motion yrkande 13 begärs att riksdagen för budgetåret 2004 till försäkringskassorna anvisar 1,15 miljarder kronor mer än vad regeringen föreslagit för köp av vård.

I motion A314 av Anders G Högmark m.fl. (m) begärs i yrkande 4 en handlingsplan mot ohälsan innebärande bl.a. att en nationell vårdgaranti införs och att försäkringskassorna ges 1,15 miljarder kronor 2004 för köp av vård och 520 miljoner kronor för köp av rehabiliteringstjänster.

I motion Sf250 av Henrik S Järrel (m) begärs ett tillkännagivande om att ett förstatligande av försäkringskassorna bör övervägas i samband med en översyn av kassornas organisation.

Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begär i motion Sf268 ett tillkännagivande om behovet av att klarlägga RFV:s roll. RFV skall både kontrollera och kritisera försäkringskassorna men också ge råd och utveckla arbetet inom

socialförsäkringen. Enligt motionären fungerar det inte med så oförenliga roller.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf335 yrkande 15 ett tillkännagivande om en fungerande socialförsäkringsadministration. Utan en sådan kommer problemet med ohälsan aldrig att lösas. I samma motion, yrkande 16, begärs ett tillkännagivande om särskilda resultatenheter inom försäkringskassan som arbetar med rehabilitering. Sådana behövs för att förhindra att rehabiliteringsverksamheten måste stå tillbaka för utbetalningar av sjukpenning.

Rigmor Stenmark och Birgitta Carlsson (c) begär i motion Sf208 yrkande 2 ett tillkännagivande om handläggning och ekonomiska medel hos försäkringskassorna. Motionärerna påpekar att whiplash-skadade har svårt att få rehabilitering eftersom försäkringskassornas rehabiliteringspengar tar slut långt innan året är slut.

I motion Sf267 av Krister Örnfjäder m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om försäkringskassornas arbete med rehabiliteringsärenden. Alla medel för köp av rehabiliteringstjänster används inte på grund av att kassorna har fullt upp med sjukpenningutbetalningar. Försäkringskassan bör få möjlighet att omdisponera sina pengar så att fler kan arbeta med rehabilitering.

I motion Sf279 av Ann-Marie Fagerström (s) begärs ett tillkännagivande om utbetalning av pension. För att undvika att pension utbetalas efter en helg bör pensionen betalas ut vardagen före ordinarie utbetalningsdag, om den skulle infalla på en helgdag.

I motion Sf281 av Kenneth G Forslund (s) begärs ett tillkännagivande om vikten av att försäkringskassorna i sitt arbete prioriterar att korta handläggningstiden för LSS- och LASS-ärenden. I dag tvingas enligt motionären kommunerna förskotta försäkringskassans ersättning på grund av de långa handläggningstiderna. Detta förhållande ökar belastningen på kommunerna.

Utskottets ställningstagande

Anslagen för socialförsäkringsadministrationen

Ett viktigt verktyg för en väl fungerande socialförsäkring i allmänhet och ohälsarbetet i synnerhet är socialförsäkringens administration. Enligt vad som anges i propositionen fungerar inte dagens administration tillfredsställande när det gäller effektivitet, rättssäkerhet och kvalitet. Genomströmningstiden för ärenden i socialförsäkringsnämnd är t.ex. oacceptabelt lång. Allvarligt är också att endast 8 % av de försäkrade som varit sjukskrivna längre än 60 dagar var föremål för samordnad rehabilitering.

Enligt regeringen beror de stora skillnaderna i resultat, som fortfarande kan påvisas mellan försäkringskassorna, i huvudsak på interna faktorer hos administrationen, nämligen ledning, kontroll och styrning. Trots flera åtgärder har skillnaderna mellan försäkringskassorna inte minskat tillräckligt.

Regeringen avser därför att tillsätta en kommitté som skall se över och föreslå sådana förändringar av administrationen som fordras för att nå regeringens mål. Ambitionen är bl.a. att organisera verksamheten så att den utgör det instrument som regeringen behöver för att bryta den negativa ohälsoutveckl-

ingen. En grundläggande förutsättning för den framtida organisationen är enligt regeringen att det skapas tydligt ledningsansvar, nationell samsyn, likformighet och gemensam verksamhetsutveckling. Det är vidare viktigt att organisationens funktioner för normering, handläggning och tillsyn är tydligt definierade.

Socialförsäkringens administration står inför en period med stora omställningar. Under 2003 genomförs det sista steget i ålderspensionsreformen som får sägas vara en av de största reformerna någonsin på socialförsäkringsområdet. Samtidigt genomförs anpassningar på flera områden t.ex. vad gäller efterlevandepensioneringen, bostadstillägget till pensionärer och förtidspensioneringen, som ersätts av ett system med sjuk- och aktivitetsersättning. Därtill kommer försäkringskassornas övriga verksamhet där speciellt den ökande sjukfrånvaron fortfarande är det stora bekymret liksom den kraftigt eftersatta rehabiliteringsverksamheten.

För att administrationen skall få en rimlig möjlighet att klara sitt åtagande framför allt vad gäller arbetet mot ohälsan krävs även ökade resurser. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag om kraftigt ökade anslag till både RFV och försäkringskassorna. Genom de föreslagna resurstillskotten anser utskottet att förutsättningar skapas för administrationen både att höja ambitionsnivån vad gäller kvaliteten och effektiviteten i handläggningen och att få till stånd en fungerande rehabiliteringsverksamhet för det stora antalet långa sjukfall.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning till anslagen 19:7 och 19:8. Utskottet avstyrker motionerna Sf357 yrkandena 6, 7, 11 och 12 (delvis), Sf291 yrkandena 12 och 14, So298 yrkande 2, Fi232 yrkande 14 (delvis), Sf377 yrkande 9 (delvis), Sf335 yrkandena 23 och 24 (delvis), Sf347 yrkande 1 (delvis) och Sf331 yrkande 10.

Övriga frågor om socialförsäkringens administration

I några av motionerna berörs frågor om sjukskrivande läkare och vilka villkor som bör ställas för att få rätt att utfärda läkarintyg för sjukskrivning. Även försäkringsläkarens roll och de krav som rimligen kan ställas på denne berörs i flera motioner.

När det gäller sjukskrivande läkare har enligt regeringen flera utredningar konstaterat att den intygsskrivande läkarens kunskaper om sambandet mellan hälsa och arbetsförmåga många gånger inte är tillräckliga, att läkarens intyg om sjukskrivning i mycket liten utsträckning ifrågasätts och att det i många fall är patienten själv som i praktiken bestämmer om han eller hon skall sjukskrivas. Det har även konstaterats att sjukfrånvaron uppvisar anmärkningsvärt stora regionala variationer. Enligt regeringen är det ytterst angeläget att åtgärder vidtas i syfte att begränsa den negativa utvecklingen vad gäller antalet långa sjukskrivningar. För att förbättra situationen behöver de intygsskrivande läkarnas utbildning i försäkringsmedicin förbättras och utbildningen i försäkringsmedicin stärkas under läkarutbildningens alla delar. Vidare avser regeringen att föreslå en ändring i AFL så att det framgår att ersättning i form

av partiell sjukpenning skall vara utgångspunkten vid utfärdande av intyg om sjukskrivning. Regeringen gör vidare bedömningen att om sjukperioden pågår längre tid än åtta veckor skall försäkringskassan under vissa förutsättningar kunna inhämta ett fördjupat underlag från en annan läkare. Utskottet noterar att detta är avsett för den situationen att försäkringskassans underlag är otillräckligt och inte något som generellt skall tillämpas.

Enligt regeringen behöver det också anställas fler försäkringsläkare hos försäkringskassorna i syfte att öka kvaliteten på den medicinska bedömningen. Vidare skall RFV bl.a. ges ansvaret för att försäkringsläkarna kontinuerligt ges möjlighet att delta i relevanta utbildningar. Regeringen avser även att överväga frågan om och på vilket sätt försäkringsläkarnas bedömningar skall kunnas ställas under en liknande tillsyn som gäller för övriga läkare.

Mot bakgrund av vad som nu anförts kan utskottet konstatera att flera av de frågor som tagits upp i motionerna redan är föremål för regeringens överväganden och/eller beredning. I den mån motionerna Sf291 yrkandena 16 och 17, Sf290 yrkandena 4, 5 och 9, Sf333 yrkandena 1–4 och 6 inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anförst avstyrks motionerna i fråga.

I tre av motionerna tas frågan upp om inte försäkringskassan bl.a. vid försenad utbetalning bör betala dröjsmålsränta till den försäkrade. Utskottet konstaterar att försäkringskassan saknar laglig möjlighet att betala sådan ränta men att ersättning för ränteförlust kan utges i form av skadestånd enligt skadeståndsrättsliga principer. Staten kan åläggas skadeståndsansvar för skada som vållats genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten svarar. Enligt förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten handlägger Justitiekanslern anspråk på ersättning om anspråket grundas på ett påstående om felaktigt beslut eller underlåtenhet att meddela beslut. I betänkande 2001/02:SfU1 avstyrkte utskottet liknande motionsyrkanden. Även frågan om preskriptionstiden vid löpande utbetalningar från försäkringskassan avstyrktes i detta betänkande. Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden och avstyrker därmed motionerna Sf377 yrkande 7, Sf242 och Sf221.

Vad gäller frågan om ett förstatligande av försäkringskassorna liksom att RFV:s roll skall klarläggas har som nämnts regeringen för avsikt att tillsätta en kommitté för översyn av socialförsäkringsadministrationen. Enligt regeringen behöver det skapas ett tydligt ledningsansvar, nationell samsyn, likformighet och gemensam verksamhetsutveckling.

Frågan om att överföra försäkringskassorna till den statliga myndighetsorganisationen har under årens lopp diskuterats i olika sammanhang, t.ex. av Utredningen om översyn av socialförsäkringens administration. I betänkandet Försäkringskassan Sverige – Översyn av socialförsäkringens administration (SOU 1996:64) föreslog utredningen att det formella huvudmannaskapet för försäkringskassorna skulle ändras.

Enligt utskottets uppfattning är effektiva styrningsmöjligheter nödvändiga om målet med ökad hälsa i arbetslivet skall uppnås och den ökande sjukfrånvaron därmed kunna bemästras. Även rättssäkerhetsaspekter talar för en för-

bättrad styrning. Mot bakgrund av den av regeringen aviserade översynen anser utskottet att riksdagen nu vare sig bör uttala sig för eller emot ett förstatligande av försäkringskassorna eller i fråga om RFV:s roll. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf250 och Sf268.

Beträffande tidpunkt för utbetalning av pension konstaterar utskottet att regeringens förordning (1980:624) om sättet och tiden för utbetalning av pension enligt AFL fr.o.m. den 1 januari 2003 ersätts av förordningen (2002:782) om ansökan och utbetalning av pension m.fl. förmåner. Reglerna om utbetalningsdag i samband med helgdagar har inte ändrats i den nya förordningen. Utskottet anser att det i första hand får ankomma på regeringen att reglera frågan om lämplig dag för utbetalning av pension i samband med helgdagar. Utskottet avstyrker därmed motion Sf279.

Utskottet anser inte att motionsyrkandena i övrigt påkallar någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf291 yrkandena 6 och 13, A314 yrkande 4, Sf335 yrkandena 15 och 16, Sf208 yrkande 2, Sf267 och Sf281.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk äldrepolitik. I politikområdet ingår samtliga anslag inom utgiftsområdet. Fr.o.m. 2003 innefattar anslagen garantipension till ålderspensionärer och efterlevande, omställningspension, änkepension i form av tilläggspension, bostadstillägg till pensionärer, delpension samt äldreförsörjningsstöd.

Utgifterna för utgiftsområdet blev år 2001 29 miljoner kronor högre än anslagna medel. För 2002 beräknas utgifterna bli 290 miljoner högre än anvisade medel. Detta innebär en avvikelse med ca 0,87 %. Utgiftsområdet kommer att påföras markant ökade utgifter 2003. Utgifterna beräknas då bli 52 547 miljoner kronor, vilket är 18 781 miljoner kronor högre än för 2002. Anledningen är att garantipension ersätter nuvarande folkpension, pensions-tillskott och det särskilda grundavdraget för pensionärer. Garantipensionen är en utfyllnad mot den inkomstrelaterade pensionen. I och med att det särskilda grundavdraget avskaffas beskattas garantipensionen fullt ut. För att bibehålla nettot måste bruttopensionen därmed höjas, vilket innebär en utgiftsökning med ca 16 miljarder kronor. Vidare tillkommer äldreförsörjningsstödet inom utgiftsområdet fr.o.m. 2003, vilket innebär en utgiftsökning med 735 miljoner kronor. Avskaffande av inkomstprövningen inom änkepensionen innebär en utgiftsökning med ca 800 miljoner kronor.

Fr.o.m. 2003 träder det reformerade pensionssystemet i full kraft i och med att de som är födda 1938 då fyller 65 år och kan beviljas garantipension. Därmed har alla delar av pensionsreformen fallit på plats. Det reformerade pensionssystemet innebär att Sverige nu har ett modernt och politiskt stabilt pensionssystem som automatiskt följer den ekonomiska och demografiska utvecklingen. Systemet, som bygger på livsinkomstprincipen, dvs. att varje inbetald avgift ger rätt till pension, ger människor en större möjlighet att

själva påverka storleken på sin framtida pension. Det är därför av stor vikt att kunskapsnivån om hur pensionssystemet fungerar är hög. Regeringen anser därför att det är viktigt att de försäkrade ges sådan information att alla, redan tidigt i livet, ges förutsättningar att kunna planera inför sin pensionering. Här spelar de årliga pensionsbeskeden, och att budskapen i dessa når fram, en avgörande roll.

Utöver den allmänna pensionen har kompletterande pensionsinkomster, i form av tjänstepensioner och privata pensionsförsäkringar, för många en väsentlig betydelse för den totala pensionsinkomsten och därmed för pensionsplaneringen. Utvecklingen går mot att pensionsinkomsten kommer att komma från allt fler håll och att den i allt större utsträckning kommer att vara avgiftsbaserad. Att få en total bild över sin framtida pension blir därigenom mer komplext. För att uppnå målsättningen att försäkrade skall ges möjlighet att planera för sin pension blir det därför alltmer angeläget att de kompletterande pensionsinkomsterna redovisas samlat. Mellan RFV, PPM och Försäkringsförbundet pågår för närvarande ett samarbete för att åstadkomma en Internetbaserad informationstjänst som sammanställer och ger den enskilde en samlad bild av hela den framtida pensionen. Enligt planerna skall Internetportalen kunna tas i bruk under 2004. En sådan samlande portal innebär enligt regeringens uppfattning en betydelsefull förbättring vad gäller informationen och därmed förutsättningen för att kunna planera för sin framtida pension.

Finansutskottet har för budgetåret 2003 i enlighet med regeringens förslag föreslagit att ramen för utgiftsområde 11 fastställs till 52 547 miljoner kronor (bet. 2002/03:FiU1).

Mål inom politikområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna regeringens förslag till utvidgning av målet för utgiftsområdet enligt följande. Efterlevande make skall ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter dödsfall.

Budgetpropositionen

Målet för utgiftsområdet, som lades fast år 2001 (prop. 2000/01:1, bet. 2000/01:SfU1, rskr. 2000/01:101), är att personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension skall garanteras ett värdesäkrat grundskydd. Regeringens ambition är att skyddet för efterlevande skall täckas in av målet för politikområdet. Regeringen föreslår därför att målet även skall innefatta att "Efterlevande make skall ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter dödsfall".

Som en del i arbetet med att mäta graden av måluppfyllelse inom politikområdet genomför Socialdepartementet regelbundet studier över ålderspens-

ionärernas ekonomiska standardutveckling. Bland annat mäts pensionärernas ekonomiska standard över tiden, dels inbördes, dels i förhållande till övriga individer i samhället. Mot bakgrund av det utvidgade målet har regeringen givit Riksförsäkringsverket i uppdrag att ta fram metoder för att mäta hur den ekonomiska standarden för ett hushåll påverkas vid ett dödsfall samt redovisa beräkningar av detta.

I budgetpropositionen anges bl.a. att alla, även pensionärerna, under 1990-talet fick bidra till saneringen av statens finanser. Dock prioriterades ett bibehållande skydd för de sämst ställda pensionärerna. De som enbart har folkpension och pensionstillskott har till och med fått rea förbättringar. Bostadstillägg och pensionstillskott har höjts, vilket i första hand gynnar dem som har låga pensioner. Samtidigt som ekonomin har förbättrats har regeringen kunnat återställa och förbättra villkoren för pensionärerna. Därutöver är fr.o.m. 2002 ATP-pensionerna för ålderspensionärer knutna till den allmänna inkomstutvecklingen i stället för prisutvecklingen genom s.k. följsamhetsindexering. Följsamhetsindexeringen innebär fr.o.m. 2003 att pensionerna räknas om med förändringen av inkomstindex minus normen 1,6. Även ATP-pensionernas värde är därmed kopplade till inkomstutvecklingen i samhället.

Efter de besparingar som genomfördes under 1990-talet har höjningar av bostadstillägget till pensionärer och det särskilda grundavdraget kunnat prioriteras både 2001 och 2002. Även nivån i det särskilda bostadstillägget förbättrades fr.o.m. 2001. Därtill utvidgades den särskilda skattereduktionen på förvärvsinkomster till att gälla pensionsinkomster 2002. Framför allt har nämnda justeringar i regelverken kommit att beröra dem med låg eller ingen ATP. Inriktningen på verksamheten under 2001 kan därför sägas ha överensstämt med det mål som gällt för politikområdet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte något att erinra mot förslaget om utvidgning av målet för utgiftsområdet och föreslår att riksdagen godkänner detta.

20:1 Ålderspensioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 20:1 Ålderspensioner. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget 20:1.

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om återställande av pensioner, pension till gift pensionär, flexibel pensionsålder, samordning av engångsbelopp inom yrkesskadeförsäkringen m.m. samt pensionsrätt för konstnärer.

Jämför reservationerna nr 47 (v); 48 (kd), 49 (v), och 50 (m).

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 till anslag 20:1 Ålderspensioner anvisar ett ramanslag på 25 437 miljoner kronor.

Från och med 2003 ersätts det nuvarande grundskyddet för ålderspensionärer, dvs. folkpension, pensionstillskott och särskilt grundavdrag, av en beskattad garantipension. Anslaget omfattar då garantipension till ålderspension, barntillägg till ålderspension och hustrutillägg samt särskilt pensionstillägg för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn.

Utgiftsstyrande faktorer för anslaget är i första hand prisbasbeloppets utveckling, befolkningsutvecklingen, utvecklingen av den genomsnittliga pensionsnivån på inkomstpension och tilläggspension.

Utgifterna för anslaget uppgick för budgetåret 2001 till 10 115 miljoner kronor. Anslagsbeloppet var 10 197 miljoner kronor. Utgifterna för 2002 beräknas överskrida anslagsramen med 133 miljoner kronor. Detta innebär att befintligt anslagssparande kan komma att tas i anspråk.

År 2001 fanns det ungefär 219 000 ålderspensionärer som saknade ATP. Antalet beräknas att minska, och under 2002 förväntas ca 205 000 pensionärer sakna ATP. Till följd av ATP-systemets mognad är den genomsnittliga ATP:n högre för nyblivna pensionärer jämfört med dem som redan har pension. Antalet personer vars pensionstillskott helt eller delvis reduceras av ATP ökar därmed. Införandet av en fullt beskattad garantipension innebär ökade utgifter med cirka 15 miljarder kronor. Av dessa motsvarar ca 7 miljarder kronor minskade kostnader för AP-fonden med anledning av att folkpension för ATP-pensionärer upphör.

*Motion med anslagseffekt budgetåret 2003**Centerpartiet*

I motion Sf353 i denna del av Birgitta Carlsson m.fl. (c) begärs att garantipensionen höjs med 1 500 kr för år 2003. Motionärerna framhåller att pensionärernas ekonomiska situation kommer att förbättras betydligt tillsammans med Centerpartiets förslag till sänkta inkomstskatter för dem med låga och normala inkomster. Motionärerna begär att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 20:1 Ålderspension anvisa 650 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

*Övriga motioner**Återställande av pensioner*

I motion Sf314 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs att regeringen lägger fram ett förslag om hur pensionerna bäst återställs till 1990 års värde. Motionärerna anser att låginkomstpensionärer skall beaktas i första hand vid ett återställande.

Pension till gift pensionär.

I motion Sf204 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begärs ett tillkännagivande om att pensionsbeloppet skall vara detsamma för gifta och ogifta pensionärer.

I motion Sf207 av Henrik Westman (m) begärs att regeringen lägger fram ett förslag om att gifta pensionärer eller motsvarande skall betraktas som enskilda individer i det statliga pensionssystemet.

Flexibel pensionsålder

I motion Sf219 av Kenneth Lanz (kd) begärs ett tillkännagivande om att på lämpligt sätt utreda möjligheterna till en ökad valfrihet för äldre på arbetsmarknaden. Pensionsåldern bör vara mer flexibel. Deltidstjänster eller byte av arbetsplats med lägre lön bör inte försämra pensionsförmånerna. Socialförsäkringsförmåner bör kunna gälla efter det att man fyllt 65 eller 67 år.

I motion Sf324 av Margareta Sandgren och Carina Hägg (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av att skyndsamt lösa frågan om ett fullgott försäkringsskydd för de arbetstagare som väljer att fortsätta att arbeta efter 65 års ålder.

I motion Sf261 av Lennart Beijer och Britt-Marie Danestig (v) begärs ett tillkännagivande om att regeringen skall återkomma med ett förslag till ett system med frivillig pension från fyllda 60 år. Motionärerna anser att löntagare som fyllt 60 år bör ges möjlighet att på frivillig basis gå i pension eller deltidspension med ersättning motsvarande arbetslöshetsersättningen.

Samordning av engångsbelopp inom yrkesskadeförsäkringen m.m.

I motion Sf310 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) yrkande 1 begärs att regeringen tillsätter en utredning som ser över samordningsreglerna mellan yrkesskadelivränta i form av ett engångsbelopp och pension i syfte att den yrkesskadade inte skall få göra ett större pensionsavdrag än vad denne erhållit som engångsbelopp. Motionärerna pekar på att samordningsreglerna kan få just den effekten att den yrkesskadade får göra ett större sammanlagt pensionsavdrag än vad denne har erhållit i livränta. I motionen, yrkande 2, begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att avskaffa möjligheten att erhålla livränta i form av ett engångsbelopp.

Pensionsrätt för konstnärer.

I motion Kr264 av Kent Olsson m.fl. (m) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om att stipendier med kortare varaktighet än två år till konstnärer bör medföra pensionsrätt.

*Utskottets ställningstagande**Anslag 20:1 Ålderspensioner*

De insatser som gjorts under 1990-talet för att sanera statens finanser har även drabbat pensionärerna. Åtgärder har emellertid vidtagits för att skydda de

sämst ställda pensionärerna genom förbättringar, såsom höjt bostadstillägg, skattelättnader samt höjt pensionstillskott. Minskningen av prisbasbeloppet vid beräkning av pensioner har även avskaffats fr.o.m. budgetåret 1999. Därtill har den särskilda skattereduktionen utvidgats på förvärvsinkomster till att gälla pensionsinkomster från 2002. Utvidgningen har gjorts för att kompensera pensionärerna för de besparingar som tidigare gjorts på basbeloppet. Fr.o.m. 2003 gäller även att personer bosatta i Sverige som är 65 år eller äldre skall garanteras en viss lägsta levnadsnivå i form av ett äldreförsörjningsstöd.

I departementspromemorian Ds 2002:14 Gyllene år med silverhår – för vissa eller för alla? görs ett bokslut över pensionärernas situation under 1990-talet. Sammanfattningsvis konstateras att grundnivån inom pensionssystemet klart har förbättrats. Under besparingsprogrammet fick samtidigt pensionärer med en hög ATP lägre realinkomster, främst genom att de basbeloppsanknutna pensionsinkomsterna försämrades. Sett ur ett individperspektiv har inkomstutvecklingen för den grupp som varit pensionärer under hela 1990-talet i stort sett inneburit oförändrade disponibla inkomster. De med höga inkomster under 1990-talets början (främst yngre manliga pensionärer) har fått försämrade inkomster samtidigt som de med låga inkomster har fått förbättrade realinkomster. När pensionsförmånerna 1999 beräknades utifrån hela prisbasbeloppet och bostadstillägget förbättrades samma år, innebar detta ökade inkomster inom alla inkomstnivåer bland pensionärerna. Sett ur ett grupperspektiv har pensionärerna förbättrat sin inkomststandard under 1990-talet. Mellan 1991 och 1999 hade pensionärernas inkomststandard som andel av övrigas ökat från 81 till 89 %. En stor del av denna förbättring har att göra med att de nyblivna pensionärerna har högre inkomster än dem som redan finns i gruppen. Pensionärsgruppens förbättring relativt de övrigas kan också förklaras av att konsolideringsprogrammet, tillsammans med en svårare arbetsmarknadssituation, medförde en än större ekonomisk belastning för de yrkesaktiva. Grundskyddsnivån i pensionssystemet har förbättrats. Detta medför att skillnaden i inkomststandard för dem med ingen ATP upp till skiktet 3,5 ATP-poäng är relativt liten (ca 13 % 1999). De små skillnaderna beror bl.a. på att de inkomstprövade förmånerna, exempelvis bostadstillägget, minskar med högre inkomst. Dessa utträngningseffekter innebär således relativt höga marginaleffekter i de lägre ATP-skikten, där de flesta kvinnliga pensionärerna finns.

Som anförts ovan har åtskilliga förbättringar genomförts under senare år och särskilt för de pensionärer som har de lägsta inkomsterna. Utskottet noterar även att den numera införda följsamhetsindexeringen innebär för 2002 att ATP-pensionen räknas upp med 3,28 %, vilket innebär en ökning på ca 0,56 % mer än om pensionen följt prisutvecklingen (prisbasbeloppet). Utskottet anser, i likhet med i betänkande 2001/02:SfU1, att det är av vikt att det tillgängliga utrymmet för ekonomiska förbättringar används selektivt, så att de pensionärer som har lägst inkomster får en förbättrad standard, t.ex. genom förbättringar av bostadstillägget. Utskottet kan inte tillstyrka en höjning av

garantipensionen, men vill dock framhålla att det är väsentligt att ålderspensionärernas ekonomiska förhållanden fortlöpande uppmärksammas.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning. Utskottet avstyrker motion Sf353 i denna del.

Övriga motioner

Beträffande yrkandet om ett återställande av pensioner till 1990 års nivå hänvisar utskottet till vad utskottet anfört ovan om den ekonomiska utvecklingen för pensionärerna sedan 1990-talets början.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf314.

Vad avser gifta pensionärer kommer i det nya ålderspensionssystemet, när det gäller inkomstpensionens storlek, inga skillnader att förekomma på den grunden att vederbörande är gift eller ogift. Vid beräkning av tilläggspension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP) kommer dock, för dem som är födda 1953 eller tidigare, tilläggspensionen till den del den är avsedd att ersätta pensionsgrundande inkomster motsvarande det första basbeloppet (förhöjt prisbasbelopp) att utges med olika belopp för den som är ogift eller gift. Det saknar betydelse om maken uppbär ålderspension eller inte. Vidare skall liksom nu med gift pensionsberättigad likställas den som stadigvarande sammanbor med annan, med vilken den pensionsberättigade har varit gift eller har eller har haft barn. Med ogift pensionsberättigad skall likställas den som är gift men stadigvarande lever åtskild från sin make, om inte särskilda skäl föranleder annat. För den som kommer att uppbära enbart garantipension eller kompletterande garantipension kommer också denna att utges med olika stora belopp beroende på om vederbörande är gift eller ogift. Även för dem som uppbär övergångsvis garantipension, dvs. de som är födda 1937 eller tidigare, utges pension med olika stora belopp beroende på om pensionären är gift eller ogift.

Att i det nya pensionssystemet likställa pensionen för gifta med pension för dem som är ogifta, vilket således skulle beröra pensionärer som är födda 1953 eller tidigare och pensionärer som uppbär garantipension, har tidigare beräknats kosta drygt 5 miljarder kronor. I fempartiöverenskommelsen om det nya ålderspensionssystemet ansåg man att dessa medel borde användas till mer angelägna delar av grundskyddet i pensionssystemet.

I betänkande 2000/01:SfU1 anförde utskottet bl.a. följande. Skillnaderna i pensionsnivåerna motiverades ursprungligen med att gifta har ekonomisk hushållsgemenskap och därmed lägre gemensamma utgifter. Ekonomisk hushållsgemenskap kan också föreligga för sambor. Det är dock på grund av integritetsskäl och med risk för subjektiva bedömningar vanskligt att fastslå om två personer lever under äktenskapsliknande former och därmed har ekonomisk hushållsgemenskap. Två vuxna personer som är folkbokförda på samma adress har inte automatiskt något ansvar för varandras försörjning medan det omvända gäller för gifta eller motsvarande.

Utskottet bedömde att pension under mycket lång tid i flera avseenden skulle komma att utges med olika stora belopp beroende på om vederbörande pensionär var gift eller ogift.

I betänkande 2001/02:SfU1 erinrade utskottet även om att det ekonomiska utrymme som har varit tillgängligt för förbättringar för pensionärer i första hand använts selektivt, särskilt genom förbättringar av bostadstillägget och det särskilda bostadstillägget, så att de pensionärer som haft lägst inkomster fått en förbättrad standard.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf204 och Sf207.

Beträffande yrkandena om flexibel pensionsålder skall i det nya pensions-systemet inkomstgrundad ålderspension kunna tas ut tidigast fr.o.m. 61 års ålder. Någon högsta åldersgräns för att påbörja uttag finns inte, men pension betalas senast ut fr.o.m. den månad den pensionsberättigade fyller 70 år om denne inte begärt annat. Garantipension får tas ut fr.o.m. 65 års ålder, och det gäller även om garantipensionen bara utges som utfyllnad. Rätt till inkomstgrundad pension skall kunna tjänas in efter 65 års ålder och även efter uttag av hel ålderspension. Pensionen skall kunna tas ut som hel, tre fjärdedels, halv och en fjärdedels pension. Den nya inkomstgrundade pensionen är således flexibel. Enligt en tvingande bestämmelse i lagen (1982:80) om anställningsskydd har arbetstagare även rätt men inte skyldighet att kvarstå i anställning till 67 års ålder. Lagen har trätt i kraft den 1 september 2001. Enligt en övergångsbestämmelse skall kollektivavtal som ingåtts före ikraftträdandet trots den nya regeln gälla fram till dess att avtalet löpt ut eller längst till utgången av år 2002.

Beträffande delpension har denna förmån inte kunnat beviljas efter december 2000. De sista utbetalningarna kommer att göras i december 2004. Det främsta motivet för avskaffandet av delpension har varit att det reformerade ålderspensionssystemet innefattar en sådan flexibilitet och medger individuella lösningar i sådan utsträckning att behovet av en särskild delpensionsförsäkring inte längre har ansetts vara tillräckligt. Utskottet ansåg i betänkande 1997/98:SfU13 att det inte längre fanns ett behov av ett särskilt delpensionssystem i det reformerade pensionssystemet.

I det nya statliga pensionsavtalet finns det fr.o.m. 2003 möjlighet för arbetsgivarna att bevilja delpension för personer som har tio år med kollektivavtalad pensionsrätt och är i åldern 61–64 år.

Frågan om flexibla lösningar avseende de äldres arbetstider behandlas i den parlamentariska äldreberedningen (S 1998:08), Senior 2005, som i diskussionsbetänkande SOU 2002:29 anförde bl.a. följande. Den äldre arbetskraften måste ges möjlighet till flexibla arbetstider och stimuleras till deltidsarbete i stället för att sluta helt. Den ålder då man kan börja ta ut pension är olika i olika pensionssystem. I den allmänna pensionen kan man börja att ta ut pension från 65 års ålder och den lägsta åldern för att ta ut tjänstepensioner och privata pensioner är 55 år. Det allmänna pensionssystemet ger stora möjligheter att kombinera förvärvsarbete och pension efter 61 års ålder. Insatser bör göras för att informera om de möjligheter som pensionssystemen ger till

flexibla arbetstider och vilka de samlade ekonomiska effekterna blir för den enskilde. – Hur den äldre arbetskraftens rätt till deltidarbete kan förbättras bör undersökas. Reglerna i gällande lagstiftning bör ses över i detta avseende.

Mot bakgrund av det anförda kan utskottet inte finna att en utökad flexibilitet i det allmänna pensionssystemet för närvarande är erforderlig.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf219, Sf261 och Sf324.

Beträffande engångsbelopp inom yrkesskadeförsäkringen kan enligt 16 § lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring (YFL) på ansökan av den skadade och när skäl anses föreligga livränta bytas ut mot ett engångsbelopp som högst motsvarar det kapitaliserade värdet av de utbytta livräntebeloppen. Utbyte av livränta mot engångsbelopp kan avse hela eller del av livräntan eller livräntan för viss tid. Beräkningsgrunder har fastställts av regeringen.

Enligt lagstiftningen om det nya pensionssystemet skall ålderspension i form av inkomstpension, tilläggspension och garantipension, inkomstrelaterad sjukersättning och aktivitetsersättning och sjukersättning i form av garantiersättning samordnas med yrkesskadelivränta. Minskningen skall ske med tre fjärdedelar av den del av livräntan som överstiger en sjättedels prisbasbelopp. Minskning skall även ske för livränta som har bytts ut mot engångsbelopp. Samordningen görs då som om livränta utgick.

I systemen finns vissa spärregler.

I betänkande 2000/01:SfU1 anförde utskottet följande. Riksdagen avlog föregående år ett motionsyrkande om att ingen skall behöva betala tillbaka mer än det han eller hon fått i engångsbelopp (bet. 1999/2000:SfU1, rskr. 1999/2000:98). I betänkandet angavs bl.a. att utbyte av större livräntor mot engångsbelopp sker med återhållsamhet medan kravet på skäl för utbyte är litet när det gäller låga livräntor. Dessutom angavs att engångsbeloppets storlek beräknas enligt bestämmelser som fastställts av regeringen. Med beaktande av genomsnittlig medellivslängd beräknas ett kapitaliseringsvärde för livräntan. Utskottet hade erfarit att livräntetagaren förutom uppgift om beloppets storlek även får uppgift om vad engångsutbetalningen kommer att medföra i framtiden beträffande avdrag från pension, dvs. att avdrag fortfarande kommer att göras som om livräntan utgick månadsvis. Själva avdraget är tre fjärdedelar av månadsbeloppet, dock med vissa spärregler. Det avdrag som efter engångsutbytet görs från pensionen ökar inte vid förändring av basbeloppet utan beräknas på det ursprungliga månadsvisa livräntebeloppet.

Vidare angavs i sistnämnda betänkande bl.a. att engångsbeloppet i huvudsak är beräknat enligt försäkringsmässiga principer och i förhållande till samtliga livräntetagare som får engångsbelopp. Utskottet kunde därför inte se någon enkel lösning på problemet, särskilt som det fortfarande förekom att yrkesskadelivräntor byts ut mot engångsbelopp. Det hade t.o.m. varit någon ökning under senare år. En förändring skulle därtill beröra även det nya pensionssystemet eftersom i princip samma samordningsregler skall gälla i det systemet.

I betänkande 2000/01:SfU1 ansåg utskottet, som betonade vikten av att livräntetagaren tydligt informeras om vilka effekter det kunde få med avseende på pensionens storlek, inte att möjligheten till utbyte av livräntan borde slopas. Utbyte av större livräntor mot engångsbelopp skedde med återhållsamhet, vilket också innebar att livräntetagaren skyddades mot alltför långtgående negativa ekonomiska effekter.

YFL upphörde att gälla fr.o.m. den 1 juli 1977. Enligt övergångsbestämmelser gäller äldre bestämmelser fortfarande i fråga om skada som har inträffat före ikraftträdandet. Utskottet har från RFV inhämtat att engångsbelopp utbetalades 1993 med ca 19 miljoner kronor, 2000 med 4,1 miljoner kronor och 2001 med 1,5 miljoner kronor.

Utskottet, som konstaterar att engångsbelopp numera utbetalas med sammanlagt endast mindre belopp, vidhåller tidigare ställningstaganden och avstyrker motion Sf310.

Vad till sist avser yrkandet om pensionsrätt för konstnärer noterar utskottet att regeringen har tillsatt en särskild utredare som har i uppdrag att kartlägga hur gällande trygghetssystem inom bl.a. socialförsäkringsområdet förhåller sig till konstnärlig verksamhet. Av direktiven (dir. 2001:90) till utredningen framgår att utredaren skall pröva om de nuvarande regelverken innebär särskilda problem för konstnärliga yrkesutövare samt i förekommande fall analysera och redogöra för orsaken till problemen. Utredaren skall analysera hur konstnärspolitiska stipendier och bidrag påverkar konstnärliga yrkesutövares rätt till andra stödformer utanför det kulturpolitiska området. Utredaren skall även beakta den analys av bl.a. regler inom de sociala trygghetssystemen som utförts av Konstnärstödsutredningen i betänkandet Generella konstnärstöd (SOU 1997:184). Uppdraget skall redovisas senast den 28 februari 2003 (dir. 2002:143).

Utskottet avvaktar beredningen av nämnda utredning och avstyrker därmed motion Kr264 yrkande 10.

20:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget 20:2.

Gällande ordning

Omställningspension utges under en tid som begränsats till sex månader från dödsfallet (före den 1 april 1997 var tiden tolv månader). Därefter utges omställningspension endast om den efterlevande har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under tolv år som vid dödsfallet stadigvarande vistades i makarnas hem. Sedan rätten till omställningspension upphört kan

efterlevande make med nedsatt förvärvsförmåga beviljas särskild efterlevandepension, som alltefter förvärvsförmågans nedsättning utges som hel, tre-fjärdedels, halv eller fjärdedelsförmån.

För dem som beviljas efterlevandepension på grund av ett dödsfall som inträffar 2003 eller senare förlängs den period som omställningspension kan betalas ut. För efterlevande utan underåriga barn förlängs perioden från sex till tio månader fr.o.m. 2003. För familjer med barn i åldern 12–18 år förlängs omställningspensionen från 6 månader till 22 månader från 2003 (förlängd omställningspension). Är något eller några av barnen yngre än 12 år skall som i dag gälla att omställningspensionen, utöver den inledande perioden, utges till dess att det yngsta barnet fyllt 12 år. Regeringen har även aviserat att den inledande omställningspensionen fr.o.m. 2005 skall förlängas till 12 månader och den förlängda omställningspensionen till 24 månader. Som en utfyllnadsförmån till omställningspensionen skall det finnas en garantipension. Rätten till garantipension gäller för motsvarande tid som rätten till den inkomstrelaterade förmånen.

Särskild efterlevandepension kan inte beviljas om dödsfallet inträffar efter 2002. De som vid utgången av 2002 uppbär förmånen får dock behålla den.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 till anslag 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna anvisar ett ramanslag på 15 525 miljoner kronor.

Anslaget omfattar fr.o.m. 2003 omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension, änkepension samt garantipension till dessa förmåner.

De utgiftsstyrande faktorerna för anslaget är främst utvecklingen av prisbasbeloppet och antalet kvinnor som är berättigade till änkepension. Från och med årsskiftet 2003/04 kommer de inkomstrelaterade efterlevandepensionerna att följsamhetsindexeras.

Utgifterna för anslaget uppgick 2001 till 13 056 miljoner kronor medan anslaget uppgick till 13 171 miljoner kronor. Anslaget beräknas för 2002 underskridas med ca 66 miljoner kronor.

Från och med 1 januari 2003 betalas efterlevandepension ut enligt regler som har anpassats till det nya ålderspensionssystemet. Reglerna innehåller både ett grundskydd i form av garantipension och en inkomstbaserad del. De nya reglerna beräknas öka utgifterna med ca 800 miljoner kronor.

I och med att de anpassade reglerna för efterlevandepension träder i kraft den 1 januari 2003 upphör inkomstprövningen av änkepensionerna. Detta medför en ökad anslagsbelastning på ca 800 miljoner kronor.

Antalet kvinnor med änkepension i form av folkpension var under 2001 ungefär 11 900 och med änkepension i form av ATP ca 388 000. Antalet kvinnor med änkepension har minskat sedan 1998, och denna utveckling beräknas fortsätta de närmaste åren. Medelbeloppet för änkepension i form av folkpension och pensionstillskott har minskat bl.a. på grund av inkomstprövningen och till följd av att de genomsnittliga ATP-nivåerna har höjts.

*Motioner med anslagseffekt budgetåret 2003**Folkpartiet*

I motion Sf377 av Bo Könberg och Kerstin Heinemann (fp) yrkande 4 begärs att regeringen skall återkomma med ett förslag om att den inledande omställningspensionen skall återställas till tolv månader fr.o.m. den 1 juli 2003. I motionen, yrkande 10 i denna del, och i motion Fi232 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 14 i denna del begärs att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna anvisa 35 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

Kristdemokraterna

Även i motion Sf329 av Sven Brus m.fl. (kd) yrkande 1 begärs att den inledande omställningspensionen skall återställas till tolv månader fr.o.m. den 1 juli 2003. I motionen, yrkande 3 i denna del, begärs att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna anvisa 35 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare vid ett flertal tillfällen påpekat att också inom detta område har omfattande åtgärder varit nödvändiga för att sanera statens finanser. Utskottet noterar att inkomstprövningen av änkepensionerna upphör och att tider under vilken omställningspension kan utgå förlängs fr.o.m. 2003. Regeringen har vidare aviserat sin avsikt att återkomma med förslag som förlänger den inledande omställningspensionen till tolv månader 2005. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att utskottet i betänkande 1999/2000:SfU13, och senast i yttrande 2001/02:SfU1y, har förutsatt att regeringen återkommer med förslag till riksdagen om det visar sig ekonomiskt möjligt att tidigare lägga den aviserade förlängningen till tolv månader.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

Utskottet avstyrker motionerna Sf329 yrkandena 1 och 3 i denna del, Sf377 yrkandena 4 och 10 i denna del samt Fi232 yrkande 14 i denna del.

20:3 Bostadstillägg till pensionärer**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget 20:3.

Riksdagen bör avslå motion om bostadstillägg vid särskilt boende.

Jämför reservation nr 51 (m, fp, c)

Gällande ordning

Det kommunala bostadstillägget till pensionärer ersattes fr.o.m. den 1 januari 1995 med ett statligt bostadstillägg till pensionärer (BTP). Fr.o.m. 2003 regleras BTP i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.

BTP är en inkomstprövad förmån som med nuvarande regler kan utges till den som uppbär folkpension i form av ålderspension (från 65 år), förtidspension eller efterlevandepension. Från den 1 april 1997 gäller att endast privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt som permanent bebos av den pensionsberättigade skall vara undantagen från inkomstprövningen av BTP. Detta innebär att även innehav av bl.a. fritidsfastighet kan påverka bostadstilläggets storlek.

I och med ålderspensionsreformen fr.o.m. 2003 avskaffas det särskilda grundavdraget för pensionärer. För att kompensera för detta kommer bruttopensionerna att höjas, vilket leder till att nuvarande system för BTP måste anpassas till de höjda bruttopensionerna. Det nya BTP skall vara tidsbestämt. Utgångspunkten är att beslut om BTP skall gälla ett år. Är förhållandena okomplicerade kan beslutsperioden i stället vara upp till tre år. Vidare skall den försäkrade ha en huvudsaklig och långsiktig försörjning av pension eller uppbära sjuk- eller aktivitetsersättning. Partiell ålderspension och omställningspension kommer inte att grunda rätt till det nya BTP. Inte heller änkepension till kvinnor födda 1945 eller senare, som grundar sig på dödsfall efter utgången av 2002, föreslås ge rätt till BTP.

För ensamstående bidragstagare skall BTP lämnas med högst 91 % av bostadskostnaden till den del denna inte överstiger 4 500 kr per månad. För en gift bidragstagare skall BTP lämnas med 91 % av dennes del av bostadskostnaden till den del denna inte överstiger 2 250 kr per månad. Bostadskostnaden för gift bidragstagare, vars make inte är berättigad till BTP, föreslås således beräknas till hälften av makarnas totala bostadskostnad – till skillnad mot nuvarande regler där BTP beräknas efter hela bostadskostnaden. Samtidigt införs ett fribelopp vid inkomstberäkningen för den make som saknar rätt till BTP, vilket delvis neutraliserar försämringen.

Inkomstbegreppet kommer i huvudsak att följa skattelagstiftningen med vissa tillägg.

Förutom BTP kan förmånen särskilt bostadstillägg (SBTP) betalas ut som en utfyllnad om inkomsten understiger summan av en skälig bostadskostnad och en skälig levnadsnivå. Från och med den 1 januari 2001 höjdes den skäliga bostadskostnaden från högst 5 200 kr till högst 5 700 kr per månad. Vidare höjdes den skäliga levnadsnivån med 6 procentenheter till 129,4 % av prisbasbeloppet för ensamstående och till 108,4 % för gift pensionär.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 till anslag 20:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisar ett ramanslag på 10 735 miljoner kronor.

Anslaget omfattar bostadstillägg till pensionärer och särskilt bostadstillägg till pensionärer. Anslaget finansieras med allmänna skattemedel. De utgifts-

styrande faktorerna för anslaget är främst prisbasbeloppsutvecklingen, boendekostnadsutvecklingen och utvecklingen av medelpensionerna.

Utgifterna för anslaget uppgick 2001 till 10 407 miljoner kronor. Det anvisade anslagsbeloppet var 10 144 miljoner kronor. Anslaget för 2002 beräknas överskridas med 253 miljoner kronor. Detta innebär att anslagskrediten kan komma att utnyttjas under 2002.

Den långsiktiga trenden för anslaget är att antalet som uppbär BTP minskar. Det är framför allt antalet ålderspensionärer med BTP som sjunker. Anledningen till denna minskning är att de nyblivna pensionärerna, i genomsnitt, har högre pension jämfört med dem som redan uppbär pension. Regelförändringarna som träder i kraft den 1 januari 2003 innebär en tillfällig nivåhöjning av antalet som uppbär BTP. Den långsiktiga trenden att antalet som uppbär BTP minskar förväntas dock kvarstå.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2003

Moderaterna

I motion Sf356 av Sten Tolgfors m.fl. (m) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att BTP skall ersätta 90 % av bostadskostnaden mellan 100 kr och 4 500 kr i månaden. Motionärerna framhåller att utformningen av BTP har verkat kostnadsdrivande på framför allt kommunernas hyressättning. För pensionärer med full BTP innebär förslaget som mest en försämring med 144 kr i månaden. Detta kompenseras av Moderaternas förslag om höjning av grundavdraget, vilket innebär att en pensionär med garantipension får ca 130 respektive 156 kr mer i månaden efter skatt 2003 respektive 2004. I yrkande 2 begär motionärerna att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisa 570 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

Folkpartiet

I motion Sf377 av Bo Könberg och Kerstin Heineman (fp) yrkande 3 begärs att riksdagen beslutar att fr.o.m. den 1 januari 2003 skall fritidsfastighet inte ingå i underlaget för inkomstprövning av BTP. Motionärerna framhåller att vid inkomstprövningen beaktas inte eventuellt värde av ett småhus som är den sökandes permanentbostad, däremot värdet av en fritidsfastighet. Följderna kan ibland stå i strid med ambitionen att människor med likartade förhållanden också skall behandlas lika inom olika trygghets- eller bidragssystem. Det kan också få den olyckliga effekten att påskynda avyttringen av ett fritidshus som kan ha stor betydelse för den äldres livskvalitet. I motionen yrkande 10 i denna del och i motion Fi232 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 14 i denna del begärs att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisa 90 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

Kristdemokraterna

Även i motion Sf329 av Sven Brus m.fl. (kd) yrkande 2 begärs att riksdagen beslutar att fritidsfastighet inte skall ingå i underlaget för inkomstprövning av BTP. Motionärerna framhåller att fritidsfastigheter kan ha ett så högt taxeringsvärde att det omöjliggör BTP och att det inte är rätt att människor skall tvingas till en försäljning av fastigheten och därmed till en försämring av livskvaliteten för att erhålla BTP. I motionen yrkande 3 i denna del begärs att riksdagen beslutar att till anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisa 90 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

Centerpartiet

Birgitta Carlsson m.fl. (c) föreslår i motion Sf353 i denna del att riksdagen beslutar att 80 % av bostadskostnaden upp till 4 000 kr per månad skall kunna läggas till grund för BTP. Motionärerna menar att den i motionen under anslaget 20:1 Ålderspensioner föreslagna höjningen av garantipensionen med 1 500 kr per år samt Centerpartiets förslag till sänkta inkomstskatter bättre tillgodoser de sämst ställda pensionärernas behov. Vidare begärs att riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 till anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisa 1 860 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

Övrig motion

I motion Sf229 av Kerstin Heineman m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande att BTP inte skall kunna utbetalas för icke frivilligt boende i tvåbäddsrums i särskilda boendeformer för äldre. BTP för detta ändamål bör inte utgå fr.o.m. den 1 juli 2005. Motionärerna framhåller att det fortfarande förekommer att äldre människor i särskilda boendeformer i vissa kommuner får bo tillsammans med icke anhöriga, trots att de hellre skulle vilja ha ett eget rum. Regeringen har givit berörda kommuner en signal om att fortsatt ofrivilligt tvåbäddsboende kan delfinansieras av staten med bidrag och att detta därmed erkänns som en för många år framåt godtagbar boendeform. Riksdagen ståndpunkt bör bli att de som inte vill bo tillsammans med andra inte skall tvingas att göra det, och att bidrag för detta skall vara tillfälligt undantag med den 30 juni 2005 som en klart angiven sista dag.

*Utskottets ställningstagande**Anslag 20:3 Bostadstillägg till pensionärer*

Den 1 januari 1999 höjdes ersättningsnivån i bostadstillägget till pensionärer från 85 % till 90 %. Det innebar att de pensionärer som hade de lägsta inkomsterna sattes i främsta rummet. Då en övervägande del av BTP-tagarna var kvinnor hade höjningen även den effekten att kvinnor med låga pensioner gynnades. Den 1 januari 2001 höjdes taket i BTP från 4 000 kr till 4 500 kr och golvet om 100 kr togs bort. Vidare höjdes den skäligen levnadsnivån i SBTP med 6 procentenheter till 129,4 % av prisbasbeloppet för ensamstående och till 108,4 % för gift pensionär. Regeringen anförde i detta sammanhang

att det fanns skäl att föreslå ytterligare åtgärder som i första hand tog sikte på de pensionärer som hade lägst inkomster och att det i den gruppen i hög utsträckning återfanns kvinnor. Enligt regeringen hade undersökningar visat att det i första hand var pensionärer med höga boendekostnader som fanns representerade i gruppen med lägst inkomster. Genom att förbättra villkoren för bostadsstöd uppnåddes således ett tillfredsställande resultat för de aktuella pensionärsgруппerna. Utskottet delade de av regeringen framförda uppfattningarna.

Regeringen föreslog härfter i budgetpropositionen 2001/02:1 förbättringar av BTP fr.o.m. den 1 januari 2002 dels i form av en höjning av ersättningsnivån från 90 % till 91 % av bostadskostnaden upp till 4 500 kr, dels vid fastställande av bostadskostnad att hemmavarande barns andel av bostadskostnaden skulle ingå om barnet inte fyllt 20 år, i stället för 18 år, eller om barnet fick studiehjälp eller förlängt barnbidrag. En ytterligare förutsättning var att barnet inte var självförsörjande.

Utskottet noterade i betänkande 2001/02:SfU1 att förstnämnda förbättring skulle komma att gynna den grupp pensionärer, däribland många kvinnor, som hade de lägsta inkomsterna och såg således positivt på förslaget, som tillstyrktes.

Beträffande åldersgränsen för hemmavarande barn noterade utskottet att denna förbättring i första hand berörde personer med änkepension eller förtidspension och i begränsad utsträckning ålderspensionärer. Utskottet förklarade sig positivt till förslaget.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att någon försämring i bostadstillägget inte skall göras.

Beträffande frågan om huruvida innehav av fritidsfastighet skall påverka inkomstprövningen av bostadstillägget, anser utskottet att det är rimligt att inte enbart kapitalavkastningen utan att även själva förmögenhetsinnehavet påverkar den bidragsberättigades rätt till BTP. En fritidsfastighet inbringar inte någon verklig inkomst för den bidragsberättigade, även om den är en tillgång som kan omvandlas till likvida medel. För att uppnå det s.k. saneringsmålet ansåg regeringen att det var nödvändigt att även förmögenhet i form av fritidsfastighet beaktades vid inkomstberäkningen. Detta blev också riksdagens beslut (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:SfU1, rskr. 1996/97:126).

I den av riksdagen nyligen beslutade nya BTP-lagen är stödet utformat som ett individinriktat stöd av grundskyddskaraktär, där bidragstagarens samlade ekonomi skall vara avgörande för rätten till stöd. Värdet av fritidsfastighet är inte undantaget vid beräkningen av förmögenhetstillägget.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns skäl att undanta värdet av fritidsfastighet vid beräkningen av årsinkomsten.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

Utskottet avstyrker motionerna Sf329 yrkandena 2 och 3 i denna del, Sf353 i denna del, Sf356, Sf377 yrkandena 3 och 10 i denna del samt Fi232 yrkande 14 i denna del.

Övrig motion

Enligt såväl nuvarande bestämmelser som enligt de bestämmelser som träder i kraft den 1 januari 2003 gäller för bostad i särskild boendeform att BTP endast lämnas för boende i lägenhet eller för boende i en- och tvåbäddsrumsrum. Regeringen uttalade i proposition 2001/02:119 i frågan att principiellt gäller fortfarande att det är tveksamt om boende i tvåbäddsrumsrum är ett sådant boende som bör berättiga till BTP. Regeringen anser emellertid att det alltjämt finns skäl för att lämna BTP för boende i tvåbäddsrumsrum eftersom alla inte önskar eget rum. Det är t.ex. rimligt att två makar som delar rum bör få BTP, dvs. omvänt vore det orimligt om makarna var tvungna att bo i var sitt enkelrum för att få BTP. Även andra personer kan vilja dela rum. Det kan t.ex. vara två syskon eller personer som i ett visst skede helt enkelt inte vill vara ensamma. Sammanfattningsvis är det enligt regeringen rimligt att BTP skall kunna lämnas för boende i tvåbäddsrumsrum åtminstone när båda har valt detta. En sådan avgränsning i reglerna är dock tveksam, eftersom det fria valet kan kännas påtvingat särskilt som "ett fritt val" innebär en ekonomisk vinst för pensionären. Regeringen gör därför bedömningen att BTP även fortsättningsvis bör kunna lämnas för boende i tvåbäddsrumsrum.

I betänkande 2001/02:SfU17 uttalade utskottet följande. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det måste finnas möjlighet att få BTP för boende i tvåbäddsrumsrum under förutsättning att de boende själva valt det. Däremot är det i princip inte rimligt att BTP lämnas för ofrivilligt sådant boende. Att införa en regel som ger rätt till BTP vid frivilligt boende i tvåbäddsrumsrum men inte annars är emellertid inte är någon framkomlig väg. Så länge boende i tvåbäddsrumsrum existerar torde en sådan regel leda till att även personer som inte valt denna form av boende kommer att hävda motsatsen för att komma i åtnjutande av BTP. Emellertid utgör det förhållandet att det fortfarande förekommer ofrivilligt boende i tvåbäddsrumsrum det stora problemet. Oavsett om reglerna för BTP ger felaktiga signaler till kommunerna eller ej kan detta problem inte angripas på annat sätt än genom att antalet tvåbäddsrumsrum i särskilt boende minskar. Som framgår av propositionen sker också en stadig minskning av antalet pensionärer med boende i tvåbäddsrumsrum genom ny- och ombyggnad av äldreboendestäder. Antalet pensionärer som får BTP för boende i tvåbäddsrumsrum är för närvarande 1 266. Antalet har sedan 1995 minskat eftersom tvåbädds- och flerbäddsrumsrum successivt minskar i antal. – För att råda bot på problemet med ofrivilligt boende i tvåbäddsrumsrum är det enligt utskottets mening viktigt med en fortsatt satsning på enbäddsrumsrum i särskilt boende. Utskottet förutsätter att kommunerna fortsätter att verka för en minskning av antalet tvåbäddsrumsrum till förmån för enbäddsrumsrum. Om så inte sker kan frågan om reglerna för BTP behöva aktualiseras på nytt.

Utskottet vidhåller sitt nu redovisade ställningstagande och avstyrker därmed motion Sf229.

20:4 Delpension

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 20:4 Delpension.

Gällande ordning

Delpensionen är under avveckling eftersom det reformerade ålderspensions-systemet ger ett stort utrymme för partiellt uttag av ålderspension såväl före som efter 65 års ålder. Delpension har inte kunnat beviljas efter december 2000. De sista utbetalningarna kommer att göras i december 2004.

Rätt till delpension förelåg från den månad den försäkrade fyllde 61 år. Syftet med pensionen är att möjliggöra en successiv övergång från förvärvsarbete till pension för de personer som är mellan 61 och 64 år.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2002 till anslag 20:4 Delpension anvisar ett ramanslag på 115,320 miljoner kronor.

Utgifterna för anslaget uppgick 2001 till 260,1 miljoner kronor. Det anvisade anslagsbeloppet var 297,6 miljoner kronor. Anslaget för 2002 beräknas underskridas med 30 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

20:5 Äldreförsörjningsstöd

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 20:5 Äldreförsörjningsstöd.

Anslaget är nytt fr.o.m. 2003. Stödet, som är helt inkomstprövat, skall garantera de personer som är bosatta i Sverige och är 65 år eller äldre en viss skälig levnadsnivå. Dessutom kan ersättning ges för en skälig bostadskostnad på högst 5 700 kronor per månad, dvs. samma nivå som gäller för det särskilda bostadstillägget. De som kan komma att beviljas äldreförsörjningsstöd är personer som har fyllt 65 år och som inte uppfyller bosättningskravet för oavkortad garantipension. I den mån de inte kan försörja sig på annan pension är denna grupp i dagsläget i stor utsträckning hänvisad till socialbidrag.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 till anslag 20:5 Äldreförsörjningsstöd anvisar ett ramanslag på 735 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Politikområdet Ekonomisk familjepolitik omfattar förutom utgiftsområde 12 anslaget 21:1 Bostadsbidrag inom utgiftsområde 18. Statens utgifter inom politikområdet beräknas uppgå till 56,7 miljarder kronor 2003. Statens övriga ekonomiska stöd till barnfamiljerna är studiebidragen, under utgiftsområde 15, samt maxtaxan i barnomsorgen, under utgiftsområde 16.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn omfattar allmänna barnbidrag inklusive flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning, underhållsstöd, bidrag till internationella adoptioner, barnpension och efterlevandestöd till barn, vårdbidrag för funktionshindrade barn samt pensionsrätt för barnår.

Finansutskottet har för budgetåret 2003 i enlighet med regeringens förslag föreslagit att ramen för utgiftsområdet fastställs till 52 889 miljoner kronor (bet.2002/03:FiU1).

Familjepolitikens inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag till tillägg i målformuleringen för den ekonomiska familjepolitiken, dvs. att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska *inom ramen för den generella välfärden*.

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om införande av barnomsorgskonto, om höjt barnbidrag för barn i åldern 1–5 år och om familjepolitikens inriktning i övrigt.

Jämför reservationerna nr 52 (fp), 53 (kd) och 54 (c).

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att målet för den ekonomiska familjepolitiken skall vara att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska inom ramen för den generella välfärden. "Inom ramen för den generella välfärden" är ett tillägg jämfört med tidigare formulering och enligt regeringen möjliggör det ett långsiktigt arbete för att stärka den generella politiken.

Regeringen anför vidare att generella system på sikt ger goda fördelnings effekter, samtidigt som de har en hög legitimitet. Genom mer generella bidrag kommer systemens långsiktiga stabilitet och effektivitet att öka, vilket enligt

regeringen skapar trygghet och gynnsamma förutsättningar för ett ökat barnafödande.

I propositionen anges att det familjeekonomiska stödet bör utformas så att barnfamiljernas handlingsutrymme och möjligheter att själva påverka sin ekonomiska situation ökar, samtidigt som stödet till de mest utsatta grupperna förblir starkt. Regeringen överväger en strukturell omläggning av familjepolitiken i denna riktning. Ambitionen är att kombinera en politik för sysselsättning och tillväxt med en politik för ökad rättvisa och minskade klyftor.

Barnens bästa är enligt propositionen utgångspunkten för familjepolitikens utformning. En grundläggande strävan är att skapa förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor för alla barn, vilket kan åstadkommas dels genom att stödja föräldrarna att klara de ekonomiska åtaganden som är viktiga för barnens välfärd under deras uppväxttid, dels genom att erbjuda möjligheter att kombinera föräldraskap med förvärvsarbete eller studier. En fortsatt ökning av männens uttag av föräldrapenning är, enligt regeringen, också önskvärd. I detta syfte infördes ytterligare en mamma- och pappamånad 2002.

I propositionen anges vidare att de senaste årens ekonomiska återhämtning i kombination med ökad sysselsättning och sänkta skatter för låg- och medelinkomsttagare har gynnat barnfamiljerna. Dessutom har en rad insatser inom politikområdet, bl.a. höjda barnbidrag och utbyggnaden av föräldraförsäkringen, genomförts i syfte att förbättra barnfamiljernas situation. Även åtgärder vidtagna utanför politikområdet, t.ex. införandet av maxtaxan inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen, förväntas få stor betydelse för barnfamiljernas ekonomi.

Motioner

Folkpartiet

I motionerna Sf376 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 1 och A241 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 1 begärs tillkännagivande om att införa ett barnkonto för barn i förskoleåldern från och med 2004. Kontot skall omfatta 40 000 kr per barn och skall användas under barnets förskoleålder enligt familjens egna önskemål.

I motion L319 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 16 begärs tillkännagivande om barnfamiljernas ekonomiska utsatthet. I motionen anförts att Folkpartiet liberalerna vill genomföra en familjepolitisk reform som ger mer makt och större marginaler i barnfamiljernas vardag – bl.a. genom att de ges ökade möjligheter att själva bestämma hur barnomsorgen skall utformas.

Kristdemokraterna

I motion Sf380 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkande 37 i denna del begärs beslut om att införa ett barnomsorgskonto. Barnomsorgskontot skall omfatta 80 000 kr för barn som fyller ett år, med en begränsning av uttaget på maximalt 40 000 kr per barn och år. I motion Sf379 av Inger Davidson m.fl. (kd) yrkande 3 i denna del begärs tillkännagivande om att införa ett barnomsorgs-

konto enligt samma modell, vilket skulle göra det möjligt för ensamstående föräldrar att gå ner i arbetstid.

Alf Svensson m.fl. (kd) betonar i motion Sf380 familjens oersättliga ställning och uppgift i samhället samt behovet av att uppvärdera föräldrarollen. Motionärerna anser vidare att lagstiftningen samt sociala och ekonomiska stödformer bör utformas så att de innebär ett stöd för stabila relationer. Enligt motionärerna finns även ett behov av att sammanställa information för föräldrastödjande verksamhet, i likhet med det norska Föräldrahanteringsprogrammet. Föräldrarnas önskemål att få mer tid för barnen bör också uppfyllas och begreppet hemarbete måste uppvärderas. Vidare anser motionärerna att subsidiaritetsprincipen skall vara utgångspunkten för familjepolitiken. Så många beslut som möjligt skall fattas av familjen själv. Stat och kommun skall underlätta – inte styra – föräldrarnas val. Kristdemokraterna anser att det nuvarande systemet har brister ur såväl fördelningspolitisk synvinkel som valfrihetssynpunkt, varför motionärerna vill ha en familjepolitisk reform där man t.ex. medger alternativa barnomsorgsreformer och gynnar resurssvaga hushåll. I motionen, yrkandena 1, 5, 6, 8, 11, 17, 19 och 27, begärs tillkännagivanden om ovanstående.

Även i motion Sf379 av Inger Davidson m.fl. (kd) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att familjestödet skall ha en bättre fördelningspolitisk profil.

I motion Sf238 av Tuve Skånberg (kd) yrkandena 1, 2 och 4 begärs tillkännagivanden om att stödja flerbarnsidealet, om stöden till barnfamiljerna genom bostadsbidrag, barnbidrag och vårdnadsbidrag och om att låta konsekvenspröva varje beslut från regering och riksdag för att se hur det gagnar och påverkar familjen. I motion A242 av Annelie Enochson m.fl. (kd) yrkande 28, slutligen, begärs ett tillkännagivande om vikten av att uppvärdera hemarbete och anhörigvård.

Centerpartiet

I motion So250 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkandena 7 och 13 i denna del begärs ett tillkännagivande om principerna för en ny familjepolitik med ökat självbestämmande, bättre möjlighet att kombinera familjeliv och arbetsliv samt mer tid för barnen. Detta förutsätter, enligt motionärerna, att familjernas ekonomiska utrymme stärks samt att föräldrarna har möjlighet att ta ansvar för barnens uppväxt när det gäller både barnomsorg och skola. Därför föreslås i motionen höjda barnbidrag för barn i åldern 1-5 år. Bidraget föreslås höjas successivt fram till 2006.

Vänsterpartiet

Gudrun Schyman m.fl. (v) begär i motion Sf311 yrkande 1 ett tillkännagivande om att politikområdet Ekonomisk familjepolitik i stället bör heta Ekonomisk barnpolitik, i syfte att sätta barnen i centrum. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att det behövs ett tillägg till målsättningen inom politik-

området där det fastställs att politiken skall vara utformad på ett sådant sätt att den bidrar till ökad jämställdhet.

Miljöpartiet

I motion So514 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om behovet av individrelaterade och flexibla lösningar vad gäller familjepolitiken, mot bakgrund av att barn växer upp under många olika familjeförhållanden.

Övrig motion

Carina Adolfsson m.fl. (s) begär i motion Sf341 ett tillkännagivande om ensamstående föräldrars ekonomiska och sociala situation. Motionärerna anser att regeringens ambition bör vara att, när ekonomin så medger, se över de familjeekonomiska stöden ur ett ensamförsörjarperspektiv och göra systemet mer fördelningspolitiskt rättvist.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare uttalat (senast i bet. 2001/02:SfU1) är föräldrarna i regel de viktigaste personerna i barnens liv. Hur föräldrarna mår och hur deras ekonomi ser ut påverkar i hög grad barnens välbefinnande, varför samhällets stöd till barnfamiljerna är grundläggande. Enligt utskottets mening måste barnens bästa sättas i centrum och vara utgångspunkten för familjepolitikens utformning. Samhällets insatser måste inriktas på att skapa förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor för alla barn. Det kan uppnås dels genom att stödja föräldrarna att klara de ekonomiska åtaganden som är viktiga under barnens uppväxttid, dels genom att erbjuda möjligheter att kombinera föräldraskap med förvärvsarbete eller studier.

Tidigare löd målet för den ekonomiska familjepolitiken att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska. Nu föreslår regeringen ett tillägg i målformuleringen. Det föreslagna målet lyder att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska inom ramen för den generella välfärden. Utskottet anser att tillägget markerar vikten av det långsiktiga arbetet med att stärka den generella välfärdspolitik.

Utskottet anser att barnbidraget med dess omfördelande effekter och stora träffsäkerhet är en viktig del av det familjeekonomiska stödet. Det bidrar till att resurser omfördelas över livscykel och mellan familjer med och utan barn. Även föräldraförsäkringssystemet har en god fördelningspolitisk effekt samtidigt som det ger utrymme för flexibla lösningar för olika familjesituationer. Utrymmet för flexibla lösningar är betydelsefullt, inte minst mot bakgrund av att barn växer upp under många olika familjeförhållanden.

Som utskottet tidigare uttalat (senast i bet. 2001/02:SfU1) är en väl utbyggd familjepolitik ett viktigt medel för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män. Utskottet delar regeringens målsättning att såväl familje- som jämställdhetspolitiken skall syfta till att både kvinnor och män skall kunna

vara föräldrar och ta det praktiska ansvaret för sina barn samtidigt som de arbetar för sin försörjning. För att stimulera denna utveckling har två mamma- respektive pappamånader införts i föräldraförsäkringen. Enligt vad som anförs i propositionen har detta medfört att betydligt fler pappor nu tar del av vården av sina barn jämfört med tidigare. Det är viktigt både från jämställdhetssynpunkt och med hänsyn till barnens bästa. Enligt RFV:s utvärderingar togs 14 % av föräldrapenningdagarna ut av pappor 2001, vilket är en ökning jämfört med 1990 då 7 % togs ut av pappor. Utskottet ser positivt på denna utveckling, men anser att ytterligare insatser behövs för att stimulera fler män att ta ut föräldrapenningdagar. Regeringens aviserade höjning av inkomsttaket i föräldraförsäkringen kan, enligt utskottets mening, komma att bidra till detta och stärka familjepolitikens betydelse som ett medel för att uppnå jämställdhet mellan könen.

Barnfamiljernas ekonomiska situation har under de senaste åren förbättrats och den positiva trenden förväntas fortsätta. Förbättringen är enligt utskottet inte bara följden av de senaste årens ekonomiska återhämtning, utan även höjningen av barnbidragen och den utbyggda föräldraförsäkringen har bidragit till den positiva utvecklingen. Även åtgärder vidtagna utanför politikområdet, t.ex. införandet av maxtaxan inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen, har fått och kommer att få stor betydelse för barnfamiljernas ekonomi. I Familjeutredningens slutbetänkande Ur fattigdomsfällan (SOU 2001:24) påtalades dock att många ensamföräldrar, särskilt kvinnor, har höga marginaleffekter. Som påpekades i utskottets yttrande till finansutskottet (yttr. 2002/03:SfU1y) välkomnar utskottet därför regeringens avsikt att långsiktigt verka för att minska marginaleffekterna och därigenom minska risken för att familjer med låga inkomster hamnar i s.k. fattigdomsfällor. Med det anförda anser utskottet motion Sf341 tillgodosedd.

Under 1990-talet har utskottet vid ett flertal tillfällen uppmärksammat det låga barnafödandet. Utskottet kan dock med tillfredsställelse konstatera att antalet födda barn i år väntas uppgå till 94 800, vilket är det högsta antalet födda barn under de senaste sex åren. I rapporten Barnafödandet i fokus (Ds 2001:57) konstaterades att det finns ett samband mellan födelsetals- och sysselsättningsutvecklingen. Vikten av en fast förankring i arbetslivet ses av många unga som en förutsättning för att bilda familj. Även jämställdheten på individuell nivå är befrämjande för familjebildning och barnafödandet, vilket enligt utskottet gör det än viktigare att befrämja jämställdheten inom föräldraförsäkringen.

Regeringen anger i budgetpropositionen att man överväger en strukturell omläggning av familjepolitiken där det familjeekonomiska stödet bör utformas så att barnfamiljernas handlingsutrymme och möjligheter att själva påverka sin ekonomiska situation ökar samtidigt som stödet till de mest utsatta grupperna fortsättningsvis är starkt. Ambitionen är att kombinera en politik för sysselsättning och tillväxt med en politik för ökad rättvisa och minskade klyftor. Regeringen betonar också att barnens bästa måste vara utgångspunkten för familjepolitiken. Utskottet förutsätter att omläggningen av familjepoli-

tiken i kombination med föreslagna och aviserade åtgärder inom området kommer att leda till ytterligare förbättringar för barnfamiljernas ekonomi, ge dem ökade möjligheter att själva påverka sin situation, främja jämställdheten samt bidra till gynnsammare förutsättningar för ett ökat barnafödande. En sådan omställning skulle tillgodose motion So514 yrkande 1.

Motion Sf311 yrkandena 1 och 2 får mot bakgrund av det anförda anses vara väl tillgodosedd.

Utskottet anser inte att det finns någon anledning att införa ett särskilt barnomsorgskonto. Enligt utskottets mening ger den nyligen utbyggda föräldraförsäkringen i kombination med maxtaxereformen ett bättre stöd till ett mer jämställt föräldraansvar. Tillsammans underlättar dessa stödformer för föräldrarna att förena förvärvsarbete och föräldraskap. Utskottet finner inte heller skäl till att införa höjda barnbidrag för barn i åldern 1-5 år.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens föreslagna målformulering och avstyrker motionerna Sf376 yrkande 1, A241 yrkande 1, L319 yrkande 16, Sf380 yrkandena 1, 5, 6, 8, 11, 17, 19, 27 och 37 i denna del, Sf379 yrkandena 3 i denna del och 6, Sf238 yrkandena 1, 2 och 4, A242 yrkande 28 samt So250 yrkandena 7 och 13 i denna del.

21:1 Allmänna barnbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 21:1 Allmänna barnbidrag och avslå motionsyrkanden om höjt barnbidrag för barn i åldern 13–16 år, utbetalning av barnbidrag till annan än vårdnadshavaren samt om delat barnbidrag vid växelvis boende.

Jämför reservation nr 55 (kd).

Gällande bestämmelser

Från anslaget bekostas barnbidrag, flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag. Från och med den 1 januari 2001 utges barnbidrag med 11 400 kr/barn och år (950 kr/mån). Flerbarnstillägg höjdes den 1 januari 2001 till 3 048 kr/år för det tredje barnet, till 9 120 kr/år för det fjärde barnet och till 11 400 kr/år för det femte och varje ytterligare barn.

Förlängt barnbidrag utbetalas med samma belopp som barnbidraget från och med kvartalet efter det att barnet har fyllt 16 år om barnet studerar vid grundskola eller deltar i viss annan motsvarande utbildning.

Budgetpropositionen

Enligt regeringen fyller barnbidragen väl målet att, utan att skapa marginaleffekter, bidra till utjämningen av de ekonomiska levnadsvillkoren mellan familjer med respektive utan barn. Stödet omfördelar också inkomster mellan hög- och låginkomsttagare genom att inkomstskatten är progressiv och ef-

tersom barnbidrag utges med samma belopp till alla barn. I propositionen anges vidare att barnbidragssystemet är lätt att överblicka, enkelt och billigt att administrera samt har hög legitimitet.

Under budgetåret 2001 uppgick utgifterna för de allmänna barnbidragen till 21 108 miljoner kronor. Det innebär att utgifterna detta år översteg anslaget med 194 miljoner kronor, vilket kan förklaras av det ökade antalet födda barn. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till ca 21 031 miljoner kronor, vilket är ca 37 miljoner kronor högre än anvisat anslag.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 till anslaget 21:1 Allmänna barnbidrag anvisar 20 965,1 miljoner kronor.

Motioner som ej har anslagseffekt budgetåret 2003

I motion Sf380 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkande 34 föreslås att riksdagen beslutar om en höjning av barnbidraget och flerbarnstillägget från och med 1 januari 2004. Höjningen skall enligt förslaget vara 100 kr per månad och barn och gälla för barn som fyllt 13 år men inte 16 år. Flerbarnstillägget föreslås höjas i motsvarande mån.

Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m) begär i motion Sf343 ett tillkännagivande om en ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag i de fall då en vårdnadshavare har uppenbara svårigheter att sköta sin ekonomi. De anser att ren misshushållning med familjens ekonomiska medel är så allvarligt att det borde kunna leda till att barnbidraget på framställan av socialnämnd betalas ut till den andre föräldern eller annan lämplig person.

Gudrun Schyman m.fl. (v) begär i motion Sf311 yrkande 8 ett tillkännagivande om att barnbidraget, efter önskemål från båda vårdnadshavarna, skall kunna delas vid växelvis boende.

Även i motionerna Sf235 av Conny Öhman (s) och Sf237 av Håkan Juholt (s) begärs tillkännagivanden om att barnbidraget bör delas vid växelvis boende.

I motion Sf340 av Margareta Sandgren (s) begärs en ändring i regeln för betalningsmottagare av barnbidrag vid växelvis boende. Motionären anser att försäkringskassan vid växelvis boende bör kunna pröva vem av föräldrarna som skall stå som betalningsmottagare av barnbidraget.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening fungerar det nuvarande barnbidragssystemet väl. Barnbidraget har hög legitimitet hos allmänheten, det uppfattas som rättvist, administrationskostnaden är låg och risken för fusk är liten.

I en motion föreslås en höjning av barnbidraget och flerbarnstillägget för barn som fyllt 13 år men inte 16 år. I Familjeutredningens slutbetänkande Ur fattigdomsfällan (SOU 2001:4) anføres att de direkta kostnaderna för barn visserligen stiger med barnens ålder, men det kompenseras i stor utsträckning av att även föräldrarnas inkomster stiger. Dessutom anføres att barnbidragets legitimitet bland medborgarna troligen beror på att det är enkelt och lika för alla. Av dessa skäl anser utredningen att barnbidraget inte borde relateras till

barnets ålder. Utskottet står härvidlag bakom utredningens analys och avstyrker motion Sf380 yrkande 34.

Beträffande möjligheten för socialnämnd att betala ut barnbidrag till annan än vårdnadshavaren då denne har svårigheter att sköta sin ekonomi, anser inte utskottet att det finns anledning att ändra lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag i enlighet med de skäl som åberopas. I 5 § stipuleras att bidraget på framställning av socialnämnd får utbetalas till den andre av föräldrarna, till annan lämplig person eller till nämnden att användas för barnets bästa, om synnerliga skäl föreligger. Av förarbetena till lagen (prop. 1979/80:1, bet. SoU 1980/81:44, rskr. 1980/81:130) framgår att möjligheterna att betala ut allmänna barnbidrag till annan än vårdnadshavaren begränsades till att avse fall när synnerliga skäl föreligger, i syfte att markera att det endast är i rena undantagsfall och efter noggrann prövning som en vårdnadshavare eller någon annan som är berättigad att uppbära barnets bidrag skall kunna fråntas sin rätt att själv sörja för barnet. Som exempel angavs när det är klarlagt att barnets bidrag används för att finansiera missbruk av alkohol eller narkotika, äventyrligt spel eller dylikt. Utskottet finner ej skäl att nu göra en annan bedömning och avstyrker därmed motion Sf343.

Vad gäller frågan om delat barnbidrag vid gemensam vårdnad konstaterar utskottet att rätten att uppbära barnbidrag vid gemensam vårdnad enligt 4 § lagen om allmänna barnbidrag tillkommer barnets moder eller, om föräldrarna gjort anmälan härom till försäkringskassan, barnets fader. Om föräldrarna gemensamt har vårdnaden om ett barn men barnet varaktigt bor tillsammans med endast en av dem, har efter anmälan den föräldern rätt att uppbära bidraget. Rätt att uppbära flerbarnstillägg tillkommer enligt 4 a § samma lag den som uppbär barnbidrag.

En arbetsgrupp inom RFV har analyserat delat barnbidrag (RFV analyserar 2000:3). Arbetsgruppens slutsats är att det bör bli möjligt för de föräldrar som är överens att välja hur barnbidraget skall betalas ut. Barnbidragsreglerna bör, enligt RFV, utgå från barnets bästa och bör öka möjligheten för barn att ha nära och regelbundna kontakter med båda sina föräldrar, oavsett om dessa är separerade eller inte. Familjeutredningen tog i sitt slutbetänkande (SOU 2001:24) inte ställning till RFV:s förslag, utan framförde alternativet att det ekonomiska familjestödet och andra mellanhavanden med det allmänna, t.ex. studiestöd, skulle täckas av ett gemensamt informationskonto enligt samma modell som nu gäller för skattekonton. Enligt utredarna skulle då varje individ och sammanlevande föräldrar gemensamt få meddela de myndigheter som betalar ut stödet, dvs. i första hand RFV, var de ville ha sitt familjestöd utbetalt. De skulle sedan aviseras från det allmänna om sin ekonomiska ställning och få information om de löpande transaktionerna. Utredarna påpekar dock att en sådan lösning kräver en mängd tekniska och administrativa lösningar, vilka man inte närmare kunnat gå in på.

Utskottet har förståelse för önskemålen om att föräldrarna vid gemensam vårdnad skall kunna få dela på barnbidraget, särskilt i situationer med växelvis boende. I avvaktan på den pågående översynen av lagen om underhålls-

stöd (dir. 2002:39), och med beaktade av den ökade belastning som ändrade regler skulle kunna medföra för socialförsäkringsadministrationen, är utskottet för närvarande inte berett att tillstyrka ett sådant förslag. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf311 yrkande 8, Sf235, Sf237 och Sf340.

21:2 Föräldraförsäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om höjning av den lägsta ersättningsnivån för de dagar som kan ersättas med sjukpenningbelopp från 120 kr till 150 kr per dag från den 1 januari 2003.

Vidare bör riksdagen bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 21:2 Föräldraförsäkring. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget 21:2.

Riksdagen bör även avslå motionsyrkanden om bl.a.

- utbyggd föräldraförsäkring,
- beräkningsunderlag och 2,5-årsregeln,
- fördelning av mamma- och pappamånaderna,
- jämställdhetsbonus,
- överlåtelse av föräldrapenningförmåner till annan,
- tillfällig föräldrapenning och
- semesterersättning till föräldraledig.

Jämför reservationerna nr 56 (kd), 57 (v), 58 (m), 59 (v), 60 (m), 61 (fp), 62 (c), 63 (fp), 64 (c), 65 (mp), 66 (kd) och 67 (kd).

Gällande bestämmelser

Föräldraförsäkringen omfattar föräldrapenning i samband med barns födelse, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning.

Sedan den 1 januari 2002 omfattar föräldrapenningen totalt 480 dagar i anslutning till barns födelse eller adoption. När båda föräldrarna är vårdnadshavare har de rätt till hälften var av det totala antalet ersättningsdagar. En förälder kan överlåta rätten till föräldrapenning till den andra föräldern med undantag av 60 dagar med sjukpenningbelopp, de s.k. mamma- och pappamånaderna.

Ersättning utges med 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten under 390 dagar. En förutsättning är dock, såvitt gäller de första 180 ersättningsdagarna, att föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen har varit försäkrad för en sjukpenning över lägstannivån och skulle ha varit det om försäkringskassan känt till samtliga förhållanden. Ersättning utges dock alltid lägst enligt grundnivån, som är 120 kr per dag. Utöver de 390 dagarna utges 90 dagar med ersättningen lika med lägstannivån (60 kr per dag).

Vid flerbarnsfödelse utges föräldrapenning under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första, varav 90 dagar enligt lägstannivån. För varje barn

utöver det andra utges föräldrapenning med belopp motsvarande förälderns sjukpenning för samtliga tillkommande dagar.

Föräldrapenning kan utges som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels och en åttondels förmån.

Tillfällig föräldrapenning kan utges till en förälder som behöver avstå från förvärvsarbete för exempelvis vård av sjukt barn under tolv år, i vissa fall även vid vård av barn över tolv år. Tillfällig föräldrapenning kan även utges när barnets ordinarie vårdare är sjuk, när en förälder behöver följa med barnet till barnavårdscentral m.m. samt till någon av föräldrarna vid vårdbehov som uppkommer när den andra föräldern besöker läkare med ett annat barn.

En förälder kan överlåta tillfällig föräldrapenning till en annan försäkrad som avstår från förvärvsarbete för att vårda barnet om det är sjukt eller om den ordinarie vårdaren är sjuk. Även ensamstående förälder som själv är sjuk kan låta en annan person vårda barnet och få tillfällig föräldrapenning.

Tillfällig föräldrapenning kan utges under 120 dagar per barn och år, varav högst 60 dagar vid ordinarie vårdares sjukdom eller smitta.

Föräldrar har även rätt till tillfällig föräldrapenning i form av en kontakt-dag per barn och år, från och med det kalenderår under vilket barnet fyller sex år t.o.m. det kalenderår under vilket det fyller elva år, för besök i barns skola eller fritidshem.

Fadern har en särskild rätt till tillfällig föräldrapenning under högst tio dagar i samband med barns födelse eller adoption. Försäkringskassan kan från och med den 1 juli 2001 i vissa fall besluta att en annan försäkrad än en fader eller moder som avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse eller adoption skall få rätt till tillfällig föräldrapenning.

Tillfällig föräldrapenning utges med 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten och kan, liksom föräldrapenning, utges som hel, halv, tre fjärdedels, en fjärdedels och en åttondels förmån.

Havandeskapspenning kan utges till blivande mödrar som under graviditetens senare del inte kan fortsätta i sitt vanliga arbete och inte heller kan omplaceras. Förmånen utges tidigast från och med den sextionde dagen före och längst t.o.m. den elfte dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. Även havandeskapsersättning utges med 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten.

Budgetpropositionen

Enligt propositionen syftar föräldraförsäkringen till att ge båda föräldrarna möjlighet att förena förvärvsarbete eller studier med föräldraskap och att bidra till att minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn.

Under 2001 utbetalades ersättning för ca 37 miljoner föräldrapenningdagar och medelersättningen var 350 kr per dag. Av de som 2001 fick föräldrapenning var nästan 40 % män, vilket är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 2000. Männens andel utbetalda dagar har samtidigt ökat till nära 14 %. Av antalet uttagna dagar med tillfällig föräldrapenning under 2001 var män-

nens andel 35 %, exklusive pappadagarna. Under året nyttjade 75 % av papporna pappadagarna, vilket visar på en svag ökning jämfört med 2000.

Som en följd av det ökade antalet födda barn, ökar antalet utbetalda dagar med havandeskapspenning. Under 2001 betalades havandeskapspenning ut för 813 000 dagar, vilket är ca 6 000 dagar mer än 2000. RFV har i en rapport bl.a. redovisat resultaten från den tillsyn verket bedrivit inom havandeskapspenningen under 2001. Av rapporten framgår att kvaliteten i handläggningen av havandeskapspenning är acceptabel, medan det finns brister i handläggningen av SGI i dessa ärenden. Med anledning av detta avser RFV att genomföra lämpliga åtgärder. Regeringen har även uppmärksammat att det finns vissa tillämpningsproblem med den ersättning som kvinnor har rätt till i samband med havandeskap. Dessa frågor är för närvarande föremål för en uppföljning hos RFV.

Regeringen har under 2002 utsett en särskild utredare som skall göra en analys av samt föreslå förändringar i reglerna om skyddstider för SGI. Även det efterskydd som finns i form av en särskild beräkningsgrund för föräldrapenning skall ingå i utredningen. Det är, enligt direktivet, viktigt att förslagen bl.a. beaktar relevanta jämställdhetsaspekter och kan gynna ett ökat barnafödande. Utredaren skall redovisa uppdraget senast den 31 mars 2003 (dir. 2001:104).

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 till anslaget 21:2 Föräldraförsäkring anvisar ett ramanslag på 22 340 miljoner kronor.

Regeringen föreslår i propositionen att grundnivån inom föräldrapenningen fr.o.m. den 1 januari 2003 höjs från 120 kr till 150 kr per dag. Vidare anges att regeringen avser att föreslå en höjning av inkomsttaket i sjuk- och föräldraförsäkringen till 10 prisbasbelopp den 1 juli 2003 om det statsfinansiella läget så medger.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2003

Moderaterna

I motion Sf342 av Sten Tolgfors m.fl. (m) yrkandena 1 i denna del och 2 begärs att riksdagen beslutar att den sjukpenninggrundande inkomsten skall beräknas på de två föregående årens inkomst samt ett tillkännagivande om att föräldraförsäkringen skall berättiga till ersättning för lönedelar om maximalt 7,5 inkomstbasbelopp. Motionärerna begär i yrkande 6 att riksdagen till anslaget 21:2 Föräldraförsäkring anvisar 2 100 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit för budgetåret 2003.

Folkpartiet

I motionerna A241 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 2 och Sf376 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 2 begärs tillkännagivanden om att införa en jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen för att stimulera fler föräldrar att dela på föräldraledigheten. Förslaget innebär att varje månad som en förälder tar ut i föräldraledighet, och som motsvaras av en månad som den andra för-

åldern också tar ut, ger en ersättning på 90 % i stället för 80 %. I motion A241 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 3 begärs även ett tillkännagivande om att höjningen av taket i föräldraförsäkringen till 10 prisbasbelopp bör göras först från och med den 1 januari 2004.

I motionerna Fi232 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 14 i denna del och Sf377 av Bo Könberg och Kerstin Heinemann (fp) yrkande 11 i denna del begärs att riksdagen till anslaget 21:2 Föräldraförsäkring anvisar 60 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit för budgetåret 2003.

Kristdemokraterna

Alf Svensson m.fl. (kd) begär i motion Sf380 yrkande 18 att riksdagen beslutar införa två kontaktdagar per år och barn för barn mellan 4 och 15 år från och med 2003. I yrkande 28 begärs att riksdagen beslutar höja grundnivån i föräldraförsäkringen till 180 kr per dag den 1 januari 2003 och till 200 kr per dag 2004. I yrkande 29 begärs att riksdagen beslutar att taket i föräldraförsäkringen höjs till 11 prisbasbelopp och att ersättningsnivån i föräldraförsäkringen höjs till 90 % från den 1 juli 2003. Även i motion A242 av Annelie Enochson m.fl. (kd) yrkande 27 begärs tillkännagivanden om höjning av taket och ersättningsnivån i föräldraförsäkringen enligt ovan, i syfte att stimulera fler män att ta ut föräldraledighet.

I motion Sf380 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkande 30 i denna del, begärs att riksdagen beslutar att den sjukpenninggrundande inkomsten skall beräknas på ett genomsnitt av de senaste två årens inkomster. I yrkande 37 i denna del begärs att riksdagen till anslaget 21:2 Föräldraförsäkring anvisar 60 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit för budgetåret 2003.

Centerpartiet

I motion So250 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 9 och 10 begärs att riksdagen beslutar att höja grundnivån i föräldraförsäkringen till 200 kr per dag samt att höja taket i föräldraförsäkringen till 11 prisbasbelopp. Vidare begär motionärerna i yrkande 12 ett tillkännagivande om att ersättningen för de 90 lägstanivådagarna höjs till 90 kr per dag och att de skall kunna användas flexibelt under barnens första 15 år. Kontaktdagarna kan därför dras in.

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf352 i denna del att riksdagen till anslaget 21:2 anvisar 640 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit för budgetåret 2003.

Övriga motioner

Utbyggd föräldraförsäkring m.m.

Kerstin Lundgren (c) begär i motion Sf232 att regeringen återkommer med förslag till förändring av föräldraförsäkringen för att öka föräldramakten genom att bortre gränsen utgår eller förskjuts så att föräldrapenningdagarna kan tas ut hela grundskoleperioden.

I motion Sf327 av Annika Qarlsso och Sofia Larsen (c) begärs att regeringen gör en översyn av föräldraförsäkringen i mening att lika många föräldrapenningdagar skall utgå för varje barn, även vid flerbarnsfödslar.

Beräkningsunderlag och 2,5-årsregeln m.m.

I motion Sf359 av Göran Lindblad (m) begärs ett tillkännagivande om ändrade regler för SGI och föräldraledighet. Motionären anser att föräldrarna förbehållslöst bör kunna behålla SGI till dess barnet är 8 år eller har gått ut första klass.

Alf Svensson m.fl. (kd) begär i motion Sf380 yrkande 31 att regeringen återkommer med förslag till ändring av föräldraförsäkringens regelverk avseende tidsgränsen för sjukpenning- och föräldrapenninggrundande inkomst samt dagens s.k. 2,5-årsgräns. Enligt motionärerna bör samma tidsgräns gälla för sjukpenning- och föräldrapenninggrundande inkomst, förslagsvis under tre år efter första barnets födelse.

Gudrun Schyman m.fl. (v) anför i motion Sf311 yrkande 7 att "240-dagarsregeln" bör tas bort eftersom den diskriminerar kvinnor samt troligen leder till uppskjutande av barnafödande. Ett tillkännagivande härom begärs i motionen.

I motionerna Sf244 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s) och Sf349 av Agneta Lundberg och Susanne Eberstein (s) begärs tillkännagivanden om ökad flexibilitet i föräldraförsäkringssystemet och ett slopat krav på att ta ut föräldrapenning minst fem dagar i veckan efter barnets 1-årsdag för att få behålla den sjukpenninggrundande inkomsten.

Fördelning av mamma- och pappamånaderna

I motion Sf311 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkandena 3-6 anför att mäns uttag av föräldraledighet skall utgöra en resultatindikator på politikområdet Ekonomisk familjepolitik. Vidare anför motionärerna att en utredning skall tillsättas i syfte att reformera föräldraförsäkringen så att föräldrapenninguttaget delas lika mellan könen. Vårdnadshavare bör även få ökade möjligheter att vara hemma samtidigt under barnets första tid. Utöver detta skall, enligt motionärerna, framtida förlängningar av nuvarande föräldraförsäkring utgöras av ytterligare pappamånader. I motionen begärs tillkännagivanden om detta.

Birgitta Ohlsson (fp) begär i motion Sf254 yrkandena 1 och 2 tillkännagivanden om en individualiserad föräldraförsäkring samt om att inte fortsätta utbyggnaden av föräldraförsäkringen. Enligt motionären skulle detta leda till ökad jämställdhet.

Även Veronica Palm (s) begär i motion Sf297 ett tillkännagivande om individbaserad föräldraförsäkring. Enligt motionären skall hälften av föräldraförsäkringen gå till mamman och den andra hälften till pappan, i syfte att främja jämställdheten.

Anders Ygeman och Annika Nilsson vill i motion Sf372 ge båda föräldrarna möjlighet att under en tid vara hemma med barnet samtidigt, dvs. längre tid än de tio s.k. pappdagarna i samband med barnets födsel.

Jämställdhetsbonus

I motion Sf210 av Anna Grönlund och Tobias Krantz (fp) begärs ett tillkännagivande om en jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen, dvs. att ersättning utgår med 90 % i stället för 80 % för varje uttagen månad i föräldraförsäkringen som motsvaras av en månad som den andra föräldern tar ut.

I motion So250 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 11 begärs att regeringen utreder samt lägger fram förslag om en jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen i syfte att stimulera en jämnare fördelning av föräldraledigheten mellan föräldrarna.

Överlåtelse av föräldrapenningförmån till annan

I motion A241 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 17 begärs tillkännagivande om att en överlåtelsemöjlighet av både föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning åt en annan person borde införas. Enligt motionärerna skall det vara möjligt att utnyttja denna förmån för att anlita barnvakt om det inte är möjligt att ta ut den själv.

Christina Nenes och Britt-Marie Lindkvist (s) begär i motion Sf302 ett tillkännagivande om att utvidga rätten till tillfällig föräldrapenning så att den kan överlåtas till en annan namngiven person, t.ex. till en kommunal personalpool kopplad till förskoleverksamheten.

I motion Sf326 begär Roger Karlsson (c) ett tillkännagivande om möjligheten för föräldrar att vid akuta situationer med ett barn, t.ex. sjukhusbesök, kunna överlåta tillfällig föräldrapenning för de övriga barnen till någon närstående. Problem uppstår, enligt motionären, för ensamstående föräldrar men även i fall då den andre föräldern t.ex. är sjukskriven.

Peter Eriksson m.fl. (mp) begär i motion So514 yrkande 3 ett tillkännagivande om möjligheten att överlåta till någon annan än de biologiska föräldrarna eller adoptivföräldrarna att ta ut de 90 lägstanivådagarna (f.d. garantidagarna).

Tillfällig föräldrapenning

Alf Svensson m.fl. (kd) anför i motion Sf380 yrkande 32 att regeringen utreder hur systemet med tillfällig föräldrapenning slår mot familjer med barn som är sjuka ofta och/eller under lång tid.

I motion Sf225 av Tuve Skånberg (kd) begärs att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagen om allmän försäkring så att föräldrapenning utgår vare sig behandling sker vid öppenvårdsavdelning i kommunens eller landstingets regi.

Semesterersättning till föräldraledig

I motion A242 av Annelie Enochson m.fl. (kd) yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om att semesterersättning till föräldraledig skall betalas via försäkringskassan, eftersom den semesterersättning som arbetsgivare idag måste betala till såväl den föräldralediga som till vikarien enligt motionärerna motverkar anställning av människor i åldrar där föräldraskap är troligt.

*Utskottets ställningstagande**Anslaget 21:2 Föräldraförsäkring*

Under de senaste åren har riksdagen beslutat om en rad förbättringar inom föräldraförsäkringen. Den 1 januari 2002 förlängdes föräldrapenningen med ytterligare 30 dagar med ersättning motsvarande föräldrarnas sjukpenning, varefter 60 sådana dagar nu är reserverade för vardera mamman och pappan. Efter förlängningen omfattar föräldrapenningen 480 dagar. Vidare har en femte förmånsnivå motsvarande en åttondels förmån införts inom föräldrapenningen. Det innebär att föräldrar givits möjlighet att reducera sin arbetstid motsvarande en timme per dag och få en sådan reduktion ersatt genom föräldraförsäkringen (prop. 2000/01:44, bet. 2000/01:SfU10, rskr. 2000/01:169).

Riksdagen har även beslutat om en höjning av grundnivån i föräldrapenningen från 60 kr till 120 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2002 (prop. 2001/02:1, bet. 2001/02:SfU1, rskr. 2001/02:84). Höjningen avsåg de 390 dagar som kan betalas ut enligt föräldrarnas sjukpenninggrundande inkomst. Redan i budgetpropositionen för 2002 aviserades en ytterligare höjning av grundnivån till 150 kr per dag från och med den 1 januari 2003. Utskottet välkomnar denna höjning, som nu tillstyrks, liksom den aviserade höjningen till 180 kr per dag 2004 om det statsfinansiella läget så medger. Den höjda grundnivån bidrar till att förbättra situationen för de föräldrar som saknar inkomst, har låg inkomst eller inte uppfyller kvalifikationsvillkoret inom föräldrapenningen. Regeringen avser även att, om det statsfinansiella läget så medger, föreslå en höjning av inkomsttaket i sjuk- och föräldraförsäkringen till 10 prisbasbelopp den 1 juli 2003. Som utskottet anført ovan välkomnas även den aviserade höjningen av inkomsttaket.

Utskottet anser att de beslutade och föreslagna förbättringarna i föräldraförsäkringen väl uppfyller målen att underlätta för båda föräldrarna att kunna kombinera föräldraskap med förvärvsarbete liksom att inom ramen för den generella välfärden bidra till att minska de ekonomiska skillnaderna mellan familjer med och utan barn. Den aviserade höjningen av inkomsttaket till 10 prisbasbelopp kommer, enligt utskottet, att på ett bra sätt bidra till ett ökat uttag av pappornas föräldraförsäkring. Utskottet finner därför ingen anledning att i dagsläget föreslå en särskild jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen.

Vidare är det enligt utskottets mening inte möjligt att höja grundnivån och inkomsttaket utöver vad regeringen nu aviserat eller att införa två kontaktdagar från 2003. Det är ej heller möjligt att nu höja lägstanivån inom föräldrapenningen till 90 kr per dag.

Beträffande beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten har regeringen tillsatt en utredning som skall göra en analys av samt föreslå ändringar i reglerna och skyddstiderna för denna. Utredaren skall redovisa sitt förslag senast den 30 april 2003. I avvaktan på utredarens förslag finner utskottet inte att någon förändring av beräkningssättet bör göras.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motionerna Sf342 yrkandena 1 i denna del, 2 och 6, A241

yrkandena 2 och 3, Sf376 yrkande 2, Fi232 yrkande 14 i denna del, Sf377 yrkande 11 i denna del, Sf380 yrkandena 18, 28, 29, 30 i denna del och 37 i denna del, A242 yrkande 27, So250 yrkande 9, 10 och 12 samt Sf352 i denna del.

Övriga motioner

I en motion begärs att den borte gränsen för uttag av föräldrapenningdagarna utgår eller förskjuts så att de kan tas ut under hela grundskoleperioden. Utskottet anser dock att det är angeläget att merparten av föräldrapenningdagarna utnyttjas under den tid barnen är små. Utskottet avstyrker med det anförda motion Sf232.

När det gäller frågan om antalet föräldrapenningdagar vid flerbarnsfödelse konstaterar utskottet att föräldrapenning utges under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första, varav 90 dagar med belopp enligt lägstänivån. Utskottet har tidigare avstyrkt yrkanden om att tvillingar skall ge rätt till dubbla antalet föräldrapenningdagar (bet. 1998/99:SfU1). Barnen vårdas i regel tillsammans och det inkomstbortfall som föräldrapenningen är avsedd att täcka är detsamma oavsett om man vårdar ett eller flera barn. Däremot är behovet för båda föräldrarna att vara hemma samtidigt av naturliga skäl större. Föräldrarna har därför rätt att ta ut föräldrapenning samtidigt för vård av var sitt barn. Utskottet har inte ändrat uppfattning härvidlag och avstyrker med det anförda motion Sf327.

I ett antal motioner berörs den SGI-skyddade tiden och den s.k. 2,5-årsregeln. Som tidigare anförts, pågår för närvarande en översyn av skyddstiderna för sjukpenninggrundande inkomst (dir. 2001:104). Enligt direktiven skall utredaren föreslå grundläggande principer för rätten att behålla SGI under tid som förvärvsarbete inte utförs. Förslagen skall bl.a. beakta relevanta jämställdhetsaspekter och gynna ett ökat barnafödande. I avvaktan på utredarens förslag, avstyrker utskottet motionerna Sf359, Sf380 yrkande 31, Sf244 samt Sf349.

Beträffande kvalifikationstiden om 240 dagar inom föräldrapenningen vill utskottet erinra om att den gäller för de första 180 ersättningsdagarna enligt sjukpenningnivå och att den höjda grundnivån i föräldraförsäkringen bl.a. syftar till att förbättra situationen för dem som inte uppfyller kvalifikationskraven inom föräldraförsäkringen. Utskottet finner inte skäl att ändra kvalifikationstiden i föräldrapenningen och avstyrker därför motion Sf311 yrkande 7.

När det gäller männens vilja och möjlighet att utnyttja föräldraförsäkringen anser utskottet att förlängningen av antalet dagar i föräldrapenningen, liksom den aviserade höjningen av inkomsttaket i föräldraförsäkringen, på ett positivt sätt torde påverka pappornas uttag av föräldrapenningförmåner. Utskottet anser att det är viktigt att uttaget av föräldrapenningen fördelas jämnare mellan könen och förutsätter att regeringen noga följer och analyserar denna utveckling. Pappors uttag av föräldraledighet skulle på sikt kunna utgöra en resultatindikator inom politikområdet. Utskottet är dock inte berett att föreslå

en sådan förändring nu. Utskottet kan inte heller förorda en individbaserad föräldrapenning där föräldrarna inte själva har någon möjlighet att fördela uttaget. Utskottet ser det inte som uteslutet att föräldraförsäkringen kan komma att förlängas i framtiden. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf311 yrkandena 3, 4 och 6, Sf254 yrkandena 1 och 2 samt Sf297.

Utskottet har tidigare (senast i bet. 2001/02:SfU1) behandlat motioner om möjligheten för föräldrarna att samtidigt uppbära föräldrapenning. Enligt nuvarande regler är detta möjligt t.ex. i samband med föräldrautbildning och besök i förskoleverksamhet, vid uttag av de tio dagarna med tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse samt vid flerbarnsfödelse. Om rätten för föräldrarna att samtidigt uppbära föräldrapenningförmåner utvidgades inom ramen för det nuvarande systemet, skulle det enligt utskottets mening i många fall leda till att tiden tillsammans med barnet minskar. Med hänsyn till detta, och eftersom möjligheten för föräldrar att samtidigt ta ut föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning är förhållandevis väl tillgodosedd, avstyrker utskottet motionerna Sf311 yrkande 5 och Sf372.

Beträffande införande av en s.k. jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen har utskottet ovan anfört att den aviserade höjningen av inkomsttaket till 10 prisbasbelopp liksom höjningen av grundnivån kommer att stimulera en jämnare fördelning av föräldraledigheten mellan föräldrarna. Utskottet ser för närvarande inget behov av att införa en jämställdhetsbonus och avstyrker med det anförda motionerna Sf210 och So250 yrkande 11.

När det gäller överlåtelse av föräldrapenning till annan anser utskottet, liksom tidigare (bet. 2001/02:SfU1), att föräldrapenningen skall vara knuten till föräldraskapet. Någon överlåtelse av föräldrapenning, som ersättning för t.ex. barntillsyn, och oavsett om föräldern avstår från arbete eller inte kan utskottet därför inte förorda. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna A241 yrkande 17 i denna del och So514 yrkande 3.

I fråga om överlåtelse av tillfällig föräldrapenning har reglerna nyligen vidgats. Vid sjukdom eller smitta hos barnet eller barnets ordinarie vårdare kan en förälder i dag överlåta sin rätt till tillfällig föräldrapenning till annan försäkrad. Från och med den 1 juli 2001 kan även en ensamstående förälder som själv är sjuk låta en annan person vårda barnet och få tillfällig föräldrapenning. Utskottet är positivt till denna utvidgning, men kan inte ställa sig bakom ett yrkande om att överlåtelse även skall kunna ske till annan namngiven person vid t.ex. en kommunal personalpool. Utskottet kan ej heller ställa sig bakom ett yrkande om att en närstående skall ges rätt till tillfällig föräldrapenning för att ta hand om "övriga barn" då t.ex. en ensamstående förälder måste vistas på sjukhus med ett annat av barnen. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna A241 yrkande 17 i denna del, Sf302 och Sf326.

I en motion föreslås att tillfällig föräldrapenning skall utges oavsett om behandling sker vid öppenvårdsavdelning i kommunens eller landstingets regi. Utskottet har tidigare avstyrkt ett likadant yrkande (senast i bet. 2001/02:SfU1). Utskottet konstaterade då att den fråga som tas upp i motionen inte torde utgöra något problem, men om så ändå skulle vara fallet förut-

satte utskottet att RFV uppmärksammar detta. Utskottet vidhåller denna inställning och avstyrker motion Sf225.

I en annan motion anförs att den tillfälliga föräldrapenningen bör utredas, särskilt med hänsyn till hur systemet fungerar för familjer med barn som är sjuka ofta och/eller länge. Utskottet avstyrkte ett likadant yrkande i bet. 2001/02:SfU1 och har inte ändrat inställning härvidlag. Utskottet avstyrker därför motion Sf380 yrkande 32.

Utskottet anser inte att semesterersättning till föräldralediga skall betalas via försäkringskassan och avstyrker motion A242 yrkande 16.

Proposition 2002/03:2 Avsnitt 4 Föräldraförsäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om att tillfällig föräldrapenning skall kunna utges till föräldrar som vårdar ett barn i hemmet om barnet är yngre än 240 dagar och barnet annars skulle ha vårdats på sjukhus. Lagändringen träder i kraft den 1 januari 2003. Därmed bör riksdagen avslå ett motionsyrkande om att denna regel skall gälla oavsett barnets ålder.

Riksdagen bör även bifalla regeringens förslag att de tio dagar med tillfällig föräldrapenning som utges i samband med adoption av ett barn skall fördelas med hälften till var och en av föräldrarna om de inte kommit överens om något annat. Adoptivföräldrar av samma kön får samma rätt. Riksdagen bör avslå ett motionsyrkande om att föräldrarna själva skall bestämma över hur föräldrapenningen fördelas. Riksdagen bör besluta att de föreslagna lagändringarna träder i kraft 1 februari 2003.

Jämför reservationerna nr 68 (fp) och 69 (m).

Proposition 2002/03:2

I propositionen föreslås att tillfällig föräldrapenning skall kunna utges till föräldrar som vårdar barn i hemmet om barnet är yngre än 240 dagar och om barnet annars skulle ha vårdats på sjukhus. Förslaget innebär en ändring av 4 kap. 10 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, och föreslås träda i kraft den 1 januari 2003.

Enligt gällande regler är rätten till tillfällig föräldrapenning för så små barn helt kopplad till att vården ges på sjukhus. Regeringen anser att föräldrar till dessa barn blir negativt särbehandlade i nuvarande regelsystem, enbart av den orsaken att de väljer att vårda barnet i hemmet i stället för att låta barnet vara kvar på sjukhuset. Mot denna bakgrund föreslås att föräldrar som vårdar små barn i hemmet, där sjukhusvård annars skulle ha varit nödvändig, också ges rätt till tillfällig föräldrapenning. Tillfällig föräldrapenning kan i dessa fall utges under den tid som sjukhuset har ansvaret för vården i hemmet. Förslaget innebär, enligt regeringen, endast en försumbar ökning av statens utgifter för anslaget föräldraförsäkring.

I propositionen föreslås även att den ersättning för tio dagar som utges i samband med adoption av ett barn skall tillkomma båda föräldrarna och fördelas med hälften till var och en av föräldrarna om de inte kommer överens om en annan fördelning. Detsamma gäller när två personer utges att som särskilt förordnade vårdnadshavare gemensamt utöva vårdnaden om ett barn. Vid adoptioner och för särskilt förordnade vårdnadshavare skall på motsvarande sätt som gäller för andra föräldrar, en annan försäkrad än föräldrarna kunna ges rätt till tillfällig föräldrapenning i tio dagar. Förslaget innebär en ändring av 4 kap. 10 och 12 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring. Ändringen föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

I propositionen anges också att konstruktionen av faderns särskilda dagar i samband med barns födelse inte alltid är applicerbar på de olika familjekonstellationer som numera förekommer. Det finns därför, enligt regeringen, anledning att se över denna del av den tillfälliga föräldrapenningen och undersöka möjligheterna att införliva de tio pappadagarna med de dagar som är reserverade för mamman och pappan inom föräldrapenningens regelverk.

Motioner

I motion Sf2 av Ulla Hoffmann och Kalle Larsson (v) begärs att riksdagen beslutar om ändring i 4 kap. 10 § lagen (1962:381) om allmän försäkring så att tillfällig föräldrapenning skall utges oavsett barnets ålder när en förälder vårdar ett barn i hemmet som annars skulle ha vårdats på sjukhus. Det skulle, enligt motionärerna, innebära att föräldrar med barn som är äldre än 240 dagar och som uppbär föräldrapenning inte skulle tvingas använda sina föräldrapenningdagar när vården av barnet sker i hemmet i stället för på sjukhus.

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf1 yrkande 2 ett tillkännagivande om att föräldrarna själva skall bestämma över hur föräldrapenningen fördelas. Motionärerna motsätter sig således regeringens aviserade förslag att införliva de 10 pappadagarna med de dagar som är reserverade för mamman respektive pappan inom föräldrapenningens regelverk.

Utskottets ställningstagande

Tillfällig föräldrapenning för ett barn som är yngre än 240 dagar kan i dag endast utges när barnet vårdas på sjukhus eller om tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad. För barn som är 240 dagar eller äldre gäller däremot endast den begränsningen att tillfällig föräldrapenning inte utges för tid under vilken annars föräldrapenning skulle ha uppburits, med undantag om barnet vårdas på sjukhus eller, liksom för de yngre barnen, vid tillfällig vård i övergångsboende.

I motion Sf2 begärs att tillfällig föräldrapenning skall utges oavsett barnets ålder när en förälder vårdar ett barn i hemmet som annars skulle ha vårdats på sjukhus. Motionsyrkandet överensstämmer med RFV:s remissyttrande över promemorian dnr S2001/1028/SF. Regeringen skriver dock i propositionen att de problem som aktualiserats under ärendets beredning endast avsett nyfödda barn och då i första hand för tidigt födda barn. Av praktiska och administra-

tiva skäl finns det, enligt propositionen, anledning att knyta förslaget till det redan befintliga regelverket avseende tillfällig föräldrapenning för barn som är yngre än 240 dagar. Som ovan nämnts är de ekonomiska konsekvenserna för denna ändring enligt regeringen försumbara.

Om föräldrar till barn som är 240 dagar eller äldre erbjuds att vårda ett barn i hemmet, när sjukhusvård annars skulle ha varit alternativet, och en av föräldrarna uppbär föräldrapenning har inte den andra föräldern möjlighet att samtidigt ta ut tillfällig föräldrapenning. Om ingen av föräldrarna uppbär föräldrapenning kan inkomstbortfallet kompenseras av tillfällig föräldrapenning.

Med hänsyn till barnets bästa anser utskottet att vård i hemmet om barnet annars skulle ha vårdats på sjukhus bör underlättas, även då barnet är 240 dagar eller mer. Eftersom tillfällig föräldrapenning i dessa fall redan i dag kan utges – med undantag för då en förälder skulle ha uppburit föräldrapenning – anser utskottet att det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med förslag om en utvidgning av rätten till tillfällig föräldrapenning om det visar sig att nuvarande regelverk medför praktiska problem. Enligt utskottets mening torde även en sådan utvidgning medföra endast en försumbar kostnad för föräldraförsäkringen. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag i denna del och finner syftet med motion Sf2 tillgodosedd med vad utskottet anför.

Regeringen föreslår vidare att den ersättning för tio dagar som utges i samband med adoption av ett barn skall tillkomma båda föräldrarna och fördelas med hälften till var och en om de inte kommer överens om en annan fördelning. Utskottet, som i ett yttrande till lagutskottet över proposition 2001/02:123 Partnerskap och adoption (yttr. 2001/02:SfU4y) påtalat vissa ojämlikheter i nuvarande reglering, tillstyrker förslaget.

Enligt propositionen skall lagändringen träda i kraft den dag regeringen bestämmer. Utskottet har dock noterat att regeringen beslutat att övriga lagar som gäller möjligheten för registrerade partner att gemensamt adoptera barn skall träda i kraft den 1 februari 2003. Utskottet föreslår därför att riksdagen beslutar att även denna lagändring skall träda i kraft detta datum.

I propositionen anges att konstruktionen av pappans särskilda dagar inte alltid är applicerbar på de olika familjekonstellationer som förekommer. Regeringen aviserar därför en översyn av faderns särskilda dagar i samband med barns födelse eller adoption och möjligheten att införliva de tio pappadagarna med de dagar som är reserverade för pappan. Utskottet avvaktar översynen. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf1 yrkande 2.

21:3 Underhållsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 21:3 Underhållsstöd. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget 21:3.

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om återbetalningsskyldighet och underhållsstödets utformning.
Jämför reservationerna nr 70 (m), 71 (kd) och 72 (c).

Gällande bestämmelser

Underhållsstöd lämnas till barn vars föräldrar inte bor tillsammans om barnet varaktigt endast bor hos en av föräldrarna och är folkbokfört hos denna förälder. Ett barn som varaktigt bor hos båda föräldrarna (växelsvis boende) och är folkbokfört hos en av dem har också rätt till underhållsstöd. Underhållsstöd lämnas med högst 1 173 kr per barn och månad. Vid växelsvis boende ges var och en av föräldrarna rätt till ett halvt underhållsstöd, 586 kr per barn och månad. Från detta belopp skall avräknas det återbetalningsbelopp som skulle ha fastställts om föräldern hade varit återbetalningsskyldig enligt lagen om underhållsstöd.

Den förälder som barnet inte varaktigt bor tillsammans med, den bidragsskyldige, är återbetalningsskyldig gentemot staten för det underhållsstöd som lämnas till barnet. Återbetalningsskyldigheten är dock begränsad till 1 173 kr per barn och månad. Återbetalningsbeloppet beräknas som en viss procent av den bidragsskyldiges årliga bruttoinkomst, efter ett avdrag på 72 000 kr. Procentsatsen varierar med det totala antalet barn som den bidragsskyldige är underhållsskyldig för. Procentsatserna uppgår till 14 % för ett barn, 11,5 % för två barn och 10 % för tre barn. Den totala procentsatsen ökar med en procentenhet för varje ytterligare barn utöver tre.

Återbetalningsskyldigheten omprövas årligen och fastställs i enlighet med det taxeringsbeslut som fattats närmast före februari månad det år återbetalningsskyldighet avser.

En bidragsskyldig som inte anser sig kunna betala fastställt återbetalningsbelopp kan ansöka om anstånd med betalningen. När anstånd beviljas uppstår en skuld som skall betalas när anståndstiden är slut. Ränta betalas på skulden.

Vad gäller umgängesavdrag får en förälder som haft barnet hos sig under en sammanhängande tid av minst fem hela dygn eller under en kalendermånad haft barnet hos sig i minst sex hela dygn, vid återbetalning av underhållsstöd göra avdrag med 1/40 av stödet för varje helt dygn.

Sedan den 1 juli 2002 gäller att en fader helt eller delvis kan medges eftergift av statens fordran på återbetalning av underhållsstöd om återbetalningsskyldighet har beslutats för tid före den dag då hans faderskap fastställs.

Budgetpropositionen

I propositionen anges att syftet med underhållsstödet är att barn som inte sammanlever med båda sina föräldrar skall garanteras en rimlig ekonomisk standard samtidigt som systemet skall bidra till att båda föräldrarna skall ta sitt ekonomiska ansvar gentemot sina barn.

Enligt propositionen fanns det i maj 2002 totalt 333 000 barn, 200 000 bo-föräldrar och 227 000 bidragsskyldiga föräldrar i underhållsstödssystemet.

Drygt 302 000 barn fick fullt bidrag, 1 173 kronor per månad, 19 000 fick underhållsstöd vid växelvis boende och 12 000 fick endast utfyllnadsbidrag.

Familjeutredningen redovisade i betänkandet Ur fattigdomsfällan (SOU 2001:24) en utvärdering av underhållsstödet. Utredningens samlade bedömning var att underhållsstödet uppfyller sina syften. Utredningen påpekar dock att det finns vissa brister som bl.a. hänger samman med de dubbla syftena att reglera föräldrarnas inbördes relationer och att ge ett visst statligt ekonomiskt stöd.

Regeringen tillsatte i mars 2002 en särskild utredare med uppdrag att göra en särskild översyn av underhållsstödet (dir. 2002:39). Utgångspunkten är att de grundläggande principerna för det nuvarande stödsystemet skall behållas. Det skall finnas ett stöd som garanterar de särlevande föräldrarnas barn, som så behöver, ett visst bidrag. Barnets bästa skall stå i centrum och det skall understrykas att underhållsstödet skall vara en garanti för barnets försörjning. Utredaren skall analysera underhållsstödssystemet och lämna förslag till hur det skulle kunna förändras i en riktning som bättre överensstämmer med det faktiska behov av stöd som barn till särlevande föräldrar kan ha. Det finns, enligt direktiven, även skäl för en större samsyn mellan de andra system som på olika sätt garanterar försörjningen för barn som lever endast med en förälder. Utredaren skall särskilt överväga om och i vilken omfattning underhållsstöd i framtiden bör lämnas till boföräldrar som själva eller tillsammans med den andra föräldern kan stå för barnens försörjning. Vidare skall utredaren pröva om stödet och återbetalningsskyldigheten bör anpassas eller differentieras efter olika familjeförhållanden. I uppdraget ingår också bl.a. att se över de nuvarande reglerna för anstånd och eftergift. Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 31 mars 2003.

Under 2001 översteg utgifterna för underhållsstöd anvisade medel med 92 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till ca 2 357 miljoner kronor, vilket är 84 miljoner kronor lägre än anvisade medel.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 till anslaget 21:3 Underhållsstöd anvisar ett ramanslag på 2 487 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2003

Moderaterna

I motion Sf342 av Sten Tolgfors m.fl. (m) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att särlevande föräldrar i högre utsträckning än i dag skall reglera underhållsskyldigheten mellan varandra. Det skulle, enligt motionärerna, leda till besparingar för staten. I yrkande 7 begärs att riksdagen till anslaget 21:3 Underhållsstöd anvisar 400 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit för budgetåret 2003.

Folkpartiet

Bo Könberg och Kerstin Heinemann (fp) begär i motion Sf377 yrkande 5 att regeringen återkommer med förslag om ändring av reglerna för underhållsstöd, i syfte att genomföra besparingar inom anslaget.

I motion Fi232 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 14 i denna del och motion Sf377 av Bo Könberg och Kerstin Heinemann (fp) yrkande 11 i denna del begär motionärerna att riksdagen till anslaget 21:3 anvisar 170 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit för budgetåret 2003.

Övriga motioner

Cecilia Magnusson (m) begär i motion Sf346 ett tillkännagivande om att direktiven för översyn av underhållsstödet (dir. 2002:39) inte är tillräckligt långtgående eftersom de utgår från att det nuvarande systemet fungerar väl. En mer genomgripande översyn behövs.

I motion Sf380 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkande 33 och motion Sf379 av Inger Davidson m.fl. (kd) yrkande 7 begärs tillkännagivanden om att det behövs grundliga regelförändringar när det gäller underhållsstödet. Motionärerna välkomnar därför den utredning som nyligen tillsatts.

Kenneth Lantz m.fl. (kd) anger i motion Sf315 yrkandena 1–3 att – när det gäller umgängesavdrag – hämtande- och lämnandedagen bör räknas som ett helt dygn samt att umgängesavdrag skall få göras med 1/20 medan avdraget för boföräldern ändå får göras med 1/40 av underhållsstödet. Motionärerna vill även att återbetalningsreglerna ändras samt att fordran inte bör överföras till kronofogdemyndigheten förrän den är minst tolv månader gammal eller uppgår till en beloppsgräns på minst 1/7 prisbasbelopp. I motionen begärs tillkännagivanden om detta.

I motion Sf311 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkandena 9-11 begärs ett tillkännagivande om behovet av en "CSN-metod" vid fastställande av inkomstunderlag för återbetalningsskyldighet inom underhållsstödet, dvs. att återbetalningsskyldigheten bestäms utifrån dagsaktuell inkomst om inkomsten ändrats med mer än 15 %. Vidare begärs att regeringen tillsätter en utredning som ser över möjligheten att införa ett ekonomiskt stöd för umgängesresor inom ramen för återbetalningsskyldighet inom underhållsstödet, samt ett tillkännagivande om att umgängesavdrag bör utgå från faktisk umgängestid och inte efter klockans dygn.

Rigmor Stenmark (c) begär i motion Sf209 yrkande 2 ett tillkännagivande om en översyn av underhållsstödet vid delat ansvar för gemensamma barn. Enligt motionären är det inte rättvist att den som vårdar barnet mindre än 50 % får betala stöd till den andre föräldern, men själv inte får något stöd för sin del av vårdåtagandet.

I motionerna Sf301 av Birgitta Carlsson och Annika Qarlsson (c), Sf272 av Raimo Pärssinen och Per-Olof Svensson (s), Sf295 av Veronica Palm (s) och Sf351 av Mats Berglind och Agneta Gille (s) begärs tillkännagivanden om att en total översyn görs av underhållsbidraget och dess konsekvenser för

barnfamiljer samt att bidragsbeloppet justeras så att det bättre motsvarar dagens kostnader för barn.

Åsa Domeij (mp) begär i motion Sf263 ett tillkännagivande om att Utredningen om översyn av lagen om underhållsstöd (dir. 2002:39) bör få ett tilläggsdirektiv om att utreda och föreslå åtgärder för att förbättra jämställdheten för ogifta par som får barn. Motionären anser att nuvarande lagstiftning – enligt vilken kvinnan automatiskt blir vårdnadshavare om paret inte är gift – missgynnar mannen i de fall då kvinnan motsätter sig gemensam vårdnad. Även detta bör ovan nämnda utredning se över.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 21:3 Underhållsstöd

Regeringen har i mars 2002 uppdragit åt en särskild utredare att genomföra en översyn av lagen om underhållsstöd (dir. 2002:39), i syfte att få systemet att fungera bättre. Utredaren skall redovisa sina resultat i mars 2003. Utskottet välkomnar denna utredning och finner inga skäl att under pågående utredning föreslå några förändringar i systemet med underhållsstöd.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motionerna Sf342 yrkandena 3 och 7, Sf377 yrkande 5, Fi232 yrkande 14 i denna del samt Sf377 yrkande 11 i denna del.

Övriga motioner om underhållsstöd

Utskottet anser, beträffande direktiven till den pågående utredningen om översyn av underhållsstödet (dir. 2002:39), att de är tillräckligt långtgående för att nödvändiga förändringar av det nuvarande systemet skall kunna föreslås. Utskottet delar direktivets utgångspunkt att barnets bästa skall stå i centrum och att underhållsstödet skall vara en garanti för barnets försörjning. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf346.

I andra motioner begärs tillkännagivanden om bl.a. grundläggande regel- förändringar av underhållsstödet, beräkningen av umgängesavdraget, återbetalningsreglerna, beräkning på mer närliggande inkomst, underhållsstöd vid delat ansvar för gemensamma barn och översyn av bidragsbeloppet. Utskottet anser att också dessa motionsyrkanden som rör förändringar i underhållsstödet bör avslås mot bakgrund av den pågående utredningen. I avvaktan på utredningens förslag avstyrker utskottet således motionerna Sf380 yrkande 33, Sf379 yrkande 7, Sf315 yrkandena 1–3, Sf311 yrkandena 9–11, Sf209 yrkande 2, Sf301, Sf272, Sf295 och Sf351.

I en motion begärs ett tillkännagivande om att utredningen om översyn av lagen om underhållsstöd bör få ett tilläggsdirektiv att utreda och föreslå åtgärder för att förbättra jämställdheten för ogifta par som får barn. Utskottet vill här hänvisa till den parlamentariska kommitté som tillsattes av regeringen i juni 2002 och som skall utvärdera 1998 års reform om vårdnad, boende och umgänge (dir. 2002:89). Enligt direktiven skall utredarna bl.a. undersöka hur de nya reglerna om gemensam vårdnad och boende tillämpas och vilka följder

1998 års vårdnadsreform har fått. Utöver det som specifikt anges i direktiven, är kommittén ”oförhindrad att ta upp även andra närliggande frågor om det bedöms motiverat”. Uppdraget skall redovisas senast den 1 november 2004. I avvaktan på utredningens förslag avstyrker utskottet motion Sf263.

21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget 21:4.

Riksdagen bör avslå motionsyrkande om utvecklingen av kostnader vid adoption.

Jämför reservation nr 73 (fp).

Gällande bestämmelser

Bidrag till kostnader för internationella adoptioner utges enligt lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn. Bidrag lämnas för närvarande med 40 000 kronor per barn vid adoption av barn upp till tio års ålder.

Budgetpropositionen

I propositionen anges att antalet adoptivbarn som kommer till Sverige från utlandet beräknas till 1 000 barn under 2003, vilket är samma antal som 2002.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 till anslaget 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner anvisar ett ramanslag på 40 miljoner kronor.

Motion med anslagseffekt budgetåret 2003

Moderaterna

I motion Sf342 av Sten Tolgfors m.fl. (m) yrkande 4 yrkas att bidraget till kostnader för internationella adoptioner höjs till 50 % av kostnaden, enligt en schablon grundad på varifrån barnet adopteras, dock till högst 55 000 kr per barn. I yrkande 8 begärs att riksdagen till anslaget 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner anvisar 8 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit för budgetåret 2003.

Övrig motion

Bo Könberg och Kerstin Heinemann (fp) anför i motion Sf377 yrkande 6 att regeringen bör följa kostnadsutvecklingen för internationella adoptioner och återkomma med förslag till en justering av bidraget om det visar sig att det

har urholkats på grund av valutakursförändringar. Ett tillkännagivande begärs härom.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Efter att adoptionsbidraget varit oförändrat sedan 1991 höjdes det kraftigt den 1 januari 2001 till 40 000 kr. Utskottet finner inte anledning att nu föreslå ytterligare höjning av bidraget.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motion Sf342 yrkandena 4 och 8.

Övrig motion

I motion Sf377 begärs tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag till justering om det visar sig att bidraget urholkats på grund av valutakursförändringar. Utskottet anser inte att det för närvarande är aktuellt med någon ändring av adoptionsbidraget.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf377 yrkande 6.

21:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 21:5 Barnpensioner och efterlevandestöd till barn.

Riksdagen bör avslå motionsyrkande om ändring av reglerna för efterlevandepension till barn.

Jämför reservation nr 74 (v).

Gällande bestämmelser

Från och med 2003 gäller nya regler för barnpension. Barnpension från folkpension och ATP ersätts med inkomstgrundad barnpension och efterlevandestöd till barn (prop. 1999/2000:91, bet. 1999/2000:SfU13, rskr. 1999/2000:235).

Barnpension och efterlevandestöd till barn skall garantera barn under 18 år, vars ena eller båda föräldrar avlidit, en rimlig ekonomisk standard. För barn som går i grundskola, gymnasium eller liknande kan barnpensionen förlängas, längst t.o.m. juni månad det år barnet fyller 20 år. De barnpensioner som beviljats t.o.m. 2002 omfattas av övergångsregler som överensstämmer med de gamla reglerna.

Barnpension efter en förälder skall utges med 35 % av den avlidnes efterlevandepensionsunderlag om den avlidne efterlämnar ett pensionsberättigat barn som inte fyllt tolv år. Från och med månaden då barnet fyller tolv år skall barnpension i stället utges med 30 %. Finns det fler barn som är berättigade till barnpension efter den avlidne föräldern ökas procenttalen. Barnpens-

ion efter båda föräldrarna utges med 35 % av respektive förälders efterlevandepensionsunderlag.

Efterlevandestödet till barn skall utgöra en lägsta garanterad nivå för barnet och därför endast ges som en utfyllnadsförmån till barnpensionen. Efterlevandestöd till barn skall utges med 40 % av prisbasbeloppet. Dubbelt efterlevandestöd skall utges i de fall då båda föräldrarna avlidit. Barnpension efter avliden förälder skall minska efterlevandestödet till barn krona för krona.

Budgetpropositionen

Från anslaget bekostas barnpension i form av inkomstgrundad barnpension och efterlevandestöd till barn. Från och med 2003 finansieras inkomstgrundad barnpension med efterlevandepensionsavgift enligt socialavgiftslagen (2000:980). Efterlevandestöd till barn finansieras med skattemedel. I och med de nya reglerna avseende inkomstgrundad barnpension och efterlevandestöd till barn kommer utgifterna främst att styras av inkomstindex och prisbasbeloppsutvecklingen.

Det nya grundskyddet efterlevandestöd till barn syftar, enligt regeringen, till att stärka barns rätt till en garanterad ersättning när barnet förlorar en av eller båda sina föräldrar. Syftet med barnpensionerna är alltså att trygga barns rätt till en likvärdig standard även efter en av eller båda föräldrarnas fränfalle.

Effekterna av de nya reglerna har beaktats vid beräkningen av anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 till anslaget 21:5 Barnpension och efterlevandestöd anvisar ett ramanslag på 976 miljoner kronor.

Motion som ej har anslagseffekt budgetåret 2003

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf306 att regeringen återkommer med förslag till ändring av reglerna för efterlevandepension i syfte att förbättra situationen för skilsmässobarn. Enligt motionärerna kommer framför allt skilsmässobarn att få försämrade barnpension med det nya systemet, samtidigt som de inte får ta del av de förbättringar som kommer att ske beträffande omställningspensionen.

Utskottets ställningstagande

Under remissbehandlingen av Efterlevandepensionsutredningens betänkande (SOU 1998:120) noterade vissa remissinstanser att det nya systemet skulle kunna innebära en viss sänkning av barnpensionerna om ersättningsnivåerna inte ändrades. Regeringen påpekade att skillnader därvid skulle kunna uppstå dels beroende på att det nya systemet ger en lägre ersättning för första prisbasbeloppets inkomster än vad som följer av de hittillsvarande bestämmelserna om grundskydd i form av folkpension, dels att kompensationsgraden i det reformerade ålderspensionssystemet kan komma att bli lägre i jämförelse med tilläggs pensioneringen. Några exakta beräkningar kunde dock inte göras eftersom förvärvsmönstret är olika för varje enskild person. Vidare menade

regeringen, i likhet med Efterlevandepensionsutredningen, att den förlängda tiden för omställningspension från 6 månader till 10 månader (alternativt till 22 månader) skulle komma hela den efterlevande familjen till godo och i viss mån kompensera för den begränsade sänkning av barnpensionerna som i en del fall kunde bli följderna av det nya systemet. Då efterlevande med barn under tolv år redan i det nuvarande systemet har rätt till förlängd omställningspension, skulle dock inte denna förbättring komma dem till godo varför ersättningsnivån för dessa höjdes från 30 % till 35 %.

Utskottet har förståelse för den oro som uttrycks i motionen men anser att det nu är för tidigt att uttala sig om vilka reella effekter den nya barnpensionen kommer att få för efterlevande barn i förhållande till det tidigare systemet. Utskottet förutsätter att regeringen nogsamt följer denna utveckling.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf306. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning.

21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget 21:6.

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om att återinföra retroaktivitet vid ansökan om vårdbidrag, om införande av vårdbidrag till biståndsarbetare samt om översyn av vårdbidraget.

Jämför reservation nr 75 (c).

Gällande bestämmelser

Vårdbidrag utges enligt lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag till föräldrar med hemmavarande barn som är i behov av särskild tillsyn eller vård. Från och med 1 januari 2003 höjs den övre åldersgränsen för rätt till vårdbidrag från 16 år till halvårsskiftet det år barnet fyller 19 år, enligt riksdagsbeslut (prop. 2000/01:96, bet. 2000/01:SfU15, rskr. 2000/02:257). Vid bedömning av rätt till vårdbidrag beaktas även merkostnader på grund av barnets sjukdom eller funktionshinder. För barn som vistas på institution eller enskilt hem genom samhällets försorg kan ferievårdbidrag utbetalas under vissa förutsättningar för den tid barnet vistas hemma.

Vårdbidrag utbetalas som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Vårdbidraget relateras till prisbasbeloppet och hel förmån utgör 250 % av prisbasbeloppet. Vårdbidraget är skattepliktigt och pensionsgrundande.

Ersättning för merkostnader som motsvarar minst 18 % av prisbasbeloppet kan betalas ut utöver det annars gällande maximibeloppet för helt vårdbidrag, under förutsättning att vård- och tillsynsbehovet för ett barn är så stort att det

räcker för att grunda rätt till helt vårdbidrag. Den del av vårdbidraget som motsvarar merkostnader är skattefri och inte pensionsgrundande.

Budgetpropositionen

Under budgetåret 2001 uppgick utgifterna för vårdbidraget till knappt 2 053 miljoner kronor, varav ca 110 miljoner kronor bestod av merkostnadsersättningar. Enligt propositionen innebär det att utgifterna 2001 understeg anslaget med drygt 74 miljoner kronor.

I propositionen anges att antalet beviljade vårdbidrag ökar. RFV fick i regleringsbrevet för 2002 ett uppdrag att kartlägga orsakerna till detta. RFV konstaterar i sin rapport (RFV Analyserar 2002:10) att antalet vårdbidrag ökat sedan 1990 och att detta kan förklaras av en rad faktorer. En mindre del av ökningen kan t.ex. förklaras av att antalet barn ökar i befolkningen. RFV framhåller också att införandet av en fjärdedels nivå har medfört att en ny grupp barn med bl.a. diagnosen ADHD/DAMP kan få rätt till förmånen. Enligt RFV har den ökade fokuseringen på barn med just diagnoser som t.ex. autism och ADHD/DAMP ökat kännedomen om dessa diagnoser, vilket har inneburit att fler barn utreds. Det leder i sin tur till att fler får information om samhällets stödformer. RFV konstaterar också att en fastställd diagnos på barnet, förutom att ge rätt till vårdbidrag, också kan ge möjlighet till pedagogiskt stöd och avlösning i skolan.

Enligt regeringen är det angeläget att få frågan om varför antalet beviljade vårdbidrag ökar ytterligare belyst. Regeringen avser därför att under hösten ge RFV och Socialstyrelsen i uppdrag att i samråd med andra myndigheter fördjupa kunskaperna om de olika faktorer som kan vara bidragande orsaker till ökningen av antalet vårdbidragsärenden.

För innevarande budgetår beräknas utgifterna till ca 2 123 miljoner kronor, jämfört med anslaget på 2 108 miljoner kronor. Med hänsyn till att det från 2001 finns ett ingående underskott på ca 17 miljoner kronor beräknas underskottet för budgetåret till ca 32 miljoner kronor.

Anslagsbehovet för budgetåret 2003 utgår från det fastställda prisbasbeloppet 38 600 kronor. Beräkningen har grundats på utbetalning av i genomsnitt ca 19 600 hela vårdbidrag 2003. Till detta skall läggas en uppräknings på grund av retroaktiva utbetalningar och ferievårdbidrag samt statlig ålderspensionsavgift. Den höjda åldersgränsen beräknas innebära en kostnadsökning med 130 miljoner kronor 2003.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 till anslaget 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn anvisar ett ramanslag på 2 250 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2003

Moderaterna

I motion Sf342 av Sten Tolgfors m.fl. (m) yrkande 5 begärs att riksdagen beslutar att återinföra en månads retroaktivitet vid ansökan om vårdbidrag för

funktionshindrade barn. I yrkande 9 begärs att riksdagen till anslaget 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn anvisar 15 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit för budgetåret 2003.

Kristdemokraterna

I motion Sf380 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkande 36 begärs att riksdagen beslutar införa vårdbidrag för barn till biståndsarbetare. I yrkande 37 i denna del begärs därmed att riksdagen till anslaget 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn anvisar 500 000 kronor mer än regeringen föreslagit för budgetåret 2003.

Övrig motion

Rigmor Stenmark (c) begär i motion Sf209 yrkande 1 ett tillkännagivande om en översyn av vårdbidraget. Motionären anser att vårdbidraget skall fördelas procentuellt rättvist mellan fränskilda föräldrar.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2002 att vårdbidrag inte skall kunna utges retroaktivt före ansökningsmånaden. Förslaget godtogs av utskottet och bifölls av riksdagen (bet. 2001/02:SfU1, rskr. 2001/02:84). Utskottet finner ingen anledning att nu göra en annan bedömning.

Socialförsäkringslagen (1999:799) som trädde i kraft den 1 januari 2001 innehåller två delar – dels bestämmelser om förmåner som grundas på bosättning i Sverige, dels bestämmelser om förmåner som är beroende av arbete här i landet. Den del av försäkringen som baseras på bosättning avser garantibelopp och bidrag, medan den del som baseras på arbete avser inkomstförlust. Båda försäkringarna skall gälla lika för alla som är bosatta respektive arbetar i Sverige.

Socialförsäkringen skall ha utsträckt giltighet vid utlandsvistelse för vissa särskilda grupper. Bland annat föreskrivs att biståndsarbetare m.fl. som av svenskt trossamfund eller svensk ideell organisation som bedriver biståndsverksamhet sänds ut för att tjänstgöra utomlands, skall vara försäkrade i Sverige såvitt avser den bosättningsbaserade försäkringen under förutsättning att utlandsvistelsen kan antas vara längst fem år. Denna föreskrift gäller även medföljande familjemedlemmar. Beträffande utbetalning av bosättningsbaserade förmåner vid vistelse i ett land som varken är medlem i EU eller omfattas av EES-avtalet finns vissa begränsningar. Den som har sin hemvist i Sverige skall räknas som boende här och för bl.a. biståndsarbetare gäller att dessa skall anses vara bosatta i Sverige om utlandsvistelsen antas vara längst fem år. För vårdbidrag gäller dock att förmånen får utges endast om utlandsvistelsen kan antas vara längst sex månader.

Utskottet har tidigare avslagit motionsyrkanden om att vårdbidrag för funktionshindrade barn bör kunna utges till biståndsarbetare (senast i bet.

2001/02:SfU1). Utskottet fann då inget skäl att ändra det ställningstagande som gjordes i samband med att socialförsäkringslagen antogs (prop. 1998/99:119, bet. 1999/2000:SfU3, rskr. 1999/2000:12). Utskottet finner inte anledning att nu göra en annan bedömning.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning samt avstyrker motion Sf342 yrkandena 5 och 9 samt motion Sf380 yrkandena 36 och 37 i denna del.

Övrig motion

Enligt nuvarande regler gäller att föräldrar som har gemensam vårdnad av ett barn får dela vårdbidraget mellan sig om båda tar del i vården av barnet samt om båda begär det. En delning av utbetalningen av vårdbidraget innebär dock inte någon delning av rätten till bidraget utan det är endast utbetalningen som delas mellan föräldrarna. Vid oenighet får den förälder som har den huvudsakliga vården om barnet hela vårdbidraget. Någon omprövning av rätten till vårdbidrag krävs inte om en och samma förälder både före och efter en separation ombesörjer vården av barnet och därmed uppbär hela vårdbidraget. Omprövning sker däremot om en ändring av barnets boende eller byte av vårdare är aktuell i samband med en separation. Om föräldrarna efter en separation skall kunna dela vårdbidraget krävs att båda föräldrarna begär det.

Utskottet har tidigare avstyrkt motionsyrkanden om att vårdbidraget skall fördelas procentuellt rättvist mellan fränskilda föräldrar (senast i bet. 2001/02:SfU1). Liksom då anser utskottet att det får ankomma på regeringen att överväga lämpliga åtgärder om denna fråga medför problem av större omfattning. Utskottet avstyrker därmed motion Sf209 yrkande 1.

21:7 Pensionsrätt för barnår

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 21:7 Pensionsrätt för barnår.

Gällande bestämmelser

Pensionsgrundande belopp för barnår skall kunna tillgodoräknas från och med det år barnet föds och t.o.m. det år då barnet fyller tre år eller, om barnet är fött under någon av månaderna juli t.o.m. december, från och med det år då barnet uppnår ett års ålder t.o.m. det år då barnet fyller fyra år.

Föräldrarna kan själva välja vem av dem som skall tillgodoräknas det pensionsgrundande beloppet.

För den förälder som tillgodoräknas pensionsgrundande belopp för barnår skall en fiktiv inkomst beräknas för denna tid. Sådan fiktiv inkomst kan beräknas på tre sätt, antingen genom utfyllnad till förälderns pensionsgrundande inkomst året före barnets födelse, genom utfyllnad till 75 % av den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten för alla försäkrade under 65 år eller

med ett för alla försäkrade enhetligt belopp. Det alternativ som ger det förmånligaste utfallet för ett givet år används.

Utifrån det pensionsgrundande beloppet skall pensionsrätt beräknas med 18,5 % av underlaget. För dessa pensionsgrundande belopp skall en statlig ålderspensionsavgift om 18,5 % betalas. Ålderspensionsavgiften betalas inte av den enskilde utan av staten.

Budgetpropositionen

I propositionen anges att syftet med pensionsrätt för barnår är att stödja den förälder i familjen som har lägst inkomst eller tagit störst del av vårdnaden av barnet. Anslaget har tillkommit med anledning av det reformerade ålderspensionssystemet.

I propositionen anförts att barnårsrätt för adoptivföräldrar har förbättrats (prop. 2001/02:84, bet. 2001/02:SfU12, rskr. 2001/02:215). De nya reglerna innebär bl.a. att pensionsrätt för barnår för adoptivföräldrar ges under fyra år fram tills barnet fyller tio år, räknat från dagen den försäkrade fick barnet i sin vård.

Under budgetåret 2001 uppgick utgifterna för pensionsrätt för barnår till 3 276 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till 3 669 miljoner kronor.

Avgiftsunderlaget, på vilket en statlig ålderspensionsavgift skall betalas, beräknas för 2003 till 19 204 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 till anslaget 21:7 Pensionsrätt för barnår anvisar ett ramanslag på 3 831 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

Andra anslagsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om anslag för barnomsorgskonto samt anslag för höjt barnbidrag för barn i åldern 1–5 år.

Motioner om anslag för barnomsorgskonto 2003

I motion Sf380 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkande 37 i denna del samt motion Sf379 av Inger Davidson m.fl. (kd) yrkande 3 i denna del begärs införande av dels ett barnomsorgskonto fr.o.m. den 1 juli 2003 och dels ett nytt anslag, 21:8 Barnomsorgskonto, till vilket riksdagen anvisar 1 800 miljoner kronor för budgetåret 2003. Barnomsorgskontot skall omfatta 80 000 kr för barn som fyller ett år, med en begränsning av uttaget på maximalt 40 000 kr per barn och år.

Motioner om anslag för höjt barnbidrag för barn i åldern 1-5 år 2003

I motion Sf352 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) i denna del samt i motion So250 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 13 i denna del begärs dels höjda barnbidrag för barn i åldern 1-5 år fr.o.m. 2003, och dels införande av ett nytt anslag, 21:9 Höjt barnbidrag för barn i åldern 1-5 år, till vilket riksdagen anvisar 1 100 miljoner kronor för budgetåret 2003. Under 2003 föreslås en höjning av barnbidraget med 200 kr per månad och barn och därefter föreslås höjningar med 250 kr per månad och barn under åren 2004-2006.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ovan under avsnittet om familjepolitikens inriktning avstyrkt motionsyrkanden om att införa ett barnomsorgskonto samt höjt barnbidrag för barn i åldern 1-5 år. Med hänvisning till detta avstyrker utskottet motionerna Sf380 yrkande 37 i denna del, Sf379 yrkande 3 i denna del, Sf352 i denna del samt So250 yrkande 13 i denna del.

Vissa frågor om det reformerade pensionssystemet

Utdelning av överskott i pensionssystemet**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motionsyrkande om utdelning av överskott i pensionssystemet.

Jämför reservation nr 76 (v).

Motion

I motion Fi288 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om överföring av ytterligare medel från AP-fonden. Motionärerna anser att om det finns ett betydande överskott i buffertfonden skall detta gå tillbaka till pensionärerna i form av ett återställande av pensionerna.

Utskottets ställningstagande

I betänkande 2000/01:SfU13 har utskottet anfört följande. Som anges i propositionen finns det ekonomiska och demografiska förlopp där ålderspensionssystemets ekonomiska styrka växer systematiskt, t.ex. om den förvärvsarbetande befolkningen växer eller om buffertfondens avkastning väsentligt överstiger tillväxten i avgiftsunderlaget. När systemet kan bedömas vara så starkt att risken för att balanseringen inom överskådlig framtid skall aktiveras kan anses vara försumbar, finns det enligt regeringen skäl att använda överskottet på annat sätt än att skapa ytterligare trygghet vad gäller systemets förmåga att upprätthålla inkomstindexeringen. Enligt regeringen skall ett sådant utdelningsbart överskott fördelas på de försäkrade genom att tillägg görs på indexeringen. Eftersom det för närvarande inte finns tillräcklig kunskap om vilken

nivå balanstalet skall ha för att överskott skall anses vara utdelningsbara och det eventuellt inte är lämpligt att via automatiskt verkande regler hantera överskottsmöjligheten anser regeringen att det skall utredas om det är lämpligt och möjligt att i lag reglera fördelningen av eventuellt uppkomna utdelningsbara överskott i fördelningssystemet. Förslag i denna fråga skall senast presenteras i samband med den analys som skall göras inför den s.k. kontrollstationen år 2004 för att se om det är möjligt att överföra ytterligare medel till statsbudgeten från AP-fonderna. Utskottet vill understryka betydelsen av att även överskott i fördelningssystemet skall kunna fördelas på såväl de förvärvsaktiva som pensionärerna och att förslag härom således bör redovisas i samband med den nämnda analysen år 2004. Då får också prövas om en fördelning av överskott kan göras automatiskt verkande.

Frågan om möjligheterna att reglera utdelningsbara överskott i fördelningssystemet skall tas upp i utredningen om översyn av möjligheterna att fastställa och fördela utdelningsbara överskott i den inkomstgrundade ålderspensionens fördelningssystem (dir. 2002:5). Enligt direktiven skall uppdraget redovisas senast den 2 juni 2003.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi288 yrkande 1.

Automatisk balansering i pensionssystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motion om automatisk balansering i pensionssystemet.

Jämför reservation nr 77 (v).

Motion

I motion Fi288 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkande 2 begärs att regeringen lägger fram förslag till ny automatisk balansering av pensionssystemet. Motionärerna framhåller att de vill uppnå en balansering av pensionssystemet som stärker solidariteten mellan generationer. Det finns redan, förutom den automatiska balanseringen, flera regler i pensionssystemet som innebär att nivån på utbetalade pensioner varierar i takt med de ekonomiska och demografiska förändringarna. Pensionärerna får i det nya pensionssystemet själva bära ett alltför stort ansvar för systemets finansiella balans. Den pensionsavgift som arbetstagare betalar bör höjas tillfälligt om det fastställs att pensionssystemet är underfinansierat. Denna avgiftshöjning skall avskiljas från den fastlagda avgiftsnivån och därmed inte ge pensionsrätt i framtiden. Samtidigt skall det finnas en fastlagd gräns för underskott som kan hanteras med avgiftsökningar. Passeras denna gräns får då ansvariga politiker ta ställning till hur balans skall uppnås i systemet.

Utskottets ställningstagande

Det inkomstgrundade ålderspensionssystemet är en fristående försäkringsgren vid sidan av statsbudgeten. Fördelningssystemets finansiella stabilitet säkras genom reglerna för automatisk balansering. Den automatiska balanseringen avser indexomräkningen av pensionsbehållningar och pensioner och säkrar att systemets skulder på sikt aldrig överskrider systemets tillgångar. Detta sker genom en årlig beräkning av fördelningssystemets samlade skulder och tillgångar. Om skulderna ett år överstiger tillgångarna skapas ett s.k. balansindex, som i stället för inkomstindex indexerar pensionsbehållningarna och pensionerna så att balansen i systemet på sikt återställs. I takt med att systemets tillgångar ökar i förhållande till skulderna återställs indexeringen till att göras med inkomstindex. Balanstal skall första gången fastställas för år 2003. RFV har den 29 november 2002 föreslagit regeringen att balanstalet för 2003 skall bli 1,03.

Utskottet, som noterar att riksdagen nyligen beslutat om regler om automatisk balansering i pensionssystemet, finner inte anledning att föreslå en ändring av beslutet. Utskottet avstyrker därmed motion Fi288 yrkande 2.

Delad pensionsrätt**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motion om delad pensionsrätt.

Jämför reservation nr 78 (kd).

Motion

I motion A242 av Annelie Enochson m.fl. (kd) yrkande 10 begärs att regeringen lägger fram förslag om att pensionspoäng automatiskt skall delas lika mellan föräldrarna till dess barnet är åtta år.

Utskottets ställningstagande

Pensionsarbetsgruppen föreslog i betänkandet Reformerat pensionssystem (Ds 1992:89) att en möjlighet skulle införas för makar födda år 1954 eller senare att dela pensionsrätt intjänad inom det reformerade pensionssystemet. Delningen skulle vara frivillig och ske fortlöpande år för år under tiden för äktenskapets bestånd så länge utträde ur systemet inte anmäldes. Regeringen gav i princippropositionen uttryck för samma uppfattning (prop. 1993/94:250 s. 129 f.). Denna godtogs även av riksdagen. Under det fortsatta beredningsarbetet med pensionsreformen utarbetades ett detaljerat förslag till en ordning för delning av pensionsrätt mellan makar (se promemorian Reformerat pensionssystem – lag om inkomstgrundad pension m.m. [Ds 1995:41]). Under remissbehandlingen anfördes dock stark kritik mot den föreslagna ordningen.

Med anledning av kritiken, främst det förhållandet att delning med hänsyn till samspillet med garantipensionssystemet skulle kunna få ekonomiska konsekvenser som makarna inte hade möjlighet att förutse, inriktades det fortsatta

beredningsarbetet på att undersöka om det kunde finnas andra lösningar som gav makar möjlighet att reglera ojämna pensionsrättsförhållanden. De överväganden som därefter gjordes resulterade i att makar gavs möjlighet att – i stället för att dela pensionsrätt – löpande överföra pensionsrätt inom premiereservsystemet från den ena maken till den andra (prop. 1997/98:151, bet. 1997/98:SfU13, rskr. 1997/98:315). Endast premiepensionsrätt som intjänats under äktenskapet kan bli föremål för överföring. Överföring skall vara frivillig, ske fortlöpande år från år och omfatta hela den premiepensionsrätt som en make tjänat in för året. Överföring av rätt till premiepension skall inte påverka rätten till garantipension.

I betänkande 1997/98:SfU13 s. 90 anförde utskottet följande. Syftet med en delning av pensionsrätt är att i ett större perspektiv utjämna makars pensionsrättsförhållanden. Utskottet anser att det förslag som nu läggs, om en rätt att inom premiepensionen överföra pensionsrätt, tillgodoser detta syfte samtidigt som en överföring inte innebär någon avgörande minskning av pensionsrätten för makarna. Utskottet delar uppfattningen att överföringen skall vara frivillig och endast vara möjlig för premiepension som tjänats in under äktenskapet samt omfatta hela pensionen. Genom denna lösning blir konsekvenserna av en överföring lättare att förutse. En eventuell rätt till garantipension skall bedömas utan hänsyn till att överföring skett. Detta kan medföra att den totala pensionen kommer under den basnivå som föreslås för garantipension. Utskottet anser emellertid att denna reduktion av pensionen kan anses acceptabel.

Utskottet vidhöll sitt ställningstagande senast i betänkande 2001/02:SfU12.

Utskottet vidhåller sitt ställningstagande och avstyrker motion A242 yrkande 10.

Pensionsrätt vid studier

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motion om pensionsrätt vid studier.

Jämför reservation nr 79 (v).

Motion

I motion Sf312 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om en översyn av pensionsrätt vid studier. Motionärerna anför att pensionsrätten för studier bör för studerande som fyllt 20 år motsvara den egna åldersklassens genomsnittsinkomst för heltidsarbete. Att öka pensionsrätten vid studier är motiverat utifrån att en hel del högskolestudier inte leder till hög lön. Det handlar om för samhället viktiga yrkesgrupper, som exempelvis bibliotekarier, laboratorieassistenter, sjuksköterskor, förskolelärare m.fl. I dessa yrkesgrupper är kvinnorna överrepresenterade, och frågan har därför en jämställdhetsaspekt.

Utskottets ställningstagande

Enligt nuvarande regler gäller beträffande pensionsgrundande belopp vid studier att en försäkrad som under någon del av ett år har uppburit studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) skall tillgodoräknas ett pensionsgrundande belopp för det året. Det pensionsgrundande beloppet skall motsvara 138 % av angivet bidrag som den försäkrade har uppburit under året. Fr.o.m. den 1 januari 2003 gäller motsvarande regler även för rekryteringsbidrag enligt lagen (2002:624) om rekryteringsbidrag till vuxenstuderande.

Anledningen till att det pensionsgrundande beloppet är högre än det bidrag som lämnats är att bidraget inte har gjorts skattepliktigt. Bland annat administrativa skäl har talat emot detta. Till grund för beloppet 138 % av studiebidragsbeloppet ligger antagen genomsnittlig sidoinkomst för studerandekollektivet samt skattereglernas påverkan. Beräkningen av det pensionsgrundande beloppet på rekryteringsbidraget skall ske på samma villkor. Det innebär att även det för året utbetalda rekryteringsbidraget räknas upp med 38 %, vilket motsvarar vad ett beskattat bidrag skulle ha uppgått till. Pensionsgrundande belopp för studier kan således ses som en fiktiv inkomst med studiebidraget eller rekryteringsbidraget som utgångspunkt.

Studier är i allmänhet att anse som en investering för en högre lön i framtiden. De aktuella pensionsgrundande beloppen utgör dock en viss kompensations för den enskilde för att han eller hon helt eller delvis avstått från förvärsarbete och därigenom inte kunnat tjäna in pensionsrätt. Utskottet finner inte anledning att föreslå en höjning av de pensionsgrundande beloppen och avstyrker därmed motion Sf312.

Pensionsgrundande belopp vid plikttjänstgöring**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motion om pensionsgrundande belopp vid plikttjänstgöring.

Jämför reservation nr 80 (v).

Motion

I motion Fö219 av Berit Jóhannesson m.fl. (v) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om en översyn av det pensionsgrundande beloppet för totalförsvarspliktiga i syfte att förbättra detsamma. Motionärerna framhåller att en civil- eller värnpliktig som blir inkallad till grundutbildning förlorar minst ett år av förvärsinkomst eller studier. Att för sin insats för Sverige endast ackumulera hälften av den pension som man i genomsnitt erhåller som förvärsarbetande i Sverige ger helt fel signaler till de ungdomar som söker sig till förvarsmakten eller de civila utbildarna. Det bör även beaktas att totalförsvarsplikt är en plikttjänstgöring.

Utskottets ställningstagande

En försäkrad som under någon del av ett år har genomgått grundutbildning enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt skall tillgodoräknas ett pensionsgrundande belopp för det året. Ett sådant belopp skall dock tillgodoräknas endast om tjänstgöringen har pågått sammanlagt minst 120 dagar utan att grundutbildningen avbrutits. Därvid skall hänsyn tas enbart till dagar för vilka den försäkrade har erhållit dag ersättning enligt lagen om totalförsvarsplikt. Ett pensionsgrundande belopp skall, för varje dag under året som tjänstgöringen har pågått och för vilken den försäkrade har erhållit dag ersättning, motsvara hälften av genomsnittet av samtliga för intjänandeåret fastställda pensionsgrundande inkomster för försäkrade som under det året har fyllt högst 64 år delat med 365.

Storleken av det pensionsgrundande beloppet vid plikttjänstgöring grundar sig på antagna riktlinjer enligt pensionsöverenskommelsen. Nivån har bestämts med utgångspunkt i genomsnittsinkomsten för försäkrade i de åldersgrupper som är aktuella. Genom reglernas konstruktion följer nivån löneutvecklingen i samhället. Utskottet finner inte anledning att ändra det aktuella pensionsgrundande beloppet och avstyrker motion Fö219 yrkande 3.

Premiepensionssystemet*Aktiefonder ur ett etiskt perspektiv***Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motion om aktiefonder ur ett etiskt perspektiv.
Jämför reservation nr 81 (v, mp).

Motion

I motion Sf292 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande att PPM får i uppgift att utvärdera och granska premiepensionsfonderna utifrån etiska, sociala och miljömässiga aspekter. Motionärerna anser att det är viktigt och fullt möjligt att besluta att fonder i premiepensionssystemet måste följa de avtal som Sverige ställt sig bakom såsom FN:s konventioner, internationella miljööverenskommelser m.m. I motionen yrkande 5 begärs ett tillkännagivande att ett obligatoriskt krav om hänsyn till etik och miljö i placeringsverksamheten bör ställas på alla fonder som människor erbjuds välja mellan inom pensionssystemet.

Utskottets ställningstagande

Med s.k. etiska fonder avses fonder där fondförvaltaren undviker företag som producerar exempelvis vapen, alkohol, möbler av tropiska träslag eller företag som tillåter barnarbete eller har undermåliga arbetsvillkor för de anställda. Fonderna kan även avstå från att investera i företag där det förekommer dis-

kriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet eller religion. Vidare finns på marknaden också fonder med miljöinriktning.

I samband med beslut våren 2000 om att organisera om Allmänna pensionsfonden beslutades att de fyra nya s.k. buffertfonderna och Sjunde AP-fonden årligen skulle fastställa en verksamhetsplan, i vilken bl.a. en beskrivning skulle ingå av vilka miljö- och etikhänsyn fonden skulle ta i placeringsverksamheten.

Finansutskottet konstaterade i betänkande 2001/02:FiU7 AP-fondernas verksamhet 2000 (skr. 2000/01:131) m.m. att AP-fonderna inlett ett omfattande arbete med att formulera och implementera etiska regler i placeringsverksamheten. Även i regeringen pågick ett arbete med att formulera etiska principer för det statliga ägandet.

I betänkande 2001/02:SfU12 gjorde utskottet ett liknande uttalande beträffande Sjunde AP-fonden och att utskottet såg positivt på detta.

Med det anförda avstyrks motion Sf292 yrkandena 3 och 5.

Ideella fonder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om ideella fonder.

Jämför reservation nr 82 (v, mp).

Motioner

I motion Sf260 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) begärs att riksdagen beslutar om en lagändring som möjliggör att premiepensionsmedel skall få placeras i s.k. ideella fonder.

Även Inger Davidson (kd) begär i motion Sf345 ett tillkännagivande om att premiepensionsmedel skall få placeras i ideella fonder. Motionären framhåller bl.a. att om ideella fonder inte finns med som ett alternativ för premiepensionssparande kan det på sikt påverka de ideella fondernas fortlevnad. I sämsta fall riskerar intresset för dessa fonder att minska, då det kan hävdas att de inte "godkänts" av staten.

Därtill begär Gudrun Schyman m.fl. (v) i motion Sf308 yrkande 2 att regeringen ger Sjunde AP-fonden möjlighet att erbjuda placering i ideella fonder. Motionärerna anser att likaväl som en del av avkastningen på premiepensionsspararens pengar går ur systemet på grund av förvaltarnas avgifter skall pensionsspararen ha friheten att kunna välja att placera sina medel i ideella fonder.

Utskottets ställningstagande

Enligt 8 kap. 3 § andra stycket lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP) får premiepensionsmedel inte placeras i fonder som enligt de för fonden gällande bestämmelserna kan dela ut medel till andra än andelsägarna. Bestämmelserna infördes den 1 januari 2000 (prop. 1999/2000:12, bet. 1999/2000:SfU6, rskr. 1999/2000:99). I propositionen framhölls att premie-

pensionssystemet skulle vara ett slutet ekonomiskt system, dvs. det skulle varken skjutas till ytterligare penningmedel eller användas medel för andra ändamål än sådana som slutligt syftade till pensionsutbetalningar. Denna princip ansågs vara så grundläggande för systemets funktion och legitimitet hos de enskilda att de fonder där en del av fondförmögenheten används för andra ändamål än utbetalningar till andelsägarna inte borde tillåtas i premiepensionssystemet. Den enskilde skulle alltså inte ha möjlighet att placera sina premiepensionsmedel i s.k. ideella fonder.

Utskottet noterade i nämnda betänkande s. 11 att sparande i ideella fonder utgjorde ett populärt inslag för den breda allmänheten och uttryckte förståelse för att det framstod som svårbegripligt om en sådan möjlighet inte fanns inom ramen för pensionssparandet i premiepensionssystemet. Ett sparande i en sådan fond innebar dock i praktiken att spararen skänkte bort avkastningen helt eller delvis på detta pensionskapital. Hade utrymme funnits att generellt sett avstå från denna avkastning borde avsättningen till pensionssystemet i stället ha varit motsvarande lägre. Så var emellertid inte fallet. Utskottet, som delade regeringens uppfattning vad gällde det principiella resonemanget om varför medel inte borde få placeras i ideella fonder, framhöll dock att de ideella fondernas betydelse för samhällsnyttan var utomordentligt stor och att medel från dessa finansierade väsentliga delar inom exempelvis medicinsk forskning och olika miljöprojekt. Enligt utskottets mening vore det olyckligt om sparandet inom ramen för premiepensionssystemet skulle få den effekten att sparande i ideella fonder i mer betydande omfattning skulle komma att minska. Utskottet ansåg att denna fråga särskilt borde följas upp. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag och avstyrkte motioner om ideella fonder.

Utskottet vidhåller sitt ställningstagande och avstyrker motionerna Sf260, Sf345 och Sf308 yrkande 2.

Realräntefond inom Sjunde AP-fonden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motion om realräntefond inom Sjunde AP-fonden.

Jämför reservation nr 83 (v).

Motion

I motion Sf308 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkande 1 begärs att regeringen ger Sjunde AP-fonden möjlighet att erbjuda en realräntefond som placerar i svenska realränteobligationer. Motionärerna anför att en sådan placering är skyddad både mot inflation och växelkursutveckling och att administrationskostnaderna bör kunna hållas mycket låga.

Utskottets ställningstagande

I betänkande 2001/02:SfU12 tog utskottet ställning till motsvarande motion. Utskottet anförde följande. En bärande tanke i lagstiftningen om premiepensions-

ionen är att den statliga förvaltningen hos Sjunde AP-fonden skall vara jämförbar och likvärdig med de privata placeringsalternativen för premiepensionen. Av den anledningen har det eftersträvat att det så långt möjligt skall gälla samma regler för dessa olika alternativ. Den totala risknivån i Sjunde AP-fondens placeringar skall vara låg och fondmedlen, vid vald risknivå, placeras så att långsiktigt hög avkastning uppnås. För förvaltningen av Premievals-fonden krävs dock inte att den totala risknivån skall vara låg. Utskottet har inget att erinra mot dessa målsättningar.

Med hänvisning till det anförda avstyrkte utskottet motionen.

Utskottet vidhåller sitt ställningstagande och avstyrker motion Sf308 yrkande 1.

Aktivt val av Premiesparfonden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om aktivt val av Premiesparfonden.

Jämför reservation nr 84 (v, mp)

Motioner

I motion Sf292 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om val till Premiesparfonden. Motionärerna anför att denna fond, som har en avsevärt mindre kostsam administration än andra fonder, skall innebära ett mindre risktagande och därmed också mindre risk för icke-etiska placeringar. Återplacering i fonden av pensionsmedel för den som placerat medel i en annan fond måste göras möjlig.

I motion Sf308 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkande 3 begärs att regeringen lägger fram förslag till en lagändring för placeringsreglerna för premiepensionen så att aktivt val av Sjunde AP-fondens premiesparfond möjliggörs. Motionärerna anför att man vill låta valfriheten omfatta även statlig förvaltning av premiepensionsmedel.

I motion Sf325 av Birgitta Ahlqvist och Maria Öberg (s) begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om val till Premiesparfonden. Motionärerna anför att det inte kan finnas sakliga argument för att en fond skall vara undantagen från ett fritt val. Svenska folket bör under livets olika skeden kunna välja den fond som de tror kan ge dem det bästa sparalternativet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare (bet. 1999/2000:SfU6 s. 8) framhållit att den som en gång gjort ett aktivt val av fond inte i ett senare skede genom att avstå från val av fond kan komma att tillhöra icke-väljarkollektivet. Denne kan således varken få nya medel placerade i Premiesparfonden eller medel som tidigare placerats i annan fond flyttade till denna fond. Utskottet har därför ansett att pensionsspararna aktivt bör kunna välja att placera i fond med samma låga risk och samma avkastningskrav som Premiesparfonden och att regeringen

borde återkomma till riksdagen när tillräckliga erfarenheter vunnits om val och byte av fond.

Bakom detta utskottets uttalande låg uppfattningen att placeringsinriktningen för förvaltningen av icke-väljarnas medel skulle skilja sig från andra fonder. Bland annat hade i det ursprungliga utredningsbetänkandet (SOU 1997:131) anförts att inriktningen exempelvis skulle kunna vara 70 % i räntebärande placeringar, 20 % i svenska aktier och 10 % i utländska aktier. Den exakta utformningen av Premiesparfonden låstes dock inte fast i lagstiftningen för att placeringarna skulle kunna anpassas efter utvecklingen (prop. 1997/98:151). Härefter har AP-fonderna reformerats, och vissa justeringar har gjorts av målet för Sjunde AP-fondens förvaltning. Kravet på långsiktigt hög avkastning har kommit i förgrunden för placeringsverksamheten men med en fortsatt låg riskprofil för Premiesparfonden.

Premiesparfonden startade den 2 november 2000 i och med att PPM placerade de första "icke-väljarnas" pensionsmedel i fonden. I årsberättelsen för 2000 anges att förvaltningen av Premiesparfondens tillgångar styrs av en normportfölj. Den visar den långsiktiga fördelningen av fondens olika tillgångsslag, uttryckt som andel av fondens totala marknadsvärde: aktier 85 % (svenska 20 %, utländska 65 %) och räntebärande placeringar 15 %. Fondförmögenheten den 31 december 2000 var 15 miljarder kronor. Marknadsvärdet för aktierelaterade värdepapper var drygt 5 miljarder kronor (33 %) och för ränterelaterade närmare 8,5 miljarder kronor (54 %). Övriga fordringar uppgick till närmare 2 miljarder kronor (13 %).

Mot bakgrund av det anförda ansåg utskottet i betänkande 2000/01:SfU13 att pensionsspararna torde ha relativt goda möjligheter att finna en annan fond med sådan placeringsinriktning som Premiesparfonden numera hade.

För närvarande består Premiesparfondens portfölj av svenska aktier 17 %, utländska aktier 65 %, hedgefonder 4 %, private equity-fonder 4 %, svenska realränteobligationer 9 % och kassa 1 %.

Utskottet anser att det i första hand får ankomma på regeringen i samråd med partierna bakom pensionsöverenskommelsen att överväga frågan om aktivt val av Premiesparfonden.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf292 yrkande 1, Sf308 yrkande 3 och Sf325.

Generationsfonder inom Sjunde AP-fonden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motion om generationsfonder inom Sjunde AP-fonden.

Jämför reservation nr 85 (v).

Motion

I motion Sf308 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs i yrkande 4 att regeringen lägger fram ett förslag om att Sjunde AP-fonden ges möjlighet att erbjuda

generationsfonder. Motionärerna anför att man vill låta valfriheten omfatta även statlig förvaltning av premiepensionsmedel.

Utskottets ställningstagande

Med generationsfonder avses fonder som vänder sig till särskilda åldersgrupper. Syftet med sådana fonder är att bättre kunna beakta att pensionssparare av olika åldrar generellt har olika lång placeringshorisont.

I proposition 1999/2000:12 Statlig förvaltning av premiepensionsmedel, m.m. s. 18 konstaterade regeringen att det i och för sig fanns goda skäl att göra det möjligt för Sjunde AP-fondsstyrelsen att erbjuda såväl de pensionssparare som inte gjorde något val av fond som dem som aktivt valt statlig förvaltning av premiepensionsmedlen placering i s.k. generationsfonder. Det redovisades dock inte något lagförslag om detta. Till stöd härför anfördes det angelägna i att de första fondvalen för de enskilda kunde ske före utgången av år 2000. Inrättandet av generationsfonder skulle kräva ytterligare bearbetning av de datasystem hos PPM som skulle hantera bl.a. dessa fondval och som var under leverans till myndigheten. Ett sådant merarbete bedömdes som en olämplig belastning för PPM under det dåvarande intensiva uppbyggnadsarbetet. I propositionen slogs dock fast att frågan om generationsfonder borde övervägas ytterligare och att regeringen hade för avsikt att, efter samråd med Genomförandegruppen, återkomma till riksdagen i den delen.

Utskottet har erfarit att frågan om förvaltning av pensionsmedel i generationsfonder inom Sjunde AP-fonden bereds inom Regeringskansliet.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf308 yrkande 4.

Förvaltning av Premiesparfonden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motion om förvaltning av Premiesparfonden.
Jämför reservation nr 86 (mp).

Motion

I motion Sf292 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om risktagande i Premiesparfonden. Motionärerna anför att Premiesparfondens förvaltare har ökat risktagandet genom att satsa på s.k. private equity (4 %) och hedgefonder (4 %).

Utskottets ställningstagande

I samband med att AP-fonderna reformerades år 2000 gjordes vissa justeringar av målet för Sjunde AP-fondens förvaltning. Kravet på långsiktigt hög avkastning kom i förgrunden för placeringsverksamheten men med en fortsatt låg riskprofil för Premiesparfonden. Enligt bestämmelser om mål för placeringsverksamheten skall således den totala risknivån i Premiesparfondens placeringar vara låg och fondmedlen, vid vald risknivå, placeras så att långsiktigt hög avkastning uppnås.

För närvarande består, som tidigare nämnts, Premiesparfondens portfölj av svenska aktier 17 %, utländska aktier 65 %, hedgefonder 4 %, private equity fonder 4 %, svenska realränteobligationer 9 % och kassa 1 %.

I regeringens skrivelse 2001/02:180 Redovisning av AP-fondernas verksamhet år 2001 anges på s. 41–43 att Sjunde AP-fondens styrelse under 2002 beslutat att diversifiera båda fonderna ytterligare genom att inkludera s.k. alternativa investeringar i form av onoterade aktier och hedgefonder. Detta ytterligare inslag av diversifiering torde bidra till att dämpa Premiesparfondens volatilitet något. Regeringen bedömde att Sjunde AP-fondens strategiska placeringsinriktning föreföll vara väl övervägd. Dock torde man från principiella utgångspunkter kunna ifrågasätta lämpligheten av att utnyttja den genomsnittligt valda fonden som utgångspunkt för att bygga en långsiktig portfölj.

Utskottet avstyrker motion Sf292 yrkande 2.

Socialavgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om

- sänkta socialavgifter,
- regional nedsättning av socialavgifter,
- socialavgifter för företag med säsonganställd personal och
- avgiftsskyldighet för andra föreningar än idrottsföreningar.

Jämför reservationerna nr 87 (fp), 88 (kd), 89 (m), 90 (kd), 91 (kd) och 92 (c).

Gällande bestämmelser m.m.

Socialförsäkringarna finansieras av allmän pensionsavgift, socialavgifter, statlig ålderspensionsavgift och allmänna skattemedel.

Den nya socialavgiftslagen (2000:980) (SAL), som trädde i kraft den 1 januari 2001, innebär främst en lagteknisk och språklig bearbetning av de tidigare bestämmelserna om socialavgifter samt en anpassning till den nya socialförsäkringslagen (1999:799). Socialavgifter utgörs av arbetsgivaravgifter och egenavgifter och tas ut för att finansiera systemen för social trygghet.

Arbetsgivaravgifter betalas av arbetsgivare och andra personer som ger ut ersättning som är avgiftspliktig enligt 2 kap. SAL. Avgiftspliktig ersättning är främst löner, arvoden och andra skattepliktiga förmåner. Avgiftsunderlaget för beräkning av arbetsgivaravgifter består av summan av de avgiftspliktiga ersättningar som har utgetts under en kalendermånad. Arbetsgivaravgifterna uppgår till 30,13 % av avgiftsunderlaget.

Egenavgifter betalas av fysiska personer som har avgiftspliktig inkomst enligt 3 kap. SAL. I första hand betalas egenavgifter för överskott av närings-

verksamhet i vilken den som har inkomsten har arbetat i inte oväsentlig utsträckning. Egenavgifterna uppgår till 28,32 % av avgiftsunderlaget.

I budgetpropositionen framhålls att ett syfte med den förändrade avgiftsstruktur som riksdagen beslutat med anledning av budgetpropositionen för år 1998 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:FiU1, rskr. 1997/98:36) är att inom ramen för ett i princip oförändrat avgiftsuttag skapa bättre samstämmighet mellan inkomster och utgifter i bl.a. sjukförsäkringssystemet. Regeringen har i propositionen föreslagit ändringar av enskilda avgiftssatser medan det totala avgiftsuttaget skall vara oförändrat. Arbetsgivaravgifterna har föreslagits uppgå till 29,57 % av avgiftsunderlaget och egenavgifterna till 27,76 %. För att erhålla ett oförändrat avgiftsuttag har regeringen även föreslagit att den allmänna löneavgiften höjs från 2,69 % till 3,25 % av underlaget. Förslagen har tillstyrkts av utskottet i yttrande 2002/03:SfU1y.

Vid beräkning av arbetsgivaravgifterna gäller att en arbetsgivare varje månad får göra avdrag med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 3 550 kr, vilket motsvarar en årlig lönesumma på 852 000 kr. När det gäller beräkning av egenavgifter får avdrag göras med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 9 000 kr per år, vilket motsvarar ett avgiftsunderlag på 180 000 kr.

Sverige hade tidigare även en regional nedsättning av socialavgifterna men tvingades upphöra med nedsättningen med anledning av att EG-kommissionen i december 2000 inte fann stödet förenligt med EG:s statsstödsregler. Dessa regler tillät driftsstöd i Sverige endast i form av bidrag till transport av varor. Sverige utnyttjade denna möjlighet genom stödformen regionalt transportbidrag. I övrigt kan driftsstöd endast lämnas inom ramen för s.k. försumbart stöd. Det innebär att offentligt stöd till ett enskilt företag inte får uppgå till mer än sammanlagt 100 000 euro under en treårsperiod. En sådan period kan sedan följas av en ny treårsperiod. Genom lagen (2001:1170) om utvidgning av de särskilda avdragen enligt socialavgiftslagen (2000:980), som trädde i kraft den 1 januari 2002, infördes en regional stimulans för företagandet i stödområde A. Lagen är utformad så att den ryms inom ramen för det s.k. försumbara stödet. Företag inom sektorerna kol och stål, jordbruk, vattenbruk och fiske samt transport omfattas därmed inte av lagen. Stimulansen lämnas genom utvidgade avdrag på 10 %, utöver avdragen på 5 %, vid beräkningen av arbetsgivaravgifter och egenavgifter. Avdragen är maximerade på samma sätt som avdragen på 5 %. Det utvidgade avdraget avseende arbetsgivaravgifter är därför maximerat till 7 100 kr per månad och avseende egenavgifter till 18 000 kr per år. Den 23 juli 2002 upphörde Fördraget om upprättande av Europeiska kol- och stålgemenskapen att gälla. Det innebär att det inte längre finns något EG-rättsligt hinder att låta verksamhet inom kol- och stålindustrin omfattas av det särskilda avdraget. Regeringen har i proposition 2002/03:5 Vissa mervärdesskattefrågor, m.m. lagt fram ett förslag om upphävande av bestämmelsen att lagen inte skall tillämpas på verksamhet inom kol- och stålindustri.

Enligt 2 kap. 14 § SAL är en ersättning till en person fri från arbetsgivaravgifter om ersättningen till den personen under året har understigit 1 000

kronor. Enligt 2 kap. 19 § SAL är en ersättning till en idrottsutövare från en sådan ideell förening som avses i 7 kap. 7–13 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) och som har till huvudsakligt syfte att främja idrottslig verksamhet fri från arbetsgivaravgifter om ersättningen från föreningen under året inte har uppgått till ett halvt prisbasbelopp.

Motioner

I detta avsnitt redovisas motioner om socialavgifter som inte påverkar inkomsterna under 2003.

Sänkta socialavgifter

I motion Sf249 av Per Bill och Anna Ibrisagic (m) begärs ett tillkännagivande om en halvering av egenavgifterna för egenföretagare.

I motion N393 av Lars Lindén m.fl. (kd) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om generellt nedsatta arbetsgivaravgifter med 10 % på lönesummor upp till 900 000 kr och för egenavgifterna upp till 250 000 kr.

I motion N266 av Helena Bargholtz (fp) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om sänkta arbetsgivaravgifter inom tjänstesektorn. Motionären framhåller att detta skulle även underlätta för turistbranschen på Gotland.

Regional nedsättning av socialavgifter

I motion Sf257 av Håkan Larsson och Birgitta Sellén (c) begärs ett tillkännagivande om en utredning om geografisk differentiering av arbetsgivaravgifterna. Generellt nedsatta socialavgifter bör införas som ett regionalpolitiskt styrmedel i norra delen av landet.

I motion Sf278 av Camilla Sköld Jansson och Gunilla Wahlén (v) begärs ett tillkännagivande om att regeringen söker lösningar för att även jordbruksföretagen skall omfattas av den regionala nedsättningen av socialavgifter i stödområde A.

I motion N304 av Mikael Odenberg m.fl. (m) yrkande 6 begärs ett beslut om utökad nedsättning av socialavgifterna i stödområde A. Fler företag bör få möjlighet till nedsättning inom ramen för det s.k. försumbara stödet.

I motion N345 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 17 begärs ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt i EG-kommissionen prövar möjligheten att utöka den regionala nedsättningen av sociala avgifter även till de branscher som undantas i dagens regelverk.

I motion Sf253 av Hans Backman (fp) begärs ett tillkännagivande om att arbetsgivaravgiften skall avskaffas för nyanställningar av ungdomar mellan 18 och 24 år och att Gävleborgs län därvid görs till ett försöksområde. Motionären framhåller att i länet är arbetslösheten hög och att många som flyttar är ungdomar.

Socialavgifter för företag med säsonganställd personal

I motion Sk347 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om minskade socialavgifter för företag med säsonganställd

personal och att sådana företag även bör ges möjlighet att fullt ut utnyttja den generella nedsättningen av socialavgifterna på 5 % av avgiftsunderlaget.

Avgiftsskyldighet för andra föreningar än idrottsföreningar

I motion Sf251 av Kerstin Heineman (fp) begärs ett tillkännagivande om att alla ideella kultur- och ungdomsorganisationer skall jämföras med idrottsrörelsen vad avser avgiftsbefrielse på ersättningar understigande ett halvt basbelopp.

I motion Sf288 av Sonja Fransson (s) begärs ett tillkännagivande om att det bör provas om inte undantagsregeln gällande arbetsgivaravgifter på ersättningar till idrottsutövare även bör gälla för de allmännyttiga ideella handikappföreningar som har motionsverksamhet. Motionären framhåller att idrottsledare inom handikappföreningar på ett aktivt sätt bidrar till en bättre folkhälsa och därmed till lägre kostnader för hälsa och sjukvård.

I motion Sf344 av Peter Pedersen (v) begärs ett tillkännagivande om att beskattningen inom den allmännyttiga ideella sektorn skall utformas på ett sätt som underlättar och stimulerar det ideella engagemanget och så att det ideella ledarskapet kan bevaras och utvecklas. Motionären framhåller bl.a. att den s.k. "halva basbeloppsregeln" som gäller för idrottsföreningar även bör gälla för allmännyttiga föreningar i stort, åtminstone för kulturföreningar.

I motion Sk348 av Inger Davidsson och Sven Brus (kd) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att låta skatteförmåner som i dag gäller idrottslig verksamhet omfatta hela den ideella sektorn. Motionärerna framhåller att amatörekulturen och det frivilliga arrangörsarbetet inom kulturlivet liksom övrig ideell verksamhet är i stort behov av kvalificerade ledare och eldsjälar. Ledarrekryteringen är besvärlig, och många föreningar har lidit stora ekonomiska avbräck på grund av nedskärningar av kommunernas och landstingens anslag.

I motion Kr336 av Birgitta Sellén m.fl. (c) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om att ideella kultur- och ungdomsorganisationer bör, i likhet med vad som gäller för idrottsföreningar, undantas från arbetsgivaravgifter på ersättningar understigande ett halvt basbelopp.

I motion Kr366 av Helena Höij m.fl. (kd) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att amatörekulturföreningar bör undantas från arbetsgivaravgifter på ersättningar understigande ett halvt basbelopp.

Utskottets ställningstagande

När det gäller krav på sänkta egenavgifter generellt för egenföretagare är detta något som regelmässigt provas i samband med det sedvanliga budgetarbetet, likaså krav på högre generell nedsättning av socialavgifter än 5 %.

Utskottet noterar i övrigt att Riksdagens revisorer – på förslag av utskottet – har gjort en granskning av den nedsättning av socialavgifterna om 5 % som infördes den 1 januari 1997. Revisorerna konstaterade i förslag till riksdagen (2001/02:RR2) att syftet med stödet är att stimulera nyanställningar och uppmuntra egenföretagande. Konstruktionen av stödet innebar dock att syssel-

sättningseffekterna blev begränsade, medan de statsfinansiella konsekvenserna blev stora. Orsaken härtill var framför allt att nedsättningen endast i begränsad omfattning påverkade företagets anställningsbeslut. Revisorerna ansåg att regeringen borde ges i uppdrag att inom ett år redovisa effekterna av nedsättningen av socialavgifterna och att utvärderingen i första hand borde avse sysselsättningseffekter. Revisorerna föreslog att riksdagen som sin mening skall ge regeringen detta till känna.

Frågan behandlades i betänkande 2001/02:FiU01. Finansutskottet anförde att regeringen i proposition 2001/02:45 hade föreslagit en utökad nedsättning av socialavgifterna i stödområde A. Mot bakgrund av att den generella nedsättningen av socialavgifterna varit i kraft en relativt begränsad tidsperiod samt att regeringen avsåg att föreslå förändringar i nedsättningen gjorde utskottet bedömningen att en sådan utvärdering som revisorerna efterlyste för närvarande inte var påkallad. En utvärdering borde ske när det utvidgade systemet varit i kraft ett par år. Därmed avstyrkte utskottet revisorernas yrkande.

Utskottet anser att det inte finns skäl för riksdagen att nu göra något uttalande i aktuella frågor. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf249, N266 yrkande 6 och N393 yrkande 6.

Vad gäller motionsyrkandena om regional nedsättning av socialavgifterna konstaterade utskottet i sitt yttrande 2002/03:SfU1y till finansutskottet att lagen om utvidgning av de särskilda avdragen enligt socialavgiftslagen faller inom ramen för det s.k. försumbara stödet enligt EU-regler. I lagen undantas därför företag inom bl.a. sektorerna kol- och stålindustri, jordbruk, vattenbruk och fiske. Enligt utskottets mening var det viktigt att stödet gavs en utformning som var förenlig med de regler som gäller inom EU för statsstöd. Utskottet noterade även att regeringen lämnat förslag om upphävande av bestämmelsen att lagen inte skall tillämpas på verksamhet inom kol- och stålindustri. Vidare anförde utskottet följande. Det regionala avdraget vid beräkning av arbetsgivaravgifterna skall i första hand avse sjukförsäkringsavgiften och därefter föräldraförsäkringsavgiften. Detsamma gäller avdraget från egenavgifterna som dessutom skall avse arbetsskadeavgiften och efterlevandepensionsavgiften. Utskottets principiella inställning är att det bör finnas ett tydligt samband mellan de socialavgifter som erläggs och de olika förmåner som dessa avgifter skall finansiera. Ett sådant samband är lagfäst i den nya lagen om fördelning av socialavgifter. En regional nedsättning av socialavgifter avsedd att bl.a. stimulera småföretagandet i det aktuella stödområdet måste betraktas som en del av regionalpolitiken. Mot bakgrund av detta och att det dessutom finns avgifter/löneskatter som inte har till syfte att finansiera förmåner inom socialförsäkringen kan det ifrågasättas, och särskilt vid en eventuell utvidgning av avdraget, om det är lämpligt att för en regional åtgärd ta i anspråk avgifter som är avsedda att finansiera vissa preciserade sociala förmåner som sjukpenning och föräldrapenning.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf253, Sf257, Sf278, N304 yrkande 6, N345 yrkande 17.

Beträffande företag med säsongsanställd personal, t.ex. trädgårdsnäringen, vill utskottet hänvisa till sin ovan redovisade principiella inställning att det bör finnas ett tydligt samband mellan de socialavgifter som erläggs och de olika förmåner som dessa avgifter skall finansiera och att det kan ifrågasättas om det är lämpligt att för en regional åtgärd ta i anspråk avgifter som är avsedda att finansiera vissa preciserade sociala förmåner som sjukpenning och föräldrapenning. Liksom i betänkande 2001/02:SfU1 är utskottet, i linje med vad nyss sagts, inte berett att ställa sig bakom en nedsättning av socialavgifterna i syfte att komma till rätta med t.ex. konkurrensproblem inom en särskild bransch eller för särskilda personalkategorier. Utskottet konstaterar dock att de särskilda reglerna om nedsättning av socialavgifterna med 5 % innebär en viss lättnad även för företag med säsongsanställd personal.

Fråga är även om reduktionen av arbetsgivaravgifterna skall beräknas på den årliga eller månatliga lönesumman. Utskottet behandlade i betänkande 2000/01:SfU5 regeringens proposition 2000/01:8 Ny socialavgiftslag, vari anfördes att betalningsperioden för arbetsgivaravgifter enligt socialavgiftslagen av både systematiska och pedagogiska skäl borde vara densamma som i skattebetalningslagen. Utskottet ansåg att bestämmelserna om månadsvis beräkning och betalning av arbetsgivaravgifterna av administrativa skäl då inte kunde ändras. Utskottet intog samma ståndpunkt senast i yttrande 2002/03:SfU1y.

Utskottet avstyrker med det anförda motion Sk347 yrkande 2.

Utskottet har vid flera tillfällen haft att ta ställning till frågan om att i avgiftshänseende likställa ersättningar från idrottsföreningar med ersättningar från andra ideella föreningar, senast i yttrande 2002/03:SfU7y till kulturutskottet. I yttrandet lämnade utskottet en utförlig redogörelse för bakgrunden till den nuvarande bestämmelsen och tidigare ställningstagande av utskottet i frågan, bl.a. i samband med behandlingen av regeringens proposition 1997/98:151 med förslag om ett reformerat ålderspensionssystem. I propositionen angavs (s. 203) att regeln om att ersättningar upp till ett halvt basbelopp inte var pensionsgrundande kunde införas i ATP-systemet utan att det uppstod någon mer påtaglig risk för att idrottsutövarnas framtida ålderspension skulle påverkas. ATP grundades i princip på inkomster överstigande ett basbelopp under ett år, samtidigt som det i normalfallet var långt ifrån alla år som blev avgörande för ålderspensionens storlek. I det reformerade pensionssystemet, där i princip varje kronas inkomst under hela livet skulle få betydelse för det framtida pensionsutfallet, kunde däremot regeln ifrågasättas. Regeringen ansåg emellertid att ett slopande av särregeln skulle kräva särskilda överväganden bl.a. när det gällde idrottsföreningars ekonomiska situation och därutöver ställningstaganden till rimligheten av eventuella kompenserande stödformer. Frågan borde därför, i den mån så bedömdes som lämpligt, tas upp i ett annat sammanhang. Regeringen föreslog därmed att särregeln rörande ersättning till idrottsutövare skulle överföras till det reformerade pensionssystemet. Utskottet hade inte någon annan uppfattning i denna fråga (bet. 1997/98:SfU13). I betänkande 2000/01:SfU5 om ny socialavgiftslag anförde

utskottet att undantag från avgiftsskyldigheten riskerade att urholka pensions-skyddet och att det var viktigt att upprätthålla principen om att inkomster som grundade rätt till socialförsäkringsförmåner borde föranleda att socialavgifter erlades. Utskottet, som även erinrade om att undantaget från skyldigheten att betala arbetsgivaravgifter hade uppkommit i första hand för att förenkla möjligheten till avdrag i avgiftssammanhang för idrottsutövares kostnadsersättningar, kunde inte ställa sig bakom ett förslag till utvidgning av undantaget. I yttrande 2001/02:SfU7y noterade utskottet att RFV och Riksskatteverket, som inkommit med yttranden till kulturutskottet, hade uppfattningen att undantag av aktuell typ inte borde göras utan att eventuellt stöd till idrottsföreningar borde utformas på annat sätt. Socialförsäkringsutskottet underströk sin tidigare vid flera tillfällen framförda mening och motsatte sig bestämt en utvidgning av det aktuella undantaget. Kulturutskottet föreslog med hänvisning till de samstämmiga yttrandena från de tre remissinstanserna inom socialförsäkrings- och skatteområdena att motion i frågan skulle avslås av riksdagen. Riksdagen beslutade i enlighet härmed.

Utskottets uppfattning är att frågan om särregeln avseende idrottsföreningar bör övervägas i vart fall senast vid den s.k. kontrollstationen 2004 avseende frågor om medel i pensionssystemet m.m.

Utskottet finner således inte heller nu skäl till en utvidgning av det aktuella undantaget och avstyrker med det anförda motionerna Sf251, Sf288, Sf344, Sk348 yrkande 3, Kr336 yrkande 12 och Kr366 yrkande 4.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:N227 yrkande 11 samt avslår motionerna 2002/03:Sf230, 2002/03:Sf331 yrkandena 1 och 2 samt 2002/03:Sf335 yrkande 1.

Ställningstagande

De sociala avgifterna utgör i dag en betydande del av den totala arbetskraftskostnaden. Vi anser att alla socialavgifter skall synliggöras och vara förmånsrelaterade. Sociala avgifter som inte är förmånsanknutna utgör en extra skatt och skall då också redovisas som en sådan.

2. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf230 samt avslår motionerna 2002/03:Sf331 yrkandena 1 och 2, 2002/03:Sf335 yrkande 1 och 2002/03:N227 yrkande 11.

Ställningstagande

En parlamentarisk arbetsgrupp med företrädare för de sju riksdagspartierna bör tillsättas för att gå igenom problem kring socialförsäkringarna. Avsikten skall vara att eftersträva en samsyn kring hållbara principer för en stor socialförsäkringsreform som omfattar främst sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring.

Följande utgör ett bidrag till diskussionen om hur socialförsäkringarna skulle kunna utformas.

Det skall vara obligatoriska försäkringar mot inkomstbortfall som innebär en fördelning av riskkostnader. Försäkringarna skall utformas så att det lönar

sig att arbeta. Det måste därför finnas självrisker och en allmän inriktning på arbete, rehabilitering och aktivitet. Försäkringarna skall inte bidra till skadligt stora marginal- och tröskeffekter för människor som vill inträda i eller återvända till arbetslivet eller öka sina arbetsinsatser. En försäkringsmässig koppling mellan avgifter och förmåner bidrar till det. En väl utformad generell välfärdspolitik bidrar till en flexibilitet i samhället och till välståndsutvecklingen.

Det bör så långt möjligt finnas ett direkt samband mellan inbetalda avgifter och förmåner. En socialförsäkringsreform skall utgå från principen om ”raka rör” där varje förmån motsvaras av en inbetald avgift och där avgifterna och förmånerna hänger ihop. Det är viktigt att taket i socialförsäkringarna sätts så att det stora flertalet inkomstagares inkomster ligger under taket. Förmånstaket bör höjas till tio basbelopp. Vidare bör en övergång till ”lönebasbelopp” övervägas så att taket kan räknas upp med standardstegringen i samhället.

Kostnaderna för fördelningspolitiska inslag i sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring bör finansieras med anslag över statsbudgeten. Egenavgifter för löntagare bör prövas som en viktig del av finansieringen. Avgifterna skall vara oberoende av den enskilda människans risk, men det är tänkbart att skillnader i kollektiva risker kan motivera särskilda avgiftsuttag eller nedsättningar.

Kostnader för trafikolyckor tas ut på trafikförsäkringen och arbetsolycksfall överförs till en obligatorisk icke-statlig försäkring.

Utgifterna i arbetslöshets- och sjukförsäkringen varierar med konjunkturen och arbetsmarknadsläget. Det kan behövas en automatiskt verkande mekanism som omfördelar avgiftsuttaget mellan försäkringarna när arbetsmarknadsläget förändras. Ändringar av avgifter eller förmåner skall bara kunna ske när det är försäkringsmässigt motiverat. Socialförsäkringar som frikopplas från statens budget måste samtidigt förse med mekanismer som gör att deras finansiella stabilitet upprätthålls. Försäkringarna bör få buffertfonder.

Det tre stora socialförsäkringssystemen – för ålderspensioner, för arbetslöshetsförsäkring och för sjukförsäkring (sjukpenning, rehabilitering och motsvarigheten till förtidspension) – bör vara offentliga och obligatoriska, ges en fristående ställning med egna styrelser och redovisas vid sidan av statsbudgeten.

3. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf335 yrkande 1 samt avslår motionerna 2002/03:Sf230, 2002/03:Sf331 yrkandena 1 och 2 samt 2002/03:N227 yrkande 11.

Ställningstagande

Följande principer bör gälla för socialförsäkringssystemets utformning.

Huvudtanken är att ett statligt generellt system bäst försäkrar människor mot vissa mer eller mindre påverkbara inkomstbortfall men att dessa system även bör ge utrymme för egna lösningar och personligt ansvarstagande. Detta gäller i första hand vid sjukdom, arbetslöshet, barnafödande och pension. Med undantag för pensionssystemet är dagens socialförsäkringssystem dock varken särskilt robusta, överskådliga eller träffsäkra och behöver därför reformeras.

I ett kortare perspektiv bör socialförsäkringarna, utöver pensionssystemet, renodlas och samordnas. Ett bättre samband mellan avgifter och förmåner måste upprättas genom någon form av löne- och avgiftsväxling då det är fråga om att försäkra ett inkomstbortfall. I ett längre perspektiv är det önskvärt att hela skatte-, avgifts- och transfereringssystemet effektiviseras. Därtill bör även incitamenten för enskilda individer förbättras vid givna förmåner. Därigenom skulle den svenska ekonomiska tillväxtkraften stärkas. Reformerna kan genomföras utan att den offentliga sektorns omfördelande funktion behöver ändras.

4. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf331 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2002/03:Sf230, 2002/03:Sf335 yrkande 1 och 2002/03:N227 yrkande 11.

Ställningstagande

En parlamentarisk utredning om de ekonomiska trygghetssystemen bör tillsättas. Socialförsäkringarna är inte anpassade efter dagens anställnings- och sysselsättningsformer. Många står utanför dagens socialförsäkringssystem. De som inte kommit in på arbetsmarknaden har vare sig rätt till sjukpenning, a-kassa eller tjänstepension. För att ett framtida ekonomiskt trygghetssystem skall vara långsiktigt hållbart är det viktigt att det stöds av en bred politisk majoritet, i likhet med den överenskommelse som ingicks i samband med reformeringen av pensionssystemet.

Följande principer bör gälla.

Trygghetssystemet skall vara långsiktigt hållbart och klara svängningar i konjunkturen liksom förändringar i demografin. Detta är särskilt viktigt med hänsyn till den budgetlagstiftning som reglerar nivån på de statliga utgifterna genom utgiftstaket.

Trygghetssystemet skall syfta till att hjälpa människor som på grund av sjukdom eller arbetslöshet förlorar sin arbetsinkomst tillbaka till arbetslivet. Krav skall ställas på att de som får ersättning aktivt söker arbete och egen försörjning eller deltar i rehabilitering. Dessa krav skall motsvaras av ett statligt ansvar att bidra med stöd för att hjälpa individen tillbaka. Det måste skapas ekonomiska incitament för båda parter så att den nödvändiga aktiviteten sätts in i ett tidigt skede. Genom att renodla trygghetssystemets olika ersättningsnivåer och skapa ett enhetligt system blir det också mer förutsägbart för såväl den enskilde som för staten. Riskerna måste spridas så att människor kan delta på lika villkor.

Alla människor skall garanteras en ekonomisk grundtrygghet. Samtidigt har alla ett ansvar för att aktivt försöka påverka sin situation och skapa sig en egen försörjning.

5. Studiesocial utredning (punkt 2)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf266 och 2002/03:Ub487 yrkande 8 samt avslår motionerna 2002/03:Sf213, 2002/03:Sf246, 2002/03:Sf337, 2002/03:Sf338, 2002/03:Sf362, 2002/03:Sf373, 2002/03:Ub489 yrkande 3, 2002/03:Ub491 yrkande 1 och 2002/03:A242 yrkande 24.

Ställningstagande

Postdoktoral forskning, s.k. post-doc, finansieras ofta med stipendier och dessa är inte sjukpenninggrundande. Detta får effekter för föräldrapenningförmånerna på grund av föräldraförsäkringens 240-dagarsvillkor. Post-doc som är anställda inom EU/EES-området kan lägga till arbetsdagar utomlands för att uppfylla kvalifikationsvillkoret. Det gäller dock inte vid anställning utanför EU/EES-området.

Vi anser att en översyn bör göras av de studiesociala förhållandena för post-doc. En sådan översyn skall särskilt gälla rätten att behålla en sjukpenninggrundande inkomst samt kvalifikationskraven i föräldraförsäkringen.

6. Studiesocial utredning (punkt 2)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Ub491 yrkande 1

och 2002/03:A242 yrkande 24 samt avslår motionerna 2002/03:Sf213, 2002/03:Sf246, 2002/03:Sf266, 2002/03:Sf337, 2002/03:Sf338, 2002/03:Sf362, 2002/03:Sf373, 2002/03:Ub487 yrkande 8 och 2002/03:Ub489 yrkande 3.

Ställningstagande

Det är nödvändigt att studenternas sociala situation snarast förbättras. Det gäller t.ex. möjligheterna att kombinera föräldraskap och studier samt att ha en ekonomisk trygghet under sommaruppehållen. Det nuvarande systemet ger i dag också problem vid sjukdom eller skada i samband med studier. Även den övre åldersgränsen för bostadsbidrag liksom inkomstprövningen bör förändras.

Den studiesociala utredningen har enligt nuvarande direktiv rätt att lägga förslag till förändringar endast i mycket begränsad omfattning. Eftersom det är angeläget att det nödvändiga reformarbetet inte fördröjs bör utredningen genom tilläggsdirektiv ges fullt mandat att inkomma med förslag till förbättringar.

7. Studiesocial utredning (punkt 2)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Ub489 yrkande 3 samt avslår motionerna 2002/03:Sf213, 2002/03:Sf246, 2002/03:Sf266, 2002/03:Sf337, 2002/03:Sf338, 2002/03:Sf362, 2002/03:Sf373, 2002/03:Ub487 yrkande 8, 2002/03:Ub491 yrkande 1 och 2002/03:A242 yrkande 24.

Ställningstagande

Direktiven till den nu tillsatta studiesociala utredningen är begränsade till en analys av den ekonomiska och sociala situationen för studerande. Eftersom regeringen anser att grundstrukturerna för de olika socialförsäkringssystemen skall ligga fast finns det inget som talar för att studenterna verkligen kommer att få ta del av trygghetssystemen. Regeringen bör därför tillsätta en ny studiesocial utredning som är parlamentariskt sammansatt och där studenterna ges ordentlig representation.

8. Uppbyggnad av verksamhet i aktiebolagsform (punkt 3)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 8. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf270 och avslår motion 2002/03:N396 yrkande 2.

Ställningstagande

En företagare med aktiebolag har inte samma skydd som egenföretagare när det gäller sjukpenning under verksamhetens uppbyggnadsskede. Vi anser att den som startar ett aktiebolag bör kunna få en högre SGI under ett uppbyggnadsskede i likhet med vad som gäller för den som driver enskild näringsverksamhet. En sådan lösning skulle täppa till en lucka i det sociala skyddsnätet som har drabbat flera företagare samt underlätta nyföretagande och skapa neutralitet mellan olika företagsformer i detta avseende.

9. Bruttoinkomst som beräkningsgrund för egenföretagare (punkt 5)

av Sten Tolgfors (m), Bo Könberg (fp), Anita Sidén (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 9. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf271 yrkande 1, 2002/03:N227 yrkande 13 i denna del, 2002/03:N263 yrkande 12 i denna del och 2002/03:N306 yrkande 4 i denna del.

Ställningstagande

Det finns stora brister i det sociala trygghetssystemet för egenföretagare. När egenföretagaren är sjuk eller föräldraledig kan företaget tillfälligt behöva vara stängt med bortfall av inkomster. Samtidigt riskeras ett mer långsiktigt inkomstbortfall genom att kunderna söker sig till andra företag. Detta är särskilt känsligt för de företag som verkar inom tjänstesektorn där lager inte kan byggas upp som buffert och där det kan vara svårt att få tag på vikarierande personal. Ett sätt att lösa detta redovisas t.ex. i motion Sf271 yrkande 1. Förslaget innebär att beräkning av SGI ger egenföretagare en inkomstrygghet som är likvärdig den som gäller för löntagare. Beräkningen av SGI bör utgå från taxerad inkomst justerad för resultatreglerande poster. Därefter bör den framräknade inkomsten korrigeras för skäliga fasta kostnader i form av lokaler, räntor m.m.

10. Tillfällig föräldrapenning för egenföretagare (punkt 7)

av Sven Brus (kd), Sten Tolgfors (m), Bo Könberg (fp), Anita Sidén (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 10. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf271 yrkande 2, 2002/03:Sf303, 2002/03:Sf331 yrkande 4, 2002/03:N227 yrkande 13 i denna del, 2002/03:N263 yrkande 12 i denna del, 2002/03:N306 yrkande 4 i denna del, 2002/03:A202 yrkande 1 och 2002/03:A241 yrkande 16.

Ställningstagande

En företagare har sämre villkor än anställda när det gäller möjligheterna att ta hand om sjuka barn. För den som driver sitt företag i en enskild firma eller i ett handelsbolag, egenföretagare, beräknas den tillfälliga föräldrapenningen så att årsinkomsten fördelas på årets alla dagar, dvs. även på helgdagar eller andra lediga dagar. Ersättningen betalas däremot bara ut för de dagar föräldern skulle ha arbetat. Det innebär att egenföretagaren får lägre ersättning än anställda när han eller hon är hemma och tar hand om sjuka barn. Reglerna i föräldraförsäkringen behöver därför ändras så att egenföretagare får rätt till ersättning vid tillfällig föräldraledighet på samma villkor som anställda.

11. Konstnärers socialförsäkringsskydd (punkt 8)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 11. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Kr264 yrkande 8 och avslår motion 2002/03:Kr264 yrkande 9.

Ställningstagande

Villkoren för de professionella konstnärerna att kunna basera sin försörjning och inbetalning till socialförsäkringssystemet på ersättning för utfört arbete måste förbättras och underlättas. Det karakteristiska för konstnärsyrket är att det tar lång tid att etablera sig som konstnär och att inkomsterna är ojämna över tiden. För konstnärerna behövs därför mer individanpassade socialförsäkringssystem.

12. Norden och socialförsäkringssystemen (punkt 9)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i re-

servation 12. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf240 samt avslår motionerna 2002/03:Sf366 och 2002/03:T377 yrkande 2.

Ställningstagande

En utredning som utförts för Nordiska ministerrådet visar att det alltså finns åtskilliga hinder för rörlighet i Norden. Vi anser att riksdagen bör begära en redovisning av hur regeringen arbetar för att tillgodose att enskilda människors rättigheter inte inskränks på grund av flyttning över nationsgränser i Norden. Det gäller t.ex. rättigheter vid arbetslöshet, vid utbildning och vid beskattning samt sociala rättigheter.

13. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 10)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse: Riksdagen godkänner mål enligt regeringens förslag i proposition 2002/03:1 utgiftsområde 10 punkt 2 och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 13. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf291 yrkande 1 och bifaller delvis motionerna 2002/03:Sf290 yrkande 1 och 2002/03:Sf335 yrkandena 5 och 6 samt avslår motionerna 2002/03:Sf313 och 2002/03:Sf331 yrkande 5.

Ställningstagande

Regeringen har föreslagit ett mål för ökad hälsa i arbetslivet som innebär att sjukskrivningarna skall halveras fram till 2008. Enligt vår uppfattning räcker inte de föreslagna åtgärderna för att nå målet. För att minska sjukfrånvaron krävs i stället krafttag i form åtgärder bl.a. för förbättrad vård och rehabilitering samt en minskad benägenhet till sjukskrivning. Vidare måste försäkringskassorna få tillräckliga resurser för att köpa vård samt för att kunna sätta in rehabilitering tidigare än som nu är fallet.

14. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 10)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse: Riksdagen godkänner mål enligt regeringens förslag i proposition 2002/03:1 utgiftsområde 10 punkt 2 och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 14. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf290 yrkande 1 och bifaller delvis motionerna 2002/03:Sf291 yrkande 1 och 2002/03:Sf335 yrkandena 5 och 6 samt avslår motionerna 2002/03:Sf313 och 2002/03:Sf331 yrkande 5.

Ställningstagande

Ett handlingsprogram mot ohälsan som skall ge varaktiga resultat måste inriktas både på förebyggande insatser och på att ge snabbare vård för dem som ändå blir sjuka. De förebyggande insatserna måste sättas in på en rad olika politikområden. Det handlar bl.a. om ekonomiska förbättringar för barnfamiljer, en arbetstidsreform, en mer aktiv roll för företagshälsovården och ett större utrymme för nya organisationsformer. För att sjukskrivna skall bli friska snabbare och sjukförsäkringskostnaderna minska behöver man ta itu med bristerna i vården och inom försäkringskassorna. Vidare måste man få försäkringskassorna och vården att fungera tillsammans och med arbetsgivare och anställda.

15. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 10)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse: Riksdagen godkänner mål enligt regeringens förslag i proposition 2002/03:1 utgiftsområde 10 punkt 2 och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 15. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf335 yrkandena 5 och 6 och bifaller delvis motionerna 2002/03:Sf290 yrkande 1 och 2002/03:Sf291 yrkande 1 samt avslår motionerna 2002/03:Sf313 och 2002/03:Sf331 yrkande 5.

Ställningstagande

Regeringen verkar anse att arbetsplatsens beskaffenhet och arbetsmiljön är de enda faktorer som påverkar om människor mår dåligt och sjukskriver sig. Med ett så snävt fokus kommer man inte åt problemen eftersom det finns ett flertal orsaker till den ökade sjukfrånvaron. Utformningen av familje-, social-, folkhälso-, skatte- och jämställdhetspolitiken har stor betydelse för möjligheterna att komma till rätta med ohälsan. Det förebyggande arbetet måste vara långsiktigt och inriktas inte bara på rent fysiska effekter, utan också på psykologiska, sociala och ekonomiska effekter. I det perspektivet blir det alltför snävt att bara fokusera på arbetsplatsen och de problem som kan uppstå där. Att skapa strukturer för förebyggande insatser är den viktigaste enskilda åtgärden för att komma till rätta med de ökande ohälsotalen.

16. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 10)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse: Riksdagen godkänner mål enligt regeringens förslag i proposition 2002/03:1

utgiftsområde 10 punkt 2 och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 16. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf331 yrkande 5 samt avslår motionerna 2002/03:Sf290 yrkande 1, 2002/03:Sf291 yrkande 1, 2002/03:Sf313 och 2002/03:Sf335 yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Den dramatiska ökningen av antalet långtidssjukskrivna måste brytas. Målsättningen att halvera sjukfrånvaron fram till 2008 är inte tillräcklig utan måste kompletteras med delmål som innebär att sjukskrivningarna skall minska med 20 % till budgetåret 2004 och med 40 % till budgetåret 2006. En minskning med 20 % innebär att sjukskrivningarna skulle motsvara de nivåer som gällde under 2000, medan en minskning på 40 % innebär att sjukskrivningarna motsvarar 1998 års nivå.

17. Rehabiliteringsfrågor i övrigt (punkt 13)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 17. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf290 yrkandena 2 och 3 samt 2002/03:So362 yrkande 11 samt avslår motionerna 2002/03:Sf203 yrkandena 2 och 3, 2002/03:Sf208 yrkande 1, 2002/03:Sf211, 2002/03:Sf215, 2002/03:Sf262, 2002/03:Sf275, 2002/03:Sf291 yrkande 4, 2002/03:Sf331 yrkande 8, 2002/03:Sf335 yrkande 4, 2002/03:So296 yrkande 6, 2002/03:A313 yrkande 2 och 2002/03:A367 yrkande 3.

Ställningstagande

Dagens system med sjukskrivningar som ofta förlängs utan att rehabilitering sätts in är enligt vår uppfattning otillfredsställande. Krav bör därför ställas på att en annan läkare än den som först sjukskrev skall – i normalfallet inom fyra veckor men senast efter åtta veckors sjukskrivning – pröva både rehabiliteringsbehovet och den fortsatta sjukskrivningen. Vidare bör en rehabiliteringsgaranti införas som innebär att en rehabiliteringsplan, som upprättats tillsammans med den försäkrade, sätts i verket senast inom en månad. Den enskilde skall ha rätt till de insatser som man kommit överens om men också vara skyldig att delta i föreskriven rehabilitering. Om den försäkrade uteblir utan giltig orsak skall sjukpenningen kunna minskas.

Ett annat problem är att rehabiliteringsinsatserna är ojämnt fördelade mellan olika grupper i samhället. Kvinnor, äldre och invandrare erbjuds utbildningsinsatser mer sällan än yngre och medelålders svenskfödda män. Långtidssjuka arbetslösa får på grund av avsaknad av aktuell arbetsplatsförankring ofta inte del av några rehabiliteringsresurser. Inte heller förtidspensionerade personer får som regel någon rehabilitering, eftersom det inte i första hand är

en ambition att de skall tillbaka i arbete. Vi anser att även nu nämnda grupper bör ha samma rätt till rehabiliteringsinsatser.

18. Rehabiliteringsfrågor i övrigt (punkt 13)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 18. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf335 yrkande 4 och avslår motionerna 2002/03:Sf203 yrkandena 2 och 3, 2002/03:Sf208 yrkande 1, 2002/03:Sf211, 2002/03:Sf215, 2002/03:Sf262, 2002/03:Sf275, 2002/03:Sf290 yrkandena 2 och 3, 2002/03:Sf291 yrkande 4, 2002/03:Sf331 yrkande 8, 2002/03:So296 yrkande 6, 2002/03:So362 yrkande 11, 2002/03:A313 yrkande 2 och 2002/03:A367 yrkande 3.

Ställningstagande

Enligt budgetpropositionen överväger regeringen ett förslag om sanktionsåtgärder mot arbetsgivare som inte skickar in rehabiliteringsunderlag. Förslaget är tveksamt eftersom det öppnar för godtycklighet. Kraven på arbetsgivare måste vara olika beroende på arbetsplatsens storlek. I stället för sanktionsåtgärder bör positiva incitament utvecklas för ett gott samarbete mellan försäkringskassa och arbetsgivare, t.ex. att försäkringskassan och arbetsgivarna i samverkan planerar åtgärder och delar på eventuella kostnader för rehabilitering.

19. Rehabiliteringsfrågor i övrigt (punkt 13)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 19. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf208 yrkande 1, 2002/03:Sf211, 2002/03:Sf215, 2002/03:Sf331 yrkande 8 och 2002/03:So296 yrkande 6 samt avslår motionerna 2002/03:Sf203 yrkandena 2 och 3, 2002/03:Sf262, 2002/03:Sf275, 2002/03:Sf290 yrkandena 2 och 3, 2002/03:Sf291 yrkande 4, 2002/03:Sf335 yrkande 4, 2002/03:So362 yrkande 11, 2002/03:A313 yrkande 2 och 2002/03:A367 yrkande 3.

Ställningstagande

Rehabiliteringsansvaret har blivit otydligt och sektoriserat samtidigt som de gemensamma målen har blivit oklara. Individens inflytande över rehabiliteringsprocessen är också litet. För att komma till rätta med problemen med dagens system bör flera åtgärder vidtas. Först och främst skall alla människor

ha rätt till rehabilitering, även de sjukdomsgrupper som har liten möjlighet att återgå till arbete. Rehabiliteringsinsatserna skall således inte vara beroende av ålder, kön, funktionshinder eller av var personen bor.

Vidare bör sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna omvandlas till en samlad sjuk- och rehabiliteringsförsäkring samtidigt som det tydliggörs att förmanstagaren har skyldighet att delta i åtgärder som syftar till återgång i arbete. En långtidssjukskriven person som erbjuds rehabilitering men som inte accepterar eller som inte följer en överenskommen rehabiliteringsplan skall få sin ersättning sänkt. Den nuvarande ettårsgränsen för rehabiliteringsersättning bör tas bort eftersom den sjukskrivne skall ha rätt att få rehabiliteringsinsatser till dess han eller hon antingen kan återgå i arbete eller övergår i annat transfereringssystem.

Rehabilitering av personer med whiplash-skador eller sjukdomar i rörelseorganen är ett särskilt bekymmer. Verkningarna av en whiplash-skada kan uppträda direkt, men ofta kommer inte symtomen förrän en tid efter olyckstillfället. Diagnos är svår att ställa och inte sällan får den skadade en felaktig diagnos, vilket försvårar möjligheterna att få rätt rehabilitering. Med rätt rehabiliteringsinsatser kan dessa personer dock bli återställda, helt eller delvis.

Sjukdomar i rörelseorganen utgör den viktigaste orsaken till sjukskrivningar. Sedan början av 1990-talet har antalet kvinnor med sjukdomar i rörelseorganen ökat med 90 %, medan ökningen bland män är 50 %. Regeringen bör snarast tillsätta en arbetsgrupp som bör få till uppgift att analysera och lägga fram konkreta förslag till åtgärder för att minska andelen sjukskrivna och förtidspensionerade på grund av problem i rörelseorganen.

Slutligen bör medel för rehabilitering av psykiskt långtidssjuka kunna användas för att starta och driva s.k. Fountainhouse i Sverige. I dag finns klubbhus som drivs enligt Fountainhouse-modellen på nio platser i landet, och de har lyckats väl med sin rehabilitering av psykiskt långtidssjuka.

20. Samverkan och finansiell samordning (punkt 14)

av Sven Brus (kd), Sten Tolgfors (m), Bo Könberg (fp), Anita Sidén (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 20. Riksdagen bifaller därmed delvis motionerna 2002/03:Sf205, 2002/03:Sf276, 2002/03:Sf335 yrkande 19 och 2002/03:So457 yrkande 5 och avslår motionerna 2002/03:Sf203 yrkande 1, 2002/03:Sf322 och 2002/03:N343 yrkande 6.

Ställningstagande

Regeringens agerande i frågan om finansiell samordning fortsätter att förbrylla. Riksdagen har tidigare begärt att en proposition om finansiell samordning som omfattar socialförsäkring, hälso- och sjukvård, socialtjänst och arbetsmarknadsmyndigheter skulle föreläggas riksdagen nu senast till våren 2002. I 2002 års ekonomiska vårproposition aviserade regeringen en proposition först till hösten 2002. Enligt vad som anges i höstens budgetproposition har förslaget återigen skjutits på framtiden. Efter regeringens upprepade misslyckanden med att komma med förslag om en finansiell samordning är det nu mycket angeläget att regeringen snarast levererar en proposition i enlighet härmed. Vi vill erinra om att en utskottsmajoritet under våren 2002 i betänkande 2001/02:SfU18 Krisplan mot ohälsa var överens om principerna för en finansiell samordning, som bl.a. innebär att en försäkringskassa får disponera upp till 5 % av de anvisade medlen för sjukpenning och rehabiliteringsersättning för sådan samordning samt – efter särskild prövning – upp till 10 % av dessa medel.

21. Övriga sjukförsäkringsfrågor (punkt 15)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 21. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf271 yrkande 3 och 2002/03:Sf291 yrkande 11 och avslår motionerna 2002/03:Sf247, 2002/03:Sf280, 2002/03:Sf290 yrkande 6 och 2002/03:A239 yrkandena 14 och 15.

Ställningstagande

Vid beräkning av SGI skall endast sådan inkomst beaktas som en försäkrad kan antas komma att tills vidare åtnjuta av eget arbete under minst sex månader i följd. Egenföretagare och tillfälligt anställda kan därmed nekas sjukpenning om deras uppdrag inte är tillräckligt långa. Vi anser att denna regel bör ändras så att nämnda grupper inte riskerar att stå utan inkomstbortfallsförsäkring i händelse av sjukdom eller föräldraskap.

Vi vill vidare betona att sjukpenning inte skall utges för sjukdom som medför bestående nedsättning av arbetsförmågan. Efter ett år är det därför rimligt att försäkringskassan fattar beslut antingen om en arbetslivsinriktad rehabilitering eller i fråga om rätten till aktivitets- eller sjukersättning (nuvarande förtidspension/sjukbidrag). Mot bakgrund härav bör utbetalning av sjukpenning bör begränsas till ett år.

22. Övriga sjukförsäkringsfrågor (punkt 15)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 22. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf290 yrkande 6 och avslår motionerna 2002/03:Sf247, 2002/03:Sf271 yrkande 3, 2002/03:Sf280, 2002/03:Sf291 yrkande 11 och 2002/03:A239 yrkandena 14 och 15.

Ställningstagande

I budgetpropositionen aviserar regeringen ett förslag som innebär att deltidssjukskrivning skall vara huvudregel och att en utförlig motivering skall krävas i de fall heltidssjukskrivning ändå skall ske. Förslaget är intressant i de fall det handlar om återgång till det tidigare arbetet. Om den försäkrade emellertid behöver byta arbetsplats eller rentav yrke för att återvinna långsiktig arbetsförmåga kan deltidssjukskrivning i värsta fall göra ont värre. Detta bör beaktas när en huvudregel om deltidssjukskrivning utformas.

23. Övriga sjukförsäkringsfrågor (punkt 15)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 23. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:A239 yrkandena 14 och 15 och avslår motionerna 2002/03:Sf247, 2002/03:Sf271 yrkande 3, 2002/03:Sf280, 2002/03:Sf290 yrkande 6 och 2002/03:Sf291 yrkande 11.

Ställningstagande

Sjukfrånvaron är hög i samtliga regioner i landet men högst är den i Västerbotten, Jämtland och Norrbotten. Lägst är sjukfrånvaron i Halland, Jönköping och Kronoberg. Skillnaderna i antal sjukpenningdagar mellan de olika regionerna – lägst 16,2 och högst 28,6 – ter sig alltför stora för att detta skall vara en tillfällighet. En kartläggning bör därför göras av vilka faktorer som bidrar till dessa skillnader.

Arbetsmiljöforskningen har under lång tid fokuserats på vad som är orsaken till den ökade sjukfrånvaron. Däremot har intresset varit lägre kring vilka "friskhetsfaktorer" är i de yrkesgrupper och regioner som under lång tid haft låg sjukfrånvaro. En undersökning bör därför göras av vilka faktorer som bidrar till att vissa yrkesgrupper och regioner är mer långtidsfriska än andra.

24. Övriga sjukförsäkringsfrågor (punkt 15)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 24. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf280 och avslår motionerna 2002/03:Sf247, 2002/03:Sf271 yrkande 3, 2002/03:Sf290 yrkande 6, 2002/03:Sf291 yrkande 11 och 2002/03:A239 yrkandena 14 och 15.

Ställningstagande

Den snabba ökningen av sjukskrivningarna gör att det blir svårt att få tid hos vårdcentralen samtidigt som det blir svårt för läkaren att få tiden att räcka till för patientbesök, telefontider m.m.

Om en sjukskriven person ordinerar t.ex. sjukgymnastik eller psykolog-samtal måste han eller hon under den tid behandlingen pågår besöka läkare för att få sin sjukskrivning förlängd. Eftersom sjukvården är hårt belastad skulle förlängning av sjukskrivning, eller kanske rent av friskskrivning, kunna ske av t.ex. sjukgymnast eller psykolog.

Regeringen bör utreda om andra grupper än läkare skall kunna sjuk- eller friskskriva patienter.

25. Närståendepenning (punkt 17)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 25. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf377 yrkande 2.

Ställningstagande

Anhöriga utför viktiga insatser inom vård och omsorg, t.ex. genom att vårda en svårt sjuk närstående. Reglerna för rätt till närståendepenning är dock alltför snäva och vi anser att ersättning bör kunna utges även i situationer då den närstående inte är fullt så allvarligt sjuk som dagens regler kräver. Regeringen bör återkomma med förslag härom som kan träda i kraft från 2004.

26. Arbetsgivares kostnadsansvar m.m. (punkt 18)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i re-

servation 26. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf290 yrkande 11 och avslår motionerna 2002/03:Sf206, 2002/03:Sf220, 2002/03:Sf245, 2002/03:Sf286, 2002/03:Sf309, 2002/03:Sf335 yrkande 3, 2002/03:Sf369, 2002/03:N306 yrkande 9 och 2002/03:A239 yrkande 18.

Ställningstagande

Vissa former av differentiering av sjukförsäkringens avgifter och arbetsgivaransvar mellan t.ex. stora och små arbetsgivare kan ha övervägande fördelar och rentav öka sjukförsäkringens försäkringsmässighet. Det står emellertid klart att flera av de mer långtgående förändringar som regeringen antyder i budgetpropositionen skulle kunna drabba funktionshindrade och andra personer med svag hälsa hårt.

Vi vill kraftigt avråda från förslag som får negativa följder för enskilda människor genom att de uteslås från möjligheten till anställning därför att de misstänks kunna bli sjuka. Dessvärre kan en önskan om att kringgå riksdagens beslut om utgiftstaket fresta regeringen till att göra avsteg från socialförsäkringsmodellen och i stället dölja sjukskrivningskostnaderna i utökade skyldigheter för arbetsgivare.

27. Arbetsgivares kostnadsansvar m.m. (punkt 18)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 27. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf335 yrkande 3 och avslår motionerna 2002/03:Sf206, 2002/03:Sf220, 2002/03:Sf245, 2002/03:Sf286, 2002/03:Sf290 yrkande 11, 2002/03:Sf309, 2002/03:Sf369, 2002/03:N306 yrkande 9 och 2002/03:A239 yrkande 18.

Ställningstagande

I budgetpropositionen redogör regeringen sin syn på frågan om att införa en "avsevärt förlängd" sjuklöneperiod för arbetsgivare. Eftersom inte allt kan relateras till arbetslivet eller arbetsplatsen är det helt orimligt att ensidigt belasta arbetsgivare för alla ohälsoproblem som kan tänkas drabba de anställda.

En förlängd sjuklöneperiod riskerar även att skapa osäkerhet hos småföretagare och en olycklig indelning av arbetssökande i ett A- och B-lag efter deras fysiska förutsättningar. Dessutom kan en förlängning slå mot handikappade och kvinnor och leda till att rehabiliteringen fördröjs än mer.

28. Arbetsgivares kostnadsansvar m.m. (punkt 18)

av Ulla Hoffmann (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 28. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf245 och 2002/03:Sf309 och avslår motionerna 2002/03:Sf206, 2002/03:Sf220, 2002/03:Sf286, 2002/03:Sf290 yrkande 11, 2002/03:Sf335 yrkande 3, 2002/03:Sf369, 2002/03:N306 yrkande 9 och 2002/03:A239 yrkande 18.

Ställningstagande

Frågan om olika tänkbara modeller för ekonomiska incitament för arbetsgivare inom rehabiliteringsområdet utreds inom Regeringskansliet.

Det finns i dag inget belägg för att arbetsgivare skulle bli mer intresserade av arbetsmiljöarbete om de får bära en större del av kostnaden när arbetstagare är sjuka. Däremot är risken stor att ett utökat finansieringsansvar vid sjukfrånvaro leder till en negativ inställning bland arbetsgivare till enskilda arbetstagare med hög sjukfrånvaro. Därtill öppnar förslaget för en privat försäkringsmarknad där arbetsgivare kan återförsäkra sig mot höga sjukfrånvarokostnader.

Ett alternativ där kommuner och landsting, som har många kvinnor anställda, skulle få ett ökat ekonomiskt ansvar för sjukfrånvaron skulle slå hårt mot kommunernas redan ansträngda ekonomi och riskera att öka pressen på personalen ytterligare. En sådan åtgärd skulle därmed snarast förvärpa det problem som skulle lösas.

I stället bör ekonomiska incitament skapas på avgiftssidan. Det kan göras genom att man omvandlar en del av arbetsgivaravgiften till en arbetsmiljöavgift. Ett annat alternativ är att arbetsgivaravgiften reduceras vid arbetsmiljöcertifiering och minskade ohälsotal.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare i enlighet med vad ovan anförts som även tar hänsyn till de mindre företagens situation.

29. Arbetsgivares kostnadsansvar m.m. (punkt 18)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 29. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf220, 2002/03:Sf286, 2002/03:N306 yrkande 9 och 2002/03:A239 yrkande 18 samt avslår motionerna 2002/03:Sf206, 2002/03:Sf245, 2002/03:Sf290 yrkande 11, 2002/03:Sf309, 2002/03:Sf335 yrkande 3 och 2002/03:Sf369.

Ställningstagande

Sjukskrivningarna har ökat dramatiskt under senare år. Statens utgifter för sjukförsäkringen är i dag mer än 100 miljarder och har ökat med minst 100 % sedan 1997. För att komma till rätta med den utbredda ohälsan krävs strukturella förändringar av systemet för ersättning vid sjukdom. Vårt förslag innebär följande.

Varje arbetsgivare ansvarar för så många sjuklönedagar per år och anställd som det finns anställda i verksamheten. Ett företag med fem anställda ansvarar således för fem dagar. Arbetsgivaren betalar sjukförsäkringsavgift efter hur många sjuklönedagar som verksamheten bär. Fler dagar ger en lägre avgift, färre dagar en högre. Administrationen av modellen är enkel. Inför varje verksamhetsår anmäler arbetsgivaren hur många helårstjänster det finns i verksamheten. Arbetsgivaren kan dock välja att ansvara för fler dagar än vad antalet anställda motiverar och får då en sänkt avgift. Fördelarna med förslaget är att det skapar starka incitament för arbetsgivare med mycket ohälsa att ta itu med problemet. Riskerna för selektering bland arbetssökande minskar. Vidare begränsar förslaget småföretagens risker för sjuklönekostnader. Dessutom befriar förslaget försäkringskassorna från ett stort antal utbetalningsärenden och frigör därmed resurser som kan användas för t.ex. rehabilitering.

Arbetsgivarna har ett stort ansvar i arbetet med att minska sjukskrivningarna i samhället. Ett sätt att förbättra det förebyggande arbetet är att utarbeta kriterier för en god arbetsmiljö. Dessa kriterier skall ligga som grund för en arbetsmiljöcertifiering. Företagare som lever upp till kriterierna bör få en nedsättning av arbetsgivaravgifterna.

Det är också det rimligt att arbetsgivarna har ett sjuklöneansvar för att uppmuntra till förbättringar av arbetsmiljön. Däremot är det inte rimligt att ett litet företag drabbas hårt på grund av att en anställd på sin fritid får en skada som leder till långtidssjukskrivning. Arbetsgivarinträdet bör därför endast gälla vid "vanlig" sjukdom eller vid arbetsrelaterad frånvaro.

30. Åtgärder för återgång i arbete vid aktivitets- och sjukersättning (punkt 19)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 30. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf291 yrkande 5 och avslår motion 2002/03:Sf335 yrkande 18.

Ställningstagande

Det är många unga människor med arbetshandikapp som blir förtidspensionerade fastän de egentligen både vill och kan arbeta deltid. Alla som kan och vill arbeta bör dock få möjlighet att göra detta utifrån sina förutsättningar. En

viktig fråga är om och på vilka villkor en beviljad förtidspension (sjukersättning) skall kunna omprövas. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag om hur reglerna för vilande förtidspension eller motsvarande kan ändras så att fler människor kan återgå i arbete, helt eller delvis. Regeringen bör även återkomma med förslag till åtgärder i övrigt som leder till att förtidspensionärer eller motsvarande kan förmås att återgå i arbete, helt eller delvis.

31. Åtgärder för återgång i arbete vid aktivitets- och sjukersättning (punkt 19)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 31. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf335 yrkande 18 och avslår motion 2002/03:Sf291 yrkande 5.

Ställningstagande

Förtidspensionärer som skall återgå i arbete har inte rätt till arbetslöshetsförsäkring eftersom de saknar anställning. Systemet med vilande förtidspension eller motsvarande löser problemet för dem som kan påbörja en anställning. De kvalificerar sig för arbetslöshetskassa. För dem som ställer sig till arbetsmarknadens förfogande men inte omedelbart får ett arbete måste andra lösningar tas fram.

32. Vilande aktivitets- och sjukersättning vid studier (punkt 20)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 32. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf290 yrkande 10.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning kan studier vara en väg till ett nytt yrke som gör att den som varit förtidspensionerad (aktivitets- och sjukersättning fr.o.m. 2003) kan komma tillbaka till arbetslivet åtminstone på deltid. Vi anser därför att regeringen bör återkomma med förslag om att aktivitets- och sjukersättning skall kunna vara vilande vid studier.

33. Övriga frågor om aktivitets- och sjukersättning (punkt 22)

av Ulla Hoffmann (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 33. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf305 och avslår motionerna 2002/03:Sf287, 2002/03:Sf294, 2002/03:Sf331 yrkande 7 och 2002/03:Sf368.

Ställningstagande

Sverige har för länge sedan lämnat ett system där rätten till försäkring grundas på familjetillhörighet. Att individen står i centrum är en viktig princip som leder till jämställdhet mellan könen. Varje individ förutsätts försörja sig själv via arbete. Det är därför inte rimligt att anhöriga till interner skall ha rätt att uppbära internens sjuk- eller aktivitetsersättning.

34. Övriga frågor om aktivitets- och sjukersättning (punkt 22)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 34. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf331 yrkande 7 och avslår motionerna 2002/03:Sf287, 2002/03:Sf294, 2002/03:Sf305 och 2002/03:Sf368.

Ställningstagande

Förtidspensioneringarna har ökat mycket snabbt under senare tid. Eftersom förtidspension ger lägre ersättning än sjukpenning förefaller det som om de används som ett sätt att minska den ekonomiska påfrestningen på socialförsäkringssystemet. Det finns också tecken som tyder på att förtidspensioneringar används som ett sätt att hyfsa arbetslöshetsstatistiken. Detta måste betecknas om ett svek mot de drabbade och är ur finanspolitisk synvinkel en synnerligen kortsiktig åtgärd. Åtgärder måste vidtas för att bryta denna utveckling med ständigt ökande antal förtidspensionerade eller motsvarande.

35. Privatisering av arbetsskadeförsäkringen (punkt 24)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i

reservation 35. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf285 yrkandena 1–4 och bifaller delvis motionerna 2002/03:Sf304 och 2002/03:Sf316.

Ställningstagande

Arbetsgivaren är ansvarig för arbetsmiljön, val av produktionsteknik, arbetsmetoder m.m. Därmed bör arbetsgivaren också svara för försäkringen för arbetsskador. Staten bör i lag tillförsäkra arbetstagaren ett skydd vid olycksfall genom att arbetsgivaren åläggs att teckna en försäkring för arbetsskada med riskdifferentierad premie. Premien sätts då efter de risker och skadefall verksamheten genererar.

En riskdifferentierad försäkring är effektiv när det gäller arbetsolyckor, men går i de flesta fall inte att tillämpa när det gäller arbetssjukdomar. Orsaken till detta är att sambanden mellan en sjukdom och dess uppkomst samt arbetsmiljön är komplicerade och oklara samt att sjukdomarna ofta uppträder med lång fördröjning. Arbetsskadeförsäkringen bör därför enbart omfatta arbetsolyckor. På sikt bör arbetssjukdomarna föras över till sjukförsäkringen.

Övergången från nuvarande finansiering till en renodlad försäkringsfinansiering för arbetsolyckorna måste få ta tid, dels på grund av skulderna på gamla livräntor, dels på grund av den stora spännvidden för premierna mellan arbetsgivare med mycket små risker och arbetsgivare med mycket stora. Regeringen bör utreda en övergångslösning från en offentlig arbetsskadeförsäkring till ett arbetsskadeobligatorium för arbetsgivare.

Färdolycksfallens plats inom försäkringen för arbetsskador kan ifrågasättas. Arbetsgivare har inga möjligheter att påverka och förhindra denna typ av olyckor. Därför bör trafikolycksfallen inom arbetsskadeförsäkringen överföras till trafikförsäkringen.

36. Privatisering av arbetsskadeförsäkringen (punkt 24)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 36. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf304 och 2002/03:Sf316 samt bifaller delvis motion 2002/03:Sf285 yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning bör arbetsskadeförsäkringen lyftas bort från den offentliga sektorn för att i stället förvaltas av privata försäkringsbolag. Precis på samma sätt som vi i dag är skyldiga att teckna en trafikförsäkring för att få köra bil, bör den som vill driva ett företag vara skyldig att teckna en försäkring mot arbetsskador. För att kompensera arbetsgivarna bör den del av arbetsgivaravgifterna som avser arbetsskadeförsäkringen justeras. Det finns flera fördelar med den nu föreslagna lösningen. För det första blir det en mer

kompetent handläggning av ärendena. I ett system där försäkringen tecknas i privata försäkringsbolag blir det professionella försäkringstjänstemän i samarbete med läkare som får bedöma om en skada är en arbetsskada eller inte. För det andra hamnar kostnaderna för arbetsskador där de hör hemma. En privat försäkring finansieras med premier, vars storlek beror på hur drabbat ett företag eller en bransch är av arbetsskador.

37. Utbildning av försäkringsläkare (punkt 26)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 37. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf291 yrkande 16 och bifaller delvis motion 2002/03:Sf333 yrkande 2 samt avslår motion 2002/03:Sf333 yrkandena 1, 3 och 6.

Ställningstagande

Vi anser att försäkringsläkarnas roll måste tydliggöras. De bör t.ex. ha mer likvärdiga arbetsförhållanden inom de olika försäkringskassorna. Senast inom ett par år bör det finnas klara riktlinjer om vilka krav på utbildning m.m. som bör ställas på en försäkringsläkare.

38. Utbildning av försäkringsläkare (punkt 26)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 38. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf333 yrkandena 1–3 och 6 och bifaller delvis motion 2002/03:Sf291 yrkande 16.

Ställningstagande

Det övergripande målet med försäkringsläkarens verksamhet är att den försäkringsmedicinska bedömningen skall grundas på vetenskap och beprövad erfarenhet samt tillgodose kraven på likformighet och rättssäkerhet. För att uppnå detta mål är det viktigt att försäkringskassan har en försäkringsläkarverksamhet som lever upp till kassans ansvar för socialförsäkringen gentemot såväl enskilda försäkrade som samhället.

En stor del av kritiken mot försäkringsläkarna har riktat in sig på att deras yttranden ofta strider mot vetenskap och beprövad erfarenhet. För att motverka detta är det viktigt att försäkringsläkarna tillförsäkras en kontinuerlig och uppdaterad vidareutbildning. Endast på så sätt kan det garanteras att deras bedömningar baseras på aktuell kunskap.

Försäkringsläkare är inte underställda Socialstyrelsen som tillsynsmyndighet. Som rådgivare till försäkringskassor är försäkringsläkarna inte heller ansvariga för sina bedömningar inför JO. Detta är en brist i systemet som inte är acceptabel. Mot bakgrund härav bör det övervägas om inte försäkringsläkarna bör ställas under motsvarande kontroll som övriga läkare.

Regeringen bör göra en grundlig översyn av de problem som finns inom det försäkringsmedicinska området och lämna förslag på en reformering av det försäkringsmedicinska systemet.

39. Utbildning av läkare i försäkringsmedicin (punkt 27)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 39. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf290 yrkande 4 och avslår motion 2002/03:Sf333 yrkande 4.

Ställningstagande

Det av regeringen aviserade förslaget om förbättrad utbildning i försäkringsmedicin för läkare är otillräckligt. En sådan utbildning bör omfatta alla läkare, även de som är i tjänst. På sikt bör genomgången utbildning i försäkringsmedicin vara ett villkor för att över huvud taget få skriva läkarintyg för sjuk-skrivning.

40. Utbildning av läkare i försäkringsmedicin (punkt 27)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 40. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf333 yrkande 4 och avslår motion 2002/03:Sf290 yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt nuvarande regler skall försäkringsläkaren inte undersöka den försäkrade, utan försäkringsläkarens medicinska bedömning skall grunda sig på den behandlande läkarens uppgifter i intyg och utlåtanden. Så länge denna ordning gäller måste det ställas höga krav på de behandlande läkarnas intyg och utlåtanden. Av det skälet måste utbildning i försäkringsmedicin bli obligatorisk för läkare på alla nivåer och ges ett betydande inslag i läkarnas grundutbildning.

41. Övriga frågor om läkare m.m. (punkt 28)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 41. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf291 yrkande 17 och avslår motion 2002/03:Sf290 yrkandena 5 och 9.

Ställningstagande

Nuvarande hantering för utfärdande av läkarintyg för sjukskrivning kan ifrågasättas. Det borde vara självklart att förlängning av sjukskrivning per telefon normalt inte skall få förekomma. Vidare måste utgångspunkten vara att vid sjukfall som överstiger 28 dagar skall som regel en annan läkare än den som först sjukskrev patienten ta ställning till frågan om fortsatt sjukskrivning, lämplig behandling och rehabilitering. Därmed kan risken för medicinska felbedömningar minska och en mer enhetlig praxis utbildas.

42. Övriga frågor om läkare m.m. (punkt 28)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 42. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf290 yrkandena 5 och 9 och avslår motion 2002/03:Sf291 yrkande 17.

Ställningstagande

Det är inte rimligt att vilken läkare som helst, oavsett specialitet, i princip skall kunna utfärda läkarintyg för långtidssjukskrivning där diagnoserna är sådana att en helt annan medicinsk specialitet står för expertkunskapen. Vi anser därför att reglerna bör ses över.

Vi anser vidare att försäkringskassan bör kunna föreskriva att arbetsplatser med många långa sjukfall skall köpa in medicinsk expertis (företagshälsövård) och att försäkringskassan i vissa fall också bör kunna ge ekonomiskt stöd till denna verksamhet.

43. Dröjsmålsränta m.m. (punkt 29)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i re-

servation 43. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf221, 2002/03:Sf242 yrkande 1 och 2002/03:Sf377 yrkande 7 och avslår motion 2002/03:Sf242 yrkande 2.

Ställningstagande

Försäkringskassan har sedan 1994 rätt att ta ut dröjsmålsränta på de belopp som en person är skyldig att återbetala till kassan. Det framstår då som rimligt att personer som drabbas av försenad eller felaktig hantering från försäkringskassans sida skall kunna erhålla dröjsmålsränta. En sådan ordning skulle även ha fördelen att tydliggöra kostnader vid långsam handläggning och bidra till att förkorta handläggningstider. Regeringen bör återkomma med förslag om när försäkringskassan skall vara skyldig att betala dröjsmålsränta.

44. Dröjsmålsränta m.m. (punkt 29)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 44. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf221 och bifaller delvis motionerna 2002/03:Sf242 yrkande 1 och 2002/03:Sf377 yrkande 7 samt avslår motion 2002/03:Sf242 yrkande 2.

Ställningstagande

Försäkringskassorna har många uppgifter och är hårt belastade av det stora antalet sjukskrivningar och förtidspensioner. Därmed finns risk för att den ersättningsberättigade får felaktig ersättning. När detta uppdagas bör försäkringskassan och andra statliga myndigheter på liknande sätt som privata försäkringsbolag utbetala dröjsmålsränta till mottagaren. Regeringen bör se över nuvarande lagstiftning som omöjliggör utbetalning av dröjsmålsränta vid t.ex. felaktigt utbetald förtidspension.

45. Frågor rörande socialförsäkringsadministrationen i övrigt (punkt 30)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 30 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 45. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf291 yrkandena 6 och 13 och 2002/03:A314 yrkande 4 samt avslår motionerna 2002/03:Sf208 yrkande 2, 2002/03:Sf250, 2002/03:Sf267, 2002/03:Sf268, 2002/03:Sf279, 2002/03:Sf281 och 2002/03:Sf335 yrkandena 15 och 16.

Ställningstagande

En effektivisering av försäkringskassornas administration skulle skapa en avsevärt förbättrad möjlighet att handlägga det stora antalet sjukfall. Försäkringskassornas effektivitet kan förbättras om – såsom Moderaterna föreslagit i andra motioner – ekonomisk ersättning för sjukfrånvaro som beror på arbets- och trafikolyckor övertas av arbetsgivare och försäkringsbolag. Det är rimligt att arbetsgivarna står för inkomstförsäkringsskydd när de är ansvariga för arbetsmiljön och eventuella skaderisker på grund av denna.

Andra angelägna åtgärder som bör vidtas är införandet av en nationell handlingsplan mot ohälsan. En sådan bör omfatta bl.a. en tidigareläggning av rehabiliteringen och att försäkringskassorna får 1,15 miljarder kronor 2004 för inköp av sjukvård utöver det ökade anslaget på 520 miljoner kronor.

**46. Frågor rörande socialförsäkringsadministrationen i övrigt
(punkt 30)**

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 30 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 46. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf335 yrkandena 15 och 16 och avslår motionerna 2002/03:Sf208 yrkande 2, 2002/03:Sf250, 2002/03:Sf267, 2002/03:Sf268, 2002/03:Sf279, 2002/03:Sf281, 2002/03:Sf291yrkandena 6 och 13 och 2002/03:A314 yrkande 4.

Ställningstagande

I takt med att antalet sjukskrivningar ökat har försäkringskassorna tvingats prioritera utbetalningar av sjukpenning. Personella resurser har flyttats över från rehabiliteringssidan till utbetalningssidan. Så här i efterhand kan man konstatera att denna kortsiktiga prioritering blivit mycket kostsam. Detta är dock inte det enda problemet. Justitieombudsmannen (JO), som har påpekat allvarliga brister i socialförsäkringens administration, riktade så sent som förra året stark kritik mot regeringen för brister avseende rättssäkerhet, trygghet och effektivitet. Utan en fungerande administration kommer problemen med ohälsan aldrig att kunna lösas.

För att förhindra att rehabiliteringsverksamheten skall behöva stå tillbaka för utbetalning av sjukpenning bör det inrättas särskilda resultatenheter inom försäkringskassorna som arbetar med rehabilitering. Pengar och personal kan därmed inte utan vidare föras över från en resultatenhet till en annan.

47. Återställande av pensioner (punkt 32)

av Ulla Hoffmann (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 47. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf314.

Ställningstagande

Pensionärerna har under hela 1990-talet fått bära en tung börda av osäkerhet till följd av nedskärningarna i den generella välfärden. De har fått känna på försämringar inom vård och omsorg. Pensionernas värde har därtill minskat med 10 % under 1990-talet beroende på att prisbasbeloppet inte har följt prisutvecklingen. De förbättringar som regeringen genomfört för pensionärer under 1990-talet och framåt har välkomnats av Vänsterpartiet. Vi anser emellertid inte att man skall betrakta förbättringar på skattesidan, av bostadstilläget och pensionstillskottet som återställande av pension. I stället är dessa välbehövliga standardhöjningar för låginkomstpensionärer eller skattesänkningar som kommit alla skattebetalare i samhället till del. Eftersom situationen för låginkomstpensionärer fortfarande är oacceptabel är det viktigt att denna grupp även fortsättningsvis kommer i första rummet när återställandet diskuteras.

48. Flexibel pensionsålder (punkt 34)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 34 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 48. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf219 och 2002/03:Sf324 samt avslår motion 2002/03:Sf261.

Ställningstagande

Vi anser att pensionsåldern bör vara mer flexibel och därmed ge större valfrihet för individen att fortsätta yrkeslivet eller avbryta detsamma. En bestämd pensionsålder borde inte finnas. Det bör vara upp till var och en att förhandla fram dag och år för pension. Däremot skall det finnas fastställd tid och ålder för när pensionsbeloppet skall kunna utbetalas. Deltidstjänster eller byte av arbetsplats med lägre lön bör inte försämra pensionsförmånerna. I stället skulle arbetstagaren kunna erhålla en lägre lön mot att arbetsgivaren således fortsätter att betala sociala avgifter motsvarande den nivå den anställda haft de senaste fem åren. Social- och avtalsförsäkringarna bör även inkluderas i dessa förslag. Det är inte rimligt att försäkringsskyddet försämrats och näst intill upphör när man fyller 65 eller 67 år.

49. Samordning av engångsbelopp inom yrkesskadeförsäkringen m.m. (punkt 35)

av Ulla Hoffmann (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 49. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf310.

Ställningstagande

Aktuella samordningsregler kan få den effekten att den yrkesskadade får göra ett större sammanlagt pensionsavdrag än vad denne har erhållit i livränta. Detta är djupt orättvist och torde inte stå i överensstämmelse med det allmänna rättsmedvetandet eller med Europarätten. Dessa regler måste därför ändras. Det bör även övervägas om inte möjligheten till utbyte av livränta bör avskaffas.

50. Pensionsrätt för konstnärer (punkt 36)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 36 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 50. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Kr264 yrkande 10.

Ställningstagande

För konstnärer är stipendier med varaktighet över två år pensionsgrundande. Eftersom ett stort antal konstnärer erhåller stipendier för kortare tid än två år bör även dessa stipendier vara pensionsgrundande.

51. Bostadstillägg vid särskilt boende (punkt 37)

av Sten Tolgfors (m), Bo Könberg (fp), Anita Sidén (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 51. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf229.

Ställningstagande

Det är enligt vår mening viktigt att de pensionärer som önskar det får möjlighet till eget rum även om de bor i en särskild boendeform för äldre. Dessvärre förekommer det fortfarande att äldre människor i särskilda boendeformer bor

tillsammans med annan person trots att de hellre skulle vilja ha ett eget rum. Det förhållandet att det 1994 var brist på enkelrum, och att det vid införandet av det statliga bostadstillägget för pensionärer (BTP) fr.o.m. 1995 ansågs som orimligt att neka BTP när något alternativ till tvåbäddsrumsrum inte fanns, kan inte tas till intäkt för att åtta år senare ha kvar en principiellt mindre lämplig regel. I praktiken innebär ett bibehållande av regeln att statsmakterna ger berörda kommuner en signal om att fortsatt ofrivilligt tvåbäddsbosende dels kan delfinansieras av staten med bidrag, dels är en godtagbar boendeform. Detta är enligt vår uppfattning oacceptabelt och kan leda till att BTP blir ett kommunalt bidrag och inte ett grundskydd för pensionärer. Det kan vidare leda till att mindre lämpliga vårdmiljöer permanentas. Av nu anförda skäl bör det sättas en tydlig gräns för hur länge BTP skall kunna lämnas för icke frivilligt boende i tvåbäddsrumsrum. Det skulle ge en tydlig signal till de kommuner som ännu har frågan om eget rum olöst. En lämplig tidsgräns bör bestämmas till den 1 juli 2005. Det innebär att det påtvingade "dubbelrumsboendet" i äldreboenden försvinner senast den 30 juni 2005. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till erforderlig ändring av BTP-reglerna.

52. Familjepolitikens inriktning (punkt 39)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 52. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf376 yrkande 1, 2002/03:A241 yrkande 1 och 2002/03:L319 yrkande 16 samt avslår motionerna 2002/03:Sf238 yrkandena 1, 2 och 4, 2002/03:Sf311 yrkandena 1 och 2, 2002/03:Sf341, 2002/03:Sf379 yrkande 3 i denna del och 6, 2002/03:Sf380 yrkandena 1, 5, 6, 8, 11, 17, 19, 27 och 37 i denna del, 2002/03:So250 yrkandena 7 och 13 i denna del, 2002/03:So514 yrkande 1 och 2002/03:A242 yrkande 28.

Ställningstagande

Många föräldrar skulle vilja ge barnen mer tid. Vi anser därför att det måste bli lättare att gå ned i arbetstid och vill därför införa ett barnkonto på 40 000 kr per barn under förskoleåldern, från och med 2004. Barnkontot kan användas under barnets hela förskoleålder, och varje familj får använda dem till vad de själva tycker är bäst. Det är inte staten som skall styra familjernas beslut, lika lite som staten styr hur barnbidraget skall användas.

Enligt vår mening är det viktigt att föräldrar till barn i förskoleåldern skall kunna växla mellan att vara hemma, arbeta heltid och arbeta deltid. Vi vill öka möjligheterna att på olika sätt kombinera ansvaret för barnen med arbete och studier på det sätt föräldrarna finner mest lämpligt. Därför skall samhällets stöd till barnfamiljerna inte vara styrande. Vi anser att fördelen med

barnkontot är att det inte är villkorat till viss konsumtion eller visst beteende. Det ger således inga marginal- eller tröskeeffekter.

Vi vill genomföra en familjepolitisk reform som ger mera makt och marginaler i barnfamiljernas vardag och därmed öka deras möjligheter att välja vad och hur de vill konsumera.

53. Familjepolitikens inriktning (punkt 39)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 53. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf238 yrkandena 2 och 4, 2002/03:Sf379 yrkandena 3 i denna del och 6, 2002/03:Sf380 yrkandena 1, 5, 6, 8, 11, 17, 19, 27 och 37 i denna del och 2002/03:A242 yrkande 28 samt avslår motionerna 2002/03:Sf238 yrkande 1, 2002/03:Sf311 yrkandena 1 och 2, 2002/03:Sf341, 2002/03:Sf376 yrkande 1, 2002/03:So250 yrkandena 7 och 13 i denna del, 2002/03:So514 yrkande 1, 2002/03:A241 yrkande 1 och 2002/03:L319 yrkande 16.

Ställningstagande

Enligt vår mening är familjen, även om den inte är felfri, den viktigaste byggstenen i samhället och den livsform som har störst möjlighet att vara den lilla nära gemenskap som behövs för att den enskilda människan skall kunna växa. Sociala och ekonomiska stödformer måste utformas utifrån den enskilda familjens behov samt med utgångspunkt från att stabila familjerelationer är något bra och eftersträvänsvärt.

Att vara förälder kan enligt vår mening betraktas som den finaste uppgift man kan ha. Därför skall man som förälder kunna kräva att få goda förutsättningar för att klara den. För att stödja föräldraskapet anser vi att det i Sverige, liksom i t.ex. Norge, borde finnas ett informativt och inspirerande material om föräldraskap och barns utveckling. Vi vill uppvärdera föräldraskapets betydelse genom politiska beslut och genom attitydbildning. Ingen kan bättre än föräldrarna avgöra vad som är bäst för det egna barnet, och denna grundsyn måste komma till klart uttryck i samhället. Kristdemokraterna anser att det är av största vikt att barn och föräldrar får en väl fungerande vardagskontakt med varandra. För de flesta barnfamiljer är tid en bristvara och därför måste föräldrarna få bättre möjligheter att ge barnen det de helst vill ha – mer tid tillsammans. Eftersom många föräldrar även förvärvsarbetar är det viktigt att skapa ett barnvänligt arbetsliv, alltså en arbetsmiljö där det ses som en kompetenshöjande och viktig samhällsuppgift att vårda och fostra barn. Detta gäller både män och kvinnor.

Det arbete som utförs utanför den etablerade arbetsmarknaden ger i dag endast en låg grundtrygghet. Vård och underhåll av människor inom hemmet

återfinns inte heller i den ekonomiska statistiken. Detta trots att hemarbete måste utföras, inte minst ur livskvalitetssynpunkt. Konsekvensen av systemet blir att kvinnor, som arbetar 40 % mindre på den öppna arbetsmarknaden, drabbas i första hand. Kristdemokraterna anser att hemarbetet måste uppvärderas bl.a. genom att det beaktas i olika reformer.

Enligt vår mening skall så många beslut som möjligt som berör familjen fattas av familjen själv. Det gäller t.ex. valet av barnomsorgsform. Den familjepolitik som byggts upp genom åren har såväl fördelningspolitiska brister som brister ur valfrihetssynpunkt. Fördelningspolitiskt därför att barnomsorgssubventionerna i stor utsträckning tillfaller redan resursstarka hushåll, och ur valfrihetssynpunkt eftersom det familjepolitiska stödet inte medger flera alternativa barnomsorgsformer. Med barnens och familjernas behov som utgångspunkt för familjepolitiken är det angeläget att alla har möjlighet att välja den barnomsorgsform som passar de egna förhållandena bäst. Vid sidan av maxtaxan, som stärker ekonomin för dem som väljer dagens offentligt finansierade barnomsorg, vill vi även införa ett barnomsorgskonto som skall omfatta alla barn som fyllt ett år men inte tre vid ikraftträdandet. Kontobeloppet skall uppgå till 80 000 kr per barn och skall reduceras om barnet helt eller delvis har plats inom kommunalt finansierad barnomsorg. Maximalt skall 40 000 kr per barn och år få tas ut.

Med vår familjepolitik kommer barnens behov och föräldrarnas önskemål att spela huvudrollen. Det ger valfrihet, flexibilitet och rättvisa.

54. Familjepolitikens inriktning (punkt 39)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 54. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:So250 yrkandena 7 och 13 i denna del samt avslår motionerna 2002/03:Sf238 yrkandena 1, 2 och 4, 2002/03:Sf311 yrkandena 1 och 2, 2002/03:Sf341, 2002/03:Sf376 yrkande 1, 2002/03:Sf379 yrkande 3 i denna del och 6, 2002/03:Sf380 yrkandena 1, 5, 6, 8, 11, 17, 19, 27 och 37 i denna del, 2002/03:So514 yrkande 1, 2002/03:A241 yrkande 1, 2002/03:A242 yrkande 28 och 2002/03:L319 yrkande 16.

Ställningstagande

Enligt vår mening måste uppgiften för familjepolitiken vara att underlätta föräldraansvaret i ekonomiskt och socialt hänseende samt att ge föräldrarna stora möjligheter att påverka barnens uppväxtförhållanden. Ledstjärnorna för Centerpartiets familjepolitik är ökat självbestämmande, bättre möjlighet att kombinera familjeliv och arbetsliv samt mer tid för barnen.

Det förutsätter, enligt vår mening, att familjernas ekonomiska utrymme stärks och att föräldrarna har möjlighet att ta ansvar för barnens uppväxt vad gäller både barnomsorg och skola. För att öka självbestämmandet är det viktigt att det finns olika former av barnomsorg att välja mellan. Makten över barnomsorgen skall flyttas från staten och kommunerna till föräldrarna.

Enligt vår mening måste stödet till barnfamiljerna anpassas bättre efter olika familjers livsvillkor, förhållanden och önskemål. Vi vill överlämna ansvaret till föräldrarna att själva bestämma över sin tid med och omsorg om sina barn. En förutsättning för självbestämmande är, som nämnts, ökat ekonomiskt utrymme. Utöver vår skattepolitik, som kraftigt sänker skatten för de grupper som behöver det, vill vi ytterligare stärka självbestämmandet och möjligheten till mer tid med barnen under småbarnsåren genom att fördubbla barnbidraget för barn i åldern 1-5 år successivt fram till 2006. Fullt utbyggt skulle en sådan barnbidragshöjning öka familjens ekonomiska utrymme med 11 400 kr per barn och år, vilket enligt vår mening skulle ge föräldrarna en möjlighet att förkorta arbetstiden och tillbringa mer tid med barnen.

55. Allmänna barnbidrag (punkt 40)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 55. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf380 yrkande 34 och avslår motionerna 2002/03:Sf235, 2002/03:Sf237, 2002/03:Sf311 yrkande 8, 2002/03:Sf340 och 2002/03:Sf343.

Ställningstagande

Enligt vår mening ökar kostnaderna för barnen i tonåren. Mot bakgrund av detta ser vi det naturligt att barnbidraget höjs med 100 kr per månad för barn som fyllt 13 år men inte 16 år från och med den 1 januari 2004. Flerbarnstillägg bör höjas i motsvarande mån.

56. Beräkningsunderlag och 2,5-årsregeln m.m. (punkt 42)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 42 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 56. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf380 yrkande 31 samt avslår motionerna 2002/03:Sf244, 2002/03:Sf311 yrkande 7, 2002/03:Sf349 och 2002/03:Sf359.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regelverket förenklas så att samma tidsgräns gäller för såväl föräldrapenninggrundande inkomst (FGI) som sjukförsäkringsgrundande inkomst (SGI). Det bör även övervägas om inte SGI och FGI skall skyddas i tre år efter första barnets födelse, i stället för som i dag 2,5 år, för att därigenom öka föräldrarnas valfrihet.

57. Beräkningsunderlag och 2,5-årsregeln m.m. (punkt 42)

av Ulla Hoffmann (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 42 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 57. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf311 yrkande 7 samt avslår motionerna 2002/03:Sf244, 2002/03:Sf349, 2002/03:Sf359 och 2002/03:Sf380 yrkande 31.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regeln om 240 dagars kvalifikationstid för att erhålla sjukpenninggrundad föräldrapenning under de första 180 dagarna tas bort. Genom att regeln endast gäller de första 180 dagarna, då det är flest kvinnor som vårdar barnet, och inte resterade dagar av föräldraförsäkringen, diskriminerar den kvinnor. Det är enligt vår mening också troligt att den leder till onödigt uppskjutande av barnafödandet.

58. Fördelning av mamma- och pappamånad (punkt 43, motiveringen)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Ställningstagande

Vi anser att utskottets ställningstagande under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Enligt vår mening krävs det en ökad valfrihet inom föräldraförsäkringen. Föräldrar skall själva kunna avgöra vem av dem som skall ta ut föräldrapenning. Särskilda mamma/pappamånader bör därmed avskaffas.

59. Fördelning av mamma- och pappamånad (punkt 43)

av Ulla Hoffmann (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 43 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i re-

servation 59. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf311 yrkandena 4 och 5 samt avslår motionerna 2002/03:Sf254, 2002/03:Sf297, 2002/03:Sf311 yrkandena 3 och 6 samt 2002/03:Sf372.

Ställningstagande

Vi anser att föräldrapenningen skall delas lika mellan könen. I dag är fördelningen en förhandlingsfråga mellan föräldrarna och styrs av det normsystem vi har att förhålla oss till. Det leder till att kvinnorna tar ut största delen av föräldraförsäkringen. För att komma till rätta med dagens situation måste föräldraförsäkringen reformeras så att den stärker ett jämställt vårdnadsansvar. En utredning bör se över hur detta görs bäst.

Vänsterpartiet anser att det finns åtgärder som kan vidtas inom det nuvarande föräldraförsäkringssystemet och som skulle verka för ökad jämställdhet. Till exempel bör möjligheterna för vårdnadshavarna att vara hemma samtidigt under barnets första tid utökas, vilket framför allt skulle innebära att mäns tid med nyfödda barn ökade.

60. Jämställdhetsbonus (punkt 44, motiveringen)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Ställningstagande

Vi anser att utskottets ställningstagande under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Enligt vår mening skall statens stöd till familjer och barn inte präglas av alltför mycket detaljreglering. Föräldrar skall själva kunna avgöra vem av dem som skall ta ut föräldrapenning, utan att påverkas av gällande regler.

61. Jämställdhetsbonus (punkt 44)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 44 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 61. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf210 och avslår motion 2002/03:So250 yrkande 11.

Ställningstagande

För att uppmuntra fler föräldrar att dela på föräldraledigheten vill vi införa en jämställdhetsbonus som innebär att en högre ersättningsnivå (90 %) utgår för varje uttagen månad i föräldraförsäkringen som motsvaras av en månad som den andra föräldern tar ut.

62. Jämställdhetsbonus (punkt 44)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 44 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 62. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:So250 yrkande 11 och avslår motion 2002/03:Sf210.

Ställningstagande

Enligt vår mening är det önskvärt att öka fädernas delaktighet i ansvarstagandet för barnen. Den skeva fördelningen i det direkta ansvaret för barnen är inte minst en av grundbultarna i ojämlikheten mellan könen och bidrar inte bara till att reproducera ojämlika värderingar till de uppväxande barnen, utan är också huvudorsaken till ojämlikheten mellan kvinnor och män i arbetslivet. Vi vill stimulera till en mer jämlik fördelning av föräldraledigheten genom införandet av någon form av "jämställdhetsbonus". Vilken konstruktion som är mest ändamålsenlig bör omgående bli föremål för en utredning så att ett beslut kan fattas under innevarande mandatperiod.

63. Överlåtelse av föräldrapenningförmån till annan (punkt 45)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 45 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 63. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:A241 yrkande 17 samt avslår motionerna 2002/03:Sf302, 2002/03:Sf326 och 2002/03:So514 yrkande 3.

Ställningstagande

Föräldraförsäkringen bör enligt vår mening göras mer flexibel. För att öka jämställdheten i vardagslivet bör det vara möjligt att överlåta dagar åt annan person både vad gäller föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Det bör vara möjligt att utnyttja denna förmån för att anlita t.ex. en professionell barnvakt för tillsynen av ett sjukt barn om föräldrarna själva inte har möjlighet att stanna hemma.

64. Överlåtelse av föräldrapenningförmån till annan (punkt 45)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 45 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 64. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf326 samt avslår motionerna 2002/03:Sf302, 2002/03:So514 yrkande 3 och 2002/03:A241 yrkande 17.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör möjligheten för föräldrar att vid akuta situationer överlåta tillfällig föräldrapenning till någon närstående utökas. Problem uppstår enligt gällande regler i situationer när barn med syskon bara har en förälder med rätt till tillfällig föräldrapenning och något av barnen behöver sjukvård. Eftersom föräldern då måste vara med i vården av det sjuka barnet borde tillfällig föräldrapenning kunna överlåtas till någon närstående så att denne kan ta hand om de övriga barnen.

65. Överlåtelse av föräldrapenningförmån till annan (punkt 45)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 45 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 65. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:So514 yrkande 3 samt avslår motionerna 2002/03:Sf302, 2002/03:Sf326 och 2002/03:A241 yrkande 17.

Ställningstagande

För att skapa flexibilitet i föräldraförsäkringssystemet anser vi att någon annan än de biologiska föräldrarna eller adoptivföräldrarna skall ges möjligheten att ta ut de 90 s.k. lägstanivådagarna (f.d. garantidagarna).

66. Tillfällig föräldrapenning (punkt 46)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 46 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 66. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf380 yrkande 32 och 2002/03:Sf225.

Ställningstagande

Den tillfälliga föräldrapenningen är en ersättning som man kan få t.ex. när barnet är sjukt. Familjer som har barn som är sjuka ofta eller en längre tid kan få det svårt rent ekonomiskt. För en ensamstående kan situationen dessutom bli än mer bekymmersam. Vi anser att regeringen bör utreda hur systemet med tillfällig föräldrapenning fungerar för familjer med barn som är sjuka ofta eller under lång tid.

Vidare anser vi att lagen om allmän försäkring bör ändras så att föräldrapenning utgår oavsett om behandling av ett sjukt barn sker vid en öppenvårdsavdelning i kommunens eller i landstingets regi. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag om detta.

67. Semesterersättning till föräldralediga (punkt 47)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 47 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 67. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:A242 yrkande 16.

Ställningstagande

Den extra kostnad som en arbetsgivare har i form av semesterersättning till såväl en anställd som är föräldraledig som till vikarien motverkar, enligt vår mening, anställning av människor i åldrar där föräldraskap är troligt. Därför bör ersättning för semesterersättning till föräldraledig betalas via försäkringskassan. Ersättningen skall finansieras genom arbetsgivaravgiften och inte belasta enskild arbetsgivare.

68. Tillfällig föräldrapenning för vård av barn under 240 dagar (punkt 48)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 48 borde ha följande lydelse: Riksdagen antar regeringens förslag i proposition 2002/03:2 till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring (lagförslag 2.1) såvitt avser 4 kap. 10 § samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 68. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf2.

Ställningstagande

Enligt vår mening skall tillfällig föräldrapenning kunna utges oavsett barnets ålder när en förälder vårdar ett barn i hemmet då barnet annars skulle ha vårdats på sjukhus. Det innebär således att även föräldrar till barn som är 240

dagar eller äldre bör ges denna rätt. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett sådant förslag.

69. Pappadagar vid adoption m.m. (punkt 49)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 49 borde ha följande lydelse: Riksdagen antar regeringens förslag i proposition 2002/03:2 till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med den ändringen att lagen träder i kraft den 1 februari 2003 (lagförslag 2.2). Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 69 och bifaller därmed motion 2002/03:Sf1 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att vårdnadshavare eller därmed i lagen likställda skall fördela utnyttjandet av föräldrapengar mellan sig utan några begränsningar. Vi motsätter oss därmed eventuella framtida förslag som begränsar föräldrarnas möjlighet att själva välja vem som skall utnyttja föräldrapengarna.

70. Underhållsstöd (punkt 50)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 50 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 70. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf346 samt avslår motionerna 2002/03:Sf209 yrkande 2, 2002/03:Sf263, 2002/03:Sf272, 2002/03:Sf295, 2002/03:Sf301, 2002/03:Sf311 yrkandena 9-11, 2002/03:Sf315, 2002/03:Sf351, 2002/03:Sf379 yrkande 7 samt 2002/03:Sf380 yrkande 33.

Ställningstagande

Regeringen har tillsatt en utredning för att gå igenom underhållsstödets effekter. Denna utredning har av regeringen fått som utgångspunkt att det nuvarande underhållsstödet fungerar väl. Vid en hearing som utredningen höll våren 2002 framgick att systemet måste genomgå en mer genomgripande förändring än den regeringen uttryckt i sina direktiv. Enligt vår mening bör utredningen därför få ändrade direktiv så att en genomgripande översyn av lagen om underhållsstöd kan göras.

71. Underhållsstöd (punkt 50)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 50 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 71. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf315, 2002/03:Sf379 yrkande 7 och 2002/03:Sf380 yrkande 33 samt avslår motionerna 2002/03:Sf209 yrkande 2, 2002/03:Sf263, 2002/03:Sf272, 2002/03:Sf295, 2002/03:Sf301, 2002/03:Sf311 yrkandena 9-11, 2002/03:Sf346 och 2002/03:Sf351.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att underhållsstödet bör utformas så att det tydligt framgår att det i första hand är föräldrarna som har det ekonomiska ansvaret för sina barn. Även efter en separation behöver barnet se bägge föräldrarna som viktiga personer i sitt liv. Vi menar att det är fel att stöd utbetalas till vårdnadshavaren oberoende av hur stora inkomster han eller hon har. Om den underhållsskyldige inte är återbetalningsskyldig för hela underhållet anser vi att en inkomstprövning av den mottagande föräldern bör göras innan stödet betalas ut.

Vidare förespråkar vi, när det gäller umgängesavdrag, att hämtande- och lämnandedagen räknas som ett helt dygn. Umgängesavdrag kan då göras med t.ex. 1/20 av det månatliga underhållsstödet samtidigt som avdraget för boföräldern ändå kan göras med 1/40 av underhållsstödet. Enligt vår mening krävs dessutom en ändring av återbetalningsreglerna, med bl.a. ett förbehållsbelopp och möjlighet till jämkning. Slutligen anser vi att en fordran inte bör överföras till kronofogdemyndigheten förrän den är minst tolv månader gammal eller uppgår till förslagsvis 1/7 prisbasbelopp.

72. Underhållsstöd (punkt 50)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 50 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 72. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf209 yrkande 2 och 2002/03:Sf301 samt avslår motionerna 2002/03:Sf263, 2002/03:Sf272, 2002/03:Sf295, 2002/03:Sf311 yrkandena 9-11, 2002/03:Sf315, 2002/03:Sf346, 2002/03:Sf351, 2002/03:Sf379 yrkande 7 och 2002/03:Sf380 yrkande 33.

Ställningstagande

Underhållsbidraget har legat på samma nivå under många år. Vi anser att en total översyn av underhållsbidraget och dess konsekvenser för barnfamiljer bör göras. Det gäller inte minst situationer där föräldrarna delar på ansvaret för gemensamma barn.

73. Bidrag till kostnader för internationella adoptioner (punkt 51)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 51 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 73. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf377 yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör följa kostnadsutvecklingen för internationella adoptioner och återkomma med förslag till en justering av bidragsbeloppet om det skulle visa sig att detta urholkats av valutakursförändringar.

74. Barnpension och efterlevandestöd till barn (punkt 52)

av Ulla Hoffmann (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 52 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 74. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf306.

Ställningstagande

Enligt vår mening innebär de nya reglerna för efterlevandepension till barn att framför allt skilsmässobarn kommer att få en försämrad barnpension, eftersom de inte kommer att kunna ta del av de förbättringar som skett vad gäller omställningspensionen. För att komma tillrätta med denna orättvisa bör regeringen återkomma med förslag till ändring av reglerna för efterlevandepension till barn.

75. Vårdbidrag för funktionshindrade barn (punkt 53)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 53 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 75. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf209 yrkande 1.

Ställningstagande

Vårdbidrag för funktionshindrade barn bör fördelas procentuellt rättvist mellan frångångna föräldrar, eftersom bidraget skall underlätta för båda föräldrarna att kunna ha barnet hos sig.

76. Utdelning av överskott i pensionssystemet (punkt 54)

av Ulla Hoffmann (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 54 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 76. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Fi288 yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt pensionsöverenskommelsen är en kontrollstation satt till år 2004. Meddel kommer då att föras över till statskassan om analysen det året visar att det är möjligt att göra detta utan att den s.k. bromsen aktiveras före år 2050. Eftersom vi ifrågasätter pensionssystemets hållbarhet på lång sikt är vi givetvis skeptiska till möjligheten att ta mer pengar från AP-fonderna. Skulle det ändå finnas ett betydande överskott så anser vi att pengarna skall gå tillbaka till pensionärerna i form av ett återställande av pensionerna till 1990 års nivå.

77. Automatisk balansering i pensionssystemet (punkt 55)

av Ulla Hoffmann (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 55 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 77. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Fi288 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi vill uppnå en balansering av pensionssystemet som stärker solidariteten mellan generationer. Det finns redan, förutom den automatiska balanseringen, flera regler i pensionssystemet som innebär att nivån på utbetalade pensioner varierar i takt med de ekonomiska och demografiska förändringarna. Pensionärerna får i det nya pensionssystemet själva bära ett alltför stort ansvar för systemets finansiella balans. Den pensionsavgift som arbetstagare betalar bör höjas tillfälligt om det fastställs att pensionssystemet är underfinansierat. Denna avgiftshöjning skall avskiljas från den fastlagda avgiftsnivån och därmed inte ge pensionsrätt i framtiden. Samtidigt skall det finnas en fastlagd gräns för underskott som kan hanteras med avgiftsökningar. Överskrider denna gräns får då ansvariga politiker ta ställning till hur balans skall uppnås i systemet.

78. Delad pensionsrätt (punkt 56)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 56 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 78. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:A242 yrkande 10.

Ställningstagande

Kvinnor kan förvänta sig en lägre pension än män. Det beror på att kvinnor i regel har en lägre livsinkomst än män. Det i sin tur beror dels på ojämlikheter i lönestrukturen, dels på att kvinnor tar ett större ansvar för barn och oftare drabbas av ohälsa. Pensionssystemet måste utformas så att det i större utsträckning än i dag tryggar kvinnors ålderdom. Redan i dag kan premiepensionen överföras mellan makar, men det kräver aktiv begäran. Vi anser att grundregeln i stället bör vara att hela pensionen automatiskt skall delas lika mellan föräldrarna till dess deras barn är åtta år. Den som önskar frånga denna regel bör få begära detta skriftligt.

79. Pensionsrätt vid studier (punkt 57)

av Ulla Hoffmann (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 57 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 79. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf312.

Ställningstagande

Vi anser att pensionsrätt för studier bör finnas för studerande som fyllt 20 år med motsvarande belopp som den egna åldersklassens genomsnittsinkomst för heltidsarbete. Att höja pensionsrätten vid studier är motiverat med utgångspunkt från att en hel del högskolestudier inte leder till hög lön. Det handlar om för samhället viktiga yrkesgrupper, som exempelvis bibliotekari-er, laboratorieassistenter, sjuksköterskor, förskolelärare m.fl. I dessa yrkesgrupper är kvinnorna överrepresenterade och frågan har därför en jämställdhetsaspekt.

80. Pensionsgrundande belopp vid plikttjänstgöring (punkt 58)

av Ulla Hoffmann (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 58 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 80. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Fö219 yrkande 3.

Ställningstagande

En civil- eller värnpliktig som blir inkallad till grundutbildning förlorar minst ett år av förvärvsinkomst eller studier. Att för sin insats för Sverige endast ackumulera hälften av den pension som man i genomsnitt erhåller som förvärvsarbetande i Sverige ger helt fel signaler till de ungdomar som söker sig till aktuella tjänstgöringar inom Försvarsmakten. Det bör även beaktas att totalförsvarspplikt är en plikttjänstgöring.

81. Aktiefonder ur ett etiskt perspektiv (punkt 59)

av Ulla Hoffmann (v) och Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 59 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 81. Riksdagen begär hos regeringen att PPM får i uppgift att utvärdera och granska fonderna utifrån etiska, sociala och miljömässiga aspekter. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf292 yrkandena 3 och 5.

Ställningstagande

Människor skall kunna välja fonder som tar etiska, moraliska och miljömässiga hänsyn. Många människor ser det som en långsiktig investering att spara i fonder med etiska regler för att på så vis kunna påverka inriktningen på företags verksamhet och därmed indirekt den värld vi lever i. Det har även visat sig att fonder med etiska regler inte haft sämre avkastning än andra fonder.

Det "etiska" i de fonder som kallar sig så, innebär ofta inte mer än att de inte placerar kapital i företag som bygger sin verksamhet på alkohol, tobak och vapenproduktion. Andra fonder följer konventioner och andra internationella överenskommelser angående barnarbete, olika former av diskriminering, miljö m.m.

Det kan ifrågasättas om det är rimligt att det i ett allmänt pensionssystem placeras skattepengar i fonder som investerar i företag utan att ha minsta kontroll på hur dessa företag förhåller sig till de etiska aspekter som i andra sammanhang anses vara grundläggande och som Sverige verkar för att ge en större genomslagskraft internationellt. Det är viktigt och fullt möjligt att besluta om att premiepensionsfonderna måste acceptera den typ av avtal som Sverige enligt ovan ingått. PPM bör därför utvärdera premiepensionsfonderna

utifrån etiska, sociala och miljömässiga aspekter. Ett obligatoriskt krav om hänsyn till etik och miljö i placeringsverksamheten bör ställas på alla fonder som människor erbjuds välja mellan inom pensionssystemet.

82. Ideella fonder (punkt 60)

av Ulla Hoffmann (v) och Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 60 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 82. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf260, 2002/03:Sf308 yrkande 2 och 2002/03:Sf345.

Ställningstagande

Den som vill skall kunna placera sina premiepensionsmedel i ideella fonder. Likaväl som en del av avkastningen på premiepensionsspararens kapital går ur systemet genom förvaltarnas avgifter, skall pensionsspararen ha friheten att placera sina medel i ideella fonder där en liten del av avkastningen går till ideella ändamål. Detta kommer endast att få en marginell inverkan på det totala pensionsbeloppet. Att inskränka denna möjlighet motverkar människors valfrihet och önskan att verka solidariskt och ideellt. Regeringen bör lägga fram ett förslag till lagändring som möjliggör att premiepensionsmedel kan placeras i ideella fonder.

83. Realräntefond inom Sjunde AP-fonden (punkt 61)

av Ulla Hoffmann (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 61 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 83. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf308 yrkande 1.

Ställningstagande

Alla måste ha möjlighet att välja bort den spekulation och det risktagande som aktiefonder innebär. En realräntefond som placerar i svenska realränteobligationer är skyddad både mot inflation och växelkursutveckling. En annan fördel är att administrationskostnaderna kan hållas mycket låga. En realräntefond som placerar i svenska realränteobligationer bör således finnas att tillgå inom Sjunde AP-fonden.

84. Aktivt val av Premiesparfonden (punkt 62)

av Ulla Hoffmann (v) och Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 62 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 84. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf292 yrkande 1, 2002/03:Sf308 yrkande 3 och 2002/03:Sf325.

Ställningstagande

Premiesparfondens förvaltning av pensionsmedel liknar många andra fonders men med en lägre riskprofil. Det är inte möjligt att placera premiepensionsmedel i Premiesparfonden om man har gjort ett aktivt val av en premiepensionsfond. Vi anser att denna begränsning i valfriheten måste tas bort. Pensionsspararna måste ges möjlighet till aktiv återplacering i Premiesparfonden av pensionsmedel som placerats i annan fond och kunna få nya pensionsmedel placerade i fonden.

85. Generationsfonder inom Sjunde AP-fonden (punkt 63)

av Ulla Hoffmann (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 63 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 85. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf308 yrkande 4.

Ställningstagande

Eftersom vi anser att den enskilde skall ha frihet att välja inom premiepensionssystemet, och således även kunna välja statlig förvaltning av sina premiepensionsmedel, anser vi att Sjunde AP-fonden skall kunna erbjuda generationsfonder.

86. Förvaltning av Premiesparfonden (punkt 64)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 64 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 86. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sf292 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi inom Miljöpartiet anser inte att förvaltarna av Premiesparfonden skall öka risktagandet i fonden genom att satsa på s.k. private equity och hedgefonder.

87. Sänkta socialavgifter (punkt 65)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 65 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 87. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:N266 yrkande 6 och avslår motionerna 2002/03:Sf249 och 2002/03:N393 yrkande 6.

Ställningstagande

Turistbranschen är en del av tjänstesektorn som är arbetsintensiv och därför hårt drabbad av de höga skatterna på arbete. Sänkta inkomstskatter och arbetsgivaravgifter samt bättre och enklare skatteregler för småföretag är därför avgörande för en bättre utveckling av branschen. Skatterna bör så långt som möjligt vara likformiga och lägre generella skattesatser eftersträvas. Dock är skattekilarna mer skadliga för vissa sektorer än andra och skatterna bör därför sänkas först där. Vi föreslår därför sänkta socialavgifter inom tjänstesektorn.

88. Sänkta socialavgifter (punkt 65)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 65 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 88. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:N393 yrkande 6 och avslår motionerna 2002/03:Sf249 och 2002/03:N266 yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att socialavgifterna skall sänkas med tio procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr. Inledningsvis blir sänkningen fr.o.m. 2004 sju procentenheter. För egenföretagare bör den nedsättningsberättigade lönesumman utökas till 250 000 kr.

89. Regional nedsättning av socialavgifter (punkt 66)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 66 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 89. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:N304 yrkande 6 och 2002/03:Sf278 och avslår motionerna 2002/03:Sf253, 2002/03:Sf257 och 2002/03:N345 yrkande 17.

Ställningstagande

Nedsättningen av arbetsgivaravgifterna med 15 procentenheter inom stödområde A är en form av regionalpolitik som är att föredra framför bidragspolitik. Vi anser emellertid att fler branscher i stödområdet bör få sänkta avgifter, såsom jordbruk, vattenbruk, fiske och transport. Detta bör kunna rymmas inom ramen för det s.k. försumbara stödet.

**90. Socialavgifter för företag med säsonganställd personal
(punkt 67)**

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 67 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 90. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sk347 yrkande 2.

Ställningstagande

Den generella nedsättningen av arbetsgivaravgiften på 5 procentenheter kan inte fullt ut utnyttjas av företag med säsongssysselsättning. I detta fall missgynnas trädgårdsnäringens småföretagare på grund av sitt säsongsmässigt betingade arbetskraftsbehov. En jämförelse med arbetskraftskostnaderna för skördearbetskraften i EU-länderna visar att arbetsgivaravgifterna för säsongspersonal är reducerad i de flesta länder. Den s.k. Björkska utredningen (SOU 1997:167) framhöll också att andra länders reducering av arbetskraftskostnaden för säsongarbete är en betydande konkurrensnackdel för den svenska trädgårdsnäringen. Riksdagen bör begära att regeringen återkommer med förslag som syftar till att dels ge företag med säsongssysselsättning möjlighet att utnyttja den generella nedsättningen av socialavgifterna, dels minska socialavgifterna i sig för dessa företag.

**91. Avgiftsskyldighet för andra föreningar än idrottsföreningar
(punkt 68)**

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 68 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 91. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf251, 2002/03:Sf288, 2002/03:Sf344, 2002/03:Sk348 yrkande 3, 2002/03:Kr336 yrkande 12 och 2002/03:Kr366 yrkande 4.

Ställningstagande

Amatörkulturen och det frivilliga arrangörsarbetet inom kulturlivet liksom övrig ideell verksamhet är i stort behov av kvalificerade ledare och eldsjälar. Ledarrekryteringen är besvärlig i det moderna samhället. Under de senaste åren har dessutom många föreningar lidit stora ekonomiska avbräck på grund av nedskärningar av kommunernas och landstingens anslag. Mot bakgrund av detta anser vi att hela den ideella sektorn skall omfattas av regeln om avgiftsfrihet för ersättningar understigande ett halvt prisbasbelopp.

**92. Avgiftsskyldighet för andra föreningar än idrottsföreningar
(punkt 68)**

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 68 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 92. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf251, 2002/03:Kr336 yrkande 12, och 2002/03:Kr366 yrkande 4 samt avslår motionerna 2002/03:Sf288, 2002/03:Sf344, 2002/03:Sk348 yrkande 3.

Ställningstagande

Idrotten är en verksamhet för många ungdomar och gagnar barn och ungdomar fysiskt, psykiskt och socialt. Alla ungdomar är dock inte intresserade av idrott. Många andra organisationer har också verksamheter som bidrar till barns och ungdomars goda uppväxtförhållanden. Som exempel kan nämnas Vi Unga, Sveriges 4 H, Sverok, Scoutrörelsen, kyrkliga ungdomsverksamheter och organisationer som bedriver kulturaktiviteter för ungdomar. Skillnaderna i skattelagstiftningen, mellan för samhället viktiga verksamheter som bedrivs under knappa omständigheter, kan inte anses vara motiverade eller rättvisa. Samma regler och samma ekonomiska förutsättningar bör gälla för ideella kultur- och ungdomsorganisationer som i dag gäller för idrottsrörelsen.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Studiesocial utredning (punkt 2)

av Ulla Hoffmann (v).

Vi anser att studier bör jämföras med arbete och att det skall vara den enskildes behov som är avgörande för olika typer av stöd. Vi utgår från att resultatet av den pågående studiesociala utredningen kommer att leda till sådana förändringar och avstår därför från att nu reservera oss i frågan.

2. Studiesocial utredning (punkt 2)

av Mona Jönsson (mp).

Vi anser det viktigt att de studerandes situation förbättras. Det gäller inte minst föräldraförsäkringens kvalifikationsvillkor, en student-SGI i sjukförsäkringen samt försörjningsstöd under sommaren. Men situationen behöver även förbättras i andra avseenden som t.ex. när det gäller tillgång till barnomsorg under kvällar och helger. Vi utgår från att resultatet av den pågående studiesociala utredningen kommer att leda till förbättringar för de studerande i dessa avseenden och avstår därför från att nu reservera oss i frågan.

3. Egenföretagares uppbyggnadsskede (punkt 4)

av Ulla Hoffmann (v).

Vi anser att egenföretagare bör ha samma trygghet som anställda. Eftersom nettointäkten många gånger är låg i samband med att man startar ett företag är det viktigt att den nuvarande bestämmelsen om möjligheterna att få högre SGI under ett uppbyggnadsskede tillämpas på avsett sätt. Vi förutsätter att denna fråga uppmärksammas i den pågående SGI-översynen.

4. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 10)

av Ulla Hoffmann (v) och Mona Jönsson (mp).

I budgetpropositionen har regeringen föreslagit ett mål för ökad hälsa i arbetslivet.

För att ge en tydlig signal om att jämställdheten på området måste öka anser vi att det hade varit befogat med en komplettering av målet med att antalet ersatta dagar för kvinnor skall minska med minst 50 %. Eftersom kvinnors sjukskrivningar är högre än sjukskrivningar bland män anser vi liksom majoriteten i utskottet att det då är naturligt att ohälsarbetet till stor del kommer att inriktas på att minska kvinnors sjukskrivningar. Vi avser att återkomma

om det visar sig att minskningen av kvinnors sjukskrivningar inte blir den avsedda.

5. Moderaternas anslagsförslag (punkterna 11, 31 och 38)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Socialförsäkringsutskottet har under beredningen av detta betänkande arbetat under förutsättningen att en riksdagsmajoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister den 4 december 2002 kommer att fastställa ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och beräkning av statens inkomster avseende 2003 samt besluta om ett preliminärt utgiftstak för 2004.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Ett övergripande mål för den ekonomiska politiken bör vara att möjliggöra ökad tillväxt. Då måste utgiftskvoten sänkas. För detta krävs bland annat en moderniserad arbetsmarknad, avregleringar, sänkta skatter och lägre offentliga utgifter. Antalet sjukskrivna och förtidspensionerade måste minskas genom att sjukvård och rehabilitering förbättras.

Våra förslag syftar också till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Vi vill satsa på en utbildning som ger alla större möjligheter till ett rikare liv. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Ännu fler kan komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala tryggheten ökar också i andra bemärkelser genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet. Friheten att välja bidrar både till mångfald, en bättre kvalitet och en större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sina liv.

Vi har föreslagit en långtgående växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tillfredsställande sätt kunna genomföra de uppgifter som måste vara gemensamma. Avsevärda resurser tillförs t.ex. för att bryta den ökade sjukfrånvaron och de ökande förtidspensioneringarna.

Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning och skatteförändringar – bör ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. Eftersom finansutskottets majoritet nu beslutat om ramar för de olika utgiftsområdena och därmed ställt sig bakom en annan inriktning av politiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområdena 10, 11 och 12 men redovisar i detta särskilda yttrande den del av vår politik som rör dessa utgiftsområden.

Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Moderata samlingspartiet anser att utgiftsområde 10 bör minskas med 9 318 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Vi föreslår en minskning av anslaget 19:1 på sammanlagt 8 380 miljoner kronor.

Den av oss föreslagna besparingen uppnås bl.a. genom att SGI beräknas på ett genomsnitt av de två föregående årens inkomster, att sjuk- och rehabiliteringspenning utges för lönedelar upp till 7,5 inkomstbasbelopp och att sjukskrivningar på grund av trafikolyckor överförs från sjukförsäkringen till trafikförsäkringen. I våra anslagsberäkningar ingår också att ytterligare en karensdag den åttonde frånvarodagen införs liksom ett högkostnadsskydd för karensdagar för särskilt behövande personer. Ett sådant skydd behövs för personer med kroniska och återkommande sjukdomar. Vårt förslag om att sjuk- och rehabiliteringspenning skall utges på inkomster upp till 7,5 inkomstbasbelopp innebär att vi avvisar den aviserade höjningen av taket i sjukförsäkringen.

Anslaget påverkas även av andra åtgärder mot sjukfrånvaron t.ex. vårt förslag om en vårdgaranti och om att försäkringskassorna skall tillföras ytterligare resurser för köp av bl.a. rehabiliteringstjänster.

Vi är kritiska mot förslaget att 5 % av sjukpenningen, dvs. två miljarder kronor, avsätts för finansiell samordning med kommuner, landsting, länsarbetsnämnder och försäkringskassor innan regeringen har lagt någon proposition om hur finansiell samordning skall utformas. Vi anser att regeringens förslag om ändring i 18 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring är kryptiskt formulerat och saknar motivering. Vi ser en stor risk i att öka redan skenande kostnader för sjukpenning med 5 % utan att redogöra för förväntat resultat i form av bättre rehabilitering, minskad sjukskrivning och lägre sjukkostnader. Vi saknar ekonomisk analys och regler för hur resultatet i form av att fler sjukskrivna kommer tillbaka i arbete skall följas upp. Det räcker inte att hänvisa till att medverkande parter skall utforma redovisning och hantering av över- eller underskott i samverkansprojekten, särskilt med hänsyn till de stora regionala skillnaderna i sjukskrivning. Vi efterlyser en genomarbetad proposition om finansiell samordning som också skall innehålla regler för redovisning av resultat och ekonomi.

Samarbete och samverkan för att uppnå goda rehabiliteringsresultat för den sjukskrivne är i högsta grad önskvärt. Alltför ofta faller individen mellan olika myndigheter och regelsystem. För att alla goda krafter skall kunna bidra till att de sjukskrivna så snart som möjligt kan återgå i arbete fordras en bred finansiell samordning av samhällets resurser inom sjukvård, rehabilitering och näraliggande områden. Det är således angeläget att regeringen snarast återkommer till riksdagen med en proposition om samverkan och finansiell samordning. Riksdagen har vid upprepade tillfällen begärt att regeringen skall

återkomma med förslag om finansiell samordning och det är nu hög tid att så sker.

Som framgår nedan har vi avsatt medel till försäkringskassorna för köp av rehabilitering och vård i samarbete med olika vårdgivare inom och utom landstingen, fler skall komma tillbaka i arbete. Vårt budgetförslag har därför inom ramarna årligen 520 miljoner kronor mer för rehabilitering, pengar som inte ökar på sjukpenningkontot och som är direkt avsatta för rehabiliteringsåtgärder. Vi har dessutom från 2004 avsatt pengar för att försäkringskassan skall kunna köpa sjukvård så att man inte skall behöva gå sjukskriven och ställas i långa köer i väntan på operation eller behandling.

19:2 Aktivitets- och sjukersättningar

Vi föreslår en minskning av anslaget 19:2 på sammanlagt 800 miljoner kronor.

Vi anser att kostnaderna för aktivitets- och sjukersättningar (förtidspension/sjukbidrag t.o.m. 2002) kommer att minska dels genom våra förslag på rehabiliteringsområdet, dels genom att öka kontrollinsatserna i syfte att bringa ner antalet felaktiga utbetalningar.

19:4 Arbetsskadeersättningar

Vi föreslår en minskning av anslag 19:4 på sammanlagt 688 miljoner kronor.

Vi motsätter oss den sänkning av beviskravet för prövning av en arbetskada som nyligen införts och anser att de tidigare bevisreglerna i arbetsskade försäkringen skall återinföras.

19:7 Riksförsäkringsverket och 19:8 Allmänna försäkringskassor

Vi föreslår en ökning av anslag 19:7 på 30 miljoner kronor och en ökning av anslag 19:8 med 520 miljoner kronor.

Vi anser att utbildningen av läkare i försäkringsmedicin måste förbättras och att regeringens förslag om medelstilldelning är otillräckligt. RFV bör därför få ytterligare medel för detta ändamål.

När det gäller anslag 19:8 anser vi att försäkringskassorna måste kunna upphandla vård och rehabiliteringstjänster av annat landsting än det egna, av privata företag eller utomlands om det behövs. För detta ändamål anslår vi 520 miljoner kronor mer än vad regeringen förslagit.

Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Moderata samlingspartiet anser att utgiftsområdet, i förhållande till regeringens förslag, bör minskas med 570 miljoner kronor.

20:3 Bostadstillägg

Vi föreslår besparingar inom anslag 20:3 till pensionärer med 570 miljoner kronor.

Vi anser att 90 % av bostadskostnaden mellan 100 kr och 4 500 kr skall kunna läggas till grund för det generella bostadstillägget. Enligt vår uppfatt-

ning har utformningen av bostadstillägget verkat kostnadsdrivande på framför allt kommunernas hyressättning. För pensionärer med full BTP innebär förslaget som mest en försämring med 144 kr i månaden. Detta kompenseras av Moderaternas förslag om höjning av grundavdraget, vilket innebär att en pensionär med garantipension får ca 130 kr mer i månaden efter skatt 2003.

Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Moderata samlingspartiet anser att utgiftsområdet bör minskas med 2 477 miljoner kronor för budgetåret 2003 i förhållande till regeringens förslag.

21:2 Föräldraförsäkring

Vi föreslår en utgiftsminskning på anslag 21:2 på sammanlagt 2 100 miljoner kronor.

Vi motsätter oss den extra pappamånaden samt regeringens aviserade förslag om en höjning av inkomsttaket i föräldraförsäkringen. Enligt vår mening bör taket i föräldraförsäkringen begränsas till lönedelar på maximalt 7,5 inkomstbasbelopp. Genom en ändrad beräkning av den sjukpenninggrundande inkomsten kan en besparing inom anslaget göras.

21:3 Underhållsstöd

Vi föreslår en utgiftsminskning på anslag 21:3 på sammanlagt 400 miljoner kronor.

Vi anser att särlevande föräldrar i högre utsträckning än i dag skall reglera underhållsskyldigheten mellan varandra. Genom en översyn av de gällande reglerna kan besparingar göras inom anslaget.

21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Vi föreslår en utgiftsökning på anslag 21:4 på sammanlagt 8 miljoner kronor.

Vi anser att bidraget till kostnader för internationella adoptioner bör höjas till 50 % av kostnaden, enligt en schablon grundad på varifrån barnet adopteras, dock högst 55 000 kr per barn.

21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Vi föreslår en utgiftsökning på anslag 21:4 på sammanlagt 15 miljoner kronor.

Enligt vår mening bör det vara möjligt att få vårdbidrag en månad retroaktivt i samband med ansökan om vårdbidrag för funktionshindrade barn.

6. Folkpartiets anslagsförslag (punkterna 11, 31 och 38)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Folkpartiet liberalernas budgetförslag för 2003 innebär i sina huvuddrag sänkta skatter på arbete och företagande som syftar till att uppnå en långsiktig och uthållig tillväxt. Det syftar också till en mera rättvis skattepolitik för bl.a. barnfamiljer. Våra utgiftsökningar avser främst bistånd, utbildning, vård och

omsorg, förbättringar för handikappade, åtgärder mot ohälsan samt satsningar på miljö och rättssäkerhet.

Våra förslag till utgiftsram för utgiftsområdena 10, 11 och 12 har emellertid avstyrkts av finansutskottet i budgetprocessens första steg. Då Folkpartiets budgetförslag är en helhet är det inte meningsfullt att delta i fördelningen på anslag inom dessa utgiftsområden. I det följande redovisas i sammanfattning innehållet i vårt budgetförslag för utgiftsområdena 10, 11 och 12.

Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Folkpartiet anser att utgiftsområde 10 bör minskas med 4 625 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Vi föreslår en minskning av anslag 19:1 på sammanlagt 5 135 miljoner kronor.

De av oss föreslagna besparingarna uppnås genom en finansiell samordning i huvudsak enligt de av riksdagen 1992 antagna principerna för den s.k. Finsamverksamheten. Därigenom kan vårdköer förkortas och rehabiliteringen förbättras. Besparingar uppnås vidare genom att sjukförsäkringens kostnader för trafikolyckor förs över till trafikförsäkringen och att höjningen av förmanstaket till 10 prisbasbelopp skjuts fram till den 1 januari 2004.

I våra anslagsberäkningar ingår även en förlängning av rätten till närståendenpenning och ledighet för närståendevård till 120 dagar från den 1 januari 2003.

19:2 Aktivitets- och sjukersättningar

Vi föreslår en minskning av anslag 19:2 på sammanlagt 40 miljoner kronor.

Enligt vår uppfattning leder vårt förslag om att ge försäkringskassorna ökade möjligheter att köpa rehabiliteringstjänster till en lägre sjukfrånvaro vilket i sin tur minskar kostnaderna för aktivitets- och sjukersättningar (nuvarande förtidspension och sjukbidrag).

19:8 Allmänna försäkringskassor

Vi föreslår en ökning av anslag 19:8 på sammanlagt 550 miljoner kronor.

Resursförstärkningen ger ökade möjligheter för försäkringskassorna att köpa rehabiliteringstjänster och att vidta åtgärder mot felaktiga utbetalningar.

Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Folkpartiet liberalerna anser att utgiftsområdet, i förhållande till regeringens förslag, bör tillföras 125 miljoner kronor.

20:2 Efterlevandepensioner

Vi anser att den inledande omställningspensionen redan fr.o.m. den 1 juli 2003 skall förlängas till tolv månader. Folkpartiet föreslår därför att anslag 20:2 till vuxna skall tillföras ytterligare 35 miljoner kronor.

20:3 Bostadstillägg till pensionärer

Vi anser även att fritidsfastighet inte skall omfattas av inkomstprövningen av bostadstillägget. Folkpartiet föreslår därför att anslag 20:3 skall tillföras ytterligare 90 miljoner kronor. Vi vill framhålla att vid inkomstprövningen beaktas inte eventuellt värde av ett småhus som är den sökandes permanentbostad, däremot värdet av en fritidsfastighet. Följderna kan ibland stå i strid med ambitionen att människor med likartade förhållanden också skall behandlas lika inom olika trygghets- eller bidragssystem. Det kan också få den olyckliga effekten att påskynda avyttringen av ett fritidshus vilket kan ha stor betydelse för den äldres livskvalitet.

Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Folkpartiet liberalerna anser att utgiftsområdet bör minskas med 110 miljoner kronor för budgetåret 2003 i förhållande till regeringens förslag.

21:2 Föräldraförsäkring

Vi föreslår en utgiftsökning på anslag 21:2 på sammanlagt 60 miljoner kronor.

Vi anser att en jämställdhetsbonus bör införas, vilken innebär att en högre ersättning (90 %) utgår för varje månad som tas ut i föräldraledighet och som motsvaras av en månad som den andra föräldern tar ut. Dessutom anser vi att inkomsttaket i föräldraförsäkringen bör höjas till 10 prisbasbelopp, dock först fr.o.m. den 1 januari 2004.

21:3 Underhållsstöd

Vi föreslår en utgiftsminskning på anslag 21:3 på sammanlagt 170 miljoner kronor.

Genom markering av det gemensamma föräldraansvaret kan utgifterna för underhållsstödet hållas tillbaka.

7. Kristdemokraternas anslagsförslag (punkterna 11, 31 och 38)

av Sven Brus (kd).

Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Kristdemokraterna anser att utgiftsområde 10 bör minskas med 5 930 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Vi föreslår en minskning av anslag 19:1 på sammanlagt 4 990 miljoner kronor.

De av oss föreslagna besparingarna uppnås genom införandet av två karensdagar med bibehållet högriskskydd om tio dagar och genom en ny beräkningsgrund för SGI. Vi anser att SGI skall beräknas på ett genomsnitt av de senaste två årens inkomster och att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall vara SGI-grundande. Dessutom avvisar vi tanken på att höja taket i sjukförsäkringen. Den besparing företagen gör till följd av vårt förslag om ytterligare en karensdag reglerar vi med en marginell höjning av arbetsgi-varavgiften.

Vi vill också införa en steglös ersättningsnivå i sjukförsäkringen. Vi anser att ersättning skall kunna lämnas i proportion till nedsättningen av arbetsförmågan.

Vidare bör personskador som uppkommer på grund av trafiken föras över till trafikförsäkringen. En sådan ordning leder till minskade kostnader för sjukförsäkringen.

Vi anser att en ny rehabiliteringsförsäkring skall införas fr.o.m. den 1 juli 2003 i enlighet med den modell som föreslagits av Gerhard Larsson i utredningsbetänkandet SOU 2000:78. En ny myndighet bör dock inte inrättas. För genomförandet är det viktigt att regeringen snarast påbörjar det lagstiftningsarbete som krävs.

19:2 Aktivitets- och sjukersättningar

Vi föreslår en minskning av anslag 19:2 på sammanlagt 950 miljoner kronor.

Vi anser att den effektivare rehabilitering som en ny rehabiliteringsförsäkring ger upphov till kommer att leda till minskade utgifter för aktivitets- och sjukersättningar (nuvarande förtidspension och sjukbidrag).

19:8 Allmänna försäkringskassor

Vi föreslår en ökning av anslag 19:8 på sammanlagt 10 miljoner kronor.

Vi vill avskaffa dagens avtal med kommunerna när det gäller flyktingmottagande. I stället vill vi införa en utvecklingspeng som följer individen och som skall administreras av RFV. Vi tillför RFV medel för detta ändmål.

Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Kristdemokraterna anser att utgiftsområdet, i förhållande till regeringens förslag, bör tillföras 125 miljoner kronor.

20:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Enligt vår mening bör tiden för den inledande omställningspensionen utökas till tolv månader från den 1 juli 2003. Kristdemokraterna föreslår därför att anslag 20:2 skall tillföras ytterligare 35 miljoner kronor.

20:3 Bostadstillägg till pensionärer

Vidare anser vi att fritidsfastighet inte skall omfattas av inkomstprövningen av bostadstillägget. Fritidsfastigheter kan ha ett så högt taxeringsvärde att det omöjliggör BTP. Det är inte rätt att människor skall tvingas till en försäljning av fastigheten, som kan ha ägts i många år, och därmed till en försämring av livskvaliteten för att erhålla BTP. Kristdemokraterna föreslår därför att anslag skall tillföras ytterligare 90 miljoner kronor.

Kristdemokraterna arbetar för att pensionerna för de sämst ställda pensionärerna skall öka med motsvarande 1 000 kr i månaden (före skatt) jämfört med nivån 2002. Från och med 2003 kommer de sämst ställda pensionärerna att få en högre pension med anledning av den pensionsreform som Kristdemokraterna står bakom. Dessutom kommer vårt grundavdrag att förstärka det ekonomiska utrymmet ytterligare för dem med lägst pension. Sammantaget innebär det nya pensionssystemet och Kristdemokraternas skattesänkning att pensionerna för dem med lägst pension förbättras med ca 620 kr per månad efter skatt eller ca 900 kr före skatt. Kristdemokraterna har avsatt ett budgetutrymme för att under 2004 kunna ta det sista steget för att uppnå en förbättring med totalt 1 000 kr före skatt.

Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Kristdemokraterna anser att utgiftsområdet bör ökas med 1 741 miljoner kronor för budgetåret 2003 i förhållande till regeringens förslag.

21:2 Föräldraförsäkring

Vi föreslår en utgiftsminskning på anslag 21:2 på sammanlagt 60 miljoner kronor.

Vi anser att grundnivån i föräldraförsäkringen bör höjas till 180 kr per dag från den 1 januari 2003. De 90 s.k. lägstanivådagarna och den extra månaden i föräldraförsäkringen kan enligt vårt förslag slopas i samband med att barnomsorgskontot börjar gälla. Dessutom anser vi att ersättningsnivån i föräldraförsäkringen bör höjas från 80 % till 90 % från och med den 1 juli 2003, samtidigt som taket i föräldraförsäkringen höjs från 7,5 prisbasbelopp till 11 prisbasbelopp. Vidare bör två kontaktdagar per år och barn, för barn mellan fyra och tolv år, införas i stället för den nuvarande kontaktdagen. Genom en ändrad beräkning av den sjukpenninggrundande inkomsten kan en besparing inom anslaget göras.

21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Vi föreslår en utgiftsökning på anslag 21:6 på sammanlagt 0,5 miljoner kronor.

Vi anser att vårdbidrag bör kunna utges till barn till biståndsarbetare.

Andra anslagsfrågor

Vi föreslår att ett nytt anslag, 21:8 Barnomsorgskonto, införs fr.o.m. den 1 januari 2003 till vilket riksdagen anvisar 1 800 miljoner kronor budgetåret 2003.

8. Centerpartiets anslagsförslag (punkterna 11, 31 och 38)

av Birgitta Carlsson (c).

Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Centerpartiet anser att utgiftsområde 10 bör minskas med 5 880 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Vi föreslår en minskning av anslag 19:1 på sammanlagt 3 650 miljoner kronor.

De av oss föreslagna besparingarna uppnås bl.a. genom vårt förslag om att övergå från passivt stöd till aktiva insatser bl.a. i form av en rehabiliteringsgaranti. Efter 30 dagars sjukskrivning skall den försäkrade undersökas av två läkare, efter sex veckor skall den försäkrade delta i en åtgärd och inom tre månader skall en individuell rehabiliteringsplan upprättas som syftar till återgång i arbete. Genom anslagsvillkor föreslår vi att av anslag 19:1 skall dels 3,3 miljarder kronor användas till rehabiliteringsersättning och rehabiliteringsstöd, och vi räknar med att sjukpenningkostnaderna skall minska i motsvarande grad, dels 500 miljoner kronor avsättas för finansiell samordning och rehabiliteringsutredningar.

När det gäller finansiell samordning anser vi att riksdagen skall fatta beslut om att införa en lag om permanent finansiell samordning mellan hälso- och sjukvården, socialtjänsten, socialförsäkringen och arbetsmarknadsmyndigheterna. Ett första delmål bör vara att 10 % av medlen för sjukpenning, arbetsskadesjukpenning och rehabiliteringsersättning avsätts för sådan samordning.

Vidare föreslår vi att SGI skall baseras på historisk inkomst och att en grundnivå skall införas i sjukpenningen på 200 kr per dag. Vi anser detta nödvändigt för att möjliggöra en rimlig levnadsstandard.

19:2 Aktivitets- och sjukersättningar

Vi föreslår en minskning av anslag 19:2 på sammanlagt 1 160 miljoner kronor.

Vi anser att våra satsningar på rehabilitering kommer att innebära en lägre ökning av antalet aktivitets- och sjukersättningar (nuvarande förtidspension och sjukbidrag).

19:4 Arbetsskadeersättningar

Vi föreslår en minskning av anslag 19:4 på sammanlagt 1 000 miljoner kronor.

Vi motsätter oss de nyligen sänkta beviskraven i arbetsskedeförsäkringen och anser att de tidigare bevisreglerna bör återinföras.

19:7 Riksförsäkringsverket och 19:8 Allmänna försäkringskassor

Vi föreslår en minskning av anslag 19:7 på sammanlagt 70 miljoner kronor.

Anslaget 19:7 minskas till följd av en administrativ besparing.

När det gäller anslag 19:8 har vi vid våra beräkningar av satsningarna på rehabilitering (3,3 miljarder kronor) avsatt viss del till försäkringskassans administration.

Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Centerpartiet anser att utgiftsområdet, i förhållande till regeringens förslag, bör minskas med 1 160 miljoner kronor.

20:1 Ålderspensioner

Vi anser att garantipensionen skall höjas med 1 500 kr för år 2003. Tillsammans med Centerpartiets förslag om sänkta inkomstskatter för dem med låga och normala inkomster, kommer dessa pensionärers ekonomiska situation att förbättras betydligt. Vi föreslår därför att anslag 20:1 skall tillföras ytterligare 650 miljoner kronor.

20:3 Bostadstillägg till pensionärer

Vidare föreslår vi att 80 % av bostadskostnaden upp till 4 000 kr skall kunna läggas till grund för BTP. Vi menar att den föreslagna höjningen av garantipensionen och förslaget till sänkta inkomstskatter bättre tillgodoser de sämst ställda pensionärernas behov. Vi föreslår därför att anslaget 20:3 skall minskas med 1 810 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Centerpartiet anser att utgiftsområdet bör ökas med 460 miljoner kronor för budgetåret 2003 i förhållande till regeringens förslag.

21:2 Föräldraförsäkring

Vi föreslår en utgiftsminskning på anslag 21:2 på sammanlagt 640 miljoner kronor.

Vi anser att grundnivån i föräldraförsäkringen bör höjas till 200 kr per dag. Ersättningen för de 90 s.k. lägstanivådagarna bör höjas från 60 kr till 90 kr per dag. Dessa dagar skall kunna användas flexibelt under barnens första 15 år, och därför kan kontaktdagarna dras in. Vidare anser vi att taket i föräldraförsäkringen bör höjas till 11 prisbasbelopp.

Andra anslagsfrågor

Vi föreslår att ett nytt anslag, 21:9 Höjt barnbidrag för barn i åldern 1-5 år, införs fr.o.m. den 1 januari 2003 till vilket riksdagen anvisar 1 100 miljoner kronor budgetåret 2003.

9. Privatisering av arbetsskadeförsäkringen (punkt 24)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp)

Enligt vår uppfattning bör arbetsskadeförsäkringen vad gäller arbetsolycksfallen lyftas bort från den offentliga sektorn för att i stället förvaltas av privata

försäkringsbolag. Precis på samma sätt som vi i dag är skyldiga att teckna en trafikförsäkring för att få köra bil, bör den som vill driva ett företag vara skyldig att teckna en försäkring mot arbetsolycksfall. För att kompensera arbetsgivarna bör den del av arbetsgivaravgifterna som avser arbetsskadeförsäkringen justeras. En privat försäkring finansieras med premier, vars storlek sannolikt kommer att bero på hur många arbetsolycksfall ett företag eller en bransch har.

10. Övriga frågor om arbetsskadeförsäkringen (punkt 25)

av Ulla Hoffmann (v).

Allt fler människor upplever en elöverkänslighet av varierande grad. Det finns ännu inte någon enhetlig och samstämmig förklaring till elöverkänsligheten. Flera försäkringskassor godkänner inte elöverkänslighet som sjukdom. Inledningsvis kan sjukpenning utbetalas men efter utredning kan den dras in om diagnosen är elallergi.

Elöverkänsliga personer kan inte heller få sin skada bedömd som arbetsskada. För att den sjuke skall erhålla sjukpenning kan därför diagnosen elallergi inte anges på intyget. Samtidigt är det viktigt utifrån arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön och rehabiliteringsansvaret att läkarintyget visar den rätta diagnosen. För att komma till rätta med det nu beskrivna problemet anser Vänsterpartiet att symtomen på elöverkänslighet bör kunna betraktas som grund för bedömning av arbetsskada.

Nyligen har en utredare lagt sitt förslag om en koncentrerad handläggning av arbetsskadeärenden. Förslaget innebär att handläggningen koncentreras till tre enheter i landet. Vänsterpartiet har dock erfarit att det redan pågår ett arbete med koncentrerad handläggning hos försäkringskassorna. Vi anser att det är viktigt att det arbete mot en koncentrerad handläggning av arbetsskadeförsäkringen som försäkringskassorna påbörjat får fortsätta. En ökad koncentration bör ske men det bör vara minst en arbetsskadeenhet per län. Vi avser att verka för att en koncentration av det slaget kommer till stånd.

11. Familjepolitikens inriktning (punkt 39)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Vi anser att statens stöd till familjer och barn präglas av alltför mycket detaljreglering. Vi vill återge barnfamiljerna valfriheten, bl.a. när det gäller valet av barnomsorgsform. Vi anser att en barnomsorgspong skall införas från 2004 för familjer som inte utnyttjar kommunalt finansierad barnomsorg. Barnomsorgspongen skall utgå med 3 000 kr skattefritt per månad för barn mellan ett och tre år. För att barnfamiljerna skall få mer pengar att fritt förfoga över, vill vi även införa ett grundavdrag inom den kommunala beskattningen.

12. Familjepolitikens inriktning (punkt 39)

av Ulla Hoffmann (v).

Vi anser att begreppet Ekonomisk familjepolitik är missvisande, eftersom det utgår från kärnfamiljen som norm. Vi vill komma bort från detta tankesätt och sätta barnen i centrum, och av denna anledning borde politikområdet i stället heta Ekonomisk barnpolitik. Det vore även önskvärt om det av målsättningen inom utgiftsområdet framgick att politiken skall vara utformad på ett sådant sätt att den bidrar till en utveckling mot ökad jämställdhet i samhället.

13. Allmänna barnbidrag (punkt 40)

av Ulla Hoffmann (v).

Vid växelvis boende tar vårdnadshavarna ett aktivt delat ansvar för omsorgen om barnen och i detta sammanhang kan det därför vara befogat att dela barnbidragen under förutsättning att även försörjningsansvaret delas rättvist mellan vårdnadshavarna. Vi förutsätter att den pågående Översynen av lagen om underhållsstöd undersöker möjligheterna att genomföra en förändring av reglerna vid växelvis boende.

14. Utbyggd föräldraförsäkring m.m. (punkt 41)

av Birgitta Carlsson (c).

Enligt min mening bör föräldrarna själva få välja hur och när föräldrapenningdagarna skall brukas. Vidare bör lika många föräldrapenningdagar utgå för varje barn, även vid flerbarnsfödslar. Jag väljer dock att inte nu reservera mig i dessa delar.

15. Tillfällig föräldrapenning för vård av barn under 240 dagar (punkt 48)

av Ulla Hoffmann (v) och Mona Jönsson (mp).

Vi anser att tillfällig föräldrapenning skall utges oavsett barnets ålder när en förälder vårdar ett barn i hemmet som annars skulle ha vårdats på sjukhus. Ur ett samhällsekoniskt perspektiv är det, enligt vår mening, mer kostnadseffektivt att vårda barn i hemmet än på sjukhus. Vi förutsätter att regeringen, enligt utskottets skrivning, återkommer till riksdagen med ett förslag om en utvidgning av rätten till tillfällig föräldrapenning enligt ovan.

16. Underhållsstöd (punkt 50)

av Ulla Hoffmann (v).

Enligt vår mening fyller underhållsstödet en mycket viktig funktion vad gäller att se till att vårdnadshavare uppfyller sitt försörjningsansvar för barn även efter separation mellan vårdnadshavare. För att så långt som möjligt undvika konflikter, är det viktigt att systemet uppfattas som rättvist. Vi förutsätter att den pågående översynen av underhållsstödet (dir. 2002:39) beaktar Väster-

partiets förslag vad gäller aktuell inkomst vid fastställandet av återbetalningsskyldigheten, umgängesavdrag samt umgängesresor inom ramen för underhållsstödet.

17. Underhållsstöd (punkt 50)

av Mona Jönsson (mp).

Enligt dagens system blir kvinnan automatiskt vårdnadshavare om föräldrarna inte är gifta. Detta gör att mannen hamnar i ett underläge om kvinnan motsätter sig gemensam vårdnad. Vi förutsätter att denna orättvisa beaktas av de pågående utredningarna.

18. Regional nedsättning av socialavgifter (punkt 66)

av Ulla Hoffmann (v).

Viktiga näringsgrenar i Norrlands inland är jord- och skogsbruksföretagen. De utgör en stabil bas i landsbygdens företagande. För att stimulera småföretagandet i området har socialavgifterna sänkts. Men, med hänvisning till EG-regler, omfattas inte de viktiga jordbruksföretagen av sänkningen. Vi anser inte att det är rimligt att dessa skall ges sämre förutsättningar än andra företag i samma område.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionerna

Proposition 2002/03:1

Regeringen har i proposition 2002/03:1 Budgetpropositionen för 2003 volym 6 föreslagit riksdagen att

under utgiftsområde 10

dels bemyndiga regeringen att under 2003, för ramanslaget 19:7 Riksförsäkringsverket ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 9 000 000 kronor efter 2003 (avsnitt 2.13.7),

dels godkänna följande mål: Frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall i förhållande till 2002 halveras fram till 2008. Parallellt skall antalet nya aktivitets- och sjukersättningar minska. Hänsyn skall tas till den demografiska utvecklingen under perioden (avsnitt 2.3),

dels för budgetåret 2003 anvisa anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt följande uppställning (tusental kronor):

- 19:1 Sjukpenning och rehabilitering, m.m.; ramanslag; 46 943 496,
- 19:2 Aktivitets- och sjukersättning; ramanslag; 58 024 970,
- 19:3 Handikappersättningar; ramanslag; 1 190 915,
- 19:4 Arbetsskadeersättningar; ramanslag; 6 406 977,
- 19:5 Kostnader för sysselsättning av vissa personer med aktivitets- och sjukersättning; ramanslag; 8 000,
- 19:6 Ersättning för kroppsskador; ramanslag; 69 056,
- 19:7 Riksförsäkringsverket; ramanslag; 933 523,
- 19:8 Allmänna försäkringskassor; ramanslag; 5 822 027.

under utgiftsområde 11

dels godkänna följande mål: Personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension skall garanteras ett värdesäkrat grundskydd. Efterlevande make skall ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter dödsfall (avsnitt 2.4),

dels för budgetåret 2003 anvisa anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt följande uppställning (tusental kronor):

- 20:1 Ålderspensioner; ramanslag; 25 437 000,
- 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna; ramanslag; 15 525 000,
- 20:3 Bostadstillägg till pensionärer; ramanslag; 10 735 000,

- 20:4 Delpension, ramanslag; 115 320,
- 20:5 Äldreförsörjningsstöd; ramanslag; 735 000.

utgiftsområde 12

dels anta regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring (avsnitt 4.8),

dels godkänna följande mål: Skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska inom ramen för den generella välfärden (avsnitt 4.3),

dels för budgetåret 2003 anvisa anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt följande uppställning (tusental kronor):

- 21:1 Allmänna barnbidrag; ramanslag; 20 965 100,
- 21:2 Föräldraförsäkring; ramanslag 22 340 000,
- 21:3 Underhållsstöd; ramanslag; 2 487 000,
- 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner; ramanslag; 40 000,
- 21:5 Barnpensioner och efterlevandestöd för barn; ramanslag; 976 000,
- 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn; ramanslag; 2 250 000,
- 21:7 Pensionsrätt för barnår; ramanslag; 3 831 000.

Lagförslaget återfinns som bilaga 2 till betänkandet.

Proposition 2002/03:2

Regeringen (Socialdepartementet) har i proposition 2002/03:2 Vissa socialförsäkringsfrågor m.m. föreslagit att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
10. lag om fortsatt giltighet av lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst.

Lagförslagen återfinns som bilaga 2 till betänkandet.

Övriga lagförslag i proposition 2002/03:2 återfinns i betänkande 2002/03:SfU5.

Följdmotioner

2002/03:Sf1 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om ändring av 18 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring i enlighet med vad som anförs i motionen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föräldrarna själva skall bestämma över hur föräldrapenningen fördelas.

2002/03:Sf2 av Ulla Hoffmann och Kalle Larsson (v):

Riksdagen beslutar om ändring i 4 kap. 10 § lagen (1962:381) om allmän försäkring så att tillfällig föräldrapenning skall utges oavsett barnets ålder när en förälder vårdar ett barn i hemmet som annars skulle ha vårdats på sjukhus.

Motioner från allmänna motionstiden

2002/03:Sf203 av Carl-Axel Johansson (m):

1. Riksdagen begär hos regeringen att ett gemensamt regelverk för försäkringskassan och arbetsförmedlingen införs i enlighet med vad som i motionen anförs.
2. Riksdagen begär hos regeringen att en rehabiliteringsförsäkring skapas i enlighet med vad som i motionen anförs.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försäkringskassans monopol avseende rehabilitering.

2002/03:Sf204 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att pensionsbeloppet skall vara detsamma oberoende av pensionärens civilstånd.

2002/03:Sf205 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en sammanhållen rehabiliteringsprocess.

2002/03:Sf206 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta utreda möjligheten till differentierade sjukförsäkringsavgifter för småföretag, som en del i att kunna få ned ohälsotalet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning om lägre sjukförsäkringsavgifter för småföretag.

2002/03:Sf207 av Henrik Westman (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som slår fast att gifta pensionärer eller motsvarande skall betraktas som enskilda individer i det statliga pensionssystemet i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:Sf208 av Rigmor Stenmark och Birgitta Carlsson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om whiplashskadades möjligheter till rehabilitering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handläggning och ekonomiska medel hos försäkringskassorna.

2002/03:Sf209 av Rigmor Stenmark (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av vårdbidraget till handikappade barn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av underhållsstödet vid delat ansvar för gemensamma barn.

2002/03:Sf210 av Anna Grönlund och Tobias Krantz (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föräldraförsäkringen.

2002/03:Sf211 av Birgitta Carlsson och Annika Qarlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en arbetsgrupp som arbetar med sjukdomar i rörelseorganen.

2002/03:Sf212 av Maria Larsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en steglös ersättningsnivå för sjukförsäkringen.

2002/03:Sf213 av Maria Larsson och Ragnwi Marcelind (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att möjliggöra studier vid deltidssjukskrivning.

2002/03:Sf215 av Birgitta Carlsson och Birgitta Sellén (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medel för rehabilitering av psykiskt långtidssjuka skall kunna användas för att starta och driva ytterligare klubbhus enligt Fountainhouse-modellen i Sverige.

2002/03:Sf219 av Kenneth Lantz (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att på lämpligt sätt utreda möjligheterna till ändring av regelverket som skall leda till ökad valfrihet för äldre på arbetsmarknaden.

2002/03:Sf220 av Claes Västerteg och Sofia Larsen (c):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring gällande undantag i arbetsgivarinträdet i sjuklönen vid sjukskrivning på grund av olyckor i samband med idrottsutövande och övriga fritidsaktiviteter.

2002/03:Sf221 av Kenneth Lantz (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att dröjsmålsränta bör utbetalas vid felaktig utbetalning från försäkringskassa och liknande.

2002/03:Sf225 av Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagen om allmän försäkring, så att föräldrapenning utgår oavsett om behandling sker vid öppenvårdsavdelning i kommunens eller i landstingets regi.

2002/03:Sf229 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bostadstillägg för pensionärer (BTP) efter den 1 juli 2005 inte skall kunna utbetalas för icke frivilligt boende i tvåbäddsrum i särskilda boendeformer för äldre.

2002/03:Sf230 av Bo Könberg m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en parlamentarisk arbetsgrupp för en stor socialförsäkringsreform som omfattar främst sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring.

2002/03:Sf231 av Britt-Marie Lindkvist och Christina Nenes (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelarna med att öppna för en mer schabloniserad beräkningsgrund vid fastställande av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) i samband med kollektiva löneförändringar.

2002/03:Sf232 av Kerstin Lundgren (c):

Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till förändring av föräldraförsäkringen för att öka föräldramakten i enlighet med vad i motionen anförs.

2002/03:Sf234 av Sven-Erik Sjöstrand och Kjell-Erik Karlsson (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av tydliga riktlinjer för försäkringskassans handläggning av rehabilitering så att inte kvinnor diskrimineras, samt att i arbetet för att motverka ohälsa i arbetslivet särskilt belysa kvinnors situation.

2002/03:Sf235 av Conny Öhman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vid delad vårdnad av barn bör delat barnbidrag gälla.

2002/03:Sf237 av Håkan Juholt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbetalning av barnbidraget.

2002/03:Sf238 av Tuve Skånberg (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stödja flerbarnsidealet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om resurser till barnfamiljerna genom bostadsbidrag, barnbidrag och barnomsorgskonto.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta konsekvenspröva varje beslut från regering och riksdag, för att se hur det gagnar och påverkar familjen.

2002/03:Sf240 av Johan Linander (c):

Riksdagen begär en redovisning av regeringens arbete för att tillgodose medborgarnas rättigheter i Norden vid arbetslöshet, vid utbildning, vid beskattning och i samband med sociala rättigheter så att inte enskilda människors rättigheter inskränks på grund av flyttning över nationsgränser i Norden.

2002/03:Sf242 av Helena Bargholtz (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försäkringskassan bör betala dröjsmålsränta på pengar som av olika skäl inte har utbetalats i tid.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om preskriptionstiden vid löpande utbetalningar från försäkringskassan.

2002/03:Sf244 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om flexibel föräldraförsäkring.

2002/03:Sf245 av Marie Engström m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn för att minska sjuklönekostnaderna i mindre företag.

2002/03:Sf246 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tilläggsdirektiv till den studiesociala utredningen så att den även kan komma med förslag till förbättringar av det studiesociala stödet.

2002/03:Sf247 av Martin Andreasson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om karensdagar i sjukförsäkringen för anställda med flera arbetsgivare.

2002/03:Sf249 av Per Bill och Anna Ibrisagic (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en halvering av egenavgifterna för egenföretagare.

2002/03:Sf250 av Henrik S Järrel (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett förstatligande av försäkringskassorna bör övervägas i samband med en översyn av kassornas organisation.

2002/03:Sf251 av Kerstin Heinemann (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förändring av skattereglerna så att alla ideella kultur- och ungdomsorganisationer jämställs med idrottsrörelsen i skattehänseende.

2002/03:Sf253 av Hans Backman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetsgivaravgiften skall avskaffas för nyanställningar av ungdomar mellan 18 och 24 år och att Gävleborgs län görs till ett försöksområde.

2002/03:Sf254 av Birgitta Ohlsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en individualiserad föräldraförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte fortsätta utbyggnaden av föräldraförsäkringen.

2002/03:Sf257 av Håkan Larsson och Birgitta Sellén (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning och geografisk differentiering av arbetsgivaravgifterna.

2002/03:Sf260 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp):

Riksdagen beslutar om ändring i 20 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring och 15 kap. 16 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension enligt vad som anförs i motionen.

2002/03:Sf261 av Lennart Beijer och Britt-Marie Danestig (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återkomma med förslag till ett system med frivillig pension från fyllda 60 år.

2002/03:Sf262 av Ann-Marie Fagerström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omDispositionering av medel för rehabilitering.

2002/03:Sf263 av Åsa Domeij (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Utredningen om översyn av lagen om underhållsstöd (dir. 2002:39) bör få tilläggsdirektiv om att utreda och föreslå åtgärder för att förbättra jämställdheten för ogifta par som får barn.

2002/03:Sf266 av Per Bill (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av s.k. post-docs studiesociala förhållanden.

2002/03:Sf267 av Krister Örnfjäder m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försäkringskassornas arbete med rehabiliteringsärenden.

2002/03:Sf268 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att klarlägga Riksförsäkringsverkets roll i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:Sf270 av Annika Qarlssoon m.fl. (c, m, fp, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att ändra sjukförsäkringens regler om uppbyggnadsskede.

2002/03:Sf271 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring så att beräkning av sjukpenninggrundande inkomst ger egenföretagare en inkomstrygghet som är likvärdig den som gäller för löntagare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetstiden skall beräknas på samma sätt för egenföretagare som löntagare vid beräkning av dagsersättningen i den tillfälliga föräldrapenningen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att egenföretagare eller visstidsanställda inte riskerar att stå utan inkomstbortfallsförsäkring i händelse av sjukdom eller föräldraskap.

2002/03:Sf272 av Raimo Pärssinen och Per-Olof Svensson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen som anförs om underhållsstöd till barn med särlevande föräldrar.

2002/03:Sf273 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av reglerna för handikappersättning efter 65 års ålder.

2002/03:Sf274 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av nivåerna för handikappersättningen.

2002/03:Sf275 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av rehabilitering för alla.

2002/03:Sf276 av Lars Gustafsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försöken med finansiell samordning.

2002/03:Sf278 av Camilla Sköld Jansson och Gunilla Wahlén (v):

Riksdagen begär att regeringen söker lösningar för att även jordbruksföretagen skall omfattas av sänkningar av arbetsgivaravgiften.

2002/03:Sf279 av Ann-Marie Fagerström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbetalning av pension.

2002/03:Sf280 av Mona Jönsson och Kerstin-Maria Stalin (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning som ser över om andra grupper än läkare kan utfärda sjukskrivningar och friskskrivningar.

2002/03:Sf281 av Kenneth G Forslund (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att försäkringskassorna i sitt arbete prioriterar att korta handläggningstiden för LSS- och LASS-ärenden.

2002/03:Sf285 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om en riskdifferentierad arbetsskadeförsäkring i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetsolycksfall skiljs från arbetssjukdomar samt att arbetsjukdomarna på sikt överförs till sjukpenningförsäkringen.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med en utredning om en övergångslösning från en offentlig arbetsskadeförsäkring till ett arbetsskadeobligatorium för arbetsgivare i enlighet med vad som anförs i motionen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att färdolycksfall till och från arbetet lyfts ur försäkringen för arbetsolycksfall och betalas genom trafikförsäkringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevisreglerna i arbetsskadeförsäkringen återgår till 1992 års lagstiftning.

2002/03:Sf286 av Annika Qarlsso m.fl. (c, m, fp, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att reformera systemen för sjuklön och sjukpenning.

2002/03:Sf287 av Sonja Fransson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ungdomar som uppbär aktivitetsersättning också skall ha möjlighet att studera vid folkhögskola, högskola och universitet.

2002/03:Sf288 av Sonja Fransson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det bör prövas om undantagsregeln gällande ersättningar till idrottsutövare även borde gälla för de allmännyttiga ideella handikappföreningar som har motionsverksamhet.

2002/03:Sf290 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av att förebyggande insatser med en bred ansats sker tillsammans med snabbare vård för dem som ändå blir sjuka.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om rehabiliteringsgaranti och två läkares prövning av längre sjukskrivningar, i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om fördelningen av rehabiliteringsinsatser.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om utbildning av läkare i försäkringsmedicin och om sådan utbildning som villkor för att få skriva sjukintyg som underlag för utbetalning av sjukpenning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om begränsning av möjligheterna för en läkare med viss specialistutbildning att skriva sjukintyg för längre tids sjukpenning med diagnoser inom en annan medicinsk specialitet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om utformningen av en huvudregel om deltidssjukskrivning.
7. Riksdagen beslutar om en lag om finansiell samordning i huvudsak i enlighet med de av riksdagen 1992 antagna principerna för den s.k. Finsamverksamheten.
9. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om försäkringskassornas verksamhet såvitt gäller företagshälsovården i enlighet med vad som anförs i motionen.
10. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om villkoren för vilande sjuksättning eller aktivitetsersättning vid studier.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om socialförsäkringsmodellen och utökat arbetsgivaransvar.

2002/03:Sf291 av Bo Lundgren m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målsättningen för att minska sjukfrånvaron.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en rehabiliteringsutredning skall starta senast den 29:e sjukfrånvarodagen.
5. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om åtgärder för att fler förtidspensionärer skall återgå till arbetslivet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur försäkringskassornas effektivitet kan förbättras.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en karensdag införs den åttonde sjukfrånvarodagen.
8. Riksdagen begär att regeringen utreder ett högkostnadsskydd för karensdagar för särskilt behövande personer, i enlighet med vad som i motionen anförs.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den sjukpenninggrundande inkomsten skall beräknas på de två föregående årens inkomst.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det s.k. taket i sjukförsäkringen inte skall höjas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sjukpenningperioden skall vara ett år om inte särskilda skäl föreligger.
12. Riksdagen anvisar till Allmänna försäkringskassor (utgiftsområde 10) för budgetåret 2003 520 miljoner kronor för köp av rehabiliteringstjänster utöver vad regeringen föreslagit.
13. Riksdagen anvisar till Allmänna försäkringskassor (utgiftsområde 10) för budgetåret 2003 1,15 miljarder kronor år 2004 för köp av vård utöver vad regeringen föreslagit.
14. Riksdagen anvisar till Allmänna försäkringskassor (utgiftsområde 10) för budgetåret 2003 30 miljoner kronor mer än vad regeringen anslagit för detta ändamål.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktlinjer för försäkringsläkare.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om läkarnas sjukskrivningsrutiner.

2002/03:Sf292 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om val till Premiepensionsfonden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om risktagande i Premiesparfonden.

3. Riksdagen begär hos regeringen att PPM får i uppgift att utvärdera och granska fonderna utifrån etiska, sociala och miljömässiga aspekter.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att ett obligatoriskt krav om hänsyn till etik och miljö i placeringsverksamheten bör ställas på alla fonder som människor erbjuds välja mellan inom pensionssystemet.

2002/03:Sf294 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn i syfte att stärka arbetslinjen.

2002/03:Sf295 av Veronica Palm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om underhållsstödet.

2002/03:Sf297 av Veronica Palm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om individbaserad föräldraförsäkring.

2002/03:Sf298 av Billy Gustafsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att utreda förutsättningarna för retroaktiv höjning av sjukpenninggrundande inkomst.

2002/03:Sf301 av Birgitta Carlsson och Annika Qarlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra en total översyn av underhållsbidraget och dess konsekvenser för barnfamiljer.

2002/03:Sf302 av Christina Nenes och Britt-Marie Lindkvist (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvidgning av rätten till tillfällig föräldrapenning.

2002/03:Sf303 av Yvonne Ångström m.fl. (fp, m, kd, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att skapa regler i föräldraförsäkringen som ger egenföretagare rätt till ersättning vid tillfällig föräldraledighet på samma villkor som för anställda.

2002/03:Sf304 av Jeppe Johnsson m.fl. (m, fp, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att utforma en ny försäkring för arbetsskador som hanteras av privata försäkringsbolag.

2002/03:Sf305 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring som innebär att nära anhörig till intern inte skall kunna erhålla internens hela eller delvisa sjuk- eller aktivitetsersättning.

2002/03:Sf306 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till ändring av reglerna för efterlevandepension i syfte att förbättra situationen för skilsmässobarn.

2002/03:Sf307 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om minst en arbetsskadeenhet per län.

2002/03:Sf308 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen ger Sjunde AP-fonden möjlighet att erbjuda en realräntefond som placerar i svenska realränteobligationer.
2. Riksdagen begär att regeringen ger Sjunde AP-fonden möjlighet att erbjuda placering i ideella fonder.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring så att aktivt val av premiesparfonden möjliggörs.
4. Riksdagen begär att regeringen ger Sjunde AP-fonden möjlighet att erbjuda generationsfonder.

2002/03:Sf309 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till utformning av ekonomiska drivkrafter i ohälsöarbetet för arbetsgivare på avgiftssidan enligt vad i motionen anförs.

2002/03:Sf310 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning som ser över lagen om allmän försäkring i syfte att pensionärer som uppbär yrkesskadelivränta och är återbetalningsskyldiga enligt samordningsregler skall anses ha betalat sin skuld när engångsbeloppet är inbetalat.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att möjligheten att växla in livränta mot kapitalbelopp bör tas bort.

2002/03:Sf311 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att politikområdet Ekonomisk familjepolitik i stället bör heta Ekonomisk barnpolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behövs ett tillägg till målsättningen inom politikområdet

Ekonomisk familjepolitik, vilken slår fast att politiken skall vara utformad på ett sådant sätt att den bidrar till ökad jämställdhet.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mäns uttag av föräldraledighet skall utgöra en resultatindikator på politikområdet Ekonomisk familjepolitik.
4. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning i syfte att reformera föräldraförsäkringen så att föräldrapenninguttaget delas lika mellan könen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vårdnadshavare bör få ökad möjlighet att vara hemma samtidigt under barnets första tid.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att framtida förlängningar av nuvarande föräldraförsäkring skall utgöras av ytterligare "pappamånader".
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om "240-dagarsregeln".
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barnbidraget, efter önskemål från båda vårdnadshavarna, skall kunna delas vid växelvis boende.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en "CSN-metod" vid fastställande av inkomstunderlag för återbetalningsskyldighet inom underhållsstödet.
10. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning som ser över möjligheten att införa ett ekonomiskt stöd för umgängesresor inom ramen för återbetalningsskyldighet i underhållsstödet.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att umgängesavdrag bör utgå ifrån faktisk umgängestid och inte efter klockans dygn.

2002/03:Sf312 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av pensionsrätt vid studier.

2002/03:Sf313 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att det nationella målet för ökad hälsa i arbetslivet bör formuleras i enlighet med vad som anges i motionen.

2002/03:Sf314 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om hur pensionerna bäst återställs till 1990 års värde.

2002/03:Sf315 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny modell för umgängesavdrag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ändring av återbetalningsreglerna med bl.a. ett förbehållsbe-
lopp och möjlighet till jämkning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om överföring av fordran till kronofogdemyndigheten.

2002/03:Sf316 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda konsekvenserna av att privatisera arbetsskadeförsäkringen.

2002/03:Sf322 av Annelie Enochson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordning av de offentliga försörjningssystemen.

2002/03:Sf324 av Margareta Sandgren och Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att skyndsamt lösa frågan om ett fullgott försäkringsskydd för de arbetstagare som väljer att fortsätta att arbeta efter 65 års ålder.

2002/03:Sf325 av Birgitta Ahlqvist och Maria Öberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om val till premiesparfonden.

2002/03:Sf326 av Roger Karlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjlighet för föräldrar att vid akuta situationer med ett barn kunna över-
låta sin rätt till tillfällig föräldrapenning för de övriga barnen till någon när-
stående.

2002/03:Sf327 av Annika Qarlsson och Sofia Larsen (c):

Riksdagen begär att regeringen skall göra en översyn av föräldraförsäkringen i mening att lika många föräldrapenningdagar skall utgå för varje barn, även vid flerbarnsfödslar.

2002/03:Sf328 av Ulla Hoffmann och Ingrid Burman (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att skyndsamt tillsätta en utredning som särskilt belyser det totala behovet av rehabilitering för kvinnor med kroniska sjukdomar och funktionsnedsättningar.

2002/03:Sf329 av Sven Brus m.fl. (kd):

1. Riksdagen beslutar att förlänga omställningspensionen till 12 månader, i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen beslutar att fritidshus inte skall medräknas i underlaget för inkomstprövat bostadstillägg för pensionärer.
3. Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt uppställning i motionen.

2002/03:Sf330 av Hans Unander m.fl. (s):

Riksdagen begär att regeringen som sin mening gör en översyn av reglerna för beräkning av sjukförsäkringen enligt vad i motionen anförs.

2002/03:Sf331 av Maud Olofsson m.fl. (c):

1. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning om de ekonomiska trygghetssystemen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om principerna för trygghetssystemet.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en höjning av grundnivån till 200 kr per dag i sjukpenningen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändrade regler i sjukförsäkringen och föräldraförsäkringen så att småföretagare omfattas av samma regler som anställda när det gäller kvalifikation och ersättning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målet att halvera sjukskrivningarna till år 2008 samt om delmål på 20 % respektive 40 % minskning till 2004 och 2006.
7. Riksdagen begär att regeringen som sin mening lägger fram förslag om åtgärder mot de ökade förtidspensioneringarna i enlighet med vad i motionen anförs.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en sjuk- och rehabiliteringsförsäkring.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en rehabiliteringsgaranti.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utökade anslag till försäkringskassorna.
12. Riksdagen beslutar om en lag om permanent finansiell samordning av hälso- och sjukvården, socialtjänsten, socialförsäkringen och arbetsmarknadsmyndigheterna utifrån lokala förutsättningar i enlighet med vad i motionen anförs.

2002/03:Sf333 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om krav på försäkringsläkarnas bedömningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vidareutbildning för försäkringsläkarna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att på något sätt ställa försäkringsläkarna under myndighetskontroll.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att utbildning i försäkringsmedicin ges en starkare ställning i läkarutbildningen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att grundligt utreda ett reformerat försäkringsmedicinskt system.

2002/03:Sf335 av Sven Brus m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om socialförsäkringssystemets utformning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förlängd sjuklöneperiod.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sanktionsåtgärder mot arbetsgivare som inte skickar in rehabiliteringsunderlag.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett bredare fokus på ohälsans orsaker.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om prevention.
14. Riksdagen beslutar införa en ny rehabiliteringsförsäkring, i enlighet med vad som anförs i motionen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fungerande socialförsäkringsadministration.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilda resultatenheter inom försäkringskassan som arbetar med rehabilitering.
17. Riksdagen begär att regeringen påbörjar det nödvändiga lagstiftningsarbetet för den nya rehabiliteringsförsäkringen, i enlighet med vad som anförs i motionen.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkoren för förtidspensionärer som vill komma tillbaka till arbetslivet men saknar arbete.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om finansiell samverkan.

20. Riksdagen beslutar om en ny beräkningsgrund för den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI), i enlighet med vad som anförs i motionen.
21. Riksdagen beslutar om att de fasta steg i sjukersättningen avskaffas och att den i stället skall kunna lämnas i proportion till nedsättning av arbetsförmågan, i enlighet med vad som anförs i motionen.
22. Riksdagen beslutar införa en ny modell för trafikförsäkringen, i enlighet med vad som anförs i motionen.
23. Riksdagen beslutar öka anslaget till RFV för administrering av den "utvecklingspeng" som skall utgå till flyktingar, i enlighet med vad som anförs i motionen.
24. Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslaget under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning i motionen:

2002/03:Sf337 av Christin Nilsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studenters sociala villkor.

2002/03:Sf338 av Susanne Eberstein och Hans Stenberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening om ekonomiska förutsättningar för ensamstående föräldrar som studerar.

2002/03:Sf340 av Margareta Sandgren (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändring i regeln för betalningsmottagare av barnbidrag.

2002/03:Sf341 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ensamstående föräldrars ekonomiska och sociala situation.

2002/03:Sf342 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen beslutar att den sjukpenninggrundande inkomsten skall beräknas på de två föregående årens inkomst i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föräldraförsäkringen berättigar till ersättning för lönedelar om maximalt 7,5 inkomstbasbelopp.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särlevande föräldrar i högre utsträckning än i dag skall reglera underhållsskyldigheten mellan varandra.
4. Riksdagen beslutar att bidraget till kostnader för internationella adoptioner höjs till 50 % av kostnaden enligt en schablon för varifrån barnet adopteras, dock högst 55 000 kr per barn i enlighet med vad i motionen anförs.

5. Riksdagen beslutar att en månads retroaktivitet återinförs vid ansökan av vårdbidrag för funktionshindrade barn i enlighet med vad i motionen anförs.
6. Riksdagen anvisar till politikområde 21:2 Föräldraförsäkring för budgetåret 2003 20 240 000 000 kr.
7. Riksdagen anvisar till politikområde 21:3 Underhållsstöd för budgetåret 2003 2 087 000 000 kr.
8. Riksdagen anvisar till politikområde 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner för budgetåret 2003 8 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 48 000 000 kr.
9. Riksdagen anvisar till politikområde 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn för budgetåret 2003 15 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 2 265 000 000 kr.

2002/03:Sf343 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra i lagen om allmänna barnbidrag.

2002/03:Sf344 av Peter Pedersen (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att beskattningen inom den allmännyttiga ideella sektorn skall utformas på ett sätt som underlättar och stimulerar det ideella engagemanget och så att det ideella ledarskapet kan bevaras och utvecklas enligt vad i motionen anförs.

2002/03:Sf345 av Inger Davidson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att premiepensionsmedel skall få placeras i s.k. ideella fonder.

2002/03:Sf346 av Cecilia Magnusson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om direktiven för översynen av lagen om underhållsstöd.

2002/03:Sf347 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning i motionen:
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att av anslaget 19:1 Sjukpenning och rehabilitering skall 3 300 000 000 kr användas till rehabiliteringsersättning och rehabiliteringsstöd, och i motsvarande grad skall sjukpenningen minskas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att till anslaget 19:1 Sjukpenning och rehabilitering 500 000 000 kr avsätts för finansiell samordning (eller motsvarande) och för rehabiliteringsutredningar med mera.

2002/03:Sf349 av Agneta Lundberg och Susanne Eberstein (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om flexibel föräldraförsäkring.

2002/03:Sf351 av Mats Berglind och Agneta Gille (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att systemet med underhållsstöd behövs men att det nuvarande systemet måste ses över.

2002/03:Sf352 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning i motionen.

2002/03:Sf353 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt uppställning i motionen.

2002/03:Sf354 av Catherine Persson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handikappersättning.

2002/03:Sf355 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av reglerna kring möjligheten att på lika villkor ta förtroendeuppdrag.

2002/03:Sf356 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det generella bostadstillägget för pensionärer skall vara 90 % för boendekostnader mellan 100 och 4 000 kr i månaden.
2. Riksdagen anvisar till politikområde 20:3 Bostadstillägg till pensionärer för budgetåret 2003 570 000 000 kr mindre än vad regeringen föreslagit eller således 10 165 000 000 kr.

2002/03:Sf357 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ytterligare en karensdag, den åttonde frånvarodagen, införs.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas på ett genomsnitt av de två föregående årens inkomst.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ersättning från sjuk- och rehabiliteringspenningförsäkring utgår för lönedelar upp till 7,5 inkomstbasbelopp.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sjukskrivningarna på grund av trafikolyckor kan överföras från den allmänna sjukförsäkringen till den obligatoriska trafikskadeförsäkringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tidigare bevisregler i arbetsskadeförsäkringen återinförs.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbildning i försäkringsmedicin tillförs 30 miljoner kronor mer än vad regeringen anslagit för detta ändamål.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försäkringskassorna tillförs 520 miljoner kronor ytterligare för inköp av rehabiliteringstjänster.
8. Riksdagen anvisar till politikområde 19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. för budgetåret 2003 38 563 496 000 kr.
9. Riksdagen anvisar till politikområde 19:2 Aktivitets- och sjukersättning för budgetåret 2003 57 224 970 000 kr.
10. Riksdagen anvisar till politikområde 19:4 Arbetsskadeersättningar för budgetåret 2003 5 718 977 000 kr.
11. Riksdagen anvisar till politikområde 19:7 Riksförsäkringsverket för budgetåret 2003 30 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 963 523 000 kr.
12. Riksdagen anvisar till politikområde 19:8 Allmänna försäkringskassor för budgetåret 2003 6 342 027 000 kr.

2002/03:Sf359 av Göran Lindblad (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändrade regler för SGI och föräldraledighet.

2002/03:Sf362 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till tilläggsdirektiv till den studiesociala utredningen (2002:120) i enlighet med vad i motionen anförs.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening i enlighet med vad i motionen anförs om bättre framförhållning vad gäller bostäder, lärare och handledare.

2002/03:Sf364 av Agneta Lundberg och Hans Stenberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sjukskrivnas möjligheter att inneha förtroendeuppdrag.

2002/03:Sf366 av Anita Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att utnyttja föräldraförsäkringen i nordiskt grannland.

2002/03:Sf368 av Carin Lundberg och Lena Sandlin-Hedman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sjukbidrag och förtidspension för gifta och ogifta.

2002/03:Sf369 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Lena Sandlin-Hedman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sjuklöneperioden i sjukförsäkringen.

2002/03:Sf370 av Christina Axelsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsskadades rättighet till stöd och hjälp vid anmälan om ersättning av arbetsskada, anmälningsskyldighet och samordning m.m.

2002/03:Sf372 av Anders Ygeman och Annika Nilsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjlighet för båda föräldrarna att under en tid tillsammans vara hemma med barnet.

2002/03:Sf373 av Mikael Damberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över trygghetssystemens, särskilt föräldraförsäkringens, funktions-sätt och effekter för Sveriges studenter.

2002/03:Sf376 av Karin Pilsäter m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett barnkonto.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen.

2002/03:Sf377 av Bo Könberg och Kerstin Heinemann (fp):

1. Riksdagen beslutar att från den 1 januari 2003 förlänga rätten till närståendepenning och ledighet, enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård, till 120 dagar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vidgad krets som kan vara berättigad till närståendepenning och om ändring av den motsvarande rätten till ledighet.
3. Riksdagen beslutar att värdet av fritidsfastighet från den 1 januari 2003 inte skall påverka beräkningen av bostadstillägg för pensionärer (BTP).

4. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om att omställningspension från den 1 juli 2003 åter skall utgå under tolv månader efter dödsfallet.
5. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om ändring av regler för underhållsstöd enligt vad som anförs i motionen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om internationella adoptioner.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dröjsmålsränta vid försenad eller felaktig ärendehantering vid försäkringskassa.
9. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning i motionen.
10. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt uppställning i motionen.
11. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning i motionen.

2002/03:Sf379 av Inger Davidson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barnomsorgskonto som möjliggör för ensamstående föräldrar att gå ned i arbetstid.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att familjestödet skall ha en bättre fördelningspolitisk profil.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om underhållsstödet.

2002/03:Sf380 av Alf Svensson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om familjens oersättliga ställning och uppgift i samhället.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppvärdera föräldrarollen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lagstiftningen samt sociala och ekonomiska stödformer utformas så att de innebär ett stöd för stabila relationer.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om information för föräldrastödjande verksamhet.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föräldrarnas önskemål att få mer tid för barnen.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppvärdera hemarbetet.
18. Riksdagen beslutar införa två kontaktdagar per år och barn för barn mellan 4 och 15 år, i enlighet med vad som anförs i motionen.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om subsidiaritetsprincipen som utgångspunkt för familjepolitiken.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en familjepolitisk reform.
28. Riksdagen beslutar höja garantinivån i föräldraförsäkringen, i enlighet med vad som anförs i motionen.
29. Riksdagen beslutar höja taket och ersättningsnivån i föräldraförsäkringen, i enlighet med vad som anförs i motionen.
30. Riksdagen beslutar att den sjukpenninggrundande inkomsten skall beräknas på ett genomsnitt av de senaste två årens inkomster samt att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall vara SGI-grundande, i enlighet med vad som anförs i motionen.
31. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till ändring av föräldraförsäkringens regelverk avseende tidsgränsen för SGI och FGI samt dagens s.k. 2,5-årsgräns, i enlighet med vad som anförs i motionen.
32. Riksdagen begär att regeringen utreder hur systemet med tillfällig föräldrapenning slår mot familjer med barn som är sjuka ofta och/eller under lång tid.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om underhållsstödet.
34. Riksdagen beslutar om höjning av barnbidraget och flerbarnstillägget, i enlighet med vad som anförs i motionen.
36. Riksdagen beslutar införa vårdbidrag för barn till biståndsarbetare, i enlighet med vad som anförs i motionen.
37. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslaget under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning i motionen.

2002/03:Fi231 av Bo Lundgren m.fl. (m):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om verksamma åtgärder mot sjukfrånvaron.

2002/03:Fi232 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

14. Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagen under (utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar), utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom samt utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställningen i tabell 9.

23. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring så att sjukförsäkringens kostnader för trafikolyckor förs över från sjukförsäkringen till trafikförsäkringen.

2002/03:Fi288 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om överföring av ytterligare medel från AP-fonden.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ny automatisk balansering av pensionssystemet i enlighet med vad i motionen anförs.

2002/03:Sk347 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsgivaravgifter och sociala avgifter för säsongsanställd personal.

2002/03:Sk348 av Inger Davidson och Sven Brus (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta skatteförmåner som i dag gäller idrottslig verksamhet omfatta hela den ideella sektorn.

2002/03:L319 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barnfamiljernas ekonomiska utsatthet.

2002/03:Fö219 av Berit Jóhannesson m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av det pensionsgrundande beloppet för totalförsvarspliktiga i syfte att förbättra detsamma.

2002/03:So250 av Maud Olofsson m.fl. (c):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om principerna för en ny familjepolitik.
9. Riksdagen beslutar höja garantibeloppet i föräldraförsäkringen till 200 kr per dag.
10. Riksdagen beslutar höja taket i föräldraförsäkringen till 11 basbelopp.
11. Riksdagen begär att regeringen utreder samt lägger fram förslag om en jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad flexibilitet och höjd ersättning för garantidagarna samt om indragning av kontaktdagarna.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fördubbling av barnbidraget.

2002/03:So296 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om alla människors rätt till rehabilitering.

2002/03:So298 av Bo Lundgren m.fl. (m):

2. Riksdagen beslutar att låta försäkringskassorna köpa vård i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:So362 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rehabilitering och habilitering.

2002/03:So457 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ansvarsfördelningen mellan myndigheter vid rehabilitering.

2002/03:So514 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av flexibla lösningar vad gäller familjepolitiken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att överlåta till någon annan än de biologiska föräldrarna eller adoptivföräldrarna att ta ut de. 90 s.k. garantidagarna.

2002/03:Kr264 av Kent Olsson m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konstnärerna och socialförsäkringssystemet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konstnärerna och sjukpenningen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konstnärerna och pensionssystemet.

2002/03:Kr336 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att samma regler och samma ekonomiska förutsättningar som gäller för idrottsrörelsen bör gälla för ideella kultur- och ungdomsorganisationer.

2002/03:Kr366 av Helena Höij m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skatteförmåner för amatörkulturföreningar.

2002/03:Ub487 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av studiesociala förhållanden för post doc.

2002/03:Ub489 av Sofia Larsen m.fl. (c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att tillsätta en ny studiesocial utredning.

2002/03:Ub491 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tilläggsdirektiv till den studiesociala utredningen.

2002/03:T377 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tankarna kring ett ”skatta var du vill”-system.

2002/03:MJ419 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att symtomen på elöverkänslighet bör betraktas som grund för bedömning av arbetsskada.

2002/03:N227 av Bo Lundgren m.fl. (m):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förmånsrelaterade socialavgifter.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om trygghet också för företagare.

2002/03:N263 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lika regler för företagare och anställda i trygghetssystemen.

2002/03:N266 av Helena Bargholtz (fp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om sänkta arbetsgivaravgifter inom tjänstesektorn.

2002/03:N304 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

6. Riksdagen beslutar om utökad nedsättning av socialavgifterna i stödområde A i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:N306 av Maud Olofsson m.fl. (c):

4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådana ändringar i socialförsäkringarna att samma regler gäller för företagare som för anställda i fråga om kvalifikation och ersättningsregler i sjukförsäkring och föräldraförsäkring.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda en differentierad modell för arbetsgivarens sjuklöneansvar.

2002/03:N343 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de gemensamma resurserna används aktivt och effektivt.

2002/03:N345 av Maud Olofsson m.fl. (c):

17. Riksdagen begär att regeringen skyndsamt i EG-kommissionen prövar möjligheten att införa en nedsättning av de sociala avgifterna även för de branscher som undantas i dagens regelverk.

2002/03:N393 av Lars Lindén m.fl. (kd):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om generellt nedsatta arbetsgivaravgifter.

2002/03:N396 av Ingegerd Saarinen (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ur ett rättviseperspektiv utreda företagarnas ekonomiska situation vid sjukdom jämförbart med vanliga löntagare.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda de ekonomiska konsekvenserna av att förändra karenstiden för företagare.

2002/03:A202 av Roger Karlsson (c):

1. Riksdagen beslutar om en förändring av socialförsäkringarna så att småföretagare får samma regler som anställda när det gäller kvalifikation och ersättning i sjukförsäkringen och föräldraförsäkringen.

2002/03:A224 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

7. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en ny rehabiliteringsförsäkring.

2002/03:A239 av Margareta Andersson m.fl. (c):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en kartläggning bör göras kring vilka faktorer som bidrar till skillnader i ökning av sjukfrånvaro mellan olika regioner.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en översyn bör göras av vilka faktorer som bidrar till att vissa yrkesgrupper och regioner är mer långtidsfriska än andra.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda kriterier för en god arbetsmiljö och nedsättning av arbetsgivaravgifter för företag som uppfyller dessa.

2002/03:A240 av Marie Engström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en översyn av det sociala försäkringssystemet avseende småföretagare.

2002/03:A241 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett barnkonto för barn i förskoleåldern.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen för att på så sätt stimulera fler föräldrar att dela på föräldraledigheten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja taken i föräldraförsäkringen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bättre föräldraförsäkringsvillkor för företagare.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att möjliggöra att överlåta dagar åt en annan person både vad gäller föräldraförsäkring och tillfällig föräldrapenning.

2002/03:A242 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

10. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i pensionsystemet så att pensionspoängen automatiskt delas mellan föräldrarna, i enlighet med vad som anförs i motionen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att semesterersättning till föräldraledig betalas via försäkringskassa.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tilläggsdirektiv för den studiesociala utredningen.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en höjning av taket och ersättningsnivån i föräldraförsäkringen kan stimulera män att ta ut mer föräldraledighet.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att uppvärdera hemarbete och anhörigvård.

2002/03:A313 av Ann-Kristine Johansson och Helena Zakariasén (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rehabiliteringsförsäkring.

2002/03:A314 av Anders G Högmark m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en handlingsplan mot ohälsan.

2002/03:A318 av *Annelie Enochson m.fl. (kd)*:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgång till snabba insatser med rehabilitering vid arbetsrelaterad ohälsa.

2002/03:A365 av *Gudrun Schyman m.fl. (v)*:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en kommande utvärdering av arbetsskadeförsäkringen skall ha ett könsperspektiv.

2002/03:A367 av *Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (s)*:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av möjligheterna att komplettera lönebidrag med rehabiliteringsbidrag eller insatser finansierade ur sjukförsäkringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Proposition 2002/03:1

Proposition 2002/03:2

BILAGA 3Förslag till beslut om anslag inom
utgiftsområdena 10, 11 och 12Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom
och handikapp

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Politikområde Anslag	Utskottets förslag
19 Ersättning vid arbetsoförmåga	
1 Sjukpenning och rehabilitering, m.m. (ram)	46 943 496
2 Aktivitets- och sjukersättningar (ram)	58 024 970
3 Handikappersättningar (ram)	1 190 915
4 Arbetsskadeersättningar (ram)	6 406 977
5 Kostnader för sysselsättning av vissa personer med aktivitets- och sjukersättning (ram)	8 000
6 Ersättning för kroppsskador (ram)	69 056
7 Riksförsäkringsverket (ram)	933 523
8 Allmänna försäkringskassor (ram)	5 822 027
Summa för utgiftsområdet	119 398 964

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Politikområde Anslag	Utskottets förslag
20 Ekonomisk äldrepolitik	
1 Ålderspensioner (ram)	25 437 000
2 Efterlevandepensioner till vuxna (ram)	15 525 000
3 Bostadstillägg till pensionärer (ram)	10 735 000
4 Delpension (ram)	115 320
5 Äldreförsörjningsstöd (ram)	735 000
Summa för utgiftsområdet	52 547 320

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Politikområde	Utskottets
Anslag	förslag
21 Ekonomisk familjepolitik	
1 Allmänna barnbidrag (<i>ram</i>)	20 965 100
2 Föräldraförsäkring (<i>ram</i>)	22 340 000
3 Underhållsstöd (<i>ram</i>)	2 487 000
4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner (<i>ram</i>)	40 000
5 Barnpensioner och efterlevandestöd för barn (<i>ram</i>)	976 000
6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn (<i>ram</i>)	2 250 000
7 Pensionsrätt för barnår (<i>ram</i>)	3 831 000
Summa för utgiftsområdet	52 889 100